

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

ΕΡΙ

9 Ε

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ,

ΚΑΙ

2407

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΝ,

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΑΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Η ΔΕΛΔΗ ΤΥΧΗ

1842.

ριδίου εἶχον βάσιν τὸ παρά τοῦ αἰοιδίμου Κοραῆ ἐκδοθὲν κείμενον, λαβὼν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀξιοσεβάστου διδασκάλου Μεοφύτου Δούκα, καὶ ἐκείνην τοῦ Σέσφερ. Εἰς δὲ τὸ κείμενον τῶν Ἀποσπασμάτων εἶχον βάσιν τὴν Ἀνθολογίαν Ἰωάννου τοῦ Στοβαίου ¹,

(1) Ἰωάννης Στοβαῖος ὁ ἐκ Στοβῶν Μακεδονίας πόλεως, κειμένης κατ' ἄρχτον τῆς Πελαγονίας, κατεσταθείσης ἐσχάτως Πρωτευούσης τῆς κατα Μακεδονίαν ἐπαρχίας Ῥωμαίων, ταυῦν Ἰσλιβ, Ἑλληὴν συγγραφεὺς, ἀκμάσας περὶ τὴν τετάρτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα, συλλεξάμενος, πρὸς ρύθμισιν καὶ βελτίωσιν τῆς φύσεως τοῦ ἰδίου υἱοῦ Σεπτιμίου, ἀμαυροτέραν ταύτην ἔχοντος, ἐκλογάς, ἀποφθέγματα, καὶ ὑποθήκας, ὡς λέγει ὁ Φώτιος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ διακοσίου τρεῖς φιλοσόφους, ἀπὸ ἑκατὸν πενήκοντα δύο ποιητῶν, καὶ ἀπὸ ἑκατὸν δέκα ὀκτώ Ῥήτορας, Ἱστοριογράφους, Βασιλεῖς, καὶ Στρατηγούς, καὶ συντάξας ταῦτα εἰς βιβλία τέσσαρα, ἔχοντα, τὸ μὲν πρῶτον κεφάλαια ἐξήκοντα· τὸ δὲ δεύτερον, τεσσαράκοντα ἐξ· τὸ δὲ τρίτον, τεσσαράκοντα δύο· τὸ δὲ τέταρτον, πενήκοντα ὀκτώ· ὅλα κεφάλαια διακόσια ὀκτώ· ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον εἶναι φυσικόν· τοῦ δὲ δευτέρου κατ' ἀρχὰς μέρος μὲν τι εἶναι λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖστον ἠθικόν· καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον ἔκτος ὀλιγωτάτων, εἶναι ἠθικὰ, καὶ πολιτικά. Τὸ βιβλίον τοῦτο, ὡς λέγει ὁ κριτικώτατος αὐτὸς Φώτιος, πρὸς μὲν τοὺς ἀναγινώσκοντας αὐτὰ τὰ συγγράμματα τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν καὶ συντάγματα εἶναι χρήσιμον πρὸς ἀνάμνησιν, χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τοὺς μὴ γνωρίσαντας αὐτὰ τὰ συγγράμματα· διότι διὰ τῆς συνεχοῦς αὐτοῦ μελέτης εἰς διάστημα ὄχι πολλοῦ χρόνου πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ποικίλα νοήματα κατὰ μνήμην κεφαλαιώδη θὰ καρπωθοῦν· κοινὸν δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ἢ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκὸς, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὗρεσις, ὅταν τις ἀπὸ τὰ κεφάλαια εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη θελήσῃ νὰ ἀναδράμῃ. Καὶ κατ' ἄλλα δὲ ὅτι εἰς τοὺς σπουδάζοντας νὰ ῥητορεύουν, καὶ νὰ γράφουν, δὲν εἶναι ἄχρηστον τὸ βιβλίον.

ἐκδοθεῖσαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ Σέξφερ, λαβῶν ὑπ ὄψιν καὶ αὐτοῦ τὰ παρὰ τοῦ Διδασκάλου Δούκα ἐκδοθέντα ἀποσπάσματα. Εἰς δὲ τὰ σχόλια ἐβοηθήθην ἀρκετὰ ἀπὸ τὰς ἐξηγήσεις Συμπλικίου, τὰς σημειώσεις Κοραῆ, καὶ τὰ σχόλια Δούκα, ὀλίγα δὲ τινα ἐπρόσθεσα οἰκοθεν ἐκ διαφορῶν ἄλλων ἀναγνώσεων, καὶ ἀφ' ὅσα μὲ ἐδίδαξεν ὁ ἐν ἔθνει ἀναστάντι διὰ μακροχρονίων ἀγῶνων βίος.

Τὰ ἀποσπάσματα, ἂν καὶ εἴρηται Ἐπικτήτου, ὅλα δὲν εἶναι Ἐπικτήτου, ἀλλ' εἶναι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινων ἄλλων ἐνδόξων ἐπίσης περὶ τὴν βιωτικὴν φιλοσόφων ῥήσεις· ταύτας δὲ παρένειρα, τὸ μὲν σεβόμενος τὴν παρὰ τοῦ Διδασκάλου Νεοφύτου Δούκα γενομένην συλλογὴν· τὸ δὲ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ τὸ κείμενον τοῦ Δούκα εἰς εὐχερεστέραν συμπαραβολὴν τῆς μεταφράσεώς μου παρὰ τοῦ βουλομένου φιλόλογου, δυσκολευομένου νὰ συλλέξῃ τὰ παρὰ τοῦ Στοβαίου, διασπείροντος τὰ τοῦ Ἐπικτήτου ἀνάγκη τῆς συγγραφῆς εἰς τὴν ὀγκώδη αὐτοῦ Ἀνθολογίαν· τὸ δὲ, διότι καὶ αἱ ῥήσεις ἐκεῖναι εἶναι συγγενεῖς μὲ τὰς Ἐπικτήτου. Ἀλλὰ αἱ Ἐπικτήτῃσιοι ῥήσεις διακρίνονται ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀπὸ τὸν ὁποῖον φέρουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παραγράφου ἀστερίσκον.

Τινὲς ἴσως τῶν αὐστηρῶν κριτικῶν θέλουν μεμφθῆ περιτολογίαν τῶν Σχολίων, διὰ τὸ πολυεξηγητικὸν, καὶ τὸ βιογραφικόν, ἀλλὰ ζητῶ παρὰ τούτων συγγνώμην, σκοπὸν θέμενος τὴν ἀφέλειαν τῶν ἀπειροτέρων· ἐκεῖνων μάλιστα, ὅσοι τυχὸν εὕρισκόμενοι εἰς τόπους καὶ χρόνους δυσμηχάνους, δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὰ βοηθητικὰ βι-

θλία εἰς κατάληψιν τῶν δυσχερεστέρων λέξεων, φράσεων, καὶ τῶν ἱστορικῶν ὀνομάτων.

Ἐπίκτητος δὲ ὁποῖος, ὅποια ἡ φιλοσοφία αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια, ὅποια ἡ Στωϊκὴ φιλοσοφία, τῆς ὁποίας ἦτον λάτρις ὁ Ἐπίκτητος, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἔγραψεν ἐν ἐκτάσει, ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως Ἐγχειριδίου, νομίζων, ὅτι εἶναι κόσμιον, νὰ περὶχωρῇ τις τὸν λόγον μεταξὺ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν πρεσβύτερον καὶ σοφώτερον, καθὰ ὑπεσχέθη καὶ εἰς τὴν ἀγγελίαν μου, καταχωρῶ τὰ οὐσιωδέστερα ἀπὸ τὰ προλεγόμενα τοῦ Κοραῆ αὐτολεξεί, ὡς ἐφεξῆς.

» Περὶ τοῦ Ἐπικτήτου λέγει ὁ Σουΐδας. » Ἐπίκτητος, » Ἱεραπόλεως ¹, τῆς Φρυγίας, φιλόσοφος, δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου ², τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος. Πηρωθεὶς δὲ τὸ σκέλος ὑπὸ ρεύματος, ἐν Νικοπόλει τῆς νέας Ἠπείρου ὤκησε, καὶ, διατείνας, μέχρι Μάρκου Ἀντωνίνου, ἔγραψε πολλὰ κ.τ.λ. » Τὰ προστιθέμενα ἐξῆς ἀπὸ τὸν Σουΐδαν εἶναι ἄλλου φιλοσόφου Πλατωνικοῦ, τοῦ Θεοσεβίου, βίος, καὶ ὄχι τοῦ Ἐπικτήτου. Σφάλλει ἀκόμη ὁ Σουΐδας καὶ εἰς τοῦτο (ὡς ἐσημειώθη καὶ ἀπὸ ἄλλους), ὅτι ἐκτείνει τὴν ζῶν τῶν Ἐπικτήτου εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μάρκου. Τὰ μὴ ὀνομαζό-

(1) Τῆς νῦν παρὰ τῶν Τούρκων ὀνομαζομένης Παμπούκ Καλεσι, δὲ περ μεθερμηνεύεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν Βαμβακόκαστρον.

(2) Ἐστράγη ὁ Ἐπαφρόδιτος ἀπὸ τὸν ὄχι ἡμερώτερον τοῦ Νέρωνος Τύραννον Δομετιανόν, με πρόφασιν, ὅτι ἀντὶ νὰ σώσῃ τὸν Νέρωνα ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ τὸν ἐβοήθησε νὰ θανατωθῇ ταχύτερον. Κοραῆ Προλεγ. Δικτριβ. Ἐπικτ Σίλ. β:

μενα ῥητῶς ἀπ' αὐτὸν συγγράμματα, ἢ μᾶλλον ἀκροάματα τοῦ Ἐπικτήτου, γραμμένα ἀπὸ τὸν μαθητὴν του Ἀρρίανον, κατὰ μίμησιν τοῦ γράφαντος τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Σωκράτους, Ξενοφῶντος, εἶναι αἱ Διατριβαί, εἰς ὀκτῶ βιβλία κατὰ τὸν Φώτιον, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἐσώθησαν πλὴν τέσσαρά· καὶ αἱ Ὀμιλίαι, τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου, εἰς βιβλία δώδεκα, ὡς λέγει πάλιν ὁ Φώτιος ¹, ἀφανισμένα σήμερον ἀπὸ τὸν χρόνον. Ἀπὸ τὰς διατριβάς, καὶ (πιθανόν) ἀπὸ τὰς Ὀμιλίας, ἀπάνθισεν ὁ αὐτὸς Ἀρρίανος, μὲ σκοπὸν νὰ καταστήσῃ κοινοτέραν καὶ προχειροτέραν τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν, τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον Ἐγχειρίδιον· τὰ ὁποῖον ἐξήγησε μὲ μακρὰ σχόλια ὁ Συμπλίκιος, Περιπατητικὸς φιλόσοφος τῆς ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος ². Ὁ Ἐπικτήτος πραγματεύεται, τὴν ἀρετὴν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λογικοῦ ζώου. Καὶ τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν ἐπαγγέλλεται εἰς ὅλους, ἀλλ' ἐξαιρέτως εἰς τοὺς νέους, ὅσοι προθυμεῦνται νὰ κατασταθῶσιν ἀληθῶς ἐλεύθεροι.

Ἄλλ' ἐμποροῦν τάχα οἱ νέοι ν' ἀποκτήσωσι τὸ μέγα τοῦτο καὶ πολύτιμον καλὸν χωρὶς ὀδηγίαν διδασκάλων, καὶ χωρὶς προϋπάρχουσιν χρηστὴν παιδικὴν ἀνατροφὴν ἀπὸ τὸς γονεῖς; Τοιαύτη αὐτοδίδακτος ἀγωγή εἶναι, ἂν ὄχι ἀδύνατος, πρᾶγμα δυσκολώτατον. Ἰκανοὺς παιδαγωγοὺς δὲν ἔχομεν ἀκόμη πολλοὺς· καὶ ἔτι ὀλιγώτεροι, κατὰ

(1) Φωτ. Κώδ. LVIII, Σελ. 54.

(2) Ἐδῶ παρελείφθησαν, ὅσα εἶπεν ὁ Κοραῆς περὶ Κίβητος, καθὼς ἡμεῖς παρελείψαμεν ἕκδασιν Πίνακος Κίβητος.

δυστυχίαν, γονεῖς γνωρίζουν πῶς πρέπει νὰ προετοιμῶ-
ζωσι τὰ τέκνα των, πρὶν τὰ παραδώσωσιν εἰς χεῖρας
παιδαγωγῶν. Ποία καλὴ ἀγωγή τῶν νέων προσμένεται
ἀπὸ γονεῖς ἀπαιδαγωγήτους αὐτούς; καὶ πῶς ἐμπορεῖ
τις νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον ὅ,τι δὲν ἠτύχησεν ἄποκτησῃ
πρῶτον αὐτός;

« Ἀπόδειξις τούτου εἶν' αὐτὰ τὰ λεγόμενα φωτισμένα
τῆς Εὐρώπης ἔθνη, εἰς τὰ ὅποια ἐξεδόθησαν, καὶ καθη-
μέραν ἐκδίδονται περὶ παιδῶν ἀγωγῆς συγγράμματα
καὶ ὁμως μόνον ἀκόμη τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἀνθρωπίνων
γνώσεων, ἡ μεθοδικὴ ἀγωγή τῶν νέων, μένει ὅπου σχε-
δὸν εὐρίσκετο πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ἀτελείωτον.
Ἀπὸ τὴν τελειοποίησιν τῆς γεωργίας ἀπελαύσαμεν καρ-
ποὺς ὠραιότερους καὶ πλειότερους· ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωο-
κομίας μᾶς ἐπλούτησεν ἀπὸ πικνὸς γένους ζῶα, χρησι-
μώτερα καὶ εἰς τροφήν καὶ εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἀνθρώπων·
ὅλαι αἱ τέχναι, παρὰ τὴν εὐχρηστοτέραν τῶν καὶ πρό-
τερον γνωστῶν ἔργων κατασκευὴν, ἐφευρήκασιν νέα ὄργανα,
ικανὰ νὰ ἐλαφρύνωσι τοὺς κόπους· δὲν εἶναι οὐδεμίαν ἐ-
πιστήμη, τῆς ὁποίας τὴν παράδοσιν δὲν εὐκόλυνεν ἡ καλὴ
μέθοδος· καὶ μόνη ἡ ἀνθρωποκομία, ἡ ἀνθρωπουργία, ἔ-
μεινεν ἀκόμη ἄκαρπος».

« Πόθεν ἡ παράδοξις αὕτη τῆς παιδαγωγίας ἀκίνησις;
διὰ τί, ἐνῶ γέμει ἀπὸ τόσοσιν πολλοὺς πάσης τέχνης καὶ
πάσης ἐπιστήμης εἰδήμονας ἀνθρώπους ἡ σημερινὴ Εὐ-
ρώπη, ἔχει ἀκόμη τόσοσιν ὀλίγους ἀνδρας, ἱκανοὺς νὰ ζῶσιν
μῦτοι εὐδαίμονες, καὶ νὰ διδάξωσι τὴν εὐδαιμονίαν
ἄλλους; Διότι αἱ μὲν ἄλλαι ἐπιστῆμαι, ἐμποροῦν ὅπως
δήποτε νὰ προκόψωσι, καὶ εἰς τὰ κακῶς κυβερνώμενα,

τὸ παραδοξότερον, καὶ εἰς αὐτὰ πολλάκις τὰ τυραννύμενα ἔθνη, ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τῶν ἀνθρώπων εἶναι τῶν ἀδυνάτων γὰρ τελεσφορήση, ἂν τὸ ἔθνος δὲν κυβερνᾶται ἀπὸ νόμους ἀληθῶς προστάτας καὶ φύλακας τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ¹.

« Ὅπου δὲν εὐρίσκεται τιαύτη ἐλευθερία, δύσκολα μορφώνεται ἄνθρωπος, ἀληθῶς κατὰ τὸ ὄνομά του ἄνθρωπος· δὲν εἶναι ὅμως ὡς εἶπα, ἀδύνατον ».

« Καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα μᾶς διδάσκουν, ὅτι, ἂν καὶ σπανιώτατοι, γεννῶνται ὅμως κάποτε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δυσνομουμένας πολιτείας ἄνδρες φίλοι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ ἐχθροὶ ἄσπονδοι τῆς ἀδικίας. Διὰ τὴν ἀναφέρω οὔτε παλαιούς οὔτε νέους ἄλλους ἄνδρας ἀξιολόγους, οἱ ἑποῖοι ἠκολούθησαν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ὅτε ἡ πατρίς των ἐπλανᾶτο εἰς τὴν καταφρόνησιν τῶν Νόμων, αὐτὸς ὁ Ἐπίκτητος, στερημένος πατρὶδα καὶ ἐλευθερίαν ², δὲν ἔπαυσ' ὅμως νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ διδάσκη τὴν ἀρετὴν, διότι εὗρηκε τὸν τρόπον νὰ δώσῃ αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν χρηστὴν ἀγωγὴν, μόνην ἱκανὴν νὰ φυλάσῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ δεσμά ³ ».

« Εἰς τοιοῦτους ἄνδρας δύναται νὰ προσαρμοσθῇ ὅ,τι

(1) « Ξενόφιλον τὸν Πυθαγορικόν, ἐρωτηθέντα, πῶς ἂν μάλιστα τὸν υἱὸν (ἴσ. γρ. μάλιστα τις υἱὸς) παιδεύσειεν; εἰπεῖν, εἰ » πόλειωσεν νομουμένης γεννηθείη. » Διογένης Λαέρτης. VIII 16.

(2) Ἴδε τὰς σημειώσεις. ἔκδοσις Κοραῆ σελ. 116.

(3) Ἐδῶ παρέλειψα καὶ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶπε περὶ Κλεάνθους· καθότι παρέλειψα καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ὑμνου Κλεάνθους.

λέγει ὁ Ἀπόστολος «Οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰς νόμος¹».

«Τοιοῦτων ἀνδρῶν ἔχουν σήμερον οἱ νέοι μας, ὄχι μόνον παραδείγματα βίου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν συμβουλῶν καὶ νοουθεσίας, ὅσας εὐτυχῶς ἔρθασεν ἡ ἀρπάγη ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦς ὄνυχας, ἡ παιδαγωγὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἱερὰ Τυπογραφία. Αὐτὰς χρεωστοῦν νὰ μελετῶσι νύκτα καὶ ἡμέραν, ἂν ἐπιθυμῶσι νὰ δώσωσιν αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς, ὅσα δὲν εὐτύχησαν νὰ λάβωσιν ἀπὸ γονεῖς ἢ διδασκάλους χρηστῆς ἀγωγῆς διδάγματα καὶ παραδείγματα, οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωσιν, οὔτε ἀπὸ τὴν πατρίδα των ἀκόμη, οὔτ' ἀπ' αὐτὴν ἴσως τὴν κομπάζουσαν εἰς τὴν σοφίαν τῆς Εὐρώπῃ».

«Ἡ Πατρίς των θέλει περάσειν πολὺς καιρὸς ἔτι ἕως ἡ ἀποκτῆσῃ τοιοῦτους διδασκάλους ἀρετῆς, ὁποίους εἶχεν, ὅτε ἦτον ἐλευθέρη. Ἀπὸ τοῦς πολιτευομένους σήμερον εἰς αὐτὴν, ἄλλοι ἔδειξαν παντελεῖ ἀδυναμίαν νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ γένους, καὶ ἄλλοι μεταχειρίζονται τὴν δύναμιν, ὡς τὴν ἐμεταχειρίσθησαν οἱ παλαιοὶ ἀλιτῆριοι δημαγωγοὶ τῶν Ἑλλήνων. Αἱ πρὸς ἀλλήλας τῶν σημερινῶν δημαγωγῶν διχόνοιαὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ δουλώσωσι καὶ δεῦτερον τὴν Ἑλλάδα, δουλείαν ἀσυγκρίτως ὀλεθριωτέραν τῆς πρώτης. Εἰς τοῦτο μόνον ὁμονοοῦν, πῶς νὰ φυλάξωσι τὴν ὀλίγην πρὸς τὸν λαὸν ὑπεροχὴν, ὅσῃν ἐσυγχώρει εἰς αὐτοὺς ὁ τύραννος, ἀναγκασζόμενος ἀπὸ τὴν κοινὴν ὄλων τῶν τυράννων χρείαν νὰ

(1) Πρὸς Ῥωμ. Β'. 14.

ἔχουσιν ὑπαλλήλους μικροὺς τυραννίσκους. Διὰ τὴν φυλακὴν τῆς τόσοῦ ἀνόμου ταύτης ὑπεροχῆς, ἤθελαν μετὰ χαρᾶς ὑποταχθῆναι καὶ ὑποτάξαι τοὺς Ἕλληνας καὶ δευτέρον εἰς τὸν τύραννον, ἂν ἐπίστευαν, ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ σφάξῃ πρώτους αὐτούς. Ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν θηριώδη τούτου ἀγριότητα, τοιαύτην προδοσίαν καὶ τοιούτους προδότας δὲν ἔχει πλέον νὰ φοβῆται ἡ Ἑλλάς. Ἄλλη εἰς αὐτούς ἐλπίς δὲν ἔμεινε παρὰ νὰ τὴν ὑποτάξωσιν εἰς κἀνὲν χριστιανὸν ἡγεμόνα· καὶ τοῦτο σπουδάζουσιν, ὡς ἀκούω, τινὲς ἐξ αὐτῶν νὰ κατορθώσωσι χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἔθνους».

« Ἀπὸ τοιαύτην τῆς πατρίδος κατάστασιν φανερόν ὅτι οὐδὲ παραδείγματα χρηστῆς ἀγωγῆς ἔχουν νὰ ἐλπίζωσιν οἱ νέοι μας πολλά. Ἄς ἐξετάσωμεν ἂν ἐμπορῶσι κἄν νὰ τὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, ὅπου πολλοὶ ἐξ αὐτῶν περιπλανῶνται μὲ σκοπὸν ἐπαινετὸν νὰ σοφισθῶσι».

« Μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης κυβερνᾶται ἀκόμη ἀπὸ ἡγεμόνας ἀπολύτους, ἢ γουν ἀπὸ ἡγεμόνας περικυκλωμένους ἀπὸ αὐλικούς καὶ ὑπηρέτας, εἰς τοὺς ὁποίους συμφέρει ἢ ἀπόλυτος κυβερνήσις, διότι συγχωρεῖ καὶ εἰς αὐτούς νὰ μεταχειρίζωνται τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἔθνους μὲ ἀπόλυτον ἀπὸ νόμους ἐξουσίαν. Ὅσα μέρη εὐτύχησαν νὰ καταστήσωσι πολιτικὰς βασιλείας monarchies constitutionnelles), διὰ τοῦτο, ὅτι εἰν' ἀκόμη νεαρά των ἡ κατάστασις, πολεμοῦνται ἀπὸ τοὺς ὀλιγαρχικούς, ἐχθροὺς τόσοῦ ἐπικινδυνωτέρους, ὅσον μεταχειρίζονται δύο ἰσχυρότατα ὅπλα, τὴν θρησκείαν καὶ τὸ χρυσίον. Μὲ τὴν θρησκείαν, ἢ μᾶλλον μὲ τὴν δεισιδαιμονίαν, (διότι ἡ θρησκεία τῶν

ἔχθρῶν τῆς ἰσονομίας δὲν εἶναι παρὰ ὑπόκρισις ἢ θεοβλάβεια), σπουδάζουν νὰ τυφλώσωσι τὸ λογικὸν τοῦ λαοῦ· με δὲ τὸ χρυσίον διεγείρουν τὰ πάθη, ἐξάπτουν τὴν φιληδονίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολιτῶν, καὶ ἀληθῶς τοὺς μαγεύουν μαγείαν αἰσχροτέραν παρὰ τὰς μαγείας τῆς Κίρκης».

« Ἐκεῖνη, ὡς λέγει ὁ Ποιητής, ἤλλασσε μόνην τὴν ἕξω μορφήν τῶν ἀνθρώπων εἰς μορφήν χοίρων, ἀλλ' ἄφινε καὶ εἰς αὐτοὺς, τὴν λογικὴν ψυχὴν ἀναλλοίωτον.

Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεραλάς, φωνὴν τε τρίχας τε,
Καὶ δέμας, αὐτὰρ νοῦς ἦν ἔμπεδος, ὡς τὸ πάρος περ (1)».

α Οἱ νέοι οὗτοι μάγοι, ὅλον τὸ ἐναντίον, ἀφίνοντες ἀμετάβλητον τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, σοῦ μεταμορφόνουν τὴν ψυχὴν εἰς ψυχὴν χοίρου. Μεταμόρφωσιν ἔλεεινὴν! Τίς δὲν εἶδεν ἢ δὲν ἤκουσε τοιοῦτους ἀνθρωπομόρφους χοίρους, οἱ ὅποιοι προκρίνουν νὰ κυλιῶνται εἰς τὸν βόρβορον, ὡς χοῖροι, παρὰ νὰ καταπαύωσι τὰς μαγείας τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος των »;

« Οὐδ' ἀπὸ τὴν φωτισμένην λοιπὸν Εὐρώπην ἐλπίζεται ἀκόμη τοιαύτη ἀνατροπὴ τῶν νέων, ὁποῖα νὰ φυτεύη εἰς τὰς ψυχὰς των ἔμπεδος νοῦν, ὡς λέγει ὁ Ποιητής, ἦγουν νοῦν ἀτρεπτον ἀπὸ μαγείας, νοῦν στηριγμένον εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀμετακινήτως, ὥστε εἰς τὸν προβάλλοντα χρυσίον, ἀρχὰς ἐξουσίας, νὰ ἀποκρίνεται, Ὑπαγε ὀπίσω μου Σαταρᾶ! εἰς τὸν συμβουλευόντα νὰ βοηθῇ

(1) Ὀδύσσεια κ'. 239, 240.

τοὺς τυράννους καὶ νὰ βαπτίζεται μετ' αὐτοῦ, εἰς τῶν τυράννουμένων τὰ αἵματα, Ὑπαγε ὀπίσω μου Σαταῦᾶ! εἰς τὸν παρακινουῦντα νὰ μολύνη τὸν κάλαμον, γράφων συκοφαντίας κατὰ τῶν ἀθῶων, ἢ συνηγορῶν μετ' τοὺς ἐνόχους, Ὑπαγε ὀπίσω μου Σαταῦᾶ! Εἰς ὄντινα δὲν εὕρισκεις τοιαύτην ψυχὴν ἔμπεδοι, συμπέραινε, χωρὶς ἀπάτης φόβον, ὅτι ἡ δὲν ἔλαβεν ὀλότελα παιδείαν, ἢ ἀπέκτησε μόνον ἐκεῖνο τῆς παιδείας τὸ μέρος (ἀσυγκρίτως βλαβερώτερον εἰς τὰς πόλεις παρὰ τὴν παντελεῖ ἀπαιδευσίαν), τὸ ὁποῖον, ὡς θέλομεν ἰδεῖν μετ' ὀλίγον, ὀνομάζει ὁ Κέβηθ ψευδοπαιδείαν».

« Ἄν ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς ἐξαιρέσειν ἦναι ἡ εὐδαιμονία, ἤγουν ἡ ἡσυχία καὶ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ταύτης δὲ τῆς εὐδαιμονίας πρώτη καὶ ἀπαραίτητος βᾶσις εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἀκολουθεῖ, ὅτι μόνη ἀληθινὴ παιδεία πρέπει νὰ νομίζεται ἡ ἀπόκτησις τῆς ἀρετῆς».

« Ἄλλὰ τί πράγμα εἶναι ἡ τόσον συχνὰ προφερομένη ἀπ' ὅλων τὰ στόματα, ἡ τόσον συχνὰ, ὅχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελιομένους ἐναρέτους, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτοὺς πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς ἐπαινουμένη ἀρετὴ; Ὅστις δὲν μάθη πρῶτον τοῦτο, κινδυνεύει νὰ καταφρονήσῃ τὸ Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπικτήτου, ὡς γέροντος μωραμένου ἀπὸ τὴν ἡλικίαν φλυαρίας ¹ ».

« Ὁ γεννηθεὶς ἀπὸ τὴν μακρὰν δουλείαν χυδαῖσμός τῆς γλώσσης ἐσχότισεν, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας λέξεις, καὶ τῆς

(1) Καὶ ἐδῶ παρέλειψα τὴν συμπαραβολὴν Κέβηθτος διὰ τὸν προεχθέντα λόγον.

Ἄρετ' εἶναι τὸ ὄνομα, ὥστε δὲν σημαίνει σχεδὸν πλέον εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἐσήμαινεν εἰς τὸ στόμα τῶν προγόνων μας, ἂν καὶ τὸ προφέρωμεν καὶ τὸ γράφωμεν ἀπαραλλάκτως ὡς ἐκεῖνοι. Ἡμεῖς τὸ περιορίσαμεν εἰς μόνον τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο δυσκολευόμεθα νὰ τὸ καταλάβωμεν. Ἐκεῖνοι, δίδοντες αὐτὸ καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄψυχα, ὠδηγήθησαν ἀπὸ τὸ πολυσήμαντον τῆς λέξεως νὰ διακρίνωσι τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὴν κακίαν τοῦ ἀνθρώπου. Κατ' ἐκείνους, Ἄρετ' ἄλλο δὲν σημαίνει παρά τὸ τέλειον τῆς φύσεως καὶ χρήτεως παντὸς πράγματος.

α Καθὲν ζῶον (παρατρέχω, διὰ συντομίαν, τὰ ὄρυκτά καὶ τὰ φυτὰ) ἔχει ἰδίαν ἀρετὴν, ὁπόταν δὲν τοῦ λείπη τίποτε ἀπὸ ὅσα συντρέχουν νὰ τὸ καταστήσωσι τέλειον καὶ χρήσιμον εἰς τὴν ὁποῖον ἀποβλέπουσα τὸ ἐδημιούργησεν ἡ φύσις σκοπόν. Παραδείγματος χάριν, ὁ κυνηγετικὸς σκύλος ἔχει ὅλην τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν, ἂν προξενῇ εἰς τὸν δεσπότην τοῦ ἄφθονου κυνήγιον· ὁ ποιμενικὸς, ἂν ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν φυλακὴν τῶν προβάτων ἀπὸ τοῦς λύκους· ὁ ἵππος, ἂν ᾔηται θυμοειδής, κ' ἔχη καὶ ποδῶν ταχύτητα ἱκανὴν νὰ σώσῃ ἀπὸ κίνδυνον τὴν ἀναβάτην τοῦ ¹, καὶ αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος ὄνος, ὅσον πλειοτέρους κόπους δύναται νὰ ὑποφέρῃ, τόσον πλειοτέραν ἀρετὴν ὄνου, χρήσιμον εἰς τοῦς ἀνθρώπους, ἔχει. Ἄν ἐκτείνωμεν τὸ παράδειγμα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μέλη ἢ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, πᾶσα μὲν ἀπ' αὐτὰς ἔχει τὴν

(1) α Ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ, καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν, καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην, καὶ μεῖναι τοῦς πολεμίους. » Ἀριστοτελ. Ἠθ. Νικομ. Β. ζ. σελ. 29.

ἀρετὴν τῆς, ἀν' ἔχη ὅ,τι ἀπαιτεῖται, διὰ τὴν ἐνεργῆ ἔντε-
λως τὸ ἔργον τῆς. Ἀρετὴ τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι ἡ ὄξυόρ-
κειά, τῶν αὐτίων ἡ ὄξυηκοία, καὶ αὐτως εἰς τὰς λοιπὰς
αἰσθήσεις, ἡ ἕξις τὴν δεικνύουσα τὰ αἰσθητὰ μὲ ἀκρίβειαν
καὶ μὲ ταχύτητα ¹. Ἀρετὴ λοιπὸν καὶ Τελειότης ἐκ τῆς
φύσεως τὰ σώματα, εἶναι λέξεις συνωνυμίαι.

Ἄλλὰ τὴν αὐτὴν συνωνυμίαν σώζουσι καὶ εἰς τὰς τέ-
χνας. Ὅχι μόνον τὰ κατασκευαζόμενα ἀπ' αὐτὰς ἔχουσι
καθὲν τὴν ἰδίαν τῆς ἀρετῆς, ὅταν ἦναι τέλειον, ἢ γινώσκουσι
χρήσιμον εἰς τὸ τέλος, διὰ τὸ ὅποσον ἐκατασκευάσθη ²,
ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κατασκευαστὴς ἔχει τὴν ἀρετὴν τῆς
τέχνης του, ὅταν ἦναι τέλειος εἰς τὴν τέχνην. Διὰ τοῦ-
το καὶ ἐπονομάζεται (ὄνομα τῆς αὐτῆς πηγῆς καὶ συγ-
γενείας μὲ τὴν Ἀρετὴν) Ἀριστοῦ ἀριστοῦ ζωγράφου,
οἰκοδόμου, ῥάπτου, σκυτοτόμου ³, ὀνομάζομεν τὸν τέ-
λειον εἰς τὴν ζωγραφίαν, οἰκοδομίαν, ῥαπτικὴν ἢ σκυ-
τοτομικὴν τέχνην· καὶ τίποτε δὲν ἐμποδίζει, ἐπειδὴ
ἔφερα τὸ παράδειγμα τοῦ ὄνου, τὸ ὀνομάσωμεν καὶ ἄ-
ριστον ἀχθοφόρον, τὸν πένητα καὶ ζῶντα ἀπὸ ἀχθοφορι-

(1) Ἰδ. Κατωτέρ. σελ. 15, σημ. 1.

(2) Ἰδ. Κατωτέρ. σελ. 15, σημ. 2.

(3) « Ἀρετὴν ὅ' ὀνομάζεσθαι τὴν ἀριστὴν διάθεσιν, ἢ καθ' ἣν ἀρι-
στοῦ διακίεται τὸ ἔχον. Τοῦτο δὲ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δὴλον σκυτοτόμου
> γὰρ ἀρετὴν λέγεσθαι, καθ' ἣν ἀποτελεῖν ἀριστον ὑπόδημα δύναται
> καὶ οἰκοδόμου, καθ' ἣν ἀριστα διακίεται πρὸς οἰκοδόμησιν οἰκίας
> καλῆς. Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀριστα διατεθῆναι (γρ. τὸ ἀριστα διατεθεῖ-
> σθαι) ἐστὶν ἀρετὴ, ὁμολογούμενόν ἐστιν, κτλ. » (Ἀριστοτέλ. παρὰ
Στοβ. Ἐκλογ. Β, σελ. 272, Heeren).

αν πολίτην, με ταύτην ὁμως τὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ ἀχθοφόρος, τόσον χρησιμώτερος εἰς τὴν πόλιν, ὅσον ἀκοπώτερον μεταφέρει ἀπὸ τόπον εἰς τόπον βάρη δυσβάστακτα, ἔμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ πολλάκις νὰ κατασταθῇ τιμιώτερος καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ἄριστον ζωγράφον. Καὶ, διὰ νὰ μὴ μείνῃ μηδεμίαν σύγχυσις εἰς τὰς πολλὰς ταύτας σημασίας, ὁ αὐτὸς οὗτος τὸν ὁποῖον ἔφερα παράδειγμα, ὡς ἄριστον ἀχθοφόρον, καὶ δυνατὸν ἀκόμη νὰ κατασταθῇ καὶ χρηστὸς πολίτης, εἰάν, καταδυστυχίαν του ἀποβῇ κακοπολίτης, τότε ἡ ἀχθοφορικὴ του ἀρετὴ δὲν διαφέρει σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ τετράποδος ὄνου.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἔγινε φανερόν, ὅτι Ἄρετὴ πράγματός φυσικοῦ ἢ τεχνητοῦ, δὲν σημαίνει παρὰ τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτὸ ἡ φύσις ἢ ἡ τέχνη τελειότητα, ἔμεινε νὰ ἐρευνήσωμεν τίς καὶ ποῖα εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις, διὰ νὰ μάθωμεν καὶ τίς πρέπει νὰ λογίζεται ἀρετὴ του. Οἱ φιλόσοφοι, διακρίνοντες αὐτὸν ἀπὸ τὰ λογαζῶνα, τὸν ὥρισαν, α Ζῶαν λογικόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. » « Ὅστις λέγει Λογικόν, λέγει ἐνταυτῷ καὶ Πολιτικόν. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ Λογικόν στέκει ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ Λογικοῦ λοιπὸν ἡ τελειότης εἶναι καὶ ἡ ἀρετὴ του. « Ὅσον λογικώτερος κατασταθῇ, τόσον γίνεται τελειότερος· ὅσον δειχθῇ κοινωνικώτερος, ἤγουν πλέον ἐπιτήδειος νὰ συζῆ καὶ νὰ πολιτευέται με τοὺς ὁμοίους του εἰρηνικῶς, τόσον δείχνει, ὅτι ἔφθασ' εἰς τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἐκατασκεύασεν ἡ φύσις ¹ Ὁ ὅρι-

(1) « Ὅπερ ἔνεκεν ἕκαστον κατασκευάζεται... ἐν τούτῳ τὸ τέλος

ομός τῆς Ἀρετῆς οὗτος εἶναι τῶν Πυθαγορείων ¹. Τοῦτον ἔβαλε βᾶσιν ὁ Πλάτων, τῆς Πολιτείας του, ὀνομάσας Δικαιοσύνην τῆς ψυχῆς τὴν τελειότητα ². Τοῦτον ἔπειτα καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι ³. Διότι ὄχι μόνον εἶναι ἀκριβῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξηγεῖται θαυμαστὰ ἀπὸ πολλῶν ἄλλων φυσικῶν καὶ τεχνητῶν πραγμάτων παραδείγματα, ὥστε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ καὶ ὁ πλεόν ἀγράμματος, ἂν δὲν ᾗν ὀλοτέλα ἡλίθιος. Ἐρώτησε τὸν ἵπποκόμον, ποῖον ἀπὸ τᾶλογα τοῦ ἵπποστασίου προκρίνει τὸν γεωργόν, ποῖον ἀπὸ τὰ γεωργικὰ σκεύη, ἀπὸ τοῦς ἀγροῦς ⁴, ἀπὸ τὰ βώδια του προτιμᾷ καὶ ἐπιμε-

» αὐτοῦ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὰγαθὸν ἐκεί-
 » στου· τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου κοινωνία. Οτι γὰρ πρὸς κοι-
 » νωνίαν γεγόναιμεν, πάλαι δέδεκται » (Μάρκ. Ἀντωνίν. Β', ις').

(1) « Ἀρετὰ ἐντὶ ἀνθρώπῳ τελειότατος φύσις ἀνθρώπου. Ἐκαστον γὰρ
 » τῶν ἑόντων τέλειον καὶ ἄκρον γίνεται κατὰ τὰν οἰκίαν τὰς ἀρετὰς
 » φύσιν ἵππου τε γὰρ ἀρετὰ ἐντὶ ἅ εἰς τὸ ἄκρον ἄγουσα τὰν τῶ ἵπ-
 » πω φύσιν. Καὶ ἐπὶ τῶν μερέων δὲ τῶν καθ' ἕκαστον ὁ αὐτὸς λόγος·
 » ὀμμάτων γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία, αὐτὰ δ' ἀκρότατος ἐντὶ τᾶς ὀφθαλ-
 » μῶν φύσις· καὶ οὐράτων ἀρετὰ ὀξυκκοία, αὐτὰ δ' ἀκρότατος ἐντὶ τᾶς
 » οὐράτων φύσις· καὶ ποδῶν ἀρετὰ ποδάκεια, καὶ αὐτὰ δ' ἀκρότατος ἐντὶ τᾶς
 » ποδῶν φύσις. » (Μίτωπ. παρὰ Στοδ. σελ. 16. ἐκδ. Schonn).

(2) Πλάτ. Πολιτ. I. σελ. 353.

(3) Τοῦ Ἀριστοτέλους, ἴδε τὰ Ἠθικὰ Νικομάχεια (Β', ζ', σελ. 29).
 Περὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν, Διογένην τὸν Λαέρτιον, (VII, 86-87).

(4) Γνωστὴ καὶ κοινὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς φράσις εἶναι, Ἀρε-
 τὴ χάραξ, Ἀρετὴ γῆς. Γῆν ἀγαθὴν ἀκόμη ἐνομάζουσι, τὴν
 καρποφόρον γῆν.

λεῖται περισσότερο, καὶ ἀπὸ τὰς ἀποκρίσεις τῶν θέλεις πληροφωρηθῆν, ὅτι εἰς τὰ ἔγοντα τὴν τελειότητα τῆς τέχνης ἢ τῆς φύσεως, δίδουν συμφώνως καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ πρωτεῖα.

• Πόσον ἀναγκασία μᾶς εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ ὀρισμοῦ τούτου τῆς ἀρετῆς, φαίνεται ἀπὸ τὰς καθημερινὰς ἡμῶν στρεβλὰς ὑπολήψεις καὶ κρίσεις περὶ αὐτῆς. Σοῦ ἐλθεῖ-
 ἄξει τις κἀνένα ὡς ἐνάρετον ἄνδρα, καὶ δὲν ἐξεύρεις ἂν σὲ λαλῆ περὶ ἀρετῆς λογικοῦ ζώου, συνθεμένου ἀπὸ σώμα καὶ ψυχῆν, ἢ ἂν τὴν συγγῆ μὲ κάμμίαν ἄλλου εἶδους ἀρετῆν. Διὰ τὴν ἀποφύγῃς τὴν ἀπάτην, ἐρώτησε τὸν ἐπαινέτην, ἂν ὁ ἐπαινούμενος, ὄχι μόνον ἀποστρέφε-
 ται τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' οὐδ' ὑποφέρει νὰ ἴδῃ ἄλλον ἀδικούντα, χωρὶς νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν τοῦ ἀδικουμένου· ἂν ᾔῃαι κοινωνικός· ἂν ἀγαπᾷ τοὺς συμπολίτας, ὡς ἀδελφοῦς, γεννημένους ἀπὸ τὴν αὐτὴν μητέρα, τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ὡς φίλους· ἂν ἀπολαύῃ τὰς ἀβλαβεῖς ἡδονὰς, ὡς ἀναγκαίαν ἀνάπαυσιν τῶν πόνων, καὶ ὑποφέρει τοὺς ἀκουσίους φυσικοὺς ἢ τυχηροὺς πόνους μὲ καρτερίαν. Ἄν ἔχη ὅλα τούτα, ἢ τὰ πλειότερα, μὴν ἀμφισβῆλλῃς ὅτι εἶναι ἐνάρετος, ἤγουν ὅτι ἀσχολεῖται ἀνυποκρίτως εἰς τὴν ὁποίαν ἔλεγον οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι τελείωσιν τοῦ λογικοῦ.

Τοῦτο μόνον διαφέρει τῶν Στωϊκῶν ἡ αἴρεσις ἀπὸ τὰς λοιπὰς φιλοσοφικὰς αἱρέσεις, ὅτι οἱ Στωϊκοὶ ὠνόμαζαν τὴν ἀρετὴν μόνον ἀγαθόν, μόνον καλόν, μόνον ἱκανόν νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὐδαίμονα· οἱ δὲ λοιποὶ, τὴν ἔκριναν καὶ αὐτοὶ τὸ ἄκρον τῶν ἀγαθῶν, χωρὶς τοῦ ὁποῦ ὅλα τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ δὲν ἀρκοῦν εἰς εὐδαι-

μονίαν, ἢ μᾶλλον γίνονται κακοδαιμονίας αἷτια· ἐκριναν ὁμῶς καὶ τούτα, ἢ τὰ πλείωτερα ἐκ τούτων, ἀγαθὰ δευτέρως τάξεως καὶ ἀναγκαῖα συνοδεύματα τῆς εὐδαιμονίας, καὶ ὄχι ὁλότελ' ἀδιάφορα, ὡς τὰ ἤθελαν οἱ Στωϊκοί. Κατὰ τούτους, ἡ κακία ἦτο τὸ μόνον κακόν, τὸ μόνον αἰσχρὸν, τὸ μόνον ἰκανὸν νὰ κάμη τὸν ἄνθρωπον κακοδαίμονα· κατὰ τοὺς λοιπούς, ἡ κακία ἦτον ἀληθῶς καὶ πάντοτε κακοδαιμονίας αἷτια· ἦταν ὁμῶς καὶ ἄλλα κατωτέρως τάξεως κακὰ, ὡς αἱ δυστυχίαι, αἱ ἀρρωτικαί, οἱ πόνοι, οἱ θάνατοι τῶν οἰκειῶν, αἱ συκοφανταί, οἱ διωγμοί, αἱ καταδρομαὶ τῶν τυράννων, καὶ ὅσα ἄλλα λυποῦν τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν, διὰ τὰ ὅποια οὐκ εἶναι οὔτε λέγεται κακοδαίμων ὁ ἐνάρετος, (μόνου τοῦ κακοῦ ἐπίθετον, καὶ ἂν ἤβελ' ἔχειν ὅλας τὰς εὐτυχίας τοῦ κόσμου), ἀλλ' οὐδ' εὐδαιμονίας πάλιν εἶναι δικαίον νὰ ὀνομασθῆ· διότι πικραίων καθ' ἡμέραν μ' αὐτὰ, κινδυνεύει κατὰ πᾶσαν ὥραν νὰ ἐξωσθῆ ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς ἀρετῆς. Ὁ κακὸς ὁμοιάζει τὸν τυφλόν· ὡς οὗτος δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὁμοίως προσκόπτει, ἀνατρέπει ἢ συντρίβει, ὅτι ἐγγίξῃ, ὡς νὰ ἦτο καὶ εἰς νύκτα, παρόμοια καὶ ὁ κακὸς κακὰ μεταχειρίζεται τὰς εὐτυχίας τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ στερεῖται τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς. Τὸν ἐνάρετον πάλιν ἐμπροεὶς νὰ παρομοιώσῃς μὲ τὸν βλέποντα μὲν, ἀλλὰ περικυκλωμένον ἀπὸ σκότος· ὡς δὲν ὠφελεῖ τίποτ' οὐδὲ τούτον ἡ ὑγεία τῶν οφθαλμῶν ἐνόσφ' τὸν λείπει τὸ φῶς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἐνάρετος δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀρετὴν, ὅταν τὸν περικυκλώωσι πάντοθεν

αὶ δυστυχίαι ¹. Ὅλα ταῦτα τὰ κακὰ οἱ Στωϊκοὶ τὰ ἔ-
κριναν τόσον ἀδιάφορα, ὥστ' ἐχρεώσται, κατ' αὐτοὺς, ὁ
σοφὸς ², μηδὲ νὰ τὰ αἰσθάνεται ὀλότελα· καὶ τοῦτο ἦ-
τον ἡ περιβόητος *Ἀπάθεια* τῶν Στωϊκῶν. Χρεωστέϊ νὰ
τὰ ὑποφέρῃ μὲ γενναϊότητα, ἔλεγαν οἱ λοιποὶ, ὅχι ὅμως
μὲ ἀναισθησίαν· καὶ τοῦτο εἶναι ἡ παραγγελλομένη τῶν
λοιπῶν *Μετριοπάθεια* ³.

(1) « Φαμί τὰν ἀρετὰν ἡμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονὲν ἰκανὸν, τὰν δὲ
» κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονὲν, αἴκα τὰς ἔξιαις αὐτὰς κρίνομεν· αἰεὶ
» μὲν γὰρ κακοδαιμονὲν ἀνάγκη τὸν κακὸν, αἴτε ἔχοι ὕλαν (κακῶς
» γὰρ αὐτῆ χρέεται), αἴτε σπανίζοι, ὡς καὶ τὸν τυφλὸν, αἴτε φῶς
» ἔχοι καὶ λαμπρότατα ὀρατὰν, αἴτε ἐν σκότει διατελεοί· οὐκ αἰεὶ δὲ
» εὐδαιμονὲν τὸν ἀγαθὸν, οὐ γὰρ ἅ κτᾶσις τὰς ἀρετᾶς εὐδαιμονία
» ἔην, ἀλλ' ἅ χρᾶσις· καὶ γὰρ ὁ ἔχων τὰν ὄψιν οὐχ ὄρᾷ αἰεὶ, αἰ γὰρ
» μὴ ἔχοι φῶς, οὐκ ὄψεται». (Ἀρχυτ. παρὰ Στοβ. I, σελ 27 Schonn).

(2) Σοφὸν οἱ Στωϊκοὶ ὠνόμαζαν μόνον τὸν ἐνάρετον καὶ αὐτὴ ἡ λέ-
ξις, Ἐνάρετος, ἀπὸ πρώτων τῶν Στωϊκῶν τὸ σλόμα ἠκούσθη, καὶ
ἐπέρασεν ἔπειτα εἰς τῶν χριστιανῶν τὴν γλῶσσαν. « Ἐνάρετος, πολὺ
» τοῖς Στωϊκοῖς κυκλεῖται τοῦνομα, οὐκ ὃν ἀρχαῖον. » Φρόνιχ. σελ. 144.

(3) « Μὴ ὦν ἀνοσον καὶ ἀνάλατον τολμῶντι τὸν ἀγαθὸν εἰπέν,
» μὴδ' ἄλυπον θρασυθέσθωταν λέγειν· ὡς γὰρ σώματι ἀλγεινά τινα
» ἀπολείπομεν, οὕτω καὶ ψυχαῖς ἐπώδυνα· ἀλλ' αἰ μὲν ἀφρόνων λύ-
» παι ἀλόγιστοι πέλονται, αἰ δὲ φρονίμων εἰς ὅσον ὁ λόγος ἐπιτρέπει
» ὀρίδδων τὰ πράγματα. Ἄλλὰ μὲν καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν τᾶς ἈΠΛ-
» ΘΕΪΑΣ ἐκλύει τὰς ἀρετᾶς τὸ γενναῖον, αἴκα ἐν διαφόροις καὶ μεγάλοις
» κακαῖς, θανάτῳ τε καὶ ἀλγαδόνι καὶ πενίᾳ αὐτιβεθᾶκη εὐκαταγώ-
» νιστα γὰρ τὰ μικρὰ κακὰ. Ἄσκατέον ὦν ποττῶν ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΙΑΝ
» λέμεν, ὡς τό τε ἀνάλατον εἰς ἴσον τῷ ἐκπαθεῖ φεύγωμεν, μηδὲ
» μίζον φύσις τὰς ἀμετέρας φθεγγώμεσθα. » (Ἀρχυτ., ὁ Πυθαγόρ.
παρὰ Στοβ. I, σελ. 28, Schow).

Λέν εἶν' ἀμφιβολία, ὅτι ἐφάνησαν καὶ τοιαύτης ἀπαθείας ἀνθρωπίνης παραδείγματα· ἀλλ' εἰς δύο μόνως περιπτώσεις· ἐκ τῶν ὑποίων ἢ μία ὑποθέτει θηριότητα ψυχῆς, καὶ ἡ ἄλλη ἐνθουσιασμόν. Οἱ ἄγριοι καὶ ἀπολίτιστοι ἀνθρώποι, καὶ παλαιά, ὡς καὶ σήμερον ἀκόμη, ἔδειξαν τόσην καταφρόνησιν τῶν πλέων ὀδυνηρῶν σωματικῶν βασάνων, ὥστε πκίζοντες καὶ γελῶντες περιγελοῦν πολλάκις καὶ αὐτούς των τοὺς βασανιστάς. Οἱ Κάνταβροι τῆς Ἰθρίας, καὶ καρφωμένοι εἰς τὸν σταυρὸν, ἐτραγουδοῦσαν ¹. Τοιαύτην ὑπομονὴν ἔδειξαν οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῶν διωγμῶν· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔψαλλαν ὕμνους, ὅτε ἐκρεωκοποῦντο ἀπὸ τοὺς διώκτας των, ἐνθουσιασμένοι ὄχι ἀπὸ θηριότητα Κανταβρικήν, ἀλλ' ἀπὸ ἐλπίδα μακαριωτέρας ζωῆς. ἔχει ἡ ψυχὴ καὶ τόσην δύναμιν, ὥστε νὰ σθέσῃ τοὺς σωματικούς πόνους προσώρας·

« Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι οὔτ' ἡ κοινὴ φύσις, οὔτ' ἡ καθημερινὴ διαγωγή τοῦ ἀνθρώπου· ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἐξήλειψε τὴν ἀγριότητα, καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν πολιτισμὸς ἔφερεν εἰς τόπον τῶν διωγμῶν τὴν ἀνεξιθρησκείαν· μάρτυρες πλέον δὲν γίνονται παρὰ εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ ὅπου ἄλλοῦ εὐρίσκονται μιμηταὶ καὶ φίλοι χριστιανοὶ τῶν Τούρκων. Ὁ πολιτισμὸς ὄχι μόνον κῦξτε τὰς χρεῖας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐδίδαξεν εὐκολώτερα μέσα νὰ τὰς πληρόνωσι· τοὺς ἐδίδαξε καὶ τὰς ἡδονὰς των νὰ μεταχειρίζωνται μὲ μετρι-

(1) « Τῆς δὲ ἀπονοίας καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλάντες τινὲς, ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐκπαίανιζον. » Στράβ. Γεωγραφ. III, τόμ. I, σελ. 215.

ότητα, χωρὶς βλάβην κάθενός, καὶ ἀπὸ τὰς λύπας ἢ τοῦς πόνους των ἄλλου; νὰ ἐξελείψωσιν ὁλότελα, ἄλλου; νὰ μαλακύνωσι, καὶ τοῦς ἀφείκτου; νὰ ὑποφέρωσι μὲ καρτερίαν ¹. Δὲν εἰάνθανε τοῦτο τοῦς Στωϊκοῦς, ἐπειδὴ ὑπέφεραν γενναίως τοῦς πόνους, ἀλλὰ κάνοις ἐξ αὐτῶν δὲν τοῦς ἐπελύμησεν. Ἄν τοῦς ἔταξαν μεταξὺ τῶν ἀδιαφόρων, διὰ νὰ βεβαιώτωσι τὴν ὀρυλλουμένην των *Ἀπάθειαν*, ὡς ὠνόμαζαν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς τύχης ἢ τῆς φύσεως ἀδιάφορα, διὰ νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πᾶσαν ἡδονὴν, ἐτυγχώρησαν ὅμως εἰς αὐτὸν, καὶ κτῆσιν χρημάτων, καὶ γάμον, καὶ τεκνοποιίαν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρόξενα τῆς ἡδονῆς, καὶ τῆς ἀποφυγῆς ἢ τῆς ἐλαφρώσεως τῶν πόνων. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζωσιν αὐτοὶ μόνοι τὴν ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπιθυμίαν ὅχι μόνον νὰ ζῆ ἀλλὰ καὶ νὰ καλοζῆ, χωρὶς νὰ ἀδικήσῃ κάνενα. Ἰί; παρὰ τὸν Σωκράτην ἐφάνη σωφρονέστεροι; τίς παρ' αὐτὸν καρτεσιώτερος εἰς τὴν πενίαν; ἀλλ' ὅμως οὔτε τὰς ἀβλαβεῖς ἡδονὰς κατεσφρόνησε ποτὲ, καὶ πόνους ἄλλου; ἐκουσίους δὲν ἐπάνεσε παρὰ τὰς χρυσίμους εἰς ὑγείαν σωματικῆς γυμνασίης, καὶ τοῦς ὑπὲρ τῆς παιδείης ἀγῶνας».

• Ὅταν ἡ φιλοσοφία ὀνομάζῃ καλὸν τὴν πενίαν, καὶ ἀγαθὸν τὸν πλοῦτον, δὲν παρεγγέλλει νὰ ἀμελήσωμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ φύγωμεν τὴν πενίαν· τοῦτο μόνον ἀπαιτεῖ, νὰ τὴν φεύγωμεν, ὡς πειρασμὸν κακίας, ὡς ἰκανὴν νὰ μᾶς κάμῃ ληστὰς, ἢ κίλακας καὶ ἀκολούθως δού-

(1) Ἰδ. τὸν ἔπαινον τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὸν Ἰσοκράτην Παναθηναϊκ. § 57, σελ. 45).

λους τῶν ἄλλων· καὶ τόσον μόνον πλοῦτον μᾶς συγ-
χωρεῖ νὰ ἐπιθυμῶμεν, ὅσος ἀρκεῖ νὰ θρέψῃ καλῶς καὶ
ἡμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς, καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ ἐ-
λευθέρους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ ἀλλότρια θελήματα. Δι-
καίως λοιπὸν ὠνόμασεν ἀγαθὰ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ
κτήματα, ὡς βοηθήματα καὶ φυλακτήρια τοῦ ἀκρου ἀ-
γαθοῦ, τῆς ἀρετῆς, ὡς τὰ ὀνομάζει καὶ αὐτὴ ἡ θρη-
σκεία. « Οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν ἀμπελιῶνας καὶ
» ἐλαιῶνας ¹ » ὑπόσεται ὁ Θεὸς εἰς τοὺς φύλακας τοῦ
νόμου του, ὡς φοβερίζει τοὺς παραβάτας μὲ τὴν στέρη-
σιν αὐτῶν. « Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία
» σου καὶ παραβῆτε . . . καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ
» τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ² . » Ἡ κοινὴ τῶν ἐθνῶν ὑ-
πόκληψις Ἀγαθὰ ὀνομάζει ὀκλήμη τὴν σήμερον τὰ κτήμα-
τα, καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ὡς καὶ εἰς τῶν Γάλλων
(les biens) καὶ εἰς ὅλων σχεδὸν τῶν ἐθνῶν τὰς γλώσ-
σας. Αὐτοὶ οἱ Στωϊκοί, μ' ὅλον ὅτι τὰ ἔκριναν ἀδιά-
φερα, ἠναγκάσθησαν νὰ ὀνομάσωσι τὰς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας,
Τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν ³, ἤγουν τὰ ὅποια ἡ φύσις ἀπαι-
τεῖ καὶ σπουδάζει νὰ φυλάξῃ μέχρι τέλους. Τοιαῦτα εἶναι
ἡ τροφή, ἡ σκέπη, ἡ κατοικίαι, ἡ γαμικὴ συνοίκησις, σκοπὸν
ἔχουσα τὴν διατήρησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἄλλαι
χρεῖαι φυσικαί, τὰς ὁποίας ὅστις δὲν προσπαθεῖ νὰ προμηθεύ-
εται μὲ τοὺς κόπους του, καταντᾷ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀδι-

(1) Δευτερονομ. 5', 11.

(2) Δευτερονομ. 16-17. Ἰδ. καὶ ἀνωτέρ. σελ. εἰς, σημ. 4.

(3) Ἰδ. 4. GELL — *Noct. Attic.* XII, 5. Ὁ Κικέρων τὰ ὀνομάζει
Naturæ principia καὶ prima naturæ (*De finib.* III, 6).

κῆση, ἢ αἰσχροῦς νὰ κολακεύσῃ ἄλλους, καὶ νὰ χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, διὰ νὰ τὰς ἀπολαύσῃ. Τόσον ὀλίγον ἀδιάφορος εἶναι τῶν ἀγαθῶν ἢ κτησίς, ὥστε, ἀντὶ νὰ τὴν περιορίσῃ εἰς τὰς ἰδίαις του χρείας, χρεωστεῖ ἀκόμη ὁ χρηστός πολίτης καὶ νὰ τὴν αὐξήτῃ, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ μεταδίδῃ ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς χρείαν ἔχοντας, ὡς τὸ παραγγέλλει, σύμφωνος καὶ κατὰ τοῦτο μὲ τὴν φιλοσοφίαν ¹, ἡ Ὀρησκεία: «Ὁ κλέπτιον μηκέτι κλεπτέτω, μάλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ΑΓΑΘΟΝ ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι ².»

«Τοιαύτη ἦτον ἡ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ φιλοσοφία τῶν Πυθαγορείων, τῶν Σωκρατικῶν ἢ Πλατωνικῶν, καὶ τῶν Περιπατητικῶν. Τοιαύτη ἀκόμη εἰς τὴν πράξιν καὶ αὐτὴ τῶν Στωϊκῶν. Εἰς μόνην τὴν θεωρίαν ἐφάνησαν ἀσύμφωνοι μὲ τοὺς λοιπούς. Καὶ τοῦτο εἶναι μί' ἀπὸ τὰς ἀντιφάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ἐκατηγορήθησαν (3). Ἡ θεωρία των ὑποθέτει ἄνθρωπον, ὡς μόνην ψυχὴν, ἡ δὲ πράξις καὶ διαγωγή των, ὡς σύνθετον ἀπὸ ψυχὴν καὶ σῶμα ζῶον. Ἡ πράξις των συγχωρεῖ εἰς τὸ ζῶον τοῦτο νὰ συνοικῆ μὲ νόμιμον γυναῖκα, νὰ τεκνοποιῆ, νὰ πολιτεύεται, εἰς ἓνα λόγον, νὰ συναναστρέφεται καὶ νὰ ζῆ μὲ τοὺς ὁμοίους του· καὶ ἡ θεωρία τὸν παραγγέλλει νὰ βλέπῃ τὰ ἀπὸ τὰς τόσας σχέσεις ταύτας ἐξανάγκης γεννώμενα καλὰ ἢ κακὰ, εὐφρόσυνα ἢ λυπηρὰ, ὡς ὀλότελ' ἀδιάφορα, μηδὲ νὰ αἰσθάνεται ἡδονὴν ἢ λύπην μηδεμίαν οὔτ' ἀπὸ τὰ ἴδια, οὔτ' ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς φίλους ἢ συγγενεῖς του, ἀλλὰ νὰ μένη

(1) Ἀριστοτέλ. Πολιτικ. Β, β', § 6, σελ. 34. — (2) Πρὸς Ἐφεσ. δ', 28. — (3) Ἰδ. τοῦ Κικέρωνος τὸ ἀγγράμμα (De finib. bonor. et malor.) καὶ τοῦ Πλουτάρχου τὸ Περὶ Στωϊκῶν ἱκαντιωμάτων.

διόλου ἀπαθής ¹. Ἄν τοὺς ἀναγκάσῃς ὁμοίως νὰ σοῦ ἐξηγήσωσιν ἀκριβέστερον τὴν ἀπάθειαν, ἀποκρίνονται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ τὴν ἀπάθειαν τῶν λίθων ². τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἡ Ἀπάθειά των τὸνομα μόνον διαφέρει ἀπὸ τὴν Μετριοπάθειαν τῶν λοιπῶν φιλοσόφων. Τοιαῦται ἦσαν τῶν Στωϊκῶν αἱ ἐναντιολογίαι καὶ τὰ περὶ ἄδοξα, τὰ ὁποῖα οὐδ' αὐτοὶ ὅλοι ἐπίστευαν. Ἡ κοινὴ καὶ ἡ ἰδίᾳ αἴσθησις τοὺς ἐδίδασκε κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμήν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀναπαύεται εἰς μόνην τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ, ὡς εἶπα, καὶ νὰ κλοζῇ· καὶ τοῦτο τὸ κλοζῆν, ἐνόςφω δὲν προβαίνει εἰς τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς τὴν αὐτάρκειαν ³, εἶναι τόσον ἀχώριστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅσον καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ φυσικαὶ πράξεις καὶ ἐνέργειαι. Διὰ τοῦτο οὐδ' ἠκούσθη κανεὶς ἀπὸ τοὺς Στωϊκοὺς, ὅτι ἐκαταφρόνησεν ἐκουσίως τὰς σωματικὰς χρείας, οὐδὲ κυνικῶς ἐζήσῃ κανεὶς, μ' ὅλον ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ὠνόμασαν (ἄλλη των ἀντίφασις καὶ τοῦτο) τὸν κυνικὸν βίον Σύντομον ὁδὸν ἐπ' ἀρετὴν ⁴, καὶ ἐθαύμασαν τὸν Διογένην ἴσα μὲ τὸν Σωκράτην.

(1) « Πρόσεχε μέντοι μὴ καὶ ἔσθωθεν στενάζῃς » Ἐπικτ. Ἐγχειρῖδ. XVI.

(2) « Οὐ δεῖ γὰρ με εἶναι ἀπαθὴ ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις » τηροῦντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἷον, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. » (Ἐπικτ. διατρ. III, 2, § 4).

(3) « Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελοῦς διαφέρει. Τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος καὶ εὐτελείας παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας κ. τ. λ. (Ἐπικτ. παρὰ Στοβ. V, σελ. 154, Schonn).

(4) Προσφύεστερα τὴν ὠνόμασεν ὁ Γαληνὸς « Σύντομον ἐπ' ἀλαζο-

«Καὶ αὐτῆς ὁμοίως ὁ θαυμαστότερος διὰ τὴν οὐδυνίαν, πικρὰ διὰ τὸν κυνισμόν του, Διογένης, δὲν ἀπεστρέφεται τὸ καλοζῆν, ἐπειδὴ ἔρριψεν ἀπὸ τὸν σάκκον του τὸ μαυρόψωμον, εὐθύς ἀποῦ τὸν ἔδοσαν καλοζυμωμένον, λευκὸν καὶ καθαρὸν ἄρτον, παρωδῶν ἐνταυτῷ μὲ πολλὴν ἀπειότητα καὶ τὸν Εὐριπίδην, Παραμέμισε, ξέρε, γὰ περὶ ἀση πρῶτος ὁ βασιλεύς.

Ω ξίνε, τυράννοις ἐμποδῶν μεθίτασο, (1).

Ἄλλοτε πάλιν ² δὲν ἐντρέπη γὰ ὁμολογήτη ὅτι, ὅταν ἐπέινα, ἐκολάκισεν ὡς σκύλος Μελιταῖος (un éragneul), καὶ ὅταν ἦτο χορτασμένος, ἐγχύζεν ὡς σκύλος Μολοττικός (un dogue). Τόσην βίαν φέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον αἱ φυσικαὶ του χρῆσι, βίαν ἀληθῶς σκυλικήν, ὡς τὴν ἐξωγράφησ' ἐναργέτατα ὁ Ὀμηρος,

Οὐ γάρ τι στυγερῆ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο

Ἐπλετο, ἦτ' ἐκίλευσεν ἐν μνήσασθαι ἀνάγκη (3).

βίαν, ἣτις δὲν περιορίζεται πάντοτε εἰς γαλιφίσματα κο-

» νεῖν ἐδόν » (Γαλήν. Περί διαγν. καὶ θεραπ. τῶν ἐν τῇ ψυχ. ἀναρ. τμή. τόν, V, Σελ. 71, Kühn). Ὅτι ἐπιχειρεῖ ὑπὲρ τὰς φυσικὰς του δυνάμεις ὁ ἄνθρωπος, ἀνδρὸν δὲν ἦναι ἀπὸ ἀνοικίαν, το ἐπιχειρεῖ εἰ ἀλαζονείαν, τὸ ἐπιχειρεῖ διὰ γὰ φανῆ ὑπὲρ τοῦς λοιποῦς ἀνθρώπους.

(1) Εὐριπίδ. Φοινισσά 40 παρὰ Στοβ XVII, σελ. 310, Schow).

(2) « Ἐρωτηθεῖς, ποταπὸς εἶη κύων, ἔφη, Πεινῶν (γρ. Πεινῶν » μὲν), Μελιταῖος, χορτασθεῖς δὲ, Μολοττικός. » (Διογένης Λαέρτι. VI, 55).

(3) Ὀδυσσ. ε, 216-217.

λίκων, ἢ συκόφικτων δαγκάμικτα, ἀλλὰ καταντᾶ πολ-
λάκις εἰς θηριώδεις ἐμφυλίους σπικραγμούς, ἂν δὲν προ-
νοήσωσιν οἱ νόμοι τὴν αὐτάρκειαν ὄλων τῶν πολιτῶν μὲ
τὴν ἀκίωλον, ἀπλεονέκτητον ὅμως, καθενὸς ἐργασίαν".

" Ἄν οἱ Στωϊκοὶ δὲν ἠπατήθησαν εἰς τὴν πράξιν τῆς
ἀρετῆς, ἢ θεωρία των ὅμως ἐγέννησε μὲ τὸν καιρὸν ἐν
ἄλλο εἶδος στωϊκισμοῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ τὴν
πρᾶξιν καὶ τὴν θεωρίαν πλέον σύμῳνον, καὶ ἐγγύτερον
εἰς τὴν θρυλλουμένην ἀπάθειαν, ἐπειδὴ εἰς τῆς φύσεως
ἢ τῆς φύλης τὰ κακὰ ἐπρόσθετε νέα ἕλλα ἐκίυσια κακὰ,
καὶ ἀπεστρέφετο, ὡς ἀρετῆς ἐμπόδια, καὶ αὐτὰς τὰς
πλέον ἀβλαβεῖς ἡδονάς. Τίποτε ἀπὸ ταῦτα δὲν ἔπραξαν
οἱ παλαιοὶ Στωϊκοὶ εἰς ταῦτα ὅμως ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὸν
ἄνθρωπον ἢ θεωρία των ἔάν ἐπιστεύετο ὡς ἀληθῆς".

" Οἱ νέοι οὗτοι Στωϊκοὶ ἐράνησαν πρῶτον μεταξὺ τῶν
Ἰουδαίων, εἰς τὴν Αἴγυπτον, μικρὴν πρὸ τοῦ Χριστοῦ,
ὀνομαζόμενοι Θεραπευταί. Αὐτοὶ, φεύγοντες τὰς πόλεις
καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀνθρώπων, ἐκλείοντο εἰς
χωριστὰ μοναστήρια, καὶ ἐσκληραγώγουν ἐκουσίως τὸ
σῶμα, ὡς ἐχθρὸν τῆς ἰσότητος. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἠσχο-
λοῦντο εἰς ἀνάγνωσιν καὶ προσευχὴν, καὶ μίαν μόνην
φορὰν, μετὰ δύσιν ἡλίου, ἐλάβαναν τροφήν, διότι ἡ φιλο-
σοφία (ἔλεγον, οὕτως ὀνομάζοντες τὸν σκληρὸν βίον) ἦτον
ἄξιον φωτός, ἢ δὲ φροντίς τοῦ σώματος, ἔπρεπε ν' ἀρίνεται
εἰς τὸ σκότος, " τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτός κρίνουσιν
εἶναι· σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκης." Προσθέ-
τει ὁ διηγούμενος τὰ περὶ αὐτῶν¹, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐ-

(1) Φίλων ὁ Ἰουδαῖος παρὰ τῷ Εὐσεβ. Παμφιλ. Ἐκκλησιαστικ. ἱστορ. Β, 17.

τῶν δὲν ἔτρωγαν παρὰ μίαν φοράν τὰς τρεῖς, καὶ τινὲς τὰς ἑξ ἡμέρας. Δὲν ἔφθασαν εἰς τόσην ἀγιότητα οἱ Στωϊκοὶ.

« Τῶν Ἰουδαίων Θεραπευτῶν τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ τὴν σωματικὴν σκληραγωγίαν, διεδέχθησαν, πρὸς τὰ τέλη τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος, οἱ ἄγνωστοι ἀκόμη κατὰ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους, ¹ Μοναχοί, καὶ ἐξαιρέτως οἱ λεγόμενοι Ἀναχωρηταὶ ἢ Ἀσκηταὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀρχηγούς ἔχοντες τοὺς περιβοήτους Παῦλον καὶ Ἀντώνιον, τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐσκληραγωγῶν καὶ οὗτοι τὸ σῶμά των, ὡς οἱ Θεραπευταὶ, τῶν ὁποίων καὶ τὸνομα ἔφεραν καταρχὰς ², ἢ μᾶλλον ὑπερέβησαν εἰς τοῦτο καὶ τοὺς Θεραπευτάς. Αἱ σωματικαὶ σκληραγωγίαι των ἦσαν τοιαῦται, ὁποῖας οὔτε ἡ φιλοσοφία ἐπαίνεσε ποτέ, οὔτ' ἡ θρησκεία ἐπαράγγειλεν ὡς ἀναγκαίας εἰς σωτηρίαν ³. Τὸ δίκαιον ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἂν καὶ πλανημένοι εἰς τὴν θεωρίαν (ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους πρὸ Χριστοῦ, καὶ εἰς διάστημα τριακοσίων σχεδὸν χρόνων μετὰ Χριστὸν ἐφάνησαν ἀληθῶς ἐνάρετοι ἄνδρες κοσμικοὶ πολλοὶ ⁴, χωρὶς

(1) Ἰδ. τὰς εἰς τὴν Συμβουλ. τῶν Ἐπισκόπων. σημ. σελ. 30, σημ. 8.

(2) Ἰδ. SUICER. *Thesaur. ecclesiast.* tom. I. pag. 1394.

(3) « Ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστὶν. » Πρὸς Τιμόθ. Α', δ', 8.

(4) « Ὁ Χρυσόστομος, ἐγκωμιάζων τὴν ἀρετὴν τοῦ Λάου, λέγει, « Πού νῦν εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐν μέσῃ πόλει στραφόμενον νῦν τινα διασῶσαι τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀναχωρήσεως δεῖ καὶ τῆς ἐν ταῖς ὁρεσι διατριβῆς, καὶ εὐ δυνατόν τὸν εἰκὸς προσεστώτα, καὶ γυ-

τοιαύτας σκληραγωγίας) ἂν καὶ πλανημένοι, λέγω, εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἀρετῆς, ἐχρημάτισαν ὁμῶς καὶ ἄναχωρηταὶ ὄχι ὀλίγοι, ἀληθῶς φιλόσοφοι ἄνδρες· κ' ἤθελαν φανῆν φιλοσοφώτεροι, ἂν οἱ συναξαρισταὶ τῶν εἶχαν ὀλίγον πλειοτέραν κρίσιν.»

»Τοιαύτη ὁμοίως διαγωγή δὲν ἔμεινε πολὺν καιρὸν. Ἀφοῦ ὁ χριστιανισμὸς ἐξαπλώθη ἕως νὰ κερδήσῃ καὶ τοὺς Αὐτοκράτορας τῶν Ῥωμαίων, ἀφοῦ τὰ μοναστήρια ἐπολυπλασιάσθησαν καὶ ἐπλουτίσθησαν μὲ βασιλικὰς δωρεάς, ἐρεθίσθη καὶ τῶν Μοναχῶν ἡ ψυχὴ νὰ ἐπιθυμήσῃ ὄχι μόνον πλοῦτον, τὸν ὁποῖον, ἀφίνοντες τὰ μοναστήρια, ἐσυνάθροιζαν περιερχόμενοι τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ δοξάν. Οἱ Στωϊκοὶ ἔβριναν τὴν σωματικὴν κακοπάθειαν πρᾶγμα ἀδιάφορον· οἱ Μοναχοὶ τὴν ὑπερύψωσαν τόσον (πολλοὶ ὁμῶς μὲ τὸ στόμα μόνον), ὥστε νὰ τὴν ὀνομάσωσι καὶ *Βίον ἀγγελικόν*, δίδοντες καὶ εἰς αὐτὰ τῶν τὰ ῥάσα τὸνομα *Ἀγγελικόν* σχῆμα, ὡς νὰ ἐφάνη ἢ ἠκούσθη ποῦ ποτε ῥεσοφόρος ἄγγελος. Θέλοντες νὰ ζῶσιν ὡς Ἄγγελοι, ἀκόλουθον ἤτο νὰ χωρισθῶσιν ἑλότελα ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, μηδὲ βίον ἢ σχῆμα ἀνθρώπινον νὰ φυλάξωσι. Παρὰ τὸν ἀδύνατον ὁμῶς εἰς ἀνθρώπους Βίον ΑΓΓΕΛΙΚΟΝ, εἶναι ἄλλος καὶ δυνατὸς, καὶ ἐλαφρὸς¹, καὶ εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ λογικοῦ πλέον ἐπιτήδειος βίος, ὁ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ.α

» ναῖκα ἔχοντα, καὶ παιδῶν ἐπιμελούμενον καὶ οἰκετῶν, ἐνάρετον εἶναι;» (Ὁμιλ. μγ' εἰς τὴν Γένεσ')

(1) « Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν » ἐστίν. » Ματθ. ια', 30,

•Εἰς τὴν διδασχὴν τῆς τελειοποιήσεως ταύτης, μὴν ἀμφισβῆλλοντες, ἠσυχολήθησαν καὶ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου πολλοὶ παλαιοὶ φιλόσοφοι, καὶ ἐξαιρέτως οἱ Στωϊκοὶ, καὶ ἂν δὲν ἐπραξάν ὅσον ἐπεθύμουν, αἴτιον ἐχρημάτισεν ἡ πολυθεὸς θρησκεία τοῦ ἔθνους των. τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν (ἐξηγοῦντες εὐσεβέστερον τὴν κακὴν θεολογίαν τοῦ Πισιόδου καὶ τοῦ Ὀμήρου) ἐσπούδασαν, ἀλλὰ δὲν εὐτύχησαν νὰ διορθώσωσιν ¹. Ἐφάνησαν μεταξύ των ἐργάται καὶ ὀδισκῆται τῆς ἀρετῆς ἀνυπόκριτοι πολλοὶ καὶ ἡ θρηλλομένη των ἀτάθεια ἐπιδόκηθη ἔτι, ὅχι ὡς ἐλπίζόμενος νὰ κτυπηθῆ ποτὲ σκοπὸς ἀπὸ κανέναν, ἀλλ' ὡς δυνατός καὶ νὰ πλησιασθῆ μὲ τὴν μετριοπαθειαν. Τοιαύτην τοῦλάχιστον ἀπολογίαν ἐδίδεν ὁ θαυμασθὲν ἀπὸ τοῦ Στωϊκοῦ Διογένης· ἔλεγεν ὁ Κυνικός οὗτος, ὅτι διδάσκων τὴν ἀρετὴν, ἐμμεῖτο τοὺς χοροδιδασκάλους· ἐπειδὴ καθὼς ἐκεῖνοι ἀρχίζοντες ὑπερέβησαν τὸν τόνον, διὰ νὰ δώσωσιν εἰς τὸν χορὸν τὸ ἀκρόβες μέτρον τοῦ τόνου, πηρόμοια καὶ αὐτὸς ἐτυμθούλευε τὸν κυνισμόν, διὰ νὰ εἴρη τούτους ἄλλους εἰς τὸν ἀνθρωπισμόν ². Παρηγόριος ἀπολογία!

οὕτως ἂν ἦναι, οἱ Στωϊκοὶ καὶ ζῶντες ὠφελήσαν, ἢ καὶ ἐσπούδαζαν νὰ ὠφελήσωσι τοὺς Ἕλληνας. καταπολεμουμένους τότε ἀπὸ τὰ ἄγρια πάθη τῆς φιληδοῦχεις, τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς φιλαρχίαις, καὶ τὰς ἀπ' αὐτὰ γεννη-

(1) Ἰδ. κατωτέρ. σημ. ἐκδ. Κοραῆ σελ. 159.

(2) « Μιμεῖσθαι ἔλεγε τοὺς χοροδιδασκάλους· καὶ γὰρ ἐκείνους ὑπερ-
 » τόνον ἐνδοιδόκει, ἐνεκα τοῦ τοὺς λοιποὺς ἄψασθαι τοῦ προσήκουτος
 » τόνου » (Διογεν. Λαέρτ. VI, 35.)

θείσας διχονοίας, καταπολεμουμένους ἔτι καὶ ἀπὸ τοὺς διχόχου; τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ ὅποιοι ἐμεταχειρίζοντο καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς διχονοίας τὰς ἑλληνικάς, διὰ νὰ ἐξευτελίσωσιν ὁλότελα τοὺς Ἕλληνας, ἕως νὰ μὴ τοὺς ἀφήσωσι πλέον πρὸς τὸ ἀπατηλὸν ὄνομα τῆς ἐλευθερίας, ἕως φθείροντες καὶ συμφθειρόμενοι μ' αὐτοὺς, νὰ ὑποπέσωσιν ὅλοι εἰς ζυγὸν ἄλλων πλεονεκτῶν, τῶν Ῥωμαίων, καὶ νὰ συνυποταχθῶσι, τελευταῖον, καὶ μ' ἐκείνου; εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, δεσπότας τῆς Ῥώμης. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δουλωμένους τούτους εὕρισκιν καὶ εἰς τῶν Στωϊκῶν τὰ παρχηγέματα καὶ παρηγορίαν τῆς δουλείας των, καὶ ἐνίσχυσιν νὰ τὴν ὑπορέψωσι μὲ καρτερίαν, φυλάσσοντες καὶ τὴν ψυχὴν ἀδούλωτον.

αἱ τῶν Στωϊκῶν ἢ αἵρεσις συνήργησε τρόπον τινὰ νὰ εὐκολύνῃ καὶ αὐτὴν τὴν νεοφανῆ τότε διδαχὴν τοῦ Εὐαγγελίου· διότι ἐδίδασκεν, ὅτι ἐκήρυσσαν οἱ Ἀπόστολοι, τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ ἐξαιρέτως τὴν πλεονεξίαν, ἐκ τῆς ὁποίας γεννῶνται καὶ τῶν πολιτῶν αἱ διχονοίαι, καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ καταστροφαί, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος διὰ τοῦτο ὠνόμασεν Εἰδωλοκρατίαν¹ .»

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς αἵρεσεως αὐτῶν οἱ Στωϊκοὶ μᾶς ἀφῆκαν τοιαῦτα σιγράμματα, ὅποια, καὶ τοὺς δούλους νὰ διεγείρωσιν εἰς ἐπιθυμίαν ἐλευθερίας, ὡς πράγματος ἀνγκυαίου εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ τοὺς ἐλευθέρους νὰ διδάξωσιν, ὅτι μόνον μέσον νὰ φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν, εἶναι νὰ μετριάσωσι τὰ πάθη των. Ὁ φιλήδονος, ὁ

(1) Πρὸς Κολλοσ. γ, 5.

πλεονέκτης, ὁ φίλαρχος, διὰ τὰ πληρώσει, ἐξανάγκης πρέπει νὰ ταπεινωθῆ, νὰ ἀμελήσῃ τὴν ὁποίαν ἐλέγαμεν τελειοποιῆσαι τοῦ λογικοῦ, ἐξανάγκης πρέπει νὰ κολακεύῃ καὶ νὰ κυλίσται εἰς τοὺς πόδας ἐκείνων, ὅσοι δύνανται ν' αὐξήσωσι τὰς ἡδονὰς καὶ τὸν πλοῦτόν του, ἢ νὰ τὸν χαρίσωσιν ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας· ἐξανάγκης πρέπει ν' ἀποχαιρετήσῃ τὸ αὐτεξούσιον, κ' ἐκείνους μόνους νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ὀνομάζῃ ἐξουσιαστὰς καὶ ΚΥΡΙΟΥΣ του, καθὼς οὗτοι πάλιν, δεμένοι εἰς τὸν αὐτὸν ζυγὸν τῶν ἀνδραπόδων, κολακεύουν ὑψηλοτέρους τῶν ἄλλους κυρίους, μὲ ταύτην μόνην τὴν διαφορὰν, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἐπικτήτης, ὅτι οἱ διὰ μικρὰ κολακεύοντες ἐμποροῦν νὰ ὀνομασθῶσι Μικροδούλοι, καὶ οἱ διὰ μεγάλα, Μεγαλόδουλοι 1 ».

• Τοῦ Ἐπικτήτου τὰς διδασχὰς μᾶς ἐφύλαξεν, ὡς εἶ-

(1) « Δοκεῖ σοι μέγα τι εἶναι καὶ γενναῖον ἢ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλο-
 » γον; — Πῶς γὰρ οὐ; — Ἔστιν οὖν τυγχάνον τι τοῦ οὗτω μεγάλου καὶ
 » ἀξιολόγου καὶ γενναίου, ταπεινὸν εἶναι; — Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν εἶδῃς
 » τινὰ ὑποπεπωκότα ἐτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ φαινόμενον αὐτῷ,
 » λέγε καὶ τοῦτον θαρρῶν μὴ εἶναι ἐλεύθερον καὶ μὴ μόνον, ἀν-
 » δειπναρίου ἕνεκα αὐτὸ ποιῆ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑπα-
 » τείας. Ἄλλ' ἐκείνους μὲν Μικροδούλους λέγε, τοὺς μικρῶν
 » τινῶν ἕνεκα ταῦτα ποιοῦντας· τούτους δ', ὡς εἶπεν ἄξιοι, Μεγα-
 » λοδούλους. Ἐρῶ καὶ ταῦτα. Δοκεῖ δέ σοι ἢ ἐλευθερία αὐτεξού-
 » σιον τε καὶ αὐτόνομον; — Πῶς γὰρ οὐ; — Ὅντινα οὖν ἐπ' ἄλλῳ κω-
 » λύσαι ἐστὶ καὶ ἀνγκάται, θαρρῶν λέγε μὴ εἶναι ἐλεύθερον. Καὶ
 » μὴ μοι πάππους αὐτοῦ καὶ προσπάππους βλέπε, καὶ ὠνήν ζήτει καὶ
 » πρᾶσιν· ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς λέγοντος ἔσθαι καὶ ἐκ πάθους, ΚΥΡΙΕ,
 » κἂν δῶδεκα ῥάβδοι προάγῃσι, λέγε δούλον κ. τ. λ. » (Ἐπικτ. Διατρ.
 IV, 1, § 54-57).

πα¹, ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀρβιανός, ὁ ἐπονομασθεὶς νέος Ξενοφῶν· διότι ἐμιμήθη ὄχι μόνον τὴν διαγωγὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦ Ξενοφῶντος τὸ ὕφος εἰς ἄλλα πολλά του συγγράμματα, καὶ αὐτὴν αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων τὴν ὕλην. Αἱ διδιχαὶ τοῦ διδασκάλου του, γραμμέσαι, ὡς ἀπηγγέλησαν ἀπὸ ζώσης φωνῆς, τῶν ὁποίων ἀπάνθισμα εἶναι τὸ παρὸν Ἐγχειρίδιον, πόσον ἐθαυμάσθησαν ἀπὸ τοῦ παλαιού, ἀρκεῖ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ἡ μαρτυρία νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Ὁ φιλόσοφος οὗτος Αὐτοκράτωρ, προσαριθμῆ εἰς τὰ λοιπὰ του εὐτυχήματα καὶ τοῦτο, ὅτι ἐγνώρισε τοῦ Ἐπικτήτου τὰ ὑπομνήματα². Καὶ κατὰ μίμησιν ἐκείνου ἔγραψε καὶ αὐτὸς *Τὰ εἰς ἑαυτὸν*. Ὁ Συμπλίκιος, Περιπατητικὸς φιλόσοφος τῆς ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος, ὄχι μόνον ἔκρινεν ἄξιον νὰ ἐξαπλώσῃ τὸ Ἐγχειρίδιον μὲ μακρὰς ἐξηγήσεις, ἀλλὰ λέγει ῥητῶς, ὅτι τὰ παραγγέλματα τοῦ Ἐπικτήτου ἔχουν τόσῃν δυνάμειν νὰ κεντῶσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκούοντος, νὰ τὴν φέρωσιν εἰς αἴσθησιν καὶ διήρθωσιν τῶν ἰδίων τῆς παθῶν, ὥστε, ὅποιος δὲν πάσχει ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν ἢ ἀκοὴν αὐτῶν, ἄλλο δὲν μένει πλέον ἱκανὸν νὰ τὸν κεντῆσῃ παρὰ τοῦ ἄδου τὰ βασανιστήρια³.

» Μεταβαίνω ἀπὸ τὴν περὶ Ἐπικτήτου κρίσιν τῶν ἔξωθεν εἰς τοὺς ἔσω τῆς χριστιανικῆς αὐλῆς. Οἱ χριστιανοὶ ἔκριναν τὴν διδασχὴν τοῦ Ἐπικτήτου τόσον δραστικὴν

(1) Ἀνωτέρ. σελ. 5'.

(2) Μικρ. Ἀντωνιν. Α. 7.

(3) Ἰδ. τὴν ῥῆσιν κατωτέρω εἰς τὰς σημειώσεις. σελ. 113.

εἰς τὸν κατὰ τῶν παθῶν πόλεμον, ὥστε τὴν παρέβαλαν
 μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ὑποπευθῆσαν
 (ὑποψίαν ὁμῶς ἀπίθανον), ὅτι ὁ Ἐπικτήτος ἦτο καὶ
 χριστιανὸς, κρυπτόμενος διὰ τὸν φόβον τοῦ διωγμοῦ ¹. Ὄθεν
 μᾶς ἀφῆκαν δύο Παραφράσεις, καὶ τὰς δύο γραμμένας
 ἀπὸ Μοναχούς. Τῆς πρώτης καὶ ὁ συγγραφεὺς καὶ ὁ
 χρόνος τῆς ζωῆς του μένου ἀδηλοί· ἡ δευτέρα φέρει τὸ
 ὄνομα Νείλου τοῦ ἀσκητοῦ ². Ἀλλ' ἐπειδὴ Μοναχοὶ ὀνο-
 μαζόμενοι Νεῖλοι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν εὐρί-
 σκονται πολλοὶ, εἶναι καὶ τούτου ἀμφίβολος ἡ χρονολο-
 γία. Ἐπισημότερος παρὰ τοὺς ἄλλους, ἐχρημάτισε Νεῖλος
 ὁ ἀσκητὴς, μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀκμάσας
 περὶ τὰ μέσα τῆς πέμπτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταε-
 τηρίδος· α

Ἐπραξεν βέβαια καλὰ εἰ καλοὶ εἴτετοι Μοναχοί, γνω-
 στοποιούντες εἰς τοὺς συμμοναστὰς αὐτῶν τὰς παραγ-
 γελίαις τοῦ Ἐπικτήτου, ἐπειδὴ τὰς ἔκριναν τόσον συμ-
 φώνους μὲ τὴν θείαν τοῦ Ἰησοῦ διδασκαλίαν· ἀλλ' ἠ-
 πατήθησαν πολὺ, ἂν ἐπίστευσαν, ὅτι ἡ Ὀρθολομμένη

(1) « Ὡσπερ εἰ τὸν αὐράνιον καὶ εὐαγγελικὸν ἕξαπλουν τοῦ Θεοῦ νό-
 » μον ἦν αὐτῶ προὔργου . . . Ἐμοι δὲ ἱστοροῦσιν αὐτὸν καὶ τῶ κη-
 » ρύματι τῆς ἀληθοῦς θεολογίας . . . προστεθεῖσθαι καλῶς, καὶ τῆ
 » τοῦ Χριστοῦ πίστει τοῦ κυρίου ἡμῶν· μὴ βούλεσθαι δὲ φανεροῦν,
 » ὑποχωροῦντα τῆ βίᾳ τοῦ διωγμοῦ κ τ. λ. » Ἰδ. SCHWEIGHAEUSER,
Epicl. dissertat. tom. I, Praefat. pag. XX-XXI.

(2) Ἰδ. Φαερίμιον, Ἑλληνικ. Βιβλιοθ. τόμ. 1, σελ. 451, σημ. **
 καὶ τὰ εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον Προλεγόμ. τοῦ SCHWEIGHAEUSER, σελ.
 LXII.

Ἀπάθεια τῶν Στωϊκῶν, ἢ ἡ παρκαγγελλομένη ἀπὸ τὸν Χριστὸν Ἀπάρησις ἑαυτοῦ, ἐλίθασκε τὴν ἀναχώρησιν, ἢ μᾶλλον τὴν ἀπόσχισιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του, μὲ τοὺς ὁποίους καθὼς ἐγεννήθη, οὕτως ἐδιωρίσθη νὰ συζῆ, βοηθῶν καὶ βοηθούμενος ἀμοιβαίως. Δὲν ἤλθεν ὁ Χριστὸς νὰ μεταβάλῃ τὸ πολιτικὸν ζῶον, τὸν ἀνθρώπον, εἰς ζῶον μοναστικὸν ἐξεναντίας, ἢ θεία του διδασκαλία, εἰς ἓνα μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει, νὰ τελειοποιήσῃ τὴν λογικὴν αὐτοῦ φύσιν, μὲ τὴν μετρίασιν τῶν παθῶν, καὶ μὲ τὴν κοινὴν πρὸς πάντας τοὺς ὁμοίους του ἀχώριστον τῆς δικαιοσύνης ἀγάπην. Ὅταν μᾶς προστάσῃ νὰ ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτοὺς, τὸ νόημά του εἶναι νὰ φεύγωμεν τὴν αὐτοφιλαυτίαν, νὰ ἀρνώμεθα τὸ ἴδιον συμφέρον, ὡσάκτις ἐναντιοῦται εἰς τὸ κοινόν, μηδὲ κέρδος νὰ νομίζωμεν, ὅ,τι φέρει ζημίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἄν ἐσκόπευε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν γάμον, ἢ πᾶσαν ἄλλην βιωτικὴν ἢ φυσικὴν πράξιν, ποίαν ἄλλην ἀφορμὴν εὐλογωτέραν εὑρίσκε νὰ τὸ φανερώσῃ, παρὰ ὅτε ἔλεγε, « Πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμολγέυσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ¹ »; Τὰ λόγια τοῦτα, συμβουλεύουν, ὄχι ἀγαμίαν, ἀλλὰ προσοχὴν νὰ μὴ τυχῶσιν κίνετός κίνεις τὸν γάμον, παραβαίνων τὴν πρώτην καὶ θεμελιώδη ἐντολήν, τὸ Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτὸν, νὰ μὴ πειράξῃ γυναῖκα χωρὶς σκοπὸν νομίμου συνουκίσεως, μηδὲ νὰ συνοικῆ, ἂν δὲν ἔχῃ τὰ μέσα νὰ δώσῃ χρηστοὺς πολίτας εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ὄχι νὰ τὴν βα-

(1) Ματθ. 5, 28.

ρῦνη μὲ ἔχθρους τῆς ἐθνικῆς εὐδαιμονίας. Ἄν ἀμφιβάλλῃ τις ἀκόμη περὶ τούτων, ἄς ἐξετάσῃ αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται πάντοτε ἡ ἀναντιρρήτος τῶν δισταζομένων ἀπόδειξις ¹. Ἄς παραβάλλῃ τὰς σωζομένας εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην χριστιανικὰς αἱρέσεις. Ἐἰς ποίας εὐρίσκει ἦθη χρηστότερα, σεμνότερα, κοινωνικώτερα καὶ φιλανθρωπότερα, εἰς τὰς τρεφούσας πολυειδῆ καὶ πολυάριθμα ἀργῶν ἀνθρώπων τάγματα, ἢ ὅπου δὲν ἀκούεται οὐδὲ τῶνομα τῶν Μοναχῶν;

Ἐχρεώσθουν ἀκόμη οἱ Μοναχοὶ νὰ παραβάλλωσι τὴν διδασκομένην ἀπὸ τοὺς Στωϊκοὺς *Ἀπάθειαν* μὲ τὰ λοιπὰ τῶν παραγγέλματα, καὶ μάλιστα μ' αὐτὸν αὐτῶν τὸν βίον, διὰ νὰ καταλάβωσι τὴν σημασίαν τῆς Στωϊκῆς Ἀπαθείας. Κάνεις ἀπὸ τοὺς Στωϊκοὺς δὲν ἔκρινεν ἐπιτηδειοτέραν εἰς κτῆσιν ἀρετῆς τὴν ἀγαμίαν παρὰ τὸν γάμον, κάνεις δὲν ἀπεστράφη τὰ δικαίως ἀποκτώμενα χρήματα, οὐδὲ τὰς ἄλλας νομίμους ἀπολαύσεις τοῦ λογικοῦ ζώου. Εἰς κάνενός κεφαλὴν δὲν ἦλθε ποτὲ νὰ κτίσῃ χωριστὴν ἀπὸ τὰς ἀνθρωπικὰς πόλεις πόλιν ἄλλην ὀνομαζομένην *Μοναστήριον*, ἢ καὶ νὰ κατακλεισθῇ μονώτατος εἰς σπήλαιον. Τοιαύτη παραβολὴ ἠθελε τοὺς διδάξειν, ὅτι ἡ Ἀπάθεια τῶν Στωϊκῶν δὲν ἐσήμαινεν ἄλλο παρὰ τὴν παραγγελλομένην ἀπὸ τοὺς λοιποὺς φιλοσόφους *Μετριοπάθειαν*, ὡς μόνην καλὴν νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀληθῶς δίκαιον, ἀληθῶς ἐλεύθερον. Τοῦ σοφοῦ (ἔλεγαν οἱ Στωϊκοὶ) οἰκειὸν εἶναι, καὶ ἂ πολιτεύεται, καὶ νὰ νομοθετῇ, καὶ νὰ διδάσκῃ τοὺς

(1) Ἰδ. Διάλογ. δεύτερ. Περὶ τῶν Ἑλλ. συμφερ. σελ. νη.

πολίτας καὶ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ μὲ συγγράμματα, καὶ νὰ συνοικῆ μὲ γυναῖκα καὶ νὰ τεκνογονῆ, διὰ νὰ προξενῆ πολίτας εἰς τὴν πατρίδα ¹. Κατ' αὐτοὺς, εἰς μόνον τὸν σοφὸν πρέπει ἡ ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, διότι μόνος αὐτὸς ἐξεύρει νὰ τὰ οἰκονομῆ, μόνος αὐτὸς γνωρίζει πόθεν, πότε, πῶς, καὶ μέχρι πόσου εἶναι δίκαιον νὰ κερδαίνῃ χρήματα ². Καὶ τοῦτο σημαίνει, ὅτι καὶ μέγαν πλοῦτον συγχωρεῖται ν' ἀποκτήσῃ, ἂν ᾖ δυνατὸν νὰ πλουτήσῃ χωρὶς ἀδικίαν, χωρὶς νὰ ληστεύῃ τοὺς ἀδυνάτους, ἢ νὰ κολακεύῃ τοὺς δυνατωτέρους του, χωρὶς νὰ χάσῃ, ὡς λέγει ὁ Ἐπίκτητος, τὴν πίστιν, τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν του ³. Ἄλλ' ἐὰν ὁ τίμιος ἄνθρωπος χρεωστῆ νὰ φύγῃ τὸν μέγαν πλοῦτον, ὡς

(1) « Ἐπόμενον δὲ τούτοις ὑπάρχειν καὶ τὸ πολιτεύεσθαι τὸν σοφὸν . . . » καὶ τὸ νομοθετεῖν τε, καὶ τὸ παιδεύειν ἀνθρώπους· ἔτι δὲ συγγράφειν τὰ δυνάμενα ὠφελεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς γράμμασιν οἰκεῖον εἶναι τοῖς σπουδαίοις· καὶ τὸ συγκαταβαίνειν καὶ εἰς γάμον καὶ εἰς τεκνογονίαν, καὶ αὐτοῦ χάριν καὶ τῆς πατρίδος. » (Στοβ. Ἐκλογ. Ἠθικ. II, σελ. 188, ἔκδ. Heeren).

(2) « Οἰκονομικὸν δ' εἶναι λέγουσι μόνον τὸν σπουδαῖον καὶ ἀγαθὸν οἰκονόμον· ἔτι δὲ χρηματιστικὸν . . . γινώσκοντα ἀφ' ὧν χρηματιστέον, καὶ πότε, καὶ πῶς, καὶ μέχρι πότε (γρ. πόσου) » Διτ. σελ. 188 - 190.

(3) « Ἐτῆται οὖν, φησὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. Εἰ δύναμαι κτήσασθαι, τηρῶν ἑμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν, καὶ μεγαλόφρονα, » δείκνυε τὴν ὁδὸν καὶ κτήσομαι. » Ἐπικτ. Ἐγχειρίδ. XXIV, § 2, 3. Τὰ αὐτὰ παραγγέλλει καὶ ὁ Μάρκος, « Μὴ τιμῆσθαι ποτὲ ὡς συμφέρου σεαυτοῦ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε, τὴν πίστιν παραθεῖναι, τὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν κ. τ. λ. » (Μάρκ. Ἀντωνιν. Γ', 5).

μέγαν πειρασμόν, δὲν πρέπει διὰ τοῦτο, ν' ἀμελήσῃ τὴν ἀπόκτησιν ὧσων εἶναι χρεῖα νὰ ζῆ καὶ νὰ τρέφῃ μὲ αὐτάρκειαν τὰ τέκνα του, ἢ καὶ νὰ βοηθῆ, ἂν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ, τοὺς φίλους καὶ τοὺς οἰκείους του ¹.

•Τόσον ἀκίνδυνος εἶναι, κατὰ τοὺς Σταϊικούς, ἡ εἰς τῆς πόλεις διατριβὴ τοῦ λογικοῦ ζώου, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰς τῶν βασιλέων τὰς αὐλὰς, πρᾶγμα ἐσχάτης δυσκολίας (ἂν ἐξετάσωμεν τί μᾶς λέγει ἡ ἱστορία, καὶ τί μᾶς διδάσκει ἡ καθημερινὴ πείρα, περὶ τῆς ἀνδραποδώδους τῶν αὐλικῶν διαγωγῆς), καὶ εἰς αὐτὰς (λέγω) τῶν βασιλέων τὰς αὐλὰς ἔκριαν ὅτι μένει ἀκόμη εἰς τὸν ἄνθρωπον δύναμις νὰ φυλάξῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ², ἂν εὐτυχῆτῃ μάλιστα νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν παράδειγμα ἀνδρα καὶ τῶνομα καὶ τὸ πρᾶγμα βασιλέα, ἡγουν τοιοῦτον, ὅποιοι νὰ κρίνῃ ἐκυτὸν ἀνάξιον νὰ βασιλεύῃ ἄλλους, ἂν δὲν βασιλεύῃ τὰ ἰδιά του πάθη νὰ κρίνῃ, ὅτι ἡ ἀληθινὴ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς λαμπρότης δὲν στέκει εἰς πλῆθος δεινότητων, εἰς φορέματα λαμπρὰ, εἰς πηχάσημα, καὶ ἄλλας τοιαύτας κομπαστικὰς καὶ γελοίας διακρίσεις, ἱκανὰς νὰ θαμβώνωσι τὰς ὄψεις

(1) Ἐπίκτητος κρείττων Σωκράτους οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μὴ οὐ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανόν ἔστιν. Οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὁμοίως οὐκ ἀρετῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖτος, καὶ ὁμοίως οὐκ ὁμιλῶ τῆς κτήσεως κ. τ. λ. » (Ἐπικτ. Διατρ. Α', 2, § 36). ἴδ. καὶ ἀνωτέρ. σελ. κέ, τὴν ῥῆσιν τοῦ Πζύλου.

(2) « Ὅπου ζῆν ἔστιν, ἐκεῖ καὶ εὖ ζῆν· ἐν αὐτῇ δὲ ζῆν ἔστιν ἔσκειν » ἄρα καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐτῇ » (Μάρκ. Ἀντωνιν. Ε', ις').

τῶν ἀνοήτων, ἀλλ' εἰς τὴν καθημερινὴν καὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ, ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας πρόνοιαν ¹.

Ὀλίγους τοιούτους βασιλεῖς μᾶς παρέδωκεν ἡ ἱστορία, καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἔλαμψεν ὡς ἥλιος ὁ Μάρκος, ὀπαδὸς καὶ θυμαστὴς τῆς Στωϊκῆς αἵρέσεως, καὶ σύγχρονος ἄλλων Στωϊκῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ὄχι ὀλίγων. Διότι καὶ εἰς ταύτην τῶν Ῥωμαίων τὴν δούλωσιν, οἱ Στωϊκοὶ ἐφάνησαν, ὡς εἶπα ², ὠρέλιμοι. Ἡ αἵρεσις τῶν ἐθάρρυνε πολλοὺς ἐνδόξους Ῥωμαίους, νὰ προκρίνωσι τὰς καταδριμὰς παρὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν πρὸ τοῦ κελῶ Μάρκου καὶ μετὰ τὸν Μάρκον δεσποτῶν, καὶ ἐτίρρασε καὶ αὐτὴν τὴν ἡσυχίαν τῶν τυράννων. Οἱ τύραννοι ὅσον πλέον κολακεύονται, τόσον ἀγριώτεροι γίνονται ἐξεναντίας, τόσον πλέον συστέλλονται (ἂν δύναται τι νὰ συστρίλῃ τύραννον), ὅσον πλεονάζουν οἱ τολμῶντες νὰ φανερόνωσιν εἰς αὐτοὺς μὲ παρρησίαν τὴν ἀλήθειαν, ἢ καὶ ὑποφέροντες σταθερῶς τὰς διὰ τὴν παρρησίαν ὀργὰς τῶν τυράννων.

Δὲν εἶναι παράδοξον (πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν) ὅτι ἠπατήθησαν οἱ Μοναχοὶ εἰς τὴν περὶ τῶν Στωϊ-

(1) « Δυνατὸν ἐστὶν ἐν αὐτῇ βιωῦντα, μὴτε δορυφορήσεων χρῆξαι, »
 » μὴτε ἐσθῆτων σημειωτῶν, μὴτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων, καὶ τοῦ
 » ὁμοίου κόμπου· ἀλλ' ἐξέστιν ἐγγυιάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν,
 » καὶ μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥαθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ
 » τῶν κοινῶν ἡγεμονικῶςπραχθῆναι δέοντα. » (Μάρκ. Ἀντωνίν. Δ, ε',
 σελ. 8.)

(2) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. λθ'.

κῶν κρίσιν, ἕως νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν ἡτο διδασκαλία βίου μοναχικοῦ, καὶ ὅτι τὰ συγγράμματα τῶν Στωϊκῶν ὠμοιάζαν σχεδὸν τὰ Πατερικὰ ὀνομαζόμενα βιβλία τῶν ἀσκητῶν. Πολὺ παραδοξοτέρα εἶναι ἡ ἀπάτη τινῶν νεωτέρων φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι (πιθανὸν ὅτι ἀγανακτημένοι διὰ τὰς ἀταξίας τῶν Μοναχικῶν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ταγμάτων) ἐτόλμησαν νὰ παραβάλωσι τοὺς Στωϊκοὺς μὲ Καπουκίνους ἢ Ἰησουίτας. Τούτων τὴν φιλαρχίαν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν (intolérance) εὗρηκεν ὁ Διδερότος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Βένθαμος, καὶ εἰς τοὺς Στωϊκοὺς ¹. Οἱ κηρύσσοντες τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀρχῶν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ² Στωϊκοὶ, μισαλλόδοξοι! οἱ Στωϊκοὶ, φιλαρχοὶ, τῶν ὁποίων ἡ αἵρεσις ἐχρημάτισε σχολεῖον καὶ καταφύγιον πολλῶν εὐγενῶν ψυχῶν ³! τοὺς ὁποίους οὐδ' ἡ νόμιμος ἀρχὴ καὶ βασιλεία (μάρτυς ὁ Μάρκος Αὐρήλιος) ἔσχυσε νὰ κάμῃ καταφρονητὰς τῆς ἰσότητος! Ἐκαὶ ποῦ ἔμεινεν ἡ διδαχὴ τῶν, νὰ προσφερόμεθα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἰς ἀδελφούς; ποῦ τοῦ Ἐπικτήτου τὸ Ἐδοξεν αὐτῷ ²; ποῦ τοῦ Μάρκου τὸ Τὸ ἀνέχε-

(1) Ἰδ. BENTHAM, *Traité de Législat. civil et polit.* tom. I pag. 9. — (2) Ἰδ. ἄνωτέρ. σελ. λγ', σημ. — (3) Ἰδ. τὰ εἰς τὸν Μάρκ. Αὐτωνιν. Προλεγόμ. σελ. ιε'.

(2) Ἐγχειρίδ. XLIII. Ἄλλοῦ δὲ (Διατριβ. III, 21, § 5) λέγει
 » Φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παι-
 » δοποίησον, πολίτευσαι· ἀνάτχου λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώ-
 » μονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, σύνοδον. Ταῦτα
 » ἡμεῖς δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἐληθείαις τι τῶν φιλο-
 » σόφων.

σθαι μέρος δικαιοσύνης ¹; Ἐπειδὴ ὁ Διδερότος ὠργί-
ζετο τόσον τοὺς Στωϊκοὺς ², τοὺς ὁποίους καὶ βασιλεῖς
ἐσέβοντο ³, δὲν ἐξεύρω τίνα γνώμην εἶχε περὶ τοῦ
Στωϊκοῦ Μάρκου. Παραβάλλων τοὺς Στωϊκοὺς μὲ τοὺς
Μοναχοὺς τῆς ἐκκλησίας του (τὴν ὁποίαν δὲν ἐσέβετο
πολύ, ἀστεῖον ἦθελ' εἶσθαι, ἂν μᾶς ἔλεγεν, ὅτι καὶ
ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης Μάρκος ὠμοιάζε
τὸν Αὐτοκράτορα τῶν Μοναχῶν.

(1) Ἴδε Μάρκ. Ἄντωνιν Δ, γ. Ἰθ. καὶ Β, ἀ, Δ, ε', Ε, ιζ', κή,
Γ', κζ', νζ', καὶ πολλοὺς ἄλλους τόπους.

(2) Εἰς τὴν Ἐγκυκλοπαιδεῖαν ὁμοῖως (κεφ. Stoïcisme) λαλεῖ μὲ
πλειότερον σέβας ὁ αὐτὸς Διδερότος περὶ τῶν Στωϊκῶν. Τοῦτο μόνον
λέγει, ὅτι ἡ αὐστηρότης τῆς ἠθικῆς τῶν ἐγέννησε πολλοὺς ὑποκριτάς.
« Μήπως ἦταν ὀλιγώτεροι οἱ ὑποκριταὶ τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας;
μήπως εἶναι σήμερον ὀλιγώτεροι οἱ τὸ ὄνομα μόνον χριστιανοί; Ἐκ
τούτου ἄλλο δὲν συμπεραίνεται, πλὴν ὅτι εἰς πᾶσαν βίου κατάστασιν
ἐπαινετὴν εἶναι πολλοὶ οἱ κλητοὶ, καὶ ὀλίγοι οἱ ἐκλεκτοί.

(3) Ὁ διάδοχος τοῦ Ἀλεξάνδρου, μέγας τῆς Συρίας βασιλεὺς Ἀντί-
γονος, ὠμολόγησε τὴν ὁποίαν ἔπασχε συστολὴν καὶ ἀγωνίαν, ὅσας
ἔτυχε νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς στωϊκῆς αἰρέσεως Ζήνωνα.
« Ἀντίγονος . . . εἰπεῖν λέγεται, μηδέποτε ἐαυτῷ συνειδέναί ἀγωνιά-
σαντι, εἰ μὴ ὅτε Ζήνωνι συντυγχάνοι, καὶ τοὶ πολλοῖς ἄλλοις φιλό-
σοφοῦσιν ἐνέτυχε ». (Συμπλκ. Ἐξηγ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρίδ. σελ.
283). Ἴδε καὶ τὸ περὶ τοῦ Ζήωνος ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς
Αὐτοσχεδίουσ ἀτοχατμοὺς (Βίων Πλουτάρχ. Μέρο. Δ', σελ. μέ). Ση-
μείωσθε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Ἀντίγονος δὲν ἐχρημάτισε μαθητῆς τοῦ Κλε-
άνθους, ὡς λέγει ὁ Σουΐδας (Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. ζ'). Τὸν διδάσκαλον τοῦ
Κλεάνθους Ζήνωνα ἐπροσκάλεσε παιδαυτὴν του ὅστις μὴ δυνάμενος
διὰ τὸ γῆρας νὰ ὑπακούσῃ, ἔστειλ' εἰς τὸν Ἀντίγονον δύο του ἄλλους
μαθητάς, τὸν Περταίον καὶ τὸν Φιλωνίδην (Διογ. Λαέρτ. VII,
6. 10.).

Πολύ δικαιότερον ἔκρινε τοὺς Στωϊκοὺς πρὸ μικροῦ ἄλλοις φιλόσοφοις Γάλλοις ¹. Ἀφοῦ ἐξέτασε τὴν περίοδον τοῦ χρόνου, ὅτε ἐφάνη τῶν Στωϊκῶν ἡ αἵρεσις εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν ἔπειτα περίοδον ἄλλην, ὅτε μετέβη εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐσυμπέραναν, ὅτι ἦτον ἀναγκαῖα τοιαύτη φιλοσοφικὴ αἵρεσις, ὡς παρηγορία τῶν δυστυχεσάτων ἐκείνων χρόνων. Οἱ Στωϊκοὶ ἐπαρηγόρησαν καὶ ἐνίσχυσαν εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον τοὺς ὀλίγους ἐκείνους Ἕλληνας, ὅσους δὲν ἐμόλυνεν ἡ γεννηθεῖσα ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον κοινὴ φθορὰ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις κῦξανε καθημέραν, καὶ ἐγέννα προδότας τῆς πατρίδος ὅχι ὀλιγωτέρους παρὰ τοὺς ἐτησίους καρπούς καὶ τὰ γενήματα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ὡς ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης ². καὶ ἔρθησε τελευταῖον εἰς τοὺς χρόνους τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, νὰ γεννήτῃ τὸν πικρότατον καρπὸν τῆς δουλείας. Τὴν αὐτὴν παρηγορίαν ἔφερε καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους τῶν Στωϊκῶν ἡ αἵρεσις, ἐπειδὴ εἰς τὰς αὐτὰς τῶν Ἑλλήνων περιστάσεις εὐρέθησαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι. Ἀφοῦ ἐδούλωσαν τοὺς Ἕλληνας καὶ τὰ πλειότερα τῆς γνωστῆς τότε οἰκουμένης ἄλλα ἔθνη, ἐσώρευταν εἰς ὀλίγων ὀλιγαρχικῶν χεῖρας ὅλους τῶν ἐθνῶν τοὺς θησαυροὺς, ἀτίνοντες εἰς τοὺς λοιποὺς πολίτας καὶ αὐτῶν τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων τὴν ἔνδειαν. Τοιαύτη ἀνισομοιρασία, ἐξανάγκης ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὴν ἀκόλαστον τρυφήν ³, καὶ νὰ διαιρέσῃ τὸ ἔθνος εἰς δύο ἄνισα

(1) CHARL. COMTE, *Trait. de Législat.* etc. Paris, 1826.

(2) Δημοσθέν. Περὶ στεφάν. σελ. 245.

(3) Ἐδῶ εἶχε χώραν, ἂν δὲν ἦτο πολλὰ μακρὰ, ἡ περιγραφὴ τῆς ἐσχάτης ἀκολασίας καὶ τοῦ ἀνδραποδώδους βίου τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὰς

μέρη, τοὺς ἀγοραστάς, καὶ τοὺς ἀσυγκρίτως πλειο-
 τέρους τὸν ἀριθμὸν πωλητὰς τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· ἐξ-
 ανάγκης ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, τὰς
 προγραφὰς, τὰς δημεύσεις, τοὺς φόρους, ἕως νὰ τοὺς
 ὑποτάξῃ ὅλους καὶ ὀλιγαρχικοὺς καὶ δημοτικοὺς εἰς
 τὸν ζυγὸν τῶν ἰδίων Αὐτοκρατόρων. Ἐἰς τοιαύτην ἐ-
 λεεινὴν κατάστασιν, ὅτε οὔτε τὰ κτήματα οὔτε ἡ ζωὴ
 τοῦ πολίτου ἦσαν ἀσφαλῆ, εἰς ποίαν ἄλλην παρά τὴν
 Στωϊκὴν αἴρεσιν εἶχαν νὰ καταφύγωσιν, ὅσοι δὲν ἤθε-
 λαν οὔτε τύρανοι οὔτε τῶν τυράννων τῆς πατρίδος
 δοῦλοι νὰ κατασταθῶσιν; Ἄ ὅταν θεωρήσῃ τις (λέγει ὁ
 ὀνομασθεὶς φιλόσοφος) « τὴν κτηνωδίαν καὶ τὴν θηριό-
 » τητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερε τότε τοὺς μεγάλους τῆς
 » Ῥώμης ἢ κατὰ χρεῖσις τῶν φυσικῶν ἀπολαύσεων, ἔ πρέ-
 » πει τάχῃ νὰ θυμιάσῃ, ἂν οἱ Στωϊκοὶ ἐσπούδασαν
 » νὰ γαλινώτωσι τὰς τοικύτας ἀπολαύσεις; πρέπει νὰ
 » παραξενισθῆ, ὅτι ἐξέπερασαν κάποτε καὶ τὸν σκοπόν;
 » Διὰ νὰ ἐπιτρέψῃ τοὺς μεγάλους εἰς τὰς ἀπλᾶς καὶ
 » ἀβλαβεῖς ἡδονάς, ἐχρειάζετο τότε δύναμις ὑπεραν-
 » θρώπινος. Οἱ Στωϊκοὶ, καταδικάζοντες τὰς φυσικὰς
 » ἡδονάς, ἐνόουν γενικῶς τὰς ὀλεθρίους ἡδονάς κατα-
 » φρονοῦντες τὸν πλοῦτον, ἐνόουν τὸν ἀδίκως ἀποκτιώμενον
 » πλοῦτον » ¹. Οὕτω κρίνει τοὺς Στωϊκοὺς ὁ Γάλλος φι-

ἡμίρας τοῦ σώφρονος Μάρκου, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ ἱατρὸς Γαληνὸς,
 (Θεραπευτ. Μεθ.δ. Α. α.)

(1) En voyant l'état d'abrutissement et de férocité auquel l'abus
 des jouissances physiques avait amené les grands de l'empire, faut-
 il s'étonner que les Stoïciens aient tenté de mettre un frein aux

λόσοφος· οὕτω χρεώσται νὰ τοὺς κρίνη ὅστις ἐπιθυμῆι νὰ μὴν ἀπατάται εἰς τὰς κρίσεις του.

Ἰδामεν ¹, ὅτι ἡ ἀπάθεια τῶν Στωϊκῶν τῶνομα μόνον διαφέρει ἀπὸ τὴν μετριοπάθειαν τῶν λοιπῶν φιλοσόφων, καὶ ἡ διδασκαλία των εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Σωκράτους. Ὡς ἐκεῖνος τὴν τελειοποίησιν τοῦ λογικοῦ διδάσκουν καὶ οἱ Στωϊκοί, τὴν μόνην ἀξίαν νὰ ὀνομάζεται Ἀρετὴ ², τὴν μόνην ἱκανὴν νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον, Ἄνδρα. Αὐτὴ δὲν εἶναι οὔτε ἡ ἀνδρεία, ὡς ἐνομίζετο εἰς τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους ³, ἤγουν τοὺς χρόνους τῆς ληστείας καὶ τῆς ἀρπαγῆς, οὔτε ἡ διαγωγὴ πολλῶν ἐπαγγελλομένων χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι νομίζουν ἀρετὴν τὴν ἐλεημοσύνην εἰς ὅσους κατέστησε ψωμοζήτας ἡ πλεονεξία των, ἢ τὰς τρυφηλὰς νηστείας καὶ τὰς βαττολόγους προσευχὰς των, προσευχὰς πολὺ διαφόρους ἀπὸ τὸν ἕμνον τοῦ Κλεάνθους, καὶ πολλάκις ἐναντίας καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κυριακὴν προσευχὴν· ἀλλ' ἡ διδασκομένη καὶ ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἀπὸ τὴν

jouissances de cette nature? faut-il être surpris qu' ils aient quelquefois dépassé le but? Pour ramener les *hautes classes* à des plaisirs innocens et simples, il eût fallu un pouvoir qui n' appartenait alors à aucun homme. Lorsque les Stoïciens ont condamné les plaisirs physiques, ils n' ont généralement entendu que les plaisirs funestes; lorsqu' ils ont manifesté du mépris pour les richesses, il n' ont voulu désigner que les richesses mal acquises. CHARLES COMTE, *Trait. de Législat.* etc. tom. I, pag. 388.

(1) Ἀνωτέρ. σελ. κς'. = (2) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. ις'. καὶ ιθ'. = (3) Ἐρετὴ, εἰς τὸν Ὅμηρον, εἶναι συνώνυμον τῆς ἀνδρείας.

θησκείαν φιλανθρωπία. Τοιαύτην φιλανθρωπίαν εἶν' ἀ-
 δύνατον νὰ ἔχη, ἔλεγαν οἱ Στωϊκοί, ὅστις ἀγαπᾷ τὰ
 χρήματα, τὰς ἡδονάς, τὴν δόξαν, εἰς ἓνα λόγον, ὅστις
 εἶναι πλεονέκτης· μόνος ὁ φίλος τοῦ καλοῦ, ἤγουν ὁ
 φίλος τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης (ἐπειδὴ κατ'
 αὐτοὺς μόνον τὸ δίκαιον ἦτο τὸ Καλόν) εἶναι καὶ φι-
 λάθρωπος ¹. « Ὅσον πολυπλασιάζει (λέγει πάλιν ὁ Γάλ-
 » λος φιλόσοφος) τὰς σωματικὰς του ἀπολαύσεις ὁ ἀν-
 » θρωπος, τόσον ὀλιγοστεύει εἰς τὴν ψυχὴν του ἢ πρὸς
 » τοὺς ὁμοίους του φιλία· ὅσον τὰς συστέλλει, τόσον ἡ
 » ἀγάπη του ἐξαπλώνεται εἰς πλείοτερον ἀνθρώπων ἀριθ-
 » μόν. Οἱ Στωϊκοί, καταφρονοῦντες τὰς κτηνώδεις ἡδονάς,
 » καὶ ὑποφέροντες τοὺς πόνους, ἐκήρυξαν πρῶτοι, ὅτι τὸ
 » δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ προτιμᾶται ἡ εὐδαιμονία μιᾶς οἰκο-
 » γενείας παρά τὴν εὐδαιμονίαν ἑνὸς ἀνθρώπου μόνου, ἢ
 » εὐδαιμονία ὀλοκλήρου ἔθνους παρά τὴν εὐδαιμονίαν μιᾶς
 » οἰκογενείας, καὶ ἡ εὐδαιμονία ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γέ-
 » νους παρά τὴν εὐδαιμονίαν ἑνὸς ἔθνους. Ἐξεναντίας, ο
 » πλέον μισάνθρωποι καὶ ἄγριοι τύραννοι ἐφάνησαν πάν-
 » τοτε καὶ οἱ πλέον ἐκδοτοὶ εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονάς·
 » καὶ ἡ θηριότης των αὐξάνει ἀναλόγως μὲ τὴν φιληδο-
 » νίαν ². » Οἱ τύραννοι κόσμον ἄλλον δὲν γνωρίζουν

(1) « Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος, φιλόθρωπος,
 » ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος » (Ἐπικτητ. παρὰ τῷ Στοβ. λογ. III, σελ. 44).

(2) En général à mesure que la passion des jouissances physiques
 se développe, les affections généreuses se restreignent, et au con-
 traire, les personnes qui sont les plus sévères pour elles-mêmes,
 sont celles dont les affections bienveillantes embrassent une plus

παρὰ τὴν αὐλήν των, φίλους ἄλλους δὲν ὑποφέρουν παρὰ τοῦς ἀχρείους των κόλακας, ἄλλας ἡδονὰς δὲν χαίρονται παρὰ τὰς κτηνώδεις ἀπολαύσεις. Διὰ τὰς πληρώσωσιν, ἐξανάγκης πρέπει νὰ ἀρπάζωσι καὶ τὰ χρήματα, καὶ τὰ κτήματα, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς κόρας τῶν πολιτῶν· καὶ ἂν ὅλα τοῦτα δὲν χορτάσωσι τὰς βρυαζούσας κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν ὀρέξεις των, νὰ ληστεύωσι καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὰς πόλεις, καὶ νὰ ταράττωσι τὴν ἡσυχίαν οὗτου τοῦ κόσμου, δὲν λέγω χωρὶς συνείδησιν (: Ἡοῦ ποτὲ ἠκούσθη τύραννος μὲ συνείδησιν;), ἀλλὰ χωρὶς ἐντροπήν, καὶ τέλος μὲ κούρησιν, μὲ ἔπαινον, ἀκῆμη καὶ ἀστειευόμενοι εἰς τὰς ληστείας των. Οἱ Βυζάντιοι πολιορκούμενοι ἀπροσδοκίτως ἀπὸ τὸν Φίλιππον, τὴν ἡρώτησαν, διὰ ποίαν αὐτῶν ἀδικίαν τοῦς ἐπολιόρκει· καὶ ὁ δεσπότης τῆς Μακεδονίας ἀπεκρίθη, ὅτι τοῦς ἔκρινε μωροὺς, καὶ ὁμοίους ἀνθρώπου, ὅστις ἔχων ὠραίαν γυναῖκα, ἐρωτᾷ τοῦς πειράζοντας αὐτήν, διὰ τί τὴν πειράζουσιν ¹.

grande partie du genre humain. Les Stoïciens qui se faisaient un gloire de mépriser les plaisirs sensuels et de s'exercer à a douleur, sont les premiers qui ont proclamé qu'il fallait préférer le bonheur d'une famille, à celui d'un individu, le bonheur d'une nation à celui d'une famille, et le bien-être du genre humain au bien-être d'une nation. Les tyrans les plus féroces ont été des hommes adonnés aux plaisirs des sens, et leur cruauté a suivi, dans son accroissement, la même progression que leur sensualité. CHARLES COMTE, *Trait. de Législat.* etc. tom. I, pag. 397.

(1) « Φίλιππος, ἐρωτώμενος ὑπὸ Βυζαντιῶν, τί ἀδικηθεὶς πολιορκεῖ αὐ-

Εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν ἀπανθρωπικῆς καταντοῦν, ὄχι μόνον ἡγεμόνες, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἕνας ἰδιώτης, ὅστις δὲν ἐπιμελήθῃ παιδιόθεν τὴν τελειοποίησιν τοῦ Λογικοῦ του· ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς ὀνομασθέντας Μεγαλοδούλους καὶ μικροδούλους ¹, εἶναι καὶ Μεγαλοτύραννοι, καὶ πλείοτεροι τούτων ἀσυγκρίτως Μικροτύραννοι. Ἀπὸ τοὺς πυγμαίους] τούτους Μικροτυράννους πλάσσονται τυραννίαις γίγαντες, οἱ περικυκλιωμένοι ἀπὸ στρατόπεδα καὶ δορυφόρους ἀνυπεύθυνοι δεσπότηται. Ὁ ἐλάχιστος πολίτης, μὴν ἀμφιβάλλης, τὸ ἀνυπεύθυνον ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὸς, καὶ εἰς ἐκεῖνο βαδίζει, ὅταν σπουδάζῃ νὰ συσσωρεύῃ εἰς ἑαυτὸν ἡδονάς, τιμὰς, πλοῦτη, εἰς ἕνα λόγον, νὰ σφετερίζεται ἀκόπως τὰ προσφερόμενα ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ὀριζόμενα ἀπὸ τὸν νόμον κοινὰ εἰς ὅλους, ὅσοι δύνανται νὰ τ' ἀποκτήσωσι δικαίως ἀγαθὰ. Τύραννος σπουδάζει νὰ κτασταιθῇ, ὅστις δὲν μάθῃ παιδιόθεν νὰ χαλινώῃ τὰς ὀρέξεις του· καὶ τοιαύτην χαλίνωσιν παραγγέλλουν οἱ ἠθικοὶ μας φιλόσοφοι, ὡς μόνον ἱκανὴν νὰ σώσῃ τὴν εἰρήνην, τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς πολίτας. Παιδιόθεν πρέπει νὰ διδάσκεται ὁ νέος νὰ λέγῃ συχνὰ εἰς ἑαυτὸν· Δὲν ἐμπορῶ ψυχῇ μου, νὰ σοῦ χαρίσω ὅσ' ἀγαθὰ μοῦ ζητεῖς· ὑπόφερε· δὲν εἶσαι μόνον σὺ· τὰ ἐπιθυμοῦν καὶ ἄλλοι.

» τοὺς, εὐήθεις ἔφησεν εἶναι καὶ ὁμοίας τῶ, εἴ τις, ἔχων καλὴν γυναῖκα,
 » τοὺς ἐπικωμάζοντας ἐρωτῶ, διὰ τί ἐπικωμάζουσι. Στοβ. II, σελ. 64.
 SCHOW.

(1) ἴδ. ἄνωτέρ. σελ. λγ', σημ.

Οὐ δύνεμαί σοι, θυμὲ, παρασχεῖν ἄρμενα πάντα.

Τίτλαθι τῶν δὲ καλῶν οὐχὶ σὺ μόνος ἔρᾳς (1).

Βλέπομεν τί συμβαίνει σήμερον εἰς ἡμᾶς. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐλευθερία παρουσιάζεται ἀπροσδοκῆτως· καὶ νὰ τὴν χαιρετίσωμεν, νὰ τὴν ὑποδεχθῶμεν, ὡς τὴν ἔπρεπε, δὲν ἐφάνημεν καλοί. Ἄλλοι ἐξ ἡμῶν οὐδ' ἐκαταδέχθησαν νὰ τὴν προὑπαντήσωσιν· ἄλλοι τὴν βλέπουσι μακρόθεν μὲ ἴσως ὄχι ἄδικον ὑποψίαν, μήποτε δὲν εἶναι ἐλευθερία, ἀλλὰ μετάβασις ἀπὸ σιδηρᾶς εἰς καταχρυσωμένας ἀλύσει, καὶ ἀπὸ ἄγριον δεσπότην εἰς δεσπότην ἡμέρους, ἀκόμη καὶ ἀστείου, κατὰ τὴν ἀστεϊότητα τοῦ Μακεδόνα Φιλίππου· ἄλλοι, λυσσασμένοι ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ πλούτου, σακκίζουσι ἀναισχύντως, ὅσα ἔπρεπε νὰ θησαυρίζωνται, διὰ τὰς χρείας τῆς πατρίδος, εἰς τῆς πατρίδος τὸ ταμεῖον ἄλλοι, τελευταῖον, κατεσχίσθησαν εἰς φατρίας, κ' ἔδραμαν κατ' ἐπάνω τῆς ἐλευθερίας, φιλονεικοῦντες τίς νὰ τὴν σφετερισθῆ, ἢ ἂν

(1) Θέογγ. 703 Οἱ ἐπιθυμοῦντες ἀρχάς, ἢ μεγάλους πλοῦτους, ἵτας ἀπολογηθῶσι λέγοντες, ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπιθυμίας τῶν εἶναι νὰ ἐργάζωνται καὶ μεγάλα καλά. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ μεγάλοι πλοῦτοι κλίνουσι ἐκ φύσεως εἰς τὸ αὐτογενῶμον καὶ ἀνυπεύθυνον, διὰ τοῦτο καὶ μόνη τῶν ἢ ἐπιθυμία ἐκρίθη μεγάλη ἀδικία: Non solum eo videtur miser, quod ea fecit, sed etiam, quod ita se gessit, ut ea facere ei liceret (CICER. *Tuscul. quaest.* V, 19). Καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν ῥῆσιν τοῦ Παύλου. « Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν » εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδαν, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς θάλασσαν καὶ ἀπώλειαν κτλ. Πρὸς Τιμόθ. Α, 5, 9.

δὲν τὸ κατορθώσῃ, νὰ τὴν πωλήσῃ προτιμότερον εἰς κάνα ξένον, παρὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ κοινὴν εἰς τὴν πατρίδα, ἣτις τὴν ἀπέκτησε μὲ τὰ αἵματα τῶν τέκνων της.

Ἰ Τίς ἔχει νὰ ἐλευθερώτῃ τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα ἀπὸ τόσους Γραικοτούρκους; Ὅσοι ἀκόμη δὲν παρεσύρθησαν ἀπὸ κάμμιαν φατρίαν, ἀλλ' ἔμειναν προσκολλημένοι εἰς τὴν πατρίδα των, εἰς τούτους μόνους ἔχει τὰς ἐλπίδας τῆς ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς γέροντας (τὸ εἶπα ¹ καὶ ἄλλοτε) τοιοῦτος ἐλευθερωτὴς νὰ ἀναφκνῆ εἶναι τῶν ἀδυνάτων. Ἰ Ἄνθρωποι γεννημένοι, θρακμένοι, αὐξημένοι, εἰς τυραννουμένην γῆν, καὶ ποτισμένοι μὲ αὐτὸ τὸ μητρικὸν γάλα τὰ ἦθη τῶν τυράννων, μηδὲ γνωρίσαντες ποτὲ ἄλλας ἡδονὰς παρὰ τὰς μόνας συγχωρημένας εἰς τοὺς δούλους δουλικὰς ἀπολαύσεις, πῶς ἐμποροῦμεν νὰ μεταμορφωθῶμεν αἰρνιδίως εἰς ἐλευθερίας ἀξίους ἀνδρας;

Εἰς τοὺς νέους εἶν' εὐκολωτέρα τοιαύτη μεταμόρφωσις, εὐδ' εἰς αὐτοὺς ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, ὄλους. Ὅσων ἡ ἡλικία δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη, ἕως ν' ἀπολιθωθῇ ἡ ἀκοή των εἰς συμβουλὰς σοφῶν, ἐμποροῦν νὰ ὠρεληθῶσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων προγόνων τὰς παραγγελίας, ἂν πεισθῶσι χωρὶς ἀνχβολὴν καιροῦ εἰς αὐτάς. Πᾶσα μία ὥρα, πάσης ὥρας λεπτόν ἀμελούμενον θελεῖ καταστήσειν δυσκολωτέραν, καὶ τέλος, ἀδύνατον, τὴν

(1) Ἴδε Διάλογ. Α' περὶ τῶν Ἑλλήν. συμφερ. σελ. 48

τελειοποίησιν τοῦ λογικοῦ των, ἀπὸ τῆν ὁποίαν μόνην ἔχουν νὰ ὠφεληθῶσιν ¹.

Οἱ ἀξιόλογοι καὶ διὰ τοῦτο αἰοίδιμοι ἄνδρες μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας, « Ὅχι μόνον ζῶντες (λέγει ὁ Κικέρων πρὸς τὸν υἱὸν του, πέμπων εἰς αὐτὸν τὸ ἀπὸ Ἑλληνας ἐρανισμένον *Περὶ τῶν καθηκόντων* πολύτιμον αὐτοῦ πόνημα), ὄχι μόνον ζῶντες ὠφέλησαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον δὲν παύουν νὰ ὠφελῶσι τοὺς ὅσοι ἀναγινώσκουν τὰ συγγράμματά των, μὲ σκοπὸν νὰ ὠφεληθῶσιν. Ἄπ' ὅσα ἀνήκουν εἰς τοὺς νόμους, εἰς τὰ ἥθη, εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην, τίποτε (λέγει) δὲν ἀφῆκαν ἀνεξέταστον· ὥστε φαίνονται, ὅτι ἠθέλησαν μὲ τὴν σχολὴν αὐτῶν νὰ εὐκολύνωσι τὰς ἡμετέρας ἀσχολίας » ².

Ἔως τώρα, φίλοι νέοι, ἀνεγνώσατε τινὰς [ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ μάθετε τὴν γλῶσσάν των· καιρὸς εἶναι, ἢ μᾶλλον ὁ καιρὸς δὲν ἐπιστρέφει πλέον, ἐὰν τὸν ἀναβάλετε,

(1) « Τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οἷς ἔχομεν ἐν τῇ ψυχῇ, τούτοις κτώμεθα » καὶ τὰς ὠφελείας, ὧν δεόμενοι τυγχάνομεν ὡσθ' οἱ τῆς ἑαυτῶν » διανοίας ὀλιγοῦντες, ληλήθασι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τοῦ τε φρονεῖν » ἄμεινον, καὶ τοῦ βέλτιον τῶν ἄλλων πράττειν ὀλιγοῦντες. » Ἰσοκράτ. Συμμαχικ. § 12, σελ. 164.

(2) Neque solum vivi atque praesentes studiosos discendi docent: sed hoc idem etiam post mortem, monumentis litterarum assequuntur. Nec enim locus ullus praetermissus est ab iis, qui ad leges, qui ad mores qui ad disciplinam reipublicae pertineret; ut otium suum ad ostrum negotium contulisse videantur. CICER. *De Offic.* I, 44.

νά ἐρευνήσετε καὶ τὰ νοήματά των, καὶ νά τοὺς ἀκο-
λουθήσετε, χωρὶς φόβον πλάνης, ὡς ὀδηγοὺς σοφοὺς,
ὡς φίλους, ὡς εὐεργέτας, ὡς πατέρας σας, ἂν ἐπιθυμή-
τε νά κατασταθῆτε καὶ σεῖς φίλοι, εὐεργεταί, καὶ πα-
τέρες, τῆς πολεμουμένης ἀπὸ πλεονέκτας πατρίδος σας.

Εἰς τὰς χεῖράς σας ἔχετε τοῦ Ἀριστοτέλους τὰ Πο-
λιτικά καὶ Ἠθικά διδάγματα, τοῦ Σωκράτους τὰ ἀπὸ
δύο του ἐνδόξους μαθητὰς φυλαχθέντα θεῖα τῆς δι-
καιοσύνης παραγγέλματα, τοῦ Στωϊκοῦ Ἐπικτήτου καὶ
τοῦ Πλατωνικοῦ Κρόνητος τὰς διδασχάς.

Δέν σας μένει λοιπὸν οὐδὲ τὴν ὁποῖαν ἡμεῖς οἱ ἀ-
νέλπιστοι γέροντες ἐμποροῦμεν νά προφασισθῶμεν τῆς
ἀγνοίας πρόφασιν. Ἴδετε ¹ πόσον ὁ Στωϊκὸς Αὐτοκρά-
τωρ ἔκρινεν εὐτύχημά του μέγα νά γνωρίσῃ παιδιόθεν
τὰς τοιαύτας διδασχάς, καὶ πόσον ὠφελήθη ἀπ' αὐτάς.
Ἄν ἐκάθητο ἀκόμη σήμερον ὁ Μάρκος εἰς τὸν ὁποῖον
κάθηται ὁ μακαριώτατος Πάπας τῆς Ῥώμης θρόνον, δὲν
ἤθελε συγχωρήσειν οὔτε εἰς τὸν ἄγριον τύραννον, νά
σᾶς κατασφάζῃ ἀνηλεῶς, οὔτε εἰς τοὺς πλεονέκτας δη-
μαγωγοὺς τῆς Ἑλλάδος, νά σᾶς πραγματεύωνται ὡς κλη-
ρονομίαν ἀφημένην ἀπὸ τὸν ἄνομον Σουλτάνον εἰς ἀνο-
μωτέρους αὐτοῦ ἄλλους Σουλτάνους. Αὐτὸς ἤθελε δράμειν,
ὡς καὶ ἄλλοτε ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ², ὅχι νά βασι-
λεύσῃ τοὺς Ἕλληνας, ὅστις ἐβαρύνετο καὶ τὴν ὁποῖαν
διεδέχθη βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ νά καθάρσῃ

(1) Ἀνωτέρ. σελ. 28'.

(2) Ἴδε τὰ εἰς τὸν Μάρκ. Ἀντωνίν. Προλεγόμενα σελ. 26, σημ. 3.

πρῶτον τὴν ἑλληνικὴν γῆν καὶ θάλασσαν ἀπὸ τοὺς ἀρνησιχρίστους βοηθοὺς τοῦ τυράννου, ἔπειτα νὰ δώσῃ εἰς τὴν πατρίδα μας ἰσόνομον καὶ δικταίαν πολιτείαν, καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ εὐδαίμονα.

Πιστεύσατε, φίλοι νέοι, καὶ ἔξομολόγησιν γέροντος, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ ψεῦδος ἤθελ' εἶσθαι φρικτὴ κατασχύνη· ἐθρήνησα πολλάκις τὴν τύχην μου, ἥτις δὲν μ' ἐσυγχώρησε νὰ γνωρίσω παιδιοῦθεν τὰ ἠθικὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας· ἐθρήνησα, ὅτι δὲν ἔπεσα εἰς χεῖρας διδασκάλων ἱκανῶν νὰ μοῦ δείξωσιν, ἀντὶ τῆς ψυχαγωγίας καὶ θεματογραφίας, τὴν φανερωθεῖσαν ἀπὸ τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Ἐπίκτητον ὁδὸν τῆς εὐδαιμονίας· ἐθρήνησα, καταρώμενος τὸν τύραννον, διὰ τὸν ὁποῖον οὐδ' ἦτο δυνατόν τότε νὰ εὐρίσκωνται τοιοῦτοι διδάσκαλοι ¹ εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι μόνος· πολλοὶ ἄλλοι (δὲν ἀμφιβάλλω) θρηνοῦν, ὡς ἐγώ, ὅτι δὲν ἔμεινε πλέον εἰς αὐτοὺς οὔτε δύνამις οὔτε καιρὸς νὰ ἀπομάθωσι τῶν τυράννων τὰ μαθήματα!

Προσέχετε, φίλοι νέοι, μὴν ἀφήσετε εἰς τὸ γῆράς σας τοιαύτην ἀνωφελῆ μετάνοιαν. Ἔως ἔχετε ἀκόμη τὸν καιρὸν, πασχίσετε νὰ μελετήσετε μὲ προσοχὴν τὰ πολὺ-

(1) Ἐλπίζω κ' εὐχομαι νὰ πληθυνθῶσι τὸ γρηγορώτερον τοιοῦτοι Σωκρατικοὶ διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ πληθύνωσι τοὺς μέλλοντας νὰ σώσωσι τὴν Ἑλλάδα. Ὅσων ἐγὼ ἐγνώρισα προσωπικῶς ὁ ἀριθμὸς εἶναι μικρὸς· καὶ τὸν ἐσμίκρυνεν ἀκόμη ἐπιπλέον ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Μακρῆς, τοῦ ὁποῖου τὸν θάνατον καὶ ἐθρήνησα, καὶ ἔτι θρηνοῦ, ὡς ζημίαν μεγάλην τῆς Ἑλλάδος. Καὶ πάλιν, Αἰωνία σου ἡ μνήμη, Μακρῆ!

τιμα τῶν παλαιῶν παραγγέλματα, ἂν ἐπιθυμῆτε νὰ κτυπήσετε τὸν ὁποῖόν ὡς λογικὰ ζῶα ἐπροβάλετε εἰς ἑαυτοὺς σκοπόν. Ἔτις εἶναι ὁ σκοπὸς οὗτος; οἱ παλαιοὶ τὸν ὠνόμασαν μὲ διάφορα ὀνόματα. Κατὰ τοὺς Πυθαγορείους, Σωκρατικούς καὶ Περιπατητικούς, ἐλέγετο *Εὐδαιμονία*, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, *Ἀπάθεια* ἢ *Ἀταραξία*. ὁ Δημόκριτος τὴν ὠνόμαζεν *Εὐθυμίαν* ἢ *Εὐεστώ*¹. Ὅλα ταῦτα δὲν εἶναι πλὴν ἑνὸς πράγματος διάφορα ὀνόματα· οὐδὲ σημαίνουν ἄλλο τι παρὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ τοιαύτην γαλήνην μὴν ἐλπίσην ἂν ἀπολαύση ποτέ, ὅστις δὲν ἐξορίσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του

(1) Καλὴ ὑπαρξίς ἢ κατάστασις τῆς ψυχῆς. « Τέλος δὲ εἶναι (φησὶ
 » Δημόκριτος) τὴν Εὐθυμίαν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν τῇ ἡδονῇ . . .
 » ἀλλὰ καθ' ἣν γαλήνως καὶ εὐσταθῶς ἡ ψυχὴ διάγει, ὑπὸ μηδενὸς
 » ταραττομένη φόβου ἢ δεισιδαιμονίας, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους. Καλεῖ
 » δ' αὐτὴν καὶ Εὐεστώ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὀνόμασι (Διογένης
 Λαέρτ. IX, 43). Τὴν ὠνόμαζεν ἀκόμη καὶ Ἀκαταπληξίην, καὶ
 Ἀθαμβίην καὶ Τέρψιν. « Αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεῖσθαι
 » τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται » (Στοβ. σελ. 86, ἔκδ. SCHOW). Ὅθεν
 ἐξηγεῖται ἄλλο του ἀπόφθεγμα τοῦτο, « Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων,
 » τιμιωτάτη ζούσα. ΟὔΤΡΟΣ ΣΥΜΦΟΡΕΩΝ καὶ ΑΣΥΜΦΟΡΕΩΝ τέρψις
 » καὶ ἀτερψίη ». (Αὐτ. σελ. 78). Ὅπου γράφει, κατὰ τὴν διάλεκτον
 τοῦ Δημοκρίτου, ΟΡΟΣ ΣΥΜΦΕΡΕΩΝ καὶ ΑΣΥΜΦΕΡΕΩΝ κ. τ. λ.
 Τὸ συμφερὲς καὶ Ἀσυμφερὲς (Κατὰ τὸ Περιφερὲς καὶ
 Ἀπεριφερὲς) δὲν ἐθησαυρίσθησαν ἀκόμη εἰς τὰ Λεξικά. Τὸ
 νόημα εἶναι, ὅτι τὰ συμφέροντα (τὰ ὅποια, καθ' αὐτὸν, εἶναι τῆς
 ἕρετης αἰ πράξεις) ἀπὸ τὰ μὴ συμφέροντα διαφέρουν κατὰ τοῦτο, ὅτι
 τὰ πρῶτα προξενοῦν τέρψιν καὶ γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν, τὰ δεύτερα,
 ἀτερψίαν καὶ ταραχήν.

τὴν ἐχθρὰν τῆς ἰσότητος πλεονεξίαν, διηρημένην εἰς τρεῖς κλάδους, τὴν Φιληθονίαν, τὴν Φιλοχρηματίαν καὶ τὴν Φιλοτιμίαν. Ὅταν ὁ ὀρθὸς λόγος μᾶς παραγγέλλῃ νὰ φεύγωμεν τὴν πλεονεξίαν, οὔτε τὰς ἡδονὰς ὅλας χωρὶς ἐξαίρεσιν ἀπαγορεύει, οὔτε τὴν ἀπόκτησιν τῶν χρημάτων, ἢ τῆς τιμῆς. Τὸ πρῶτον εἶναι ἀδύνατον. Τὰ χρήματα εἶναι καὶ αὐτὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ πρέπει νὰ τ' ἀποκτήσῃ μὲ τοὺς κόπους του, ὅστις δὲν θέλει (ὡς εἶπα) νὰ χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, γινόμενος δοῦλος ἢ παράσιτος ἄλλου. Τὸ τρίτον, τὴν ἀγάπην τῆς τιμῆς, δὲν ἐμπορεῖ κανεὶς ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, χωρὶς νὰ ἐκριζώσῃ ἐντάμα καὶ τὸν φόβον τῆς αἰσχύνης! Ἐμμεῖς λοιπὸν ἢ χαλίνωσις ὄλων τούτων τῶν φυσικῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἢ λεγομένη Μετριοπάθεια. Ἀπόλαυσε ἡδονὰς, ὄχι ὅμως τὰς κτηνώδεις, ἀλλὰ τὰς ὀνομασθείσας ἀπὸ τὸ σχολεῖον τοῦ Σωκράτους ἡδονὰς ἀβλαβεῖς, ἡγουν τῶν ὁποίων ἢ ἀπόλαυσις μῆτε σὲ μῆτε κανέν' ἄλλον νὰ βλάβῃ καὶ τοιαύτας ἢ φύσις μᾶς ἐτοίμασε πολλάς. Σπούδασε ν' ἀποκτήσῃ καὶ χρήματα, ἀλλὰ νὰ τ' ἀποκτήσῃ χωρὶς τὴν μαυίαν νὰ τὰ συσσωρεύσῃ ὅλα εἰς ἑαυτὸν, ὥστε ν' ἀφίνης εἰς ἄλλους παντελῆ ἀχρηματίαν καὶ ἔνδειαν, ὥστε νὰ ἔχῃς μόνος σὺ ἄνεσιν, καὶ οἱ λοιποὶ θλίψιν καὶ στενοχωρίαν, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος¹, ἢ νὰ χάσῃ καὶ τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν πίστιν δι' αὐτὰ, ὡς σὲ

(1) « Οὐ γὰρ ἕνα ἄλλοις ἀνεσις, ὑμῖν δὲ θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος »
 Πρὸς Κορινθ. Β', ἡ, 13.

φοβερίζει ὁ Ἐπίκτητος ¹. Ἀρετὴ καὶ μέγας πλοῦτος ἐκρίθησαν πάντοτε δύο πράγματα ἀσυμβίβαστα ². Ἄλλ' ἐκ τῶν πολλῶν χρημάτων, λέγει ὁ φιλοχρήματος, κάμνω καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς. Μὲ τὰς ἐλεημοσύνας σου κάμνεις δούλους, ὅποτε ἡ δικαιοσύνη ζητεῖ ἀπὸ σέ νὰ ἔχῃς ἀδελφούς, καὶ ὄχι δούλους. Σπούδασε ἀκόμη καὶ νὰ τιμηθῆς· ἀλλ' ἐνθυμοῦ, ὅτι ἡ ἀληθινὴ τιμὴ δὲν ἀποκτᾶται οὔτ' ἀπὸ τὸν πλοῦτον, οὔτ' ἀπὸ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, ἢ καὶ τοὺς χωρὶς ἐξουσίαν γελοίους τίτλους, οὔτ' ἀπ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν σοφίαν ἢ λογιότητα ⁴, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἀληθῶς κινωφελῆ καὶ τίμια ἔργα, καρποῦς τῆς λογικότητος. Ἐνθυμοῦ, ὅτι ἡ τιμὴ, διὰ νὰ ᾖ ναι νόμιμος πρέπει νὰ προσφέρεται ἀπὸ τοὺς συμπολίτας ἐκουσίως δι' ἀληθινὰ ὑπουργήματα εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ὄχι νὰ ἀρπάζεται ἀναισχύντως μὲ γελοίους τίτλους· τοι-

(1) Ἰδ. Ἐνωτέρ. σελ. 18.

(2) « Ἄγαθὸν ὄντα διαφερόντως, καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως » ἀδύνατον. » Πλάτ. Νομ. Ε', 743.

(3) Ποίας ἐλεημοσύνας! Οἱ ἀλλογενεῖς λαοὶ τῆς Εὐρώπης συγκροτοῦν ἑταιρίας, διὰ νὰ σώσωσι τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ὄλεθρον· ἀλλ' οἱ πλούσιοί μας ἐλπίζονται ἀκόμη ὅτι θέλουν συγκροτήσῃν καὶ αὐτοὶ κάμμιαν ἑταιρίαν, εἰς βοήθειαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. ἤκουσαν πολλάκις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ, « Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν » σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ ἂ δὲ ἠτοίμασας τίτι ἔσται; (Λουκ. 16. » 20) ».

(4) « Οὔτοι οἱ λόγοι ἀσύνακτοι, Ἐγὼ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἐγὼ σου » ἄρα κρείσσων· ἐγὼ σου λογιώτερος, ἐγὼ σου ἄρα κρείσσων, κ. τ. λ. Ἐγχειρῖδ. XLIV.

αὕτη ἀρπαγὴ καὶ ἀπόκλεισις τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀπὸ τὰς τιμὰς, ὅσον μικρὸν, ὅσον οὐτιδανὸν καὶ ἂν ᾔηται τὸ ἀρπαζόμενον, σημαίνει φιλαρχίαν, κακὸν ὀλέθριον ἴσα μὲ τὴν ἀρπαγὴν τῶν χρημάτων, ἐπειδὴ παγώνει τῶν φίλων τῆς ἐλευθερίας τὰς ψυχάς·

Δὼς ἀγαθὴ, ἄρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότεира·

Ὅς δὲ κεν αὐτὸς ἔληται, ἀναιδείηρι πιθήσας,

Καὶ τε σμικρὸν ἔδν, τό γ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ (1).

Δούλευε τὴν πατρίδα σου ἀνυποκρίτως, καὶ μὴ φοβῆσαι τὴν ἀχαριστίαν τῆς πατρίδος. Τοιαῦται ἀχαριστίαι εἶναι ἔργα ἀπολύτων δεσποτῶν, εἶναι μωρίαὶ ὀλιγαρχουμένων ἢ ὀχλοκρατουμένων ἔθνων. Στρέψε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰς Ἀγγλαμερικανὰς δημοσπόνδους πολιτείας (Etats-Unis) τὰς μόνας ἀληθῶς πολιτείας· μάθε, πῶς τιμοῦν καὶ ζῶντας καὶ μετὰ θάνατον τοὺς χρηστοὺς αὐτῶν πολίτας· ἐρώτησε, ἂν ἐξωστράκισαν, ἢ ἂν ἐπότισαν ἀκόμη τὸ κώνειον κανένα ἀπὸ τοὺς αἰτίους τῆς ἐλευθερίας των, τὴν ὁποίαν εὐχονται κοσμοπολιτικῶς εἰς τοὺς κατοίκους ὅλους τῆς γῆς. « Ἡ ἀπαιδευσίς (ἔλεγε πρὸ μικροῦ ἕνας » ἀπ' αὐτοῦς) καὶ τῶν Μοναχῶν ἢ δεσιδαιμονία ὑπέτα- » ξαν εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας τοὺς ἀνθρώ- » πους· ἀλλ' ἡ σήμερον ἐνεργουμένη διάχυσις τῶν φώ- » των ἔδειξεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὴν ψηλαφητὴν ἀλήθειαν » ταύτην· ὅτι οἱ λαοὶ δὲν ἐγεννήθησαν, τὸ μὲν πλειό- » τερον αὐτῶν μέρος ὡς ἄλογα στρωμένα, ἔτσιμα νὰ » καθαλλικεύονται, ὀλίγοι δὲ τινες ἐξ αὐτῶν, ἐκ κοιλίας

(1) Ἡσιόδ. Ἔργ. καὶ ἡμέρ. 355.

» μητρὸς ὠπλισμένοι μὲ στιβάλια καὶ μὲ κέντρα ἔτοιμοι
 νὰ τὰ καθυλλικεύσωσι ». L' ignorance et la superstition
 monacales leur ont persuadé de se courber
 La diffusion générale des lumières et de la science
 a déjà présenté à la vue de tout le monde cette vé-
 rité palpable : que les hommes en masse ne sont
 pas nés avec une selle sur le dos, et qu' un petit
 nombre favorisés ne sont pas venus tout bottés et
 éperonnés, pour les monter à leur plaisir ¹.

Ἄλλ' ὑπόθεσις, ὅτι καὶ ἀχαριστήσασα ἡ πατρίς δὲν
 σ' ἐτίμησε, ὑπόθεσις (τὸ χειρότερον) ὅτι καὶ ἀντι τιμῆς,
 σὲ ἀτιμάζει, ἀποψηρίζουσά σε ἀπὸ πολλὰ πολιτικὰ ὑ-
 πουργήματα. Ἐὰν τί θλίβῃσαι, διὰ τί ἀγανακτεῖς ὡς ἀ-
 τιμασμένος ἢ ζημιωμένος ; μόνη ἀληθινὴ ἀτιμία καὶ
 ἀπαρηγόρητος ζημία εἶναι ἡ γεννωμένη ἀπὸ αἰσχροῦ ἔργου.
 Ἐκέρδησε τὴν μεγίστην τῶν τιμῶν πληρώσας τὰ πρὸς
 τὴν πατρίδα καθήκοντα. Ἐὰν ἀντι θλίψεως καὶ ταραχῆς,
 καὶ γαληνίσσης ἀκόμη τὴν ψυχὴν σου, μηδὲ παύσης ν'
 ἀγαπᾷς καὶ νὰ ὑπουργῆς τὴν πατρίδα, ὡς καὶ πρότερον,
 θέλεις δεῖξαι, ὅτι καὶ ἀσχολεῖσαι εἰς τὴν τελειοποίησιν
 τοῦ λογικοῦ σου. Τοιαύτην τῆς ψυχῆς κατάστασιν σὲ

(1) Εἶναι λόγια ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὀλίγας ἡμέ-
 ρας πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ ὁ περικλητῆς Ἰεφεροῦ, πρὸς τοὺς καλέσαν-
 τας αὐτὸν εἰς δημόσιον περὶ τῆς ἐλευθερίας ἑορτῆν. Ἴδε τὴν Γαλλικὴν
 ἑφημερίδα (Le Courrier Français, 22 Août, 1826). Ἴδε ἀκόμη εἰς τὴν
 αὐτὴν ἑφημερίδα (7 Septembre, 1826) καὶ τὴν λαμπροτάτην κηδείαν
 τοῦ Ἰεφεροῦ, καὶ ἄλλου συγχρόνως ἀποθανόντος, ἔχει ὀλιγώτερον λαμ-
 προῦ πολίτου, τοῦ Ἀδάμ.

διδάσκουν οἱ Στωϊκοί, ὅταν σε λέγωσιν, « Οὗτοί σε οἱ »
 » διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν. Ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι καὶ
 » οὐδείς οὐδαμοῦ. κ. τ. λ. ¹ » καὶ τοῦτο ὀνομάζουσι,
 « Ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν ², ἤγουν τόσῃ μόνον
 ἀπάθειαν, ὅση ἀρκεῖ νὰ φυλάξῃς τὴν ἐλευθερίαν, μὴδὲ
 νὰ κρεμάσῃς τὴν εὐδαιμονίαν σου ἀπὸ τὰς ὀρθὰς ἢ σφαλ-
 μένας τῶν ἄλλων κρίσεις περὶ σοῦ, καὶ ὄχι παντελεῖ
 στέρησιν τῶν παθῶν ³. Ἐπειὶ εἶναι δυνατὸν, νὰ μὴν
 αἰσθανθῇ λύπην ὀλότελα ἐάν τις, παραδείγματος χάριν,
 ἄξιός νὰ πρεσβεύῃ αὐτὸς ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, στέλ-
 λεται πρεσβευτοῦ γραμματικὸς ἢ ὑπηρέτης; Συγχωρεῖ-
 ται βέβαια νὰ τὸν κακοφανῇ ὀλίγον τοιαύτη ἄδικος
 κρίσις, συγχωρεῖται νὰ μετριοπαθήσῃ δι' αὐτὴν, ἀλλ'
 ὄχι καὶ νὰ ἐκπαθήσῃ ⁴, ὡς παιδάριον, ἢ γυναικάριον,
 ἤγουν νὰ ταραχθῇ τόσον, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ πα-
 ραστήσῃ εὐφυῶς ὅτι πρόσωπον τὸν ἐδιώρισε νὰ παίξῃ
 εἰς τὸ δῶμα τοῦ βίου τούτου ἢ τύχῃ. « Ἄν πτωχὸν
 ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνη·
 ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ιδιώτην. Σὸν γὰρ τοῦτ' ἔ-
 στι τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς ἐκλέξα-
 σθαι δ' αὐτὸ ἄλλου ⁵».

(1) Ἐγχειριδ. XXIV, § 1. — (2) Αὐτ. XXIX, § 7.

(3) Ἀπαθῆς ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ καὶ ὁ Μετριοπαθῆς, ὡς λέ-
 γομεν Ἄφωρον, ὄχι μόνον τὸν βωθὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὀλιγόφωνον ἢ
 κακόφωνον.

(4) Ὡς τότε ἀνάλατον ἐς ἴσον τῶ ἐκπαθεῖ φεύγωμες κ. τ. λ. Ἰδ.
 ἀνωτέρ. σελ. κá, σημ. 2.

(5) Ἐγχειριδ. XVII.

Ὅτι μάλιστα, φίλοι νέοι, πρέπει νὰ σημειώσετε εἰς τὸν Ἐπίκτητον, καὶ νὰ τὸ μελετᾶτε νύκτα καὶ ἡμέραν, εἶναι τὸ χρυσοῦν αὐτὸ παράγγελμα, « Ἐνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν εἶναι » ¹. Βλέπετε τὴν ἀσχημοσύνην τῶν φατριαστῶν· κἀνεῖς ἐξ αὐτῶν δὲν ἴσχυσεν, οὐδὲ θέλ' ἰσχύσειν νὰ κατασταθῇ **Εἰς Ἄνθρωπος**· κατακερματιζόμενος, κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, εἰς πολλὰ καὶ διάφορα, ἀληθῶς ἀνθρώπου θρούβαλα, ἀνθρωπάρια, σήμερον ἀρπάζει τοῦτο, αὔριον ἐκεῖνο, καὶ ἐξῆς ἄλλο τοῦ πολιτικοῦ δράματος πρόσωπον, « Νῦν » φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος ² » καὶ τὰ παίζει ὅλα αἰσχυρῶς, ὅλα γελοίως, ὅλα μὲ βλάβην τῆς πατρίδος πολὺ μεγαλητέραν ὅσης ἔπαθεν ἀπὸ τὸν τύραννον βλάβης. Ἴδὸν ἐνθραυσιζόμενον τύραννον δύνασαι ν' ἀποφύγῃς, ὡς καὶ μόνῃ ἢ ὄψις τοῦ τίγρεως ἀρκεῖ νὰ σὲ τρέψῃ εἰς φυγὴν, ἐπειδὴ (ἂν καὶ ἀνάξιος ἀνθρωπικοῦ ὀνόματος) εἶναι **Εἰς Ἄνθρωπος**, πάντοτ' ὁ αὐτὸς θηριώδης τύραννος· ἄλλὰ

(1) Αὐτ. XXIX, § 7.

(2) Αὐτ. αὐτ. Τὸν αὐτὸν κατακερματισμὸν τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἐλέγχει καὶ ὁ Πλάτων εἰς τὴν πολιτείαν του· « Διαξῆ τὸ καθημέραν οὔτε » χαριζόμενος τῇ προσπιπτούσῃ ἐπιθυμίᾳ, ποτὲ μὲν μεθύων καὶ καταυλούμενος (ἴσ. καταντλούμενος), αὔθις δὲ ὑδροποτῶν καὶ κατισχναινόμενος, ποτὲ δ' αὖ γυμναζόμενος, ἔστι δ' ὅτε ἀργῶν καὶ πάντων ἀμελῶν, » ποτὲ δ' ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ διατρέβων· πολλάκις δὲ πολιτεύεται, καὶ ἀναπηδῶν ὅτι ἂν τύχη λέγει τε καὶ πράττει κἀν ποτέ τινας πολεμικοὺς » ζηλώσῃ, ταύτῃ φέρεται ἢ χρηματιστικούς, ἐπὶ τοῦτ' αὖ· καὶ οὔτε τις » τάξις οὔτε ἀνάγκη ἔπεστιν αὐτοῦ τῷ βίῳ » Πλάτ. Πολιτ. VIII, σελ. 561.

τούς πολυμόρφους τούτους τυραννίσκους με τούς όποιους πολιτεύεσαι, τούς όποιους βλέπεις καθημέραν, πώς ἔχεις νά τούς φυλαχθῆς ;

Προσέχετε τους, φίλοι νέοι, μή σᾶς παρασύρη ἡ υπόκρισις αὐτῶν καί σᾶς κάμη καί ἄκοντας ὄργανα τῆς κακίας των, κόλακας καί δούλους τῆς ἀλαζονείας των. Ἡ καί καθ' ἑαυτήν αἰσχρά υπόκλισις εἰς τούς τοιούτους καί κολακεία, ὅταν ὁμως γίνεται καί ἀπό νέον, σημαίνει ψυχὴν παιδιόθεν γαγγραινωμένην· σημαίνει κτήνος ἐκ γενετῆς ὠρισμένον νά καβαλικεύεται. Ἀρκεῖ σας ἡ ἔμφυτος εἰς ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς φιλαυτία (*amour de soi*), δῶρον τοῦ δημιουργοῦ, ἀναγκαῖον εἰς τὴν τήρησιν καί σύστασιν τοῦ ζώου ¹, διὰ νά καταπολεμῆτε τὴν αἰσχρὰν τῶν τοιούτων ψευδοπολιτῶν *Ἄυτοφιλαυτία* (*égoïsme*)· ἀρκεῖ νά σᾶς φρονηματίση, ὥστε

(1) "Ἐλεγεν ὁ Στωϊκὸς Χρύσιππος· Τὴν πρώτην ὁρμὴν τὸ ζῶον ἴσχει
 » ἐπὶ τὸ τηρεῖν ἑαυτὸ, οἰκειούσης αὐτῷ (γρ. αὐτὸ ἑαυτῷ) τῆς φύσεως
 » ἀπ' ἀρχῆς πρῶτον οἰκεῖον λέγων εἶναι παντὶ ζῳῷ τὴν αὐτοῦ
 » σύστασιν καὶ τὴν ταύτης συνειδήσιν. Οὔτε γὰρ ἀλλοτριῶσαι εἰκὸς ἦν
 » αὐτοῦ τὸ ζῶον, οὔτε ποιῆσαι ἂν αὐτὸ, μήτε ἀλλοτριῶσαι μήτε οὐκ
 » οἰκειῶσαι (ἰτ. γρ. μήτε ἀλλοτριοῦσαν μήτε οὐκ οἰκειοῦσαν), Ἐπολείπε-
 » ται τοίνυν λέγειν, συστησαμένην αὐτὸ οἰκείως πρὸς ἑαυτό· οὕτω γὰρ
 » τά τε βλάπτοντα διωθεῖται, καὶ τὰ οἰκεῖα προσίεται.» (Διογ. Λαερτ.
 VII, 85). Συντομώτερον ὁ Ἐπίκτητος, « Τοῦτο οὐκ ἔστι φίλαυτον· γέγονα
 » γὰρ οὕτως τὸ ζῶον, ὥστε αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖν.» Ἄλλὰ προσθέτει
 καὶ τὴν θεραπείαν· « Καθόλου τε τοιαύτην τὴν φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου
 » κατεσκεύασεν [ὁ Ζεὺς], ἵνα μηδενὸς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγ-
 » χάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ἀφέλιμον προσφέρηται. Οὕτως οὐκέτι
 » ἀκρινώγητον γίνεται τὸ Πάντα αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν.» (Ἐπικτ.
 Διατρ. I, 19, §. 13).

νά μὴ γίνεσθε ἀνδράποδα, προσφέροντες εἰς αὐτοὺς τιμὰς, ἀντὶ τῆς ὁποίας αὐτοὶ δείχνουν εἰς ἐσᾶς καταφρονήσεως. Μόνους τοὺς ἀνυποκρίτους φίλους τῆς πατρίδος τιμᾶτε· μὲ μόνους αὐτοὺς συμβουλεύεσθε τὰ δυνάμενα νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα· καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ μὴ χωρίζοντες τὸ ἴδιον ἀπὸ τὸ κοινὸν συμφέρον.

Ὅσοι ἀπὸ σᾶς (διὰ τὴν κοινὴν τῆς πατρίδος δυστυχίαν) δὲν ἐγεύθητε τὴν συνειθισμένην εἰς τὰ σχολεῖά μας παιδείαν, φροντίσετε νὰ λάβετε τὴν μόνην ἀληθινὴν παιδείαν τὴν τελείωσιν τοῦ Λογικοῦ, τὴν μόνην ἱκανὴν νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον Ἡγεμόνα τῶν παθῶν του, ἀκολούθως ἐλεύθερον, ἀκολούθως *Ἐνα μόνον ἄνθρωπον*, χρηστὸν πολίτην. Ὅσοι δὲ τὴν ἐγεύθητε, μάθετε ἀπὸ τὸν Κέβητα ἄλλο, ὄχι ὀλιγώτερον ἀξιόλογον μάθημα τοῦτο· ὄχι μόνον ἡ πτωχὴ ἀκόμη σχολικὴ μας παιδεία, ἀλλὰ καὶ συνωδευμένη, ὡς εἶναι εἰς τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰς Ἀκαδημίας, μὲ τὰς λοιπὰς ὅλας ἐπιστήμας, δὲν εἶναι παρὰ *Ψευδοπαιδεία* ¹, ὅταν δὲν μας ὀδηγῇ εἰς τὴν μόνην ἀληθῆ παιδείαν, τὴν τελείωσιν τοῦ λογικοῦ· μάθετε ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ἢ μᾶλλον αὐτὸν τὸν Σωκράτην, ὅτι ἡ σοφία χωρὶς τὴν ἐπιστήμην τοῦ λογικοῦ βλάπτει πλέον παρὰ ὠφελεῖ τὸν σοφόν ²· διότι,

(1) Κέβητ. Θηβ. Πίν. σελ. 72, 74· καὶ 96. ἔκδοσις Κοραῆ.

(2) « Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς μῆτε εἰδέναι μὴδὲν, μῆτε οἶεσθαι » εἰδέναι κινδυνεύει γὰρ τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, εἴαν » τις ἀνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾗ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελῆσθαι, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτό. » Πλάτ. Αἰκιδ. Β', σελ. 146.

ἀντὶ τῆς ἡσυχίας καὶ γαλήνης, διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν
 τοῦ ἐπιθυμίας ἀλλοκότους πολλὰς, ταραχωδεστέρας τῶν
 τρικυμίων τῆς θαλάσσης ¹, τὰς ὁποίας διὰ τὴν πληρώσιν,
 δὲν μένει πλέον *Εἰς ἄνθρωπος*, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ
 κατακερματισθῆ εἰς πολλ' ἀνθρωπάρια, νὰ στρέψῃ τὴν
 σοφίαν τοῦ εἰς πανουργίαν ², καὶ νὰ προξενήσῃ εἰς
 ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα τόσον μεγαλύτερα κακὰ,
 ὅσον εἶναι σοφώτερος, καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ φύσις ἐχάρισεν
 εἰς αὐτὸν ψυχὴν ὀξεῖαν, ἰκανὴν καὶ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ
 διακρίνῃ πάραυτα ³ τὰ ἐπιτηδειότερα νὰ πληροῖ τὰς
 ὀρέξεις τοῦ μέσα. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ λεγόμενοι *Δεινοὶ*,
 κακῶς συγγεόμενοι πολλάκις μὲ τοὺς *Φρονίμους*. Κατὰ
 τοῦτο μόνον ὁμοιάζει τὸν φρόνιμον ὁ δεινός, ὅτι εἶναι
 καὶ οἱ δύο ὀξύτατοι νὰ εὐρίσκωσιν ἐγρήγορα τὰ πρὸς τὸν
 σκοπὸν συντελοῦντα μέσα· ἀλλὰ τοῦ δεινοῦ ὁ σκοπὸς εἶναι
 ὡς ἐπιπολὺ τὸ ἴδιον συμφέρον· ὁ φρόνιμος ἄλλο δὲν σκο-

(1) « Ὁ δὲ δὴ τὴν καλουμένην πολυμάθειάν τε καὶ πολυτεχνίαν κε-
 » κτημένους, ὀρφανὸς δὲ ὢν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ μιᾶς
 » ἐκάστης τῶν ἄλλων, ἄρ' οὐχὶ τῷ ὄντι δικαίως πολλῶν χειμῶνι χρήσεται,
 » ἄτ', οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου διατελῶν ἐν πελάγει χρόνον οὐ μακρὸν
 » βίον θεῶν (γρ. βίου θεῶν, ΕΔ) » Ὁ αὐτ. αὐτ. σελ. 147.

(2) « Πᾶσά τε ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀ-
 » ρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται » Ὁ αὐτ. Μενεξ. σελ. 246.

(3) « Οὐπω ἐννεόηκας, τῶν λεγομένων πονηρῶν, σοφῶν δὲ, ὡς ὀριμὸν
 » μὲν βλέπει τὸ ψυχάριον, καὶ ὀξεῖως διορᾷ πάντα, ἐφ' ἃ τέτραπται,
 » ὡς οὐ φαύλην ἔχον τὴν ὄψιν, κακία δ' ἀναγκασμένον ὑπηρετεῖν, ὡς
 » ἴσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, τοσούτῳ πλείω κακὰ ἐργαζόμενον; » Ὁ
 » αὐτ. Πολιτ. ζ, σελ. 519.

πείθει παρά τὸ κοινὸν συμφέρον ¹, ἐπειδὴ πιστεύει ὅτι εἰς μόνον αὐτὸ εὐρίσκει καὶ τὸ ἴδιον ².

Εἶν' ἐν ἄλλο γένος φθαρμένων ἀπὸ τὴν Ψευδοπαιδείαν ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ὅμως ἀρμόζει πλέον τὸνομα τῶν μωρῶν παρά τῶν πονηρῶν. Τούτων, (παρεκτός ἂν γενῶσι μισθωτοὶ κἀνεὸς δεινοῦ) αἱ κακίαι δὲν βλάπτουν σχεδὸν ἄλλον παρ' αὐτούς. Φουσκωμένοι ἀπὸ τύφον, τὰς πράξεις των νομίζουσι ἠρώων ἔργα, καὶ τοὺς λόγους ἀποφθέγματα σοφῶν. Ἄν ζητήσῃ τις νὰ τοὺς πείσῃ, ὅτι μωραίνουσι, τὸν μισοῦν ὡς ἐχθρὸν, κάποτε, καὶ χωρὶς τούτου, τὸν κεντοῦν, ὡς σφῆκες, διὰ μόνην τὴν ὑποψίαν ὅτι δὲν τὸν ἀρέσκουσι οὔτε αἱ πράξεις οὔτ' οἱ λόγοι των. Τοιοῦτοι μωρόσοφοι ἔχουσι πλειοτέραν χρείαν ἰατροῦ παρά διδασκάλου, ὡς λέγει ὁ Ἐπίκτητος ³. Πολὺ χρησιμώτεροι καὶ εἰς ἑαυτούς καὶ εἰς τὴν πολιτείαν ἤθελαν βέβαια κατασταθῆναι, ἐὰν οἱ γονεῖς των, ἀντὶ νὰ τοὺς πέμψωσιν εἰς διδασκαλεῖον ἐπιστημῶν, τοὺς ἔστειλαν εἰς ἐργαστήριον κἀνεὸς βαναύσου τεχνίτου, ἐπειδὴ ἡ πολιτεία ἔχει χρείαν ἀπαραίτητον καὶ

(1) « Ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα ἀγαθόν. » (Ἄριστ. Ἠθ. Νικομ. σελ. 119). « Ἡ μὲν ΦΡΟΝΗΣΙΣ τῶν πρὸς τὸν ὄρθον σκοπὸν φερόντων ἐστὶν εὐρετικὴ τε καὶ ζητητικὴ ἢ δὲ ΔΕΙΝΟΤΗΣ τῶν πρὸς τὸν τυχόντα. » (Ἀλεξάνδρ. Ἀφροδισ. παρὰ τῷ Στοβ. I, σελ. 17).

(2) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. ξ', σημ.

(3) « Μὴ μοι γένοιτο φίλον ἔχειν σοφὸν μωρὸν! δυσμετοχειριστότερον οὐδέν ἐστι. — Κέρικα. — Καὶ γὰρ εἰ μαινόμενοι ἄλλ' ὅσω βεβαιοτέρου κρῖνουσι τὰ οὐκ ὄντα, τοσοῦτα πλείονος ἰλλεθόρου δέονται. » (Ἐπίκτ. Διατρ. II, 15, § 14).

ἀπὸ σκυτοτόμους καὶ ἀπὸ ράπτας, ἀκόμη καὶ ἀπὸ
 ξυλοφόρους καὶ ὑδροφόρους. Ἄλλα τώρα, ὀνομαζόμενοι
 λόγιοι, φαντάζονται ὅτι εἶναι καὶ λογικοὶ σπουδαῖοι,
 ὅτι ἔγιναν ἀληθῶς καὶ σπουδῆς ἄξιοι πεπαιδευμένοι,
 ὅτι ἔχουν ἀληθῶς καὶ παιδεῖαν. Ἡ ἀληθινή παιδεῖα
 (ἥτις ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τὴν τελείωσιν τοῦ λογικοῦ),
 ἂν δὲν ἀρχίσῃ κατὰ τὸνομά της, παιδιόθεν ¹ δύσκολ'
 ἀποκτᾶται ἀπὸ τὴν σχολικὴν λεγομένην παιδεῖαν. Τὸ
 θηρίον τοῦτο, ὡς ὀνομάζει ὁ Πλάτων ² τὸ παιδίον, ἂν
 δὲν ἀρχίσῃ ἀπ' αὐτὰ τὰ σπύργανα ἢ δάμασις του,
 δύσκολα πλέον ἔπειτα δαμάζεται ³. καὶ πολλάκις μένει
 μέχρι τέλους ἄγριον θηρίον.

(1) « Πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον, ὀρισώμεθα ΠΑΙΔΕΙΑΝ τί ποτ'
 » ἐστὶ, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει . . . Φημί τὸν ὀτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα
 » μέλλοντα ἔσεσθαι, τοῦτο αὐτὸ ΕΚ ΠΑΙΔΩΝ μελετᾶν δεῖν κ. τ. λ. »
 (Πλάτ. Νομ. α', σελ. 643). « Εὐθύς δ' ἐξ ἀνάγκης εἶπετο καὶ τὸ χεῖρον
 » μανθάνειν, ἀπολωλυίας τῆς ἐκ παίδων ἀσκήσεως· ἦν ὅσον εἰς ἅπαντα
 » δύναται, δοκεῦσί μοι σοφῶς ἐνδείξασθαι πάντες οἱ παλαιοί, μὴ μόνον
 » τοὺς ἐν ταῖς τέχναις ἀγαθοὺς, ἀλλὰ καὶ σύμπαντας ἀπλῶς τοὺς καθ'
 » ὄλον τὸν βίον εὐδοκιμοῦντας ὀνομαζόντες πεπαιδευμένους, ὡς-
 » πρ γε (γρ. ὡσπερ καὶ) τοὺς ἐναντίους αὐτῶν, ἀπαιδεύτους ».
 Γαλην. περὶ ἀνατομικ. ἐγχειρήσ. β', σελ. 128.

(2) Ἴδε Ἐπίκτ. Ἐγχειρ. Κοραῆ σελ. 151.

(3) Μετὰ τὸν ἄνθρωπον, τὰ δύο χρησιμώτατα εἰς τὸν πολιτισμὸν
 του ζῶα, ὁ σκύλος καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν ὀνομασθῆν ἄλογον (ἵππος), εἶναι
 καὶ τὰ πλέον δεκτικὰ ἀγωγῆς, ἂν ἢ ἀγωγή των ἀρχίσῃ ἐκ νεότητος.
 Διὰ τοῦτο καὶ ἐσχημάτισαν οἱ παλαιοὶ ὀνόματα περὶ αὐτῶν ἀνάλογα
 τῆς ἀνθρωπίνης ἀγωγῆς· ὡς ἔλεγον ΠΑΙΔΕΥΩ, τὸ διδάσκω ἄνθρωπον
 ἐκ παιδίου, καρόμοια ὀνομάζαν ΣΚΥΛΑΚΕΥΩ, τὸ διδάσκω κύνα ἐκ

Ἄς συλλογισθῆ, ὅστις διστάζει περὶ τούτου, τί γίνεται σήμερον εἰς τινὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς, συνθεμέναι ἀπὸ μέλη ὅλα ἀναμφιβόλως πεπαιδευμένα τὴν σχολικὴν παιδείαν. Οὔτε τὰ αἵματα τῶν κατασφαζομένων ἀνηλεῶς Ἑλλήνων τοὺς ἔκαμαν ν' ἀνατριχιάσωσιν, οὔτε οἱ γοεροὶ θρῆνοι τῶν ἀνδραποδιζομένων γυναικῶν καὶ παιδίων ἀνηλίκων τοὺς ἐμπόδισαν νὰ βοηθῶσι τύραννον, ὅστις τοὺς καταφρονεῖ, καὶ ἤθελε τοὺς κατασφάζειν ὅλους, ἂν ἐδύνατο. Δὲν εὐρέθη μεταξὺ των κἀνεὶς τέλειος τὸ λογικὸν, κἀνεὶς δαμασμένος παιδιόθεν τὸν ἀνθρωπικὸν δαμασμόν, νὰ φωνάξῃ πρὸς τοὺς συνέδρους του. « Τί κάμνομεν; ποῦ φερόμεθα; εἰς ποῖον βόρβορον βυθιζόμεθα; Ἄν ἐχάσαμεν ὀλότελα τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποίου τόνομα ἐπικαλούμεθα καθημέραν, ἂν δὲν σεβώμεθα τὸν Χριστὸν, τοῦ ὁποίου τὴν θρησκείαν ἐπαγγελλόμεθα, δὲν αἰσχυρόμεθα κἀν τοὺς ἀνθρώπους; ἢ θέλομεν νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι εἴμεθα *Ἀνθρωποφάγοι* (Cannibales), ὡς μᾶς ὀνομάζουσι οἱ Ἀγγλαμερικανοί; ¹ »

Ἄς συλλογισθῆ ἀκόμη, τί συνέβη εἰς τὰς πολιτικὰς ταραχὰς τῆς Γαλλίας μεταξὺ πολλῶν ἐξ ἐπαγγέλματος

σκύλακος (ἦγουν νέου κυνός), καὶ ΠΩΔΕΥΩ, τὸ διδάσκω ἵππον ἐκ πώλου (ἦγουν νέου ἵππου)· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ΠΑΙΔΕΙΑΝ ὀνόμαζαν τὴν ἀγωγὴν τοῦ παιδίου, ΣΚΥΛΑΚΕΙΑΝ, τοῦ νέου σκύλου, καὶ ΠΩΔΕΙΑΝ, τοῦ νέου ἵππου.

(1) Ἴδε τὴν Γαλλικὴν ἑφημερίδα Journal des Débats, 15. Septembre 1826.

σεφῶν τῆς κομπαζούσης εἰς τὸν πολιτισμὸν Εὐρώ-
πης. Ἀπὸ τοὺς πεπαιδευμένους τὴν σχολικὴν μόνην παι-
δείαν, ἄλλος ἐτόλμησε νὰ γενῆ (ἐναντίον τοῦ Πολιτι-
κοῦ συντάγματος) μισθωτὸς λογοκρίτης (censeur), καὶ
νὰ πολεμῇ τὴν ἐλευθερίαν τῆς τυπογραφίας ¹, διὰ νὰ
ἐμποδίτῃ, ἂν ἦτο δυνατόν, καὶ εἰς τοὺς συμπολίτας
τὴν ὑποίαν δὲν εὐτύχησεν αὐτὸς νὰ παιδευθῇ τοῦ λογι-
κοῦ τελείωσιν. Ἄλλος ἐπολιόρκει τὰς θύρας τῶν δυνατῶν
καὶ τοὺς ἐθυμιάζει μὲ στιχουργημένους ὕμνους, ὡς ἐθυμί-
αζεν ἄλλοτε τὸν Ναπολέοντα, ὡς ἤθελε καὶ πάλιν τὸν
θυμιάσειν, ἂν τὸν ἐβλεπε καὶ πάλιν (μ' ὄλον ὅτι τὸν
ὀνομάζει σήμερον πρῶτην φορὰν τύραννον), ὡς ἤθελε πλέ-
ξειν ὕμνους καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον, εἰς τὸς παλα-
λακὰς τοῦ Σουλτάνου, εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς εὐνούχους
του, ἂν ἐδεσπόζετο ἀπ' αὐτὸν, διὰ νὰ κατασταθῇ ἀλη-
θῶς Ὑμνητὴς τυράννων, ὡς ὠνόμασεν ὁ Πλάτων τοὺς
τοιούτους ². Ἄλλος, ὄχι πολλὰ θερμὸς χριστιανὸς, ὅτε

(1) Μεγάλῃ χάρις εἰς τὸν νῦν βασιλεύοντα Κάρολον δέκατον! Πρῶ-
τον ἀείμνηστον ἔργον τῆς βασιλείας του ἔπραξε τὴν κατάργησιν τῆς
Λογοκρισίας.

(2) Μί' ἀπὸ τῶν αἰτίας, διὰ τὰς ὑποίας ὁ Πλάτων (Πολιτ. ή, σελ.
568) ἀπέβαλεν ἀπὸ τὴν Πολιτείαν του τοὺς ποιητὰς, ἦτο καὶ τοῦτο,
« Αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν εὐ παραδεξόμεθα, ἅτε τυραννίδος ὕ-
μνητὰς (prôneurs du rounoir absolu) ». Φυσικὰ οἱ ποιηταὶ
παράσιτοι εὐδοκίμου εὐκολώτερα παρὰ τοὺς πιζογράφους παρασίτους.
Δὲν εἶναι ὁμως ὅλοι οἱ ποιηταὶ τοιοῦτοι ἐφάνησαν εἰς τὰς ἡμέρας μας,
μεταξὺ τῆς Γαλλικῆς νεολαίας, καὶ ἀληθινοὶ Μουσῶν θεράποντες
ποιηταί, οἱ ὅποιοι καὶ τὴν πατρίδα των ἐπαφηόρησαν, καὶ τοὺς ἀγῶ-
νας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἰδίας των πατρίδος, ὕμνησαν, καὶ τὰς συμφορὰς
τῆς ἐθρήνησαν.

δὲν ἐλπίζοντο ἀκόμη δωρεαὶ ἀπὸ τῶν δυνατῶν, μόλις ἐγεννήθησαν ἐλπίδες δωρεῶν, καὶ συχνάζει καθημέραν τὰς ἐκκλησίας, μεταμορφωμένος σχεδὸν εἰς ἀσκητὴν, καὶ ἔτοιμος νὰ ἀκολουθῇ κ' ἐξυπόλυτος, ἂν ἡ χρεὶς τὸ καλέσῃ, τὰς λιτανείας. Ἄλλος, ἐχθρὸς ἄσπονδος, καὶ πολλακίς ἄδικος, τῶν μοναχικῶν ταγμάτων, καὶ ἐξαιρέτως τῶν Ἰησουϊτῶν, ἐγίνετο σήμερον φίλος αὐτῶν, ἕως καὶ νὰ συνεργῆ εἰς τὴν ὁποῖαν ἐτοιμάζουσι οἱ καλοὶ πατέρες οὗτοι φαρμακοποισίαν ψευδοπαιδείας εἰς τοὺς νέους.

Τοιούτων αἰσχυρῶν μεταμορφώσεων καὶ κατακερματισμῶν ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς πολλοὺς ἀνθρωπίσκους, αἷτια εἶναι ἡ στέρησις τῆς τελειοποιούσης τὸ λογικὸν ἀληθινῆς παιδείας. Ἡ σχολικὴ μόνη παιδεία ὁμοιάζει τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ὀλίγον βοηθεῖ τὸν βλέποντα, ἂν δὲν στρέψῃ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς αὐτό. Ἡ ἀληθινὴ παιδεία περιστρέφουσα τὸν ἀνθρωπον εἰς ὅλα τὰ μέρη, τὸν φυλάσσει καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἐνδεχομένους κινδύνους.

ἄμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω

Λεύσει, ὅπως ἔχ' ἄριστα μετ' ἀμφοτέροισι γένηται (1).

Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὠνόμασεν εὐφρέστατα ὁ Πλάτων *Περιαγωγὴν ψυχῆς*². Εἰς μόνην ταύτην τὴν ΠΕΡΙΑΓΩ-

(1) Ἰλιάδ. γ', 108 - 110.

(2) « Τὴν παιδείαν, οὐχ οἷαν τινὲς ἐπαγγελόμενοι φασὶν εἶναι, τοῖς αὐτῆν καὶ εἶναι Τοῦτο δὲ, ὡς εἶπεν οὐκ ἀετράκου ἂν εἴη » περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας

ΓἩΝ στέκει ὅλη ἡ λεγομένη καλὴ ἈΓΩΓῆ τῶν νέων, δυσκολωτάτη κατὰ δυστυχίαν, ὡς εἶπα, ὅταν δὲν ἀρχίσῃ παιδιόθεν, ὅχι ὅμως ἀδύνατος εἰς τοὺς νέους, εἰάν τις ἀπ' αὐτοῦς, χωρὶς νὰ ἀναβάλλῃ πλέον τὸν καιρὸν, χωρὶς νὰ κάμνῃ προθέσεις ἐκ προθέσεων¹, παρατηρήσῃ μόνον τοῦτο, ποῖοι ἀπὸ τοὺς παλαιούς ἢ τοὺς σημερινούς μακαρίζονται ὡς ἄνδρες εὐεργέται τῆς πατρίδος των, ποῖοι καὶ ζῶντες ἦσαν κατάρτοι, καὶ ἀποθνήσκοντες δὲν ἔπαυσαν νὰ βαρύνωνται μ' ὅλων τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τὰς κατάρτας.

Μέγαν ἀγῶνα βέβαια ἀγωνίζεται, ὅστις, μὴν εὐτυχήσας νὰ δαμασθῇ διὰ τῆς χρηστῆς παιδικῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, ἀποφασίσῃ νὰ κατασταθῇ αὐτὸς ἑαυτοῦ παιδαγωγὸς καὶ δαμαστής². Ἄλλ' ἄς συλλο-

» εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος λύσεως ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φησομεν εἶναι.» Πλάτ. Πολιτ. ζ', σελ. 518 καὶ 521:

(1) Ἐγχειρίδ. LI, § 1.

(2) Φέρων ἀνωτέρω (σελ. ε) παράδειγμα αὐτοδιδάκτου ἀγωγῆς τὸν Κλεάνθην, ἐλησμόνησα νὰ προσθέσω, ὅτι καὶ ἀπὸ πύκτην ἔγινε φιλόσοφος. « Οὗτος πρῶτον ἦν πύκτης . . . ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας, τέσσαρας ἔχων δραχμὰς, καὶ Ζήνωνι παραβαλὼν, ἐφιλοσόφησε γυναιότατα, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἔμεινε δογμάτων.» (Διογ. Λαερτ. VII, 168). Πύκτης (ποκτεп) σημαίνει ἄνθρωπον καλίστης ἀγωγῆς, ἐπειδὴ ἡ Πυγμαλῆ, ἢ Πυγμαλία, ἂν καὶ ἤρσεκε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀρέσκη σήμερον ὑπερβολῇ τοὺς κομπάζοντας εἰς τὴν παιδείαν των Ἄγγλους, εἶναι τὸ πλέον βάρβαρον καὶ ἀπάνθρωπον ἀγώνισμα. Καὶ ὅμως ἴσχυσεν ὁ Κλεάνθης νὰ αὐτομολήσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Ζήνωνος, μὲ τέσσαρας δραχμὰς (μόλις τέσσαρα φράγκα), ὅπου κατεστάθη καὶ ἐργάτης καὶ διδάσκαλος ἀρετῆς.

γισθῆ, καὶ ὅποια βραβεῖα τὸν ἀναμένουν· εὖνοια ἀπὸ τὴν πατρίδα, φιλία ἀπὸ τοὺς συμπολίτας, τιμὴ ἀπὸ τὴν παροῦσαν, καὶ μακαρισμὸς ἀπὸ τὴν ἐρχομένην γενεάν. Εἰς κατόρθωσιν τοῦ τόσοῦ δεινοῦ ἀγῶνος, ἄς προσλάβῃ βοήθημα καὶ τοῦτο. Νὰ πληροφορηθῆ πρῶτον, ὅτι τὸν λείπει ἡ ἀληθινὴ παιδεία, ὅτι ὅσα ἕως τῶρα ἔμαθε (ἂν ἔμαθε τί), χωρισμένα ἀπ' αὐτὴν δὲν ἦσαν παρὰ ψευδοπαιδεία, ὅτι κατεσπαράσσεται μέχρι τοῦ ἵνῦν ἀπὸ τὰ πάθη του, ὡς ἀπὸ τόσα θηρία, εἰς ἓνα λόγον (τοῦ Ἐπικτήτου ὄχι ἰδικόν μου), ὅτι ἦτο κακὸς ἄνθρωπος, καὶ τώρα πρῶτην φορὰν ἀπεφάσισε νὰ μεταμορφωθῆ εἰς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ πολίτην. « Εἰ βούλει ἀγαθὸς » εἶναι, πρῶτον πιστεύσον, ὅτι κακὸς εἶ » ¹. Ὡ πόσον ἀξιόλογον παράγγελμα! Ὡ πόσον ἰσχυρὰ ψυχῆς νεῦρα χρειάζεται τοιαύτη πίστις! Ὡ πόσῃν ὀρεξίν τῆς τελειώσεως τοῦ λογικοῦ πρέπει νὰ ἔχη, ὅστις δὲν ἐντραπῆ τοιαύτην ἐξομολόγησιν!

Διὰ νὰ τελειώσω τὸν λόγον. ἔὰν εὐρίσκεται τίς μεταξὺ σας, ὃ φίλοι νέοι, ἱκανὸς νὰ πυρώσῃ τὴν ψυχὴν του μὲ τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, ἱκανὸς νὰ τὴν ἐνθουσιάσῃ μὲ τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν καὶ νέων μεγάλων ἀνδρῶν, διὰ νὰ κατασταθῆ καὶ αὐτὸς *Μέγας*, ἄς μάθῃ ἀκόμη ἀπ' ἐκείνους καὶ, ὅτι τὸ λεγόμενον τοῦτο ΜΕΓΑ δὲν τὸ ἐκέρδησαν οὔτε οἱ μεγαλόπλουτοι, οὔτ' οἱ μεγάλας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἀπολαύσαντες, οὔτ' οἱ μεγάλους καὶ ὑπερηφάνους τίτλους, δωρημένους ἢ ἀναισχύντως ἀρπαγμένους, στολιζόμενοι, οὔτ' οἱ μεγάλοι Αὐ-

(1) Ἐπικτήτ. παρὰ Στοβ. Ἀνθολογ. Α', σελ. 12, ἐκδ. SCHOW.

τοκράτορες, οὐτ' αὐτοὶ ἀκόμη οἱ περιβόητοι μεγάλοι δο-
ρικτῆτορες, ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνοι, ὅσοι ἠγωνίσθησαν ὄχι μό-
νον νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα (τοῦτο δὲν εἶναι τόσον
μέγα). ἀλλὰ καὶ νὰ τῆς φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν ἀνε-
ξάρτητον, μὲ τὴν ἀγάπην τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιο-
σύνης, ἐκεῖνοι μόνοι, ὅσοι δὲν ἐχώρισαν τὸ ἴδιον ἀπὸ τοῦ
κοινὸν συμφέρον, ὅσοι δὲν ἔκριναν δίκαιον οὐδ' ὠφέλιμον
εἰς ἑαυτοὺς, παρ' ὅ,τι εἶναι δίκαιον καὶ ὠφέλιμον εἰς
ὅλους τοὺς πολίτας· οὐδ' ἀδικον, βλαβερόν, αἰσγρόν, ἀν-
δραποδῶδες, παρ' ὅ,τι ἀδικεῖ, βλάπτει, κταισχύνει, με-
ταβάλλει εἰς ἀνδραποδοκαπηλίαν τὴν ἰσονομίαν τῶν πο-
λιτῶν. « Οὐτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρεὶ τόν γε
» ΜΕΓΑΝ ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ ΔΙΚΑΙΑ,
» ἐάν τε παρ' αὐτῷ, ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πρατιό-
» μενα τυγχάνη ¹. »

Τούτους τοὺς φίλους τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότη-
τος ἐνόμιζαν καὶ ὠνομάζαν Μεγάλους ἄνδρας οἱ πρό-
γονοὶ μας· τούτους ἀκόμη καὶ οἱ σημερινοὶ εὐνομούμε-
νοι ἐλεύθεροὶ λαοὶ νομίζουν καὶ ὠνομάζουν Μεγάλους
ἄνδρας, τοὺς ὄχι δεσπότας, ἀλλὰ διακόνους τῆς πατρί-
δος, ὠπλισμένους δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ ὄπλα τῆς δι-
καιοσύνης ², διὰ νὰ καταπολεμῶσιν ἀκατάπαυστα τὴν
ἀδικίαν· τούτους τελευταῖον ὑπόσχεται καὶ ἡ θρησκεία

(1) Πλάτ. Νόμ. ε', σελ. 732.

(2) « Ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι . . . διὰ τῶν
» ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν. » (Πρὸς Κορινθ
B', ε', 4 - 7) Ὁρακία μεταφορὰ! ὄπλα τῶν πολεμιστῶν ἦταν, ἡ ἀσπίς
εἰς τὴν ἀριστερὰν, καὶ τὸ δόρυ ἢ τὸ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα.

νά καταστήσῃ μεγάλους· «Ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν ΜΕΓΑΣ
 » γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος . . . ὡσπερ ὁ υἱὸς τοῦ
 » ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι,
 » καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν 1.»

Εἶθε, φίλοι νέοι, νὰ σείσωσι τὰς ψυχὰς σας τὰ πα-
 ραγγέλματα τῆς φιλοσοφίας, κυρωμένα ἀπὸ τὴν θρησκεί-
 αν, καὶ ἀποδειγμένα ἀπὸ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων
 ὑπόληψιν! Εἰς τὸν πολυπλόκτον τοῦ βίου τούτου λα-
 θύριθον, κρατεῖτε δυνατὰ εἰς τὴν μνήμην σας, ὡς Ἀριάδνης
 μίτον, ἀν θέλετε νὰ σωθῆτε, τοὺς δύο τούτους ὀρισμοὺς
 τῶν προγόνων σας· τί πρᾶγμα εἶναι ἡ λεγομένη Ἄρ-
 τη ἀνθρώπου, καὶ ποῖος πρέπει νὰ ᾔηται ὁ ἀληθῶς ἄξιός
 νὰ ὀνομάζεται «Μέγας ἀνὴρ.»

Τοιούτη καὶ τοσαύτη, ᾧ Νεολαία, ἡ Στωϊκὴ Φιλοσο-
 φία. Τοιούτη καὶ τοσαύτη ἡ τοῦ Ἐπικτήτου· τοσοῦτος
 δὲ καὶ τοιοῦτος· ὁ ἐμὸς ψιττακισμὸς εἰς διερμηνευσιν τῶν
 Ἐπικτητείων ιδεῶν. Πρὸς Σᾶς λοιπὸν ἀπόκειται νὰ τὰς
 μελετήσητε ἀνενδότως, καὶ νὰ τὰς πραγματοποιήσητε,
 διὰ νὰ κατασταθῆτε εὐδαίμονες, καὶ μὲ τὴν εὐδαιμο-
 νίαν τὴν ἰδικὴν Σας νὰ προάξητε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθε-
 ρίαν, τὴν ὁποίαν εὗρετε κεκτημένην μὲ θυσίας ἀνεκφρά-
 στους τῶν πατέρων Σας, καὶ θὰ συντρέξητε οὕτως, ὥστε
 νὰ κατασταθῇ ἡ Ἑλλὰς πάλιν Ἐστία φώτων, καὶ τε-
 λειοποιήτρια τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς τιμὴν τοῦ
 λόγου καὶ δόξαν Θεοῦ.

Σεῖς δὲ, ᾧ φιλοσοφοῦντες, ὅσοι τυχὸν θὰ ἐγκύψητε

(1) Ματθ. κ', 26 - 28. Ἰδ., καὶ ε', 9, 201

εις τὸ φιλοπόνημα τοῦτο, συγχωρήσατέ μοι, παρακαλῶ, τὰς ἐν αὐτῷ ἀπαντωμένας ἐμὰς ἀδυναμίας, ἐπιβλέποντες εἰς τὴν προαίρεσιν μᾶλλον, καὶ τὰς περιστάσεις, αἵτινες δὲν μοι ἐπέτρεψαν μείζονα δύναμιν, παρὰ εἰς τὴν τελειότητα τοῦ φιλοπονήματος.

Ἐν Ἄργει,

τὴν 20 Φεβρουαρίου 1842.

Εὐδαιμονεῖτε.

Ἀγαστάσιος Μαυροκέφαλος.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ. ⁽¹⁾

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

1. Ἀπὸ τὰ ὄντα, ² ἄλλα μὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἄλλα δὲ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. ³ Εἰς τὴν ἐξουσίαν μας εἶναι, ὑπόληψις, ⁴ ὄρμη, ⁵ ὄρεξις, ⁶ καὶ ἑκκλισις, ⁷ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅσα εἶναι ἡμέτερα ἔργα. Εἰς τὴν μὴ ἐξουσίαν μας δὲ εἶναι, τὸ

(1) Ἡ λέξις Ἐγχειρίδιον, ἐν ᾧ σημαίνει συνήθως λαβὴν μαχαίρας, καὶ τὸ μαχαίριδιον αὐτὸ, ἢ ξιφίδιον στρατιωτικόν, ἐδῶ σημαίνει βιβλίον μικρὸν καὶ πρόχειρον, καθόφουσι σημαίνουσα τι δυνάμενον νὰ κρατῆται ἐν τῇ χειρὶ.

(2) Ὅσα δηλαδὴ εἶναι ἐντὸς ἡμῶν καὶ περὶ ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ἐκτείνεται ἐνταῦθα τῆς λέξεως Ὅντα ἡ σημασία· ἄλλως δὲ σημαίνει ὅλα τὰ ὑπαρξιν ἔχοντα.

(3) Ἄλλα μὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, ἀπὸ τὴν ἡμετέραν δηλονότι δύναμιν· ἄλλα δὲ ἀπὸ ἄλλοτρίαν δύναμιν.

(4) Ὑπόληψις, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, εἶναι ἡ κατάστασις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνη, ἣτις ἐκλαμβάνουσα, ὅτι τὸ δεῖνα, ἢ δεῖνα ἀντικείμενον ἔχει τοιάνδε, ἢ τοιάνδε δύναμιν, τὸ νομίζει καλόν, ἢ κακόν.

(5) Ὅρμη εἶναι ἐνέργεια τῆς δυνάμεως εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ νομιζομένου ἔφετου.

(6) Ὅρεξις εἶναι κλίσις ἑσωτερικὴ εἰς ἀπόλαυσιν νομιζομένου τινὸς καλοῦ.

(7) Ἐκκλισις εἶναι ἀποστροφὴ, ἢ παραμερισμὸς ἀπὸ νομιζομένου τι κακόν

σῶμα, ἢ κτήσις, ¹ δόξαι, ² καὶ ἀρχαί, ³ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅσα δὲ εἶναι ἡμέτερα ἔργα.

2. Καὶ ὅσα μὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, εἶναι φύσει ἐλεύθερα, (ῥωμαλέα,) ἀκώλυτα, καὶ ἀπαρεμπόδιστα ⁴ ὅσα δὲ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, εἶναι ἀσθενῆ, ὑπόδουλα, κωλυτὰ, καὶ ἀλλότρια. ⁵

3. Ἐνθυμοῦ λοιπὸν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει ⁶ δοῦλα νομίσης ἐλεύθερα, καὶ τὰ ἀλλότρια ἰδικά σου, θέλεις ἐμποδισθῆ, θέλεις πενήσει, θέλεις παραχθῆ, θέλεις μεμφοθῆ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ τὸ ἰδικόν σου μόνον στοχασθῆς, ὅτι εἶναι ἰδικόν σου, τὸ δὲ ἀλλότριον, καθὼς εἶναι, ἀλλότριον, κάνεις δὲν θὰ σὲ ἀναγκάσῃ πώποτε, κάνεις δὲν θὰ σὲ ἐμποδίσῃ, δὲν θέλεις μεμφοθῆ κάνένα, δὲν θέλεις κάμει ἔγκλησιν κατὰ τινος, ἀκουσίως δὲν θέλεις πράξει τίποτε, κά-

(1) Ἡ παρά τινι λεγομένη κυριαρχικὴ ὑπαρξίς κτημάτων λέγεται κτήσις ἔνταυθα δὲ ὁ λόγος περὶ τῶν ὑλικῶν κτημάτων, ἀλλ' ἔχει καὶ περὶ διανοητικῶν.

(2) Δόξα εἶναι ἡ περὶ ἡμῶν ἀγαθὴ τοῦ Πλήθους ὑπόληψις.

(3) Ἦτοι δημόσια Ἄξιώματα, ἢ Ὑπουργήματα, ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ.

(4) Ὅστε κάνεις δὲν δύναται νὰ μᾶς ὑποχρέωσῃ νὰ φρονῶμεν τοῦτο οὕτως, ἢ νὰ ὀρμῶμεν εἰς κτήσιν τοῦ κατ' αὐτὸν νομιζομένου καλοῦ μας ἢ νὰ ὀρεγώμεθα ἐκείνο, καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν τοῦτο, ἢ ἄλλο. Αἰ δὲ λέξεις ἀκώλυτα, καὶ ἀπαρεμπόδιστα, εἶναι συνώνυμοι καὶ ἀδελφαί.

(5) Ἦτοι ξένα ὥστε, ὅσα εἶναι εἰς ἐξουσίαν ἄλλων, οἱ δίδοντες, ὅταν θέλουν, ὅπου θέλουν, καὶ ὅπως θέλουν, μᾶς τὰ ἀφαιροῦν.

(6) Ἐδῶ ἡ λέξις Φύσις εἶναι εἰς τὴν τετάρτην σημασίαν ὅρα τὰ σημαινόμενα τῆς λέξεως, Φύσις, προτεθέντα εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ἐν ἰδιαίτερω φύλλῳ.

νείς δὲν θὰ σὲ βλάβῃ, ἐχθρὸν δὲν θὰ ἔχῃς· καθότι οὐδὲ βλαβερόν τι θὰ ὑποφέρῃς. ¹

4. Ἐν ᾧ λοιπὸν τοιαῦτα μεγάλα ² ἐπιθυμεῖς, ἐνθυμοῦ, ὅτι δὲν πρέπει μὲ ἐτοιμασίαν τὴν τυχοῦσαν νὰ διενεργῇς τὴν ἀπόλαυσίν των. Τῶν δὲ ἄλλων, ³ τὰ μὲν νὰ ἀφίνης παντελῶς, τὰ δὲ νὰ ἀναβάλλῃς προσωρινῶς, ⁴ [καὶ προηγουμένως τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ἐπιμελῆσαι.] Ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα θέλῃς, ⁵ νὰ ἀρχῇς δὲ συγχρόνως, καὶ νὰ πλουτῇς, ἴσως οὐδὲ αὐτὰ ταῦτα θὰ ἀπολαύσῃς, διότι ἐπιθυμεῖς καὶ τὰ πρότερα. ⁶ Ἐξάπαντος ὅμως θέλεις ἀποτύχει ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων μόνων προέρχεται εὐδαιμονία καὶ ἐλευθερία εἰς τὸν ἄνθρωπον. ⁷

(1) Τοῦτ' ἔστι, δὲν θὰ ὑπολάβῃς, ὅτι εἶσαι βλαμμένος κατὰ τι, καὶ ἄν τις φαίνεται, ὅτι σὲ βλάπτει, κατὰ τὸ ἐξῆς ἐν Κεφαλ. Δ'. εἰρημένον· “ Διότι ἄλλος δὲν θὰ σὲ βλάβῃ, ἂν αὐτὸν δὲν θέλῃς ”, καθότι ἡ ὑπόληψις, ἢ τὸ δόγμα τὸ περὶ βλάβης, εἶναι, ἀφ' ὅσα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας· καθὼς λέγει καὶ ὁ Στωϊκὸς Ἀντωνῖνος (Δ. Ζ.) “ Σήκωσον τὴν ὑπόληψιν, (τὸ νὰ νομίσης) ἐσηκώθῃ τὸ, εἶμαι βλαμμένος· σήκωσον τὸ, εἶμαι βλαμμένος, ἐσηκώθῃ ἢ ἐλάβῃ. ”

(2) Τὸ νὰ ἔχῃς δηλοῦν ὑπόληψιν ὀρθὴν ὁρμὴν ἔλλογον, ὁρεξίν τοῦ, ἀληθοῦς συμφέροντος, καὶ ἀποφυγὴν τῶν πραγματικῶς ἀξίων ἀποφυγῆς.

(3) Ἦτοι, ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας· παραδείγματος χάριν, πλοῦτον, δόξαν, ἀρχάς καὶ λοιπά.

(4) Τὰ μὲν ἀδύνατα νὰ τὰ ἐγκαταλείπῃς παντελῶς· τὰ δὲ δυνατὰ, ὅταν, ὅπου, ὅπως, καὶ ὅσον εἶναι δυνατὰ, νὰ τὰ ἀπολαμβάνῃς.

(5) Τί· εἰς τὸν ἀριθ. 4. τῶν ἀνωτέρω σημειώσεων εἰρημένα.

(6) Ὡσαύτως τὰ εἰς τὸν ἀριθ. 4. τῶν ἀνωτέρω σημειώσεων εἰρημένα.

(7) Ἐδῶ μετεχειρίσθη ὁ Συγγραφεὺς προθύστερον σχῆμα ἕνεκεν ἀρελείας· διότι ἔπρεπε νὰ προταχθῇ ἡ λέξις, Ἐλευθερία, ἀπὸ τὴν, Εὐδαιμο-

5) Εὐθὺς λοιπὸν εἰς πᾶσαν φαντασίαν¹ τραχεῖαν² μελέτα νὰ ἐπιλέγῃς, ὅτι σὺ εἶσαι Φαντασία, καὶ ἐξάπαντος δὲν εἶσαι, ὅ,τι φαίνεσαι. Ἐπειτα ἐξέταξε αὐτὴν καὶ δοκίμαζε, μὲ τοὺς ὁποίους ἔχεις τούτους κανόνας. Μὲ πρῶτον δὲ τοῦτον κατ' ἐξοχὴν, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, ἀνάγεται ἡ φαντασία αὐτὴ εἰς τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας πράγματα, ἢ εἰς τὰ μὴ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας. Καὶ ἂν ᾔῃται ἀναγομένη εἰς κἀγὲν ἀφ' ὅσα δὲν εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, νὰ σοὶ ᾔῃται πρόχειρον νὰ λέγῃς τὸ, Δὲν ταραττομαι, διότι Οὐδὲν πρὸς ἐμέ.³

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

1. Ενθυμοῦ, ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία⁴ εἶναι, νὰ ἐπιτύχῃς, ὅ,τι ὀρέγεσαι. Ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, νὰ μὴ περιπέσῃς εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποφεύγεις. Καὶ ὅστις μὲν, ὀρεγόμενος, ἀποτυγχάνῃ, εἶναι ἀτυχής ὅστις δὲ περιπίπτῃ, εἰς ὅ,τι ἀποφεύγῃ, εἶναι

νία· καθότι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀγαθὸν ὑποδεέστερον, καὶ θεράπεινα τῆς εὐδαιμονίας.

(1) Φαντασία εἶναι τύποις εἰς τὴν ψυχὴν ἀντικειμένου τινὸς ὑποπετόν-τος εἰς τινὰ, ἢ τινὰς, τῶν αἰσθήσεων ὁ Λαέρτιος βιβλ. ζ. σελ. 21. λέγει "Τὴν ᾧ δὲ φαντασίαν τύποις εἶναι ἐν ψυχῇ, τοῦ ὀνόματος οἰκειῶς μετενηνεγ-μένον ἀπὸ τῶν τύπων ἐν τῷ κηρῷ ὑπὸ τοῦ δακτυλίου γινομένων. "

(2) Σκληρὰν, δυσάρεστον.

(3) Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ τίποτε, ἢ δὲν μὲ κόφτει τίποτε.

(4) Καθῆκαν, ὑπόσχεσις,

δυστυχής. Ἄν μὲν λοιπὸν ἀποφεύγῃς μόνον τὰ παρὰ φύσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σου ὄντων, δὲν θέλεις περιπέσει εἰς κἀνὲν, ἀφ' ὅσα ἀποφεύγεις. Ἄν δὲ ἀποφεύγῃς νόσον, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, θὰ δυστυχήσῃς.

2. Σήκωσον λοιπὸν τὴν ἑκκλισιν ¹ ἀφ' ὅλα, ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ² καὶ μετάρθεις, εἰς ὅσα εἶναι ἐναντία εἰς τὴν φύσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ὄντων. ³ τὴν ὄρεξιν δὲ ἀφαίρεσον παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος. ⁴ Διότι ἂν ὀρέγησαι κἀνὲν, ἀφ' ὅσα δὲν εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, ἔπεται ἀφεύκτως νὰ ἀτυχῇς· καὶ, ἀφ' ὅσα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, καὶ εἶναι καλὸν νὰ τὰ ὀρέγῃσαι, κἀνὲν ἀκόμη δὲν σοι ἐπαρουσιάσθη. Μόνην δὲ τὴν ὀρμὴν, καὶ ἀφορμὴν ⁵ μεταχειρίζου, ἐλαφρὰ ὁμῶς, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον, καὶ μὲ ἄνεσιν.

(1) Ἀποφυγὴν.

(2) Μὴ θέλῃς νὰ ἀποφύγῃς, ὅ,τι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγῃς.

(3) Θέλε νὰ ἀποφύγῃς, ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ φύσις τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σου ὄντων νὰ ἀποφύγῃς· Λόγου χάριν. Μὴ θέλῃς νὰ τρώγῃς, ὅταν ἦσαι ἄρρωστος. ὅσα, καὶ ὁποῖα ἔτρωγες, ὅταν ἦσουν ὑγιής. Μὴ ζητῇς κρίσιν ἀπὸ ἄκριτον. Μὴ, σωφροσύνην ἀπὸ πόρνην. Μὴ, ἀνδρικὸν χαρακτῆρα ἀπὸ κίναidon. Μὴ, ἀνδρίαν ἀπὸ δειλόν. Μὴ, στερεότητα ἀπὸ ὕδωρ. Μὴ, δρασιτικότητα ἀπὸ πῦρ. Μὴ, ἡμερότητα ἀπὸ τίγριν. Μὴ, δικαιοσύνην ἀπὸ τύραννον. Δύναται δὲ νὰ παραθέσῃ τις ἄπειρα τοιαῦτα εἰς διασάφησιν τῆς παραινέσεως ταύτης τοῦ Ἐπικτήτου.

(4) Πρὶν δηλονότι ἀπαρτισθῆς ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν, νὰ μὴ ὀρέγῃσαι τι, διὰ νὰ μὴ ὀρέγῃσαι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν· καὶ διὰ νὰ μὴ ὀρέγησαι τὰ ἀγαθὰ πρὸ τῆς ἄρμοδιᾶς ὥρας, ἢ παράκαιρα.

(5) Ἐδῶ ἡ λέξις Ἀφορμὴ εἶναι ἰσοδύναμος μὲ τὴν προεξηγηθεῖσαν λέξιν “ Ἐκκλισις ”, ὅσα ἀντίθετος κατὰ Στωϊκισμὸν εἰς τὴν λέξιν, “ ὀρμὴ. ”

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐφ' ἐκάστου τῶν, ὅσα παρέχουν ψυχαγωγίαν, ¹ ἢ εἶναι χρειάζομενα, ἢ στεργόμενα, ² ἐνθυμοῦ νὰ ἐπιλέγῃς, ὁποῖόν τι εἶναι, ἀρχίσας ἀπὸ τὰ μικρότατα. Ἄν στέργῃς χύτραν, ³ ὅτι χύτραν στέργω· διότι ἀφ' οὗ σπάσῃ, δὲν θὰ παραχθῆς. Ἄν παιδίον ἰδικόν σου, ἢ γυναῖκά σου καταγαπᾶς, ὅτι, ἄνθρωπον καταγαπᾶς· καθότι ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ, δὲν θὰ παραχθῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅταν μέλλῃς νὰ πιάνης ἔργον τι, ὑπενθύμιζε τὸν ἑαυτόν σου, ὁποῖόν τι εἶναι τὸ ἔργον. Ἐὰν ὑπάγῃς νὰ λουσθῆς, πρόβαλλε εἰς τὸν ἑαυτόν σου τὰ γινόμενα εἰς τὸ λουτρόν. Τοὺς ἀπορραίνοντας, ⁴ τοὺς κτυπωμένους, τοὺς λοιδοροῦντας, ⁵ καὶ τοὺς κλέπτοντας· καὶ οὕτως ἀσφαλέστερον θὰ πιάσῃς τὸ ἔργον, ἐὰν ἐπιλέγῃς εὐθύς, ὅτι, νὰ λουσθῶ θέλω, ἀλλὰ θέλω καὶ τὴν ἑμαυτοῦ προαίρεσιν νὰ φυλάξω δια-

(1) Ἡτοι παραμυθίαν, ἢ τέρψιν.

(2) ἀγαπώμενα.

(3) τὸ κοινοτέρως λεγόμενον Τσουκάλι.

(4) τοὺς βαντίζοντας τοὺς ἄλλους μὲ τὰ ἀποπλυσίματά των.

(5) τοὺς πικρολογοῦντας. Τοῦτο σημαίνει, νομίζω, τὸ Λοιδορῶ, ὡς ἐτυμολογουμένης τῆς λέξεως ἀπὸ τοῦ λόγους δορῶ, διαδορατίζω, (πληρόνως μὲ λόγους).

τεθειμένην, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ φύσις·¹ καὶ ὡσαύτως ἐφ' ἐκάστου ἔργου· διότι οὕτως, ἐὰν γένη τι ἐμπόδιον ἐπὶ τοῦ λουσίματος, θά σοι ἦναι πρόχειρον νὰ λέγῃς, Ἄλλ' ὄχι τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν νὰ φυλάξω διατεθειμένην κατὰ τὴν φύσιν· δὲν θέλω δὲ τὴν φυλάξει οὕτως, ἐὰν ἀγανακτῶ εἰς τὰ γινόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ταράττουν τοὺς ἀνθρώπους ὄχι τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα,² λόγου χάριν, ὁ θάνατος δὲν εἶναι κἀνὲν δεινὸν πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἂν ἦτον δεινὸν, ἤθελε φανῆ δεινὸν καὶ εἰς τὸν Σωκράτην. ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τοῦ θανάτου, ὅτι δεινὸν,³ ἐκεῖνο εἶναι τὸ δεινὸν. Ὅταν λοιπὸν ἐμποδίζώμεθα, ἢ ταραττώμεθα, ἢ λυπώμεθα, ποτὲ ἂς μὴ κατηγορῶμεν ἄλλους, ὅτι εἶναι αἰτιοί, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τοῦτ' ἔστι τὰ ἡμέτερα δόγματα. Ἀπαιδεύτου ἔργον εἶναι, νὰ ἀποδίδῃ εἰς ἄλλους τὰ αἴτια τῶν δυστυχιῶν του. Ἔργον δὲ τοῦ ἀρχίσαντος νὰ παιδεύηται εἶναι, νὰ τὰ ἀποδίδῃ εἰς ἑαυτόν. Πηπαιδευμένου δὲ

(1) Εἰς τὴν πρώτην τῆς ἔννοιαν. Ὅρα τὰ σημαίνόμενα τῆς λέξεως Φύσις.

(2) Δι' ὁμοιοῦται, δηλονότι αἱ μὴ ὄρθαι, τὰς ὁποίας ἔχομεν, ἢ ἐξ ἀνατροφῆς μὴ καλῆς, ἢ ἐκ διδασκαλίας ψευδοσόφου, ἢ ἐκ θεισιδαιμονίας γεννήματος τῆς μικρονοίας, καὶ πυχυλῆς ἀμαθείας.

(3) Ἀφόρητον, ἀνώτερον ὑπομονῆς.

ἔργον, τὸ νὰ μὴ τὰ ἀποδίδῃ μῆτε εἰς ἄλλον, μῆτε εἰς ἑαυτόν. ¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'.

Εἰς κἀνὲν ἀλλότριον προτέρημα ἐπάνω νὰ μὴ ἐπαρθῆς. Ἄν ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος, ἔλεγεν, ὅτι, Καλὸς εἶμαι, ἤθελεν εἶσθαι φορητόν· σὺ ὅμως, ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι, Ἴππον καλὸν ἔχω, εἴξευρε, ὅτι εἰς ἀγαθὸν ² ἵππου ἐπαίρεσαι. Τί λοιπὸν εἶναι ἰδικόν σου; Χρήσις ³ φαντασιῶν. Ὡστε, ὅταν ἐν χρήσει φαντασιῶν φερθῆς κατὰ φύσιν, εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσηιν πρέπει νὰ ἐπαρθῆς· καθότι τότε θέλεις ἐπαρθῆ εἰς τι ἰδικόν σου ἀγαθὸν ἐπάνω.

(1) Ὁ Ἀπαιδευτος ἀποδίδει εἰς ἄλλους τὰ αἷτια τῶν δυστυχιῶν του· διότι νομίζει ἑαυτὸν πολυμαθῆ καὶ ἀναμάρτητον ὁ Παιδευόμενος δὲ τὰ ἀποδίδει εἰς ἑαυτὸν γνωρίζων τὰς ἐλλείψεις του. Ὁ Παιδευόμενος δὲ δὲν ἀποδίδει οὔτε εἰς ἑαυτὸν, οὔτε εἰς ἄλλους. Εἰς ἑαυτὸν μὲν ὄχι, α· διότι αὐτὸς καλῶς σκεψάμενος, καὶ ἐφαρμόσας τὸν σκοπὸν καὶ τοὺς τρόπους του εἰς τοὺς κανόνας τῆς φιλοσοφίας, ἐπιχειρίζεται τὰ ἔργα του, δύναμις δὲ ἀνωτέρα τῆς θελήσεώς του τυχὸν ἐμποδίζει τὴν εὐθυδρόμησίν των· β· διότι γνωρίζει, ὅτι τὸ ἀναμάρτητον εἶναι ἴδιον μόνον θεοῦ. Ἄλλους δὲ πάλιν δὲν κατηγορεῖ, τοτὲ μὲν ἐλεῶν αὐτούς, ὡς παρὰ τὴν ἀγνοίαν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν πράττονται· τοτὲ δὲ, ὡς παραχωρημένου ὑπ' ἀνωτέρας θελήσεως νὰ πράττωσιν οὕτω.

(2) Ἦτοι ἀρετὴν ἵππου.

(3) Ἡ ὀρθὴ χρήσις τῶν φαντασιῶν. Πῶς δὲ γίνεται ἡ ὀρθὴ χρήσις τῶν φαντασιῶν εἶπεν εἰς τὸν Ἀριθμὸν 5 τοῦ Α'. Κεφαλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Καθὼς ἐν καιρῷ πλοῦ,¹ ὅταν καθορμισθῇ,² ἂν ἐξέλθῃς νὰ πάρῃς νερόν,³ θὰ συνάξῃς μὲν ὡς ἐν παρόδῳ, καὶ κοχλίδιον, καὶ βολβάριον·⁴ νὰ ἔχῃς δὲ πρέπει τεταμένην τὴν διάνοιάν σου⁵ εἰς τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς νὰ ἐπιστρέφῃς, μὴ ποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ· καὶ ἂν καλέσῃ, τότε ὅλα ἐκεῖνα νὰ ἀφίνης, διὰ νὰ μὴ βαλθῇς μέσα δεμένος, ὡσάν τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ εἰς τὸν βίον, ἐὰν δίδῃται ἀντὶ βολβαρίου καὶ κοχλιδίου, γυναικάριον καὶ παιδίον, δὲν θὰ σε ἐμποδίσῃ τίποτε· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης σε καλέσῃ, τρέχα⁶ νὰ ἔμβῃς εἰς τὸ πλοῖον, παραιτήσας ὅλα ἐκεῖνα, χωρὶς νὰ γυρίζῃς καθόλου ὀπίσω. Ἐὰν δὲ ἦσαι γέρων, νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇς ποτὲ ἀπὸ τὸ πλοῖον, μὴποτε καλούμενος, μείνης ὀπίσω.

(1) Ταξειδίου.

(2) ἀρβάξῃ.

(3) Ἄφησα τὴν ναυτικὴν φράσιν, χάριν σαφηνείας.

(4) Σαλιαγκάκι καὶ βολβάκι· ὑποκοριστικὰ κατ' ἔθος Στωϊκῶν δηλοῦντα τὴν αὐτῶν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καταφρόνησιν.

(5) Ἐδῶ ἡ λέξις Διάνοια εἶναι εἰς τὴν σημασίαν τῆς, προσοχῆς.

(6) Ἴση μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ ΚΥΡΙΟΥ, λέγοντος, “Γρηγορεῖτε, οὐ γὰρ οἴδατε, ὅποια ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται.,” Ἐδῶ ἐννοεῖ ὁ Ἐπίκτητος μὲ πλοῦν μὲν τὸν σκοπὸν, δι’ ὃν ἐδημιουργήθη εἰς τὸν κόσμον· μὲ κοχλίαν δὲ καὶ βολβὸν τὴν χρεῖαν τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ βίῳ. Ὅθεν ἄντι χρειάζεται, καὶ πρὸς ταῦτα νὰ ἔχῃ τὸ βλέμμα τοῦ ὁ φιλόσοφος, (ὁ κατὰ θεὸν δηλονότι ζῶν) καὶ νὰ τὰ ἀπολαμ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Μὴ ζητῆς τὰ γινόμενα, νὰ γίνωνται, καθὼς θέλεις· ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα νὰ γίνωνται, καθὼς γίνονται, καὶ θέλεις εὐροῆσει. ¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Νόσος, ² εἶναι ἐμπόδιον σώματος, προαιρέσεως ³ δὲ, ὄχι, ἐκτὸς μόνον ἐὰν θέλῃ αὐτὴ. Χώλανσις ⁴ εἶναι σκέλους ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ, ὄχι· καὶ τοῦτο νὰ ἐπιλέγῃς ἐφ’ ἐκάστου τῶν ἐμπιπτόντων· ⁵ διότι θὰ εὐρῆς αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σοῦ δὲ, ὄχι. ⁶

θάνη, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀπομακρύνῃται ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς καιρὸν δὲ γήρατος νὰ καταφρονῇ τὰ ἐξωτερικὰ παντελῶς, διὰ νὰ ᾔῃναι ἔτοιμος εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καλοῦντος Κυβερνήτου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Θεός.

(1) Ἦτοι θέλει ἔχει ἡ ζωὴ σου ρεῦν ἀνεμπόδιστον. Μεταφορὰ ἐκ ροῆς ῥυάκων εὐροοῦντων.

(2) Ἀσθένεια διαρκῆς.

(3) Ἡ ἐκ προμελέτης γενομένη ἐκλογή νομιζομένου τινὸς καλοῦ ἀνομάζεται Προαίρεσις· νομιζομένου δὲ, διότι παλλάκις ὁ ἄνθρωπος, ἀπατῶμενος ἀπὸ διάφορα αἰτία, προαιρεῖται τὸ μὴ πραγματικῶς καλόν.

(4) Ἦτοι Κουτσοσύνη.

(5) Τῶν συμβαινόντων σοι μὲ μορφὴν ἐμποδιστικότητος.

(6) Ὅχι δηλονότι τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας σου. Ταῦτα πραγματικῶς ἀπέδειξεν ὁ Ἐπίκτητος, διότι ἦτον χωλὸς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας· καὶ πενίαν ἀκροτάτην ἐπατήθευσεν, ὥστε τὸ ἐν Ῥώμῃ οἴκημά του ποτὲ δὲν ἐχρειάσθη κλειδαρίαν· ἐπειδὴ δὲν εἶχε τίποτε μέτα εἰμὴ τὴν σπιθάδα τοῦτό ἐκ χόρτων καὶ φύλλων γεμάτων χορτόττι, ωμα καὶ τὴν ψάθου του. (Συμπ ἔξηγ. Σελ. 102).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄

Ἐφ' ἐκάστου τῶν πιπτόντων πλησίον σου, ἐνθυ-
μοῦ, ἐπιστρέφων εἰς σεαυτὸν, νὰ ζητῆς, ὅποιαν δύ-
ναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἐὰν καλὸν ἴδῃς,
ἢ καλὴν, ¹ θέλεις εὔρει δύναμιν πρὸς ταῦτα, ἐγκρά-
τειαν. ² Ἐὰν κόπος παρουσιάζεται, θέλεις εὔρει καρ-
τερίαν· ³ ἂν δὲ λαιδορία, ⁴ θέλεις εὔρει ἀνεξικακίαν. ⁵
Καὶ ὅταν συνηθίζῃς οὕτω, δὲν θέλουν σε συναρπά-
σει αἱ φαντασίαι. ⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄

Ποτὲ εἰς καὶ νὲν πράγμα νὰ μὴ εἴπῃς, ὅτι τὸ Ἐ-
χασα, ἀλλ' ὅτι, τὸ Ἀπέδωκα. ⁷ Τὸ παιδίον ἀπέθα-
νεν; ἀπεδόθη. Τὸ χωρίον ⁸ ἀφῆρέθη; ἀλλὰ καὶ τοῦ-

(1) Ἦτοι εὐμορφον, ἢ εὐμορφην.

(2) Ἐγκράτεια εἶναι, διάθεσις μὴ ὑπερβαίνουσα τὰς διαταγὰς τοῦ Ὄρθου λόγου, ἢ ἕξις μὴ νικωμένη ἀπὸ ἡδονάς.

(3) Καρτερία εἶναι, ἐπιστήμη, ἢ ἕξις ἐμμονῆς εἰς ὅσα πρέπει νὰ ἐμμένωμεν, καὶ εἰς ὅσα δὲν πρέπει νὰ ἐμμένωμεν, καὶ εἰς τὰ οὐ-
δέτερα-

(4) Ἡ σημασία τῆς λέξεως Λαιδορία ἐξηγήθη εἰς τὰ σχόλια τοῦ Δ΄
Κεφαλ.

(5) Ἀνεξικακία εἶναι ἕξις τοῦ ἀνθρώπου νὰ μὴ ἔχῃ ἕξιν κακίας
ἢ κακοποιίας.

(6) Ἦτοι αἱ ἄλογοι φαντασίαι συναρπάσασται, δὲν θέλουν σὲ ἐκτρα-
χηλίσαι εἰς βᾶθος κακῶν.

(7) Ἡ λέξις Ἀπόδοσις σημαίνει τὴν δόσιν τοῦ χρεώστικῶς δεδομένου.

(8) Τὸ ὑπαστατικόν, ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ.

το ἀπεδόθη. Ἄλλὰ κακὸς εἶναι, θὰ εἰπῆς, ὅστις σοῦ τὸ ἀφῆρεσε· καὶ τί σοι μέλει, διὰ τίνος σου τὸ ἀπήτησεν, ¹ ὅστις τοῦδωκε; Ἔως ὅτου σοὶ δίδῃ, ἐπιμελοῦ αὐτὸ ὡς ἀλλότριον πρᾶγμα, καθὼς ἐπιμελοῦνται τὸ πανδοχεῖον ² οἱ εἰς αὐτὸ ξενιζόμενοι ὀδοιπόροι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἄν θέλῃς νὰ προκόψῃς, ἄφες τοὺς τοιοῦτους ἐπιλογισμούς. ³ Ἐὰν ἀμελήσω τὰ ἰδικά μου, ⁴ δὲν θὰ ἔχω διατροφάς· ⁵ ἐὰν δὲν κολάσω ⁶ τὸν παῖδα, θὰ ᾔῃαι πονηρός. ⁷ Καθότι καλλίτερον εἶναι, νὰ ἀποθάνῃς ἀπὸ τὴν πείναν μὲ ἀλυπίαν, καὶ ἀφοβίαν, παρά νὰ ζῆς μὲ ταραχὰς εἰς ἀφθονίαν· καὶ καλλίτερον, νὰ ᾔῃαι ὁ παῖς κακὸς, παρά σὺ κακοδαίμων. ⁸

(1) Ἀπαιτήσεις εἶναι ἢ ζήτησις τοῦ ὀφειλομένου.

(2) Πανδοχεῖον, τὸ κοινοτέρως λεγόμενον Χάνι, τὸ ὁποῖον δέχεται πάντα διαβάτην.

(3) Ἐπιλογισμὸς εἶναι σκέψις ἐνεργουμένη εἰς κατανόησιν ἀποτελέσματος γινομένου τινός.

(4) Ἦτοι τὰ κτήματά μου, ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ.

(5) Δὲν ἔχω πόθεν νὰ ζήσω.

(6) Τιμωρήσω.

(7) Πονηρὸς, ὁ προξενῶν κόπους ματαίους ἢ ὁ ἀναστατόνων τὰ τελειωμένα πρᾶγματα.

(8) Κακοδαίμων εἶναι ὁ ζῶν βίον ἀβίωτον· ἢ ὁ παντοτεινῶς ταραττόμενος καὶ θλιβόμενος. Δὲν ἀπαγορεύει δὲ, νομίζω, ὁ Ἐπίκτητος τὰς ἐπιμελείας τὰς λυσιτελεῖς, ἀλλὰ τὰς ματαίως γινομένας, ὅτε δηλαδὴ τὸ ἐπιμελούμενον εἶναι ἀνεπίδεκτον διορθώσεως.

2. Ἄρχισον τολοιπὸν ἀπὸ τὰ μικρά. Ἐκχύνεται τὸ ἐλάδιον; ¹ κλέπτεται τὸ οἰνάριον; ² ἐπίλεγε, ὅτι μὲ τόσον πωλεῖται ἀπάθεια, μὲ τοσοῦτον ἀταραξία· δωρεάν δὲ τίποτε δὲν μᾶς γειτονεύει. Ὅταν δὲ καλῆς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ, ὅτι δύναται νὰ μὴ ὑπακούσῃ, καὶ ὑπακούσας νὰ μὴ κάμῃ κἀνὲν ἀφ' ὅσα θέλεις· ἀλλ' οὔτω δὲν ἀρμόζει εἰς αὐτὸν τὸ, νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν ἰδικὴν σου ἀταραξίαν. ³

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἄν θέλῃς νὰ προκόψῃς, ὑπόμεινον ἕνεκά τῶν ἐκτὸς, ⁴ νὰ φανῆς ἀνόητος, ⁵ καὶ ἡλίθιος· ⁶ καὶ μὴ

(1) Ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Στωϊκῶν, μᾶς εἰσῆχθη ἡ ὑποκοριστικὴ λέξις « Ἐλάδιον, ,, ἡ ὁποία ἀπὸ πολυκαιρίαν ἔλαβε τὴν σημασίαν τοῦ ἀπλῶς θετικοῦ ὀνόματος, ἔλαιον.

(2) Ὅμοιος κατ' ἔθος Στωϊκὸν, ὑποκοριστικὸν τῆς λέξεως, οἶνος.

(3) Δηλαδὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ παιδὸς νὰ μὴ ᾔῃναι, ὅταν θέλῃ νὰ σὲ ταραττῇ, καὶ ὅταν θέλῃ, νὰ σὲ κρατῇ ἀτάραχον.

(4) Ἐξ αἰτίας δηλαδὴ τῶν ἐκτὸς τῆς ψυχῆς ὄντων. Ὅντα δὲ ἐκτὸς τῆς ψυχῆς λέγοντες οἱ Στωϊκοὶ ἐννοοῦν πατρίδα, φίλους, καὶ τὰς καρδιακὰς καταστάσεις αὐτῶν. Ταῦτα δὲ, ὅτι ἀγαθὰ μὲν εἶναι, ὅταν τις ἔχῃ πατρίδα σπουδαίαν, καὶ φίλον σπουδαῖον, καὶ τὴν τούτων εὐδαιμονίαν· κακὰ δὲ, ὅταν ἔχῃ ἄφρονα πατρίδα, καὶ ἄφρονα φίλον, καὶ τὴν τούτων κακοδαιμονίαν. [Λαέρτιος Β. 16'. Ζ. Σελ. 42.]

(5) Τοιοῦτος ἐφαίνετο ὁ Ζήνωνος Μαθητὴς καὶ τῆς Σχολῆς του διάδοχος Κλεάνθης. « Διότι σκαπτόμενος ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς του ἀνείχετο καὶ ὀνομαζόμενος ὄνος προσεδέχετο, λέγων, αὐτὸς μόνος δύναται νὰ βαστάξῃ τὸ Ζήνωνος φορτίον. ,, (Λαέρτιος αὐτόθι.)

(6) Ἦτοι ἀναίσθητος· ὡς παραγομένης τῆς λέξεως παρ' ἐμοὶ χρηστῆ

Θέλῃς νὰ φαίνησαι, ὅτι εἰξεύρεις τίποτε. Καὶ ἂν φανῆς εἰς τινὰς, ὅτι εἶσαι σημαντικὸς, ¹ ἀπίσται εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Καθότι εἰξευρε, ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ φυλάξῃς τὴν προαίρεσιν τὴν ἰδικήν σου διατεθειμένην κατὰ τὴν φύσιν τῆς, καὶ τὰ ἐκτὸς διατεθειμένα κατὰ τὴν φύσιν των· ἀλλὰ, ὅστις ἐπιμελῆται τὸ ἓν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀμελήσῃ τὸ ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ἐὰν θέλῃς τὰ τέχνα σου, καὶ ἡ γυνὴ, καὶ οἱ φίλοι πάντοτε νὰ ζοῦν, εἶσαι ἠλίθιος· διότι, τὰ ὅποια δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, θέλεις νὰ ᾔῃναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· καὶ τὰ ἀλλότρια νὰ ᾔῃναι ἰδικά σου. Οὕτω καὶ ἂν ὁ παῖς ² θέλῃς νὰ μὴ ἀμαρτάνῃ, εἶσαι μωρὸς· διότι θέλεις, ἡ κακία, νὰ μὴ ᾔῃναι κακία, ἀλλ' ἄλλο τι. Ἐὰν δὲ θέλῃς, ὀρεγόμενος, νὰ

ἀπὸ τὴν λέξιν λίθος, λίθιος καὶ προσθέσει τοῦ ἐπιτατικοῦ α'. ἀλίθιος καὶ μεταβολῇ τοῦ α. εἰς η, καθὼς εἰς τὴν Ἑπειρος, ἠλίθιος φυσικὴ ἢ σημασία, εἶτε, διότι λέγεται ἐπὶ τινος ἀναισθήτου, πέτρα εἶναι· εἶτε διότι οἱ ἠλίθιοι συνηθίζουσι πολλάκις νὰ κάθηνται ἐπὶ λίθων μεμονωμένοι.

(1) Ἄνθρωπος δηλαδὴ κατέχων θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τοῦτο σημαίνει τὸ εἰς τὸ καίμενον "τις.,,

(2) Δὲν μετεχειρίσθην ἐδῶ τὴν συνηθῆ λέξιν α παιδίον.,, διότι παρὰ τοῖς παλαιοῖς παῖς παιδίου διαφέρει. Παιδίον μὲν εἶναι μέχρις ἐπτὰ ἐτῶν· παῖς δὲ ἀπὸ ἐπτὰ μέχρι δέκα τεσσάρων· καὶ εἰς τὴν προσφυῇ κατάληψιν τοῦ κεφαλαίου πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις ἀκριβῶς τὴν ἡλικίαν, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ Ἐπίκτητος.

μὴ ἀποτυγχάνης· τοῦτο δύνασαι. Τοῦτο λοιπὸν γυμνάζου, τὸ ὁποῖον δύνασαι.

2. Κύριος ἐκάστου πράγματος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ὅποια ἐκ τῶν παρ' αὐτοῦ κυριευομένων θέλη, νὰ τὰ περιποιηθῆ, καὶ ὅποια δὲν θέλη, νὰ τὰ ἀφαιρέσῃ.¹ Ὅς τις λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ ᾔηται ἐλεύθερος, μήτε ἄς θέλη, μήτε ἄς φεύγη τι, ἀφ' ὅσα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλων. Εἰδὲ μὴ, ἀνάγκη νὰ ᾔηται ὑπόδουλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.'

Ἐνθυμοῦ, ὅτι εἰς τὸν κόσμον, ὡσὰν νὰ ᾔσαι εἰς συμπόσιον, πρέπει νὰ κυττάζης τριγύρω σου. Περιφερόμενόν τι² ἦλθε πλησίον σου; ἄπλωσον τὸ χέρι σου, καὶ πάρε τὸ μέρος σου μὲ κοσμιότητα. Παρέρχεται;³ μὴ τὸ κρατῆς. Ἀκόμη δὲν ἦλθε; Μὴ ἀπὸ μακρὰν ἐπιβάλλης τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, ἕως ἂν ἔλθῃ πλησίον⁴ σου. Οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς

(1) Ὅπερ ἐστὶ, νὰ κάμνῃ χρῆσιν καὶ κατάχρησιν, ὡς λέγουσιν οἱ νομικευόμενοι.

(2) φαγητὸν ἤηλονότι.

(3) Περναῖ;

(4) Φαίνεται, ὅτι καὶ τότε ᾔητον, καθὼς εἶναι καὶ τῶρα παρὰ τοῖς εὐρωπαϊζουσι, συνήθεια νὰ περιφέρῃ εἰς τὸ συμπόσιον ὁ δαιτὶς δίσκον πλήρη ἐκ διαμελισμένων φαγητῶν, προσκαλῶν τοὺς δαιτυμόνας, νὰ λάβῃ εἷς ἕκαστος, ὅτι καὶ ὅσον τῷ ἀρέσῃ.

γυναῖκα, οὕτω πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς πλοῦτον· καὶ θέλεις εἶσθαι μίαν φοράν ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης.¹ Ἄλλ' ἂν, καὶ ἀφ' οὗ σοι παρατεθοῦν, δὲν λάβῃς, ἀλλὰ τὰ παραβλέψῃς, τότε ὄχι μόνον συμπότης τῶν θεῶν θέλεις εἶσθαι, ἀλλὰ καὶ συνάρχων.² Οὕτω δὲ κάμνων Διογένης,³ καὶ Ἡράκλειτος,⁴ καὶ οἱ ὁμοιοίτων, ἦσαν καὶ ὠνομάζοντο θεῖοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ΄

Ὅταν ἴδῃς τινὰ κλαίοντα, ἐν καιρῷ πένθους,⁵ ἢ ἐν ᾧ ἀποδημεῖ⁶ τὸ τέκνον του, ἢ καθ' ἣν στιγμήν ἔχασε τὰ ἰδικά του, πρόσσεχε νὰ μὴ σὲ συναρπάσῃ ἢ φαντασίᾳ, ὅτι αὐτὸς εἶναι βυθισμένος εἰς τὰ κακὰ ἐξ αἰτίας τῶν ἐξωτερικῶν, ἀλλ' εὐθύς κάμνε διαίρε-

(1) Καθὼς μὲν λέγουν κοινοτέρως, σύντροφος τοῦ πατρῆου, καθὼς δὲ λέγουν οἱ τουρκίζοντες, κατέχ Γιολτασῆ.

(2) Ἦτοι συνέδρος, συνηγεμὸν μὲ τοὺς θεοὺς

(3) Ὁ γνωστὸς Κυριακὸς φιλόσοφος, ὁ Σινωπεύς.

(4) Ὁ Ἐφέσιος ὁ Σκοτεινὸς λεγόμενος φιλόσοφος. Περὶ τούτων τῶν δύο φιλοσόφων, Ὅρα Διογένην μὲν Λαέρτιον ἐν βιβ. 6. καὶ 9. Σελ. 130. καὶ 258. Ἐπιτομὴν δὲ τῶν βίων τῶν ἐνδόξων Φιλοσόφων τοῦ Φινελῶνος, μεταφρασθεῖσαν, καὶ ἐκδοθεῖσαν παρὰ τοῦ Βασιλικοῦ Τυπογραφείου, ἐν σελίσι 161, καὶ 80.

(5) Ἦτοι εἰς καιρὸν ἐκφορᾶς νεκροῦ, ἢ εἰδήσεως θανάτου, συμβάντος ἐν ξενιτείᾳ.

(6) Ὑπάγει εἰς ξενιτείαν.

σιν¹ παρὰ σεαυτῶ, καὶ ἄς σοι ἦναι πρόχειρον νὰ λέγῃς, ὅτι, Τοῦτον θλίβει, ὄχι τὸ συμβεβηκός· διότι ἄλλον δὲν θλίβει, ἀλλὰ τὸ Δόγμα τὸ περὶ τοῦ συμβεβηκός. Μέχρις ὅμως λόγου μὴ βαρύνεσαι νὰ συμπεριφέρεσαι μὲ αὐτὸν, καὶ, ἂν ἡ χρεία καλέσῃ, καὶ νὰ συνεπιστενάξῃς. Πρόσεχε ὅμως νὰ μὴ στενάξῃς² καὶ ἐσωτερικῶς.

(1) Νὰ διαιρῆς δηλαδὴ τὸ πρᾶγμα εἰς συμβεβηκός καὶ εἰς δόγμα, καὶ νὰ κρίνῃς οὕτω· ἐπειδὴ τὸ συμβεβηκός εἶναι ἐξωτερικόν, καὶ τῶν μὴ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, δὲν δύναται νὰ τὸν λυπῇ· τὸν λυπεῖ ἄρα τὸ δόγμα, ἢ τοι ἡ φαντασία καὶ ἡ ψευδὴς ἔννοια, τὴν ὁποίαν ἔχει περὶ τοῦ συμβεβηκός.

(2) Τοῦτο διὰ τὴν θρυλλουμένην ἀπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω ἐμνημόνευσε, καὶ τὴν ὁποίαν ἐπρέσθειον οἱ ἀρχαῖοι Στωϊκοί. Οἱ δὲ Μεταγενέστεροι, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸν Παναίτιον, ἐμέμφθησαν μὲν τὴν ἀπάθειαν, ὄχι ὀλιγώτερον ὅμως ἐφύλαξαν τὸ ὄνομα, αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς ἀντιφάσκοντες, καθὼς φανεροῦται καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ἐπίκτητον, ὅστις ἐδῶ μὲν ἀποδοκιμάζει τὸ στενακτικόν, ὡς κατὰ πολλὰ ἐμπαθές, καὶ ἀνάξιον φιλοσοφίας· ἀλλαχοῦ δὲ, (Ἐπίκ. Διατριβ. βιβλ. Γ'. κεφ. 2. § 4.) λέγει, « Διότι δὲν πρέπει νὰ ἦμαι ἀπαθής, ὡς ἀνδριάς, ἀλλὰ νὰ φυλάττω τὰς σχέσεις, τὰς φυσικὰς, καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβής, ὡς υἱός, ὡς ἀδελφός, ὡς πατὴρ, καὶ ὡς πολίτης. » Εἶπε δὲ τις, ὅτι πολὺ καλλίτερα ἐγνώρισεν περὶ τῶν τοιούτων ὁ Στωϊκὸς Παναίτιος, λέγων, « Ταῦτα λοιπὸν ὁ σοφὸς νὰ ὑπομείνῃ μὲν μέχρι τέλους δύναται, ἀναισθητῶς δὲ, πάμπαν νὰ ὑποφέρῃ δὲν δύναται· διότι ἡ ἐναγλησία καὶ ἡ ἀπάθεια, ὄχι μόνον κατ' ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τινες τῶν νουνεχεστέρων Στωϊκῶν, ὁποῖος ἦτον ὁ Παναίτιος, ἐμβριθής, καὶ σοφὸς ἀνὴρ, εἶναι ἀποδοκιμασμένοι, καὶ ἀπεβρίμμενοι. Καθότι ὁπόταν ἡ φύσις ἀναγκάζῃ, ἔπεται καὶ ὁ θεὸς ἀπὸ τὴν φύσιν πρὸς ἡμᾶς λόγος νὰ ἀναγκάζηται. » [Κοραΐς Ἐπίκτ. Σελ. 189.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Ἐνθυμοῦ, ὅτι εἶσαι ὑποκριτῆς δράματος,¹ ὁποῖου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος²· ἂν ᾖ συντομον τὸ δράμα, συντόμου δράματος· ἂν δὲ μακρὸν, μακροῦ· ἂν σε θέλῃ νὰ ὑποκρίνεσαι πτωχόν, νὰ ὑποκρίνεσαι καὶ τοῦτον εὐφυῶς³· ἂν χωλόν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ιδιώτην, ὡσαύτως. Διότι ἰδικόν σου τοῦτο εἶναι, τὸ νὰ ὑποκριθῆς τὸ δοθὲν πρόσωπον καλῶς· ἢ δὲ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου εἶναι ἔργον ἄλλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Ὅταν ὁ κόραξ κρᾶζῃ μὴ αἰσίως,⁴ νὰ μὴ σε συναρπάξῃ ἢ φαντασία, ἀλλ' εὐθὺς κάμνε διαίρεσιν παρὰ

(1) Παραστάσεως δηλαδὴ τραγικῆς, συνήθως γινομένης εἰς θέατρον.

(2) Ἦτοι ὁ Τραγωδιοδιδάσκαλος. Μὲ θέατρον ὁμοιάζει τὸν Κόσμον· μὲ διδάσκαλον δὲ, τὸν Θεόν· μὲ πρόσωπα δὲ δράματος, τοὺς διάφορα ἐπαγγέλματα ἔχοντας ἀνθρώπους. Τούτων λοιπὸν ἕκαστος ὅτι χρεωστῆ νὰ ἐμμένῃ ἐν τῇ ἐκλήθῃ τάξει, καὶ νὰ ἐργαζῆται ἀξίως τὴν ἐργασίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του· καὶ ἂν πολιτικὸς, καὶ ἂν πολεμικὸς, καὶ ἂν γεωργικὸς, καὶ ἂν ἐμπορικὸς, καὶ ἂν πεπαιδευμένος, καὶ ἂν ιδιώτης βιομήχανος, ἂν θελῇ νὰ εὐδαιμονῇ. Ἀρίστωνος δὲ τοῦ Χίου εἶναι ἡ εὐφροσύνῃ αὐτῇ παραβολή, μαθητοῦ τοῦ Ζήνωνος, ἀρχηγέτου τῆς Στοᾶς, ὅστις λέγειν, “ Εἶναι ὅμοιος μὲ καλὸν ὑποκριτὴν ὁ σοφὸς, ὁ ὁποῖος, καὶ ἂν Θεοσέιτου, καὶ ἂν Ἀγαμέμνονος πρόσωπον ἀναλάβῃ, καὶ τὸ ἐν καὶ ἄλλο ὑποκρίνεται προσηκόντως. ” (Διογένης. Λαέρτ. Βιβλ. Ζ΄.)

(3) Προσηκόντως, ἐπιτυχῶς.

(4) Μὴ σημαίνων εὐτυχίαν, ἦτοι ὡς λέγεται χυδακίστι οὐγουροσούζικα.

σεαυτῷ, καὶ λέγε, ὅτι, ἀπὸ Ταῦτα κἀνὲν πρὸς κακὸν ἐμοῦ δὲν σημαίνεται, ¹ ἀλλὰ ἡ τοῦ σωματίου μου, ἡ τοῦ κτησειδίου ² μου, ἡ τοῦ δοξαρίου μου, ἡ τῶν τέκνων, ἡ τῆς γυναικός μου. Εἰς ἐμέ δὲ ὅλα αἴσια ³ σημαίνονται, ἐὰν ἐγὼ θέλω· διότι ὅ,τι ἂν ἀποβαίῃ ἀπὸ ταῦτα, εἰς τὴν ἐξουσίαν μου εἶναι νὰ ὠφελῆθῶ ἀπὸ αὐτό. ⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Δύνασαι νὰ ἦσαι ἀνίκητος, ἐὰν δὲν καταβαίῃς εἰς κἀνένα ἀγῶνα, καθ' ὃν δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου νὰ νικήσης.

2. Πρόσεχε, μὴ, κάμμίαν φορὰν ἰδὼν τινα προτιμώμενον, ἢ ἔχοντα μεγάλην δύναμιν, ἢ ἄλλως εὐδοχιμοῦντα, τὸν μακαρίσης, συναρπασθεὶς ἀπὸ τὴν φαντασίαν. Διότι ἐὰν εἰς τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας πράγματα ἦναι ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε φθόνος, ⁵

(1) Δὲν μαντεύεται.

(2) Σωματίον, κτησείδιον, καὶ δοξάριον, ὀνόματα ὑπόκοριστικά τῶν Στωϊκῶν σώμα, κτήσις, καὶ δόξα, λαβόντα χώραν κατ' ἔθος Στωϊκόν.

(3) Εὐνοίας θηλωτικά, ἢ ὡς γυθαϊκώτερα λέγεται οἰγουρλούδικα.

(4) Ἦτοι νὰ κάμη ἔργον ζώου μετόχου τῆς θείας ἀπομοίρας, ἢ, καθὼς λέγομεν οἱ χριστιανοὶ, ἀνθρώπου δημιουργημένου κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Μάρκος ὁμοιοτρόπως ὡς ἐφεξῆς, „Ὁ μέγας ἄνθρωπος ὁμοιάζει τὴν μεγάλην πυρκαϊάν, ἢ ὅποια, ὅποισδήποτε σῶμα ἐμπέση, τὸ καίει, καὶ ἐξ αὐτοῦ μεγαλύνεται.

(5) Φθόνος εἶναι λύπη ἐκ' ἄλλοτρίοις ἀγαθοῖς, ἢτοι νὰ λυπηταί τις, διό.

οὔτε ζηλοτυπία ¹ ἔχει χώραν· σὺ δ' αὐτὸς ὄχι στρατηγὸς, ὄχι πρύτανις, ² ἢ ὑπατος ³ θὰ θελήσῃς νὰ ἦσαι, ἀλλ' ἐλεύθερος. Μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις τῶν, ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ.'

Ἐνθυμοῦ, ὅτι ὄχι ὁ λοιδορῶν, ἢ ὁ τύπτων ⁴ ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων, ὅτι ὑβρίζουσιν. Ὅταν λοιπὸν ἐρεθίσῃ σέ τις, εἷξευρε, ὅτι ἡ ἰδική σου ὑπόληψις ⁵ σὲ ἠρέθισε. Κατὰ συνέπειαν ἀμέσως προσπάθει νὰ μὴ συναρπασθῆς ἀπὸ τὴν φαντασίαν· διότι ἂν ἅπαξ ἀφήσῃς καὶ περάσουν ὀλίγα

τι ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα ἔχουν τὸ δεῖνα, ἢ δεῖνα ἀγαθὸν, λόγου χάριν, ἡ σοφίαν, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀρχὴν, ἢ ὠραιότητα, ἢ γυναῖκα ὠραίαν, ἢ τέκνα ὠραῖα, ἢ φίλους φρονίμους καὶ ὠφελητικούς, καὶ λοιπά.

(1) Ζηλοτυπία, λίπος κυκραινομένου, διότι ἔχουν καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι ἔχει καὶ αὐτὸς.

(2) Τῆς λέξεως “ Πρύτανις ”, ἐκληρωθείσης κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὰς ἐραξῆς σημασίας, Διοικητής, Προστάτης, Πρόεδρος, Φύλαξ, Βασιλεὺς, Ἄρχων, Ταμίας, Ἐξάρχος, Χορηγὸς, καὶ Δεσπότης, ἢ σημασία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξέλαβεν ὁ Ἐπίκτητος, νομίζω ὅτι εἶναι ἡ τοῦ, Διοικητής, ὡς συμπεραίνεται ἀπὸ τὴν τάξιν τῆς ἐπομένης λέξεως, Ἵπατος.

(3) Ἵπατος, ὁ ἔχων τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἔθνους τινὸς, χωρὶς νὰ ἔχη τὸ ὄνομα βασιλεὺς· τοιοῦτος ἦτον παρὰ Ῥωμαίους ὁ Ἵπατος, καθὼς ἦτον καὶ παρ' ἡμῶν ὁ μακαρίτης κυδερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας.

(4) Ἦτοι ὁ σηκόνων χέρι.

(5) Περὶ τῆς λέξεως “ ὑπόληψις ”, ὄρα ἀριθ. 4. τῶν σχολίων τοῦ Α' Κεφαλαίου.

στιγμαὶ μὲ σκέψεις, εὐκολώτερα θὰ κρατήσης τὸν ἑαυτὸν¹ σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ.

Θάνατος, φυγή,² καὶ ὅλα τὰ ἄλλα φαινόμενα δεινὰ νὰ ᾗναι πρὸ ὀφθαλμῶν σου καθ' ἡμέραν· κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ θάνατος· καὶ ποτὲ κἀνὲν χαμερπὲς πράγμα δὲν θὰ ἐνθυμηθῆς, οὔτε θὰ ἐπιθυμήσης τι μὲ ἐπιθυμίαν σφοδράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΒ.

Ἄν ἐπιθυμῆς νὰ φιλοσοφῆς, ἐτοιμάζου ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς καταγέλωτας·³ καὶ εἰς καταμωκίσεις,⁴ τὰς ὁποίας θὰ σοὶ κάμουν πολλοὶ, διό-

(1) Τὴν παραγγελίαν ταύτην ἐξομοιάζει καὶ ἐκείνη τοῦ Ἀμερικανοῦ Φιλοσόφου Βενιαμὴν Φραγκλίνου, εἰπόντος, “Ὅταν ᾗσαι θυμωμένος, ἂν μὲν μετρίως, νὰ ἀφήσης νὰ περάσουν δέκα δεύτερα λεπτά, καὶ οὐτοι νὰ ὁμιλήσης· ἂν δὲ ᾗσαι θυμωμένος πολὺ, νὰ ἀφήσης νὰ περάσουν ἑκατὸν δεύτερα λεπτά· καὶ οὕτω πεισθεύει, ὅτι ἡ λογικότης θὰ προφθάσῃ νὰ προλάβῃ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ θυμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι πάντοτε ἄλογος, ἄδικος, καὶ ἐπιζήμιος. Τὸ δὲ δεύτερον λεπτὸν πᾶς τις εἰξεύρει, ὅτι εἶναι τὸ ἐξηκοστημόριον τοῦ λεπτοῦ μίᾶς δρακμῶν ἐκ τῶν εἴκοσι τεσσάρων τοῦ ἡμερονοκτίου.

(2) Ἐξορία, ἢ ἐκουσία, ἢ ἀκουσία· ἐκουσία μὲν γίνεται πρὸς ἀποφυγὴν προσδοκωμένης μείζονος καταδρομῆς· ἀκουσία δὲ, ὅταν γίνηται ἀπὸ τὴν Ἐξουσίαν ποινικῶς.

(3) Ἦτοι τὰ κοινοτέρως λεγόμενα ζεβλεντίσματα.

(4) Περιπαιγμοὺς, χλευασμοὺς· διότι μῶκος σημαίνει περιγέλιοιον, γινόμενον μὲ σχήματα μιμητικά.

τι θὰ εἰποῦν, Ἐξαφνα μᾶς ἐφύτρωσε φιλόσοφος· καὶ, Πόθεν μᾶς εἶναι αὐτὴ ἡ ὀφρὺς; ¹ Σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν ἐπηρμένην μὴ ἔχῃς· βαστάξου ὅμως, ἀφ' ὅσα σοι φαίνονται βέλτιστα, μὲ τρόπον τοιοῦτον, ὡσανεὶ εἶσαι τεταγμένος ἀπὸ τὸν θεὸν εἰς ταύτην τὴν θέσιν· καὶ ἐνθυμοῦ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς εἰς τὰ αὐτὰ, οἱ καταγελῶντές σου πρότερον, οὗτοι ὕστερον θὰ σε θαυμάσουν. Ἐὰν δὲ νικηθῆς, θέλεις προσλάβει διπλοῦν καταγέλωτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΓ.

Ἐὰν ποτέ σοι συμβῆ νὰ στραφῆς ἔξω, ² μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀρέσῃς πρὸς τινα, εἵξευρε, ὅτι ἔχασες τὴν ἐνστάσιν. ³ Ἀρχοῦ λοιπὸν, εἰς πάντα και-

(1) Ὑπερηφάνεια· ἐξ αἰτιατοῦ τὸ αἷτιον· διότι τοῦ ὑπερηφάνου ἡ ὀφρὺς ἐπαίρεται. Κακοήθης δὲ ὁ τρόπος, τὸν ὁποῖον δὲν παύουν νὰ μεταχειρίζονται οἱ ἁμαθείς, ὅταν τι ἄγνωστον πρὸς αὐτοὺς, ἢ ὀρθότερον, καὶ ἀληθέστερον, παρ' ὅ,τι φρονοῦσιν αὐτοὶ, ἀκούσωσιν, οἰηματοῖας, καὶ ψευρολογιωτάτους ὀνομάζοντες τοὺς πεπαιδευμένους· διότι δὲν εἶναι πλούσιοι, ὡς αὐτοὶ. Οἱ τοιοῦτοι μὲν διὰ τοιούτων βλασφημιῶν φανερόνουν τὴν ἑαυτῶν ἀπαιδευσίαν. Ὁ δὲ φίλος τῆς σοφίας ἔχει τὸ μενετικὸν, καὶ θέλει πάντοτε νὰ ᾔναι φιλόσοφος, τίμιος, καὶ αἰδέσιμος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῶν λογικευμένων ἀνθρώπων, ἐργαζόμενος κατὰ τὸ δυνατόν, μὴκρὰν ἀπὸ πάθη καὶ αἰσχρὰν κολακείαν καὶ δεισιδαιμονίαν, τὰ πρὸς τὴν τοῦ πλησίον καὶ τῆς πατρίδος ὠφέλειαν.

(2) Νὰ ἀφήσῃς δηλαδὴ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐσωτερικῶν σου καθηκόντων, καὶ νὰ ἐνασχολῆσαι εἰς τὰ ἔξω.

(3) Ἦτοι τὸ γενναῖον, τὴν ἀνδρικὴν σταθερότητα· τοῦτο σημαίνει ἄ

ρὸν νὰ ἦσαι φιλόσοφος. Ἄν δὲ καὶ νὰ φαίνησαι ἐπι-
θυμῆς πρὸς τινα, ὅτι εἶσαί τι εἰς τὸν ἑαυτόν σου νὰ
φαίνησαι, καὶ τοῦτό σοι ἐξαρκεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ.

Οὔτοι οἱ διαλογισμοὶ¹ νὰ μὴ σε θλίβουν. Ἄτι-
μος θὰ ζήσω ἐγὼ, καὶ πανταχοῦ ἀσήμαντος.² Διό-
τι ἂν ἡ ἀτιμία ἦναι κακὸν, δὲν δύνασαι νὰ ἦσαι μέ-
σα εἰς κακὸν ποτὲ, παρὰ ὅταν ἦσαι μέσα εἰς αἰσχρόν.³

παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς Ἐνστασις. Ἦτις εἶναι μεταφορὰ ἀθλητικῆ· ὅταν ὁ
ἀθλῶν μένη εἰς τὸν τόπον, ἐνθα παλαίει, ἀκατατρόπως, λέγεται ὅτι
ἐνίσταται.

(1) Ἦτοι συλλογισμοὶ, στοχασμοί, ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ.

(2) Χωρὶς νὰ λογιζώμαι, ἂν ὑπάρχω εἰς τὸν κόσμον, ἢ οὐχι.

(3) Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ κειμένου, τὸ, « οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι
» δι' ἄλλον, οὐ μᾶλλον, ἢ ἐν αἰσchrῷ, » τὸ ὁποῖον μετεφράσαμεν ὡς ἀνω-
τέρω, ἐφάνη ἀσαφὲς εἰς τὸν Συμπλίκιον, καὶ εἰς τὸν Κοραῆν, καθὼς εἶναι
καὶ τῶντι. Ὁ ὁποῖος Κοραῆς λέγει, ὅτι εἶναι τὸ πνεῦμά του ὡς ἐφεξῆς·
» Κἀνεὶς ἄλλος δὲν θέλει ὀνηθῆ νὰ σὲ ἐμβάλῃ εἰς τὸ κακὸν ἕως τότε,
» ἕως ὅτου δὲν σὲ ἐμβάλῃ εἰς αἰσχρόν. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον νὰ γένη ἀπὸ
» ἄλλον· ἐπειδὴ τὰ αἰσchrὰ καὶ τὰ καλὰ εἶναι ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν ἐξου-
» σίαν μας. Διότι οἱ Στωϊκοὶ μόνον τὸ αἰσχρόν ἔλεγον κακὸν, καὶ μόνον
» τὸ καλὸν ἀγαθόν· τὰ δὲ ἄλλα ὅτι εἶναι ἐξωτερικά, καὶ διάφορα. » Ἄς
εἰπῶμεν δὲ ὀλίγα τινα περὶ τῶν ἀδιαφόρων πρὸς πληρεστέραν γνώσιν,
ἀντιγράψαντες αὐτολεξεῖ, καθ' ὅσον ἐπιτρέπεται εἰς μεταφραστήν, ἀπὸ
τοῦ Λαίρτιου. « Τῶν δὲ ἀδιαφόρων πάλιν, τὰ μὲν λέγουσι Προηγμένα,
» τὰ δὲ Ἀποπροηγμένα. Προηγμένα μὲν τὰ ἔχοντα ἀξίαν· Ἀποπροηγ-
» μένα δὲ, τὰ ἔχοντα ἀναξίαν (ἦτοι στερούμενα ἀξίας.) Ἀξίαν δὲ
» λέγουσι τοτὲ μὲν, ὅτι εἶναι ἀναφορὰ τις πρὸς τὸν ὁμολογούμενον βίαν,

Μήπως δὲ εἶναι ἔργον ἰδικόν σου τὸ νὰ λάβῃς ἀρχήν, ¹ ἢ νὰ παραληφθῇς εἰς ἐστίασιν; ² Πῶς λοιπὸν ἀκόμη τοῦτο εἶναι ἀτιμία; Πῶς δὲ πανταχοῦ θέλεις εἶσθαι ἀσήμαντος, ὅστις πρέπει νὰ ᾄσῃ ση-

» ἡ ὁποία εἶναι περὶ πᾶν ἀγαθόν· τοτὲ δὲ, ὅτι εἶναι μέση τις δύναμις,
 » ἡ χρεία συμβαλλομένη πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον, ὅποιαν προσφέρει
 » πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον πλοῦτος, ἢ υἱεία· τοτὲ δὲ, ὅτι εἶναι ἀμοι-
 » βῆ δοκιμαστοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ ἔμπειρος τῶν πραγμάτων ἤθελε τάξει,
 » καθὼς νὰ εἰπῇ τις νὰ ἀλλάσῃ σιτάρι μὲ ἡμίονον φορτωμένον κριθά-
 » ρι. Προηγμένα λοιπὸν εἶναι, τὰ ὁποία ἔχουσι ἀξίαν, καθὼς, ἐπὶ μὲν
 » τῶν ψυχικῶν, εὐφυΐα, τέχνη, προκοπὴ, καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπὶ δὲ τῶν
 » σωματικῶν, ζωὴ, υἱεία, ῥώμη, εὐεξία, ἀρτιότης, (ἦτοι ὅλα τὰ μέλη
 » νὰ ᾄναι σωστά) κάλλος. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτὸς, πλοῦτος, δόξα, εὐγένεια,
 » καὶ τὰ ὅμοια. Ἀποπροηγμένα δὲ, ἐπὶ μὲν τῶν ψυχικῶν ἀφυΐα, ἀτεχνία
 » καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπὶ δὲ τῶν σωματικῶν, θάνατος, νόσος, ἀσθένεια, κα-
 » χεξία, πῆρωσις καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτὸς, πενία, ἀδοξία,
 » δυσγένεια, καὶ τὰ παραπλήσια. Οὔτε δὲ προηγμένα, οὔτε ἀποπροηγ-
 » μένα εἶναι τὰ οὐδετέρως ἔχοντα. Ἐτι δὲ τῶν Προηγμένων, τὰ μὲν
 » εἶναι προηγμένα ἐξ ἑαυτῶν, τὰ δὲ, ἐξ ἐτέρων· τὰ δὲ, ἐξ ἑαυτῶν καὶ
 » ἐξ ἐτέρων. Ἐκ τῶν ἐξ ἑαυτῶν μὲν προηγμένων εἶναι εὐφυΐα, προκο-
 » πῆ καὶ τὰ ὅμοια· ἐξ ἐτέρων δὲ, πλοῦτος, εὐγένεια, καὶ τὰ ὅμοια·
 » ἐξ ἑαυτῶν δὲ καὶ ἐξ ἐτέρων εἶναι, ἰσχύς, εὐαισθησία, ἀρτιότης· ἐξ
 » ἑαυτῶν μὲν, διότι ἔχουσι φυσικὴν ῥίζαν· ἐξ ἐτέρων δὲ, διότι ἔχουσι ὄχι
 » ὀλίγων χρεῖαν. Ὅμοίως δὲ εἶναι καὶ τὸ Ἀποπροηγμένον κατὰ τὸν ἄναν-
 » τίων λόγον. (Διογ. Λαέρ. βιβλ. Β'. Σελ. 46.)

(1) Ἡ λέξις Ἄρχῃ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἰρήθη, σημαίνει ἐξουσίαν κανονικὴν, ἢ πολιτικὴν, ἢ δικαστικὴν, ἢ στρατιωτικὴν, ἢ ἐκκλησιαστικὴν, ἢ οικονομικὴν, ὡς καὶ ἐν τῇ συνθησείᾳ. Ἐκλογή δὲ ἀρχῆς ἔργον πατρίδος, ἧτις ἂν μὲν σπουδαία, ἐκλέγει χρηστοὺς, ἂν δὲ ἄφρων, ἐκλέγει τοὺς χειρότατους.

(2) Νὰ προσκαλεσθῆς εἰς τραπέζιον, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐξηγήσαμεν τὴν λέξιν «ἐστίασις»

μαντικός εἰς μόνα τὰ εἰς τὴν ἐξουσίαν σου πράγματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔχεις τὴν ἄδειαν γὰρ ἦσαι πλείστου ἄξιος;

2. Ἀλλὰ μὲ τοιαύτην διαγωγὴν σου οἱ φίλοι θὰ ἦναι ἀβοήθητοι, θὰ ἴπῃς· καὶ τί ἐννοεῖς μὲ τὸ, ἀβοήθητοι; δὲν θὰ παίρνουν ἀπὸ σέ λεπτόν; ¹ οὐδὲ πολίτας Ῥωμαίους θὰ τοὺς κάμῃς. ² Ποῖός σοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα εἶναι ἀπὸ τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, ὅχι δὲ ἀλλότρια ἔργα; Τίς δὲ δύναται νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον, τὰ ὅποια δὲν ἔχει αὐτός; Ἀπόκτησαι δὰ, σοὶ λέγει, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς.

3. Ἄν δύναμαι νὰ ἀποκτήσω, φυλάττων ἑμαυτὸν αἰδήμονα, ³ καὶ πιστόν, καὶ μεγαλόφρονα, δείκνυε τὴν ὁδόν, καὶ θὰ ἀποκτήσω. Ἄν ὅμως ἀξιούτε νὰ χάσω ἐγὼ τὰ ἑμαυτοῦ ἀγαθὰ, διὰ νὰ κερ-

(1) Ἡ εἰς τὸ κείμενον λέξις « κερμάτιον » παραγομένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα κείρω, σημαίνει τὸ κλάσμα τοῦ εἰς ἀριθμητικὴν χρῆσιν νομίσματος παντὸς ἔθνους, ὡς εἶναι παρ' ἡμῖν τὸ λεπτόν τῆς δραχμῆς, καὶ παρὰ τοῖς Τούρκοις ὁ παρᾶς τοῦ γροσίου· ὁ δὲ νοῦς τοῦ λόγου, ὅτι — χρηματικὴν βοήθειαν παντοῶς δὲν θὰ λήθουν.

(2) Μὲ τὴν χορηγίαν σου. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἦτον μέγα τι τὸ νὰ ἦτόν τις πολίτης Ῥωμαῖος, καθὼς ἀναφαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἀποστόλου τὸ, Πολίτης Ῥωμαῖός εἰμι.

(3) Ὁ συστελλόμενος νὰ πράττῃ ἀπρεπῆ, λέγεται αἰδήμων, καθὼς παραγομένης τῆς λέξεως ἀπὸ τὴν « αἰδώς » αἰδώς δὲ καὶ ἐντροπὴ διαφέρουν· διότι αἰδώς μὲν εἶναι ἡ πρὸ τῆς αἰσχροπραξίας διάθεσις τοῦ ἀνθρώπου, συστελλομένου νὰ αἰσχροπραγῇ· ἐντροπὴ δὲ ἡ γεγονυῖα αἰσχροπραγίας συναίσθησις.

θήτητε σεις τὰ μὴ ἀγαθὰ, βλέπετε σεις, ¹ πῶς ἀνισοί ² εἴσθε, καὶ ἀγνώμονες. ³ Τί δὲ ἐπιθυμεῖτε περισσότερον, ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; Εἰς τοῦτο λοιπὸν συντρέχετε μοι περισσότερον, καὶ μὴ ἀξιῶτε νὰ κάμνω ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ χάσω πιστὴν φιλότητα, καὶ αἰδημοσύνην.

4. Ἄλλ' ἡ πατρὶς, λέγει, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, θέλει εἶναι ἀβοήθητος. Πάλιν ποία εἶναι καὶ αὕτη ἡ βοήθεια; Στοᾶς ⁴ δὲν θὰ ἔχει μὲ συνδρομήν σου, οὐδὲ βαλανεῖον. ⁵ Καὶ τί ἐκ τούτου; καθότι οὐδὲ ὑποδήματα ἔχει μὲ ἐργασίαν χαλκέως, οὐδὲ ὄπλα μὲ ἐργασίαν σκυτέως. ⁶ Ἰκανὸν δὲ, εἴαν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον. Ἄν δὲ ἄλλον τινὰ τῇ ἀποκαθίστανες πολίτην χρηστὸν καὶ αἰδήμονα, δὲν ἤθελες τὴν ὠφελῆσαι καθόλου; Ναί. Λοιπὸν οὐδὲ σὺ αὐτὸς εἴμπορεῖς νὰ ἦσαι ἀνωφελὴς εἰς αὐτήν.

5. Ποίαν λοιπὸν, λέγει, θὰ ἔχω χώραν ἐντὸς τῆς πόλεως; Ὅποιαν δύνασαι νὰ ἔχῃς, διατηρῶν

(1) Ἡ προθήκη ἐνταῦθα τῆς αὐθείας, ἄλλως παρεκούσης συνήθως, σημαίνει ἔμψατον.

(2) Ἦτοι ἀγαπῶντες τὴν ἀνιστότητα, δηλαδὴ τυραννικοὶ καὶ ἀδικοὶ.

(3) Κακὴν γνώμην ἔχοντες.

(4) Οἰκοδομαὶ μὲ περιτύλια, καθὼς εἶναι οἱ Νάρθηκες τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκκλησιῶν καὶ μεγαλοκρεπῶν Τσαμιῶν.

(5) Λουτρά προσφόρως οἰκοδομημένα· τοῦτο σημαίνει ἡ λέξις, βαλανεῖον.

(6) Δεῖτε ὁ μὲν χαλκεὺς κάμνει ὄπλα· ὁ δὲ σκυτεὺς ὑποδήματα.

τὸν ἑαυτὸν σου συγχρόνως πιστὸν καὶ αἰδήμονα. ¹

(1) Ἄλλὰ ζητητέον, (λέγει ὁ Συμπλίκιος,) τίνα χώραν θὰ καθέξη ἡ
 τὰς τῆς πόλεως ὁ φιλοσοφῶν βεβαιότατα, λέγει, ἐκείνην, ἢ ὅποια εἶ-
 ναι ἀνθρωποποιὸς, καὶ πιστῶν καὶ αἰδημόνων πολιτῶν δημιουργός· διότι
 δὲν θὰ ἔχη κἀνὲν ἄλλο ἔργον, εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ἄλλους
 νὰ καθαρῖζη, καὶ νὰ καθιστάνη εἰς τὸν βίον, ὅστις ἀρμόζει φυσι-
 κῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον. Οὕτω δὲ θέλει εἶσθαι κοινὸς πατὴρ ὄλων καὶ
 παιδαγωγός, διορθωτής, καὶ σύμβουλος, καὶ παρέχων ἑαυτὸν κηδε-
 μονικὸν εἰς ὅλους, καὶ συνεργῶν εἰς πᾶν ἀγαθόν· μὲ τοὺς εὐήμεροῦν-
 τας μὲν συνηθόμενος, μὲ τοὺς λυπούμενους δὲ συνταλαιπωρῶν, καὶ κα-
 ρηγορῶν αὐτούς· καὶ ἐν συντόμῳ, θὰ πράττη ἐκεῖνα, ὅποια ὁ νομίζων
 ὅτι ἔχει ἔργον ἴδιον, καὶ ὑπηρεσίαν ἐντὸς τῆς πόλεως, τὴν πάντων
 ἀνθρώπων εὐποιητικὴν ἐπιμέλειαν, καθ' ὅσον δύναται. Ἐὰν δὲ θέλῃς
 νὰ τὸν ἰδῆς ἐξειδικασμένον καὶ πρὸς ἐν τε ἀπὸ τὰ ἐν τῇ πόλει ἐπιτη-
 δεύματα, εἰς μὲν τὰς ἀγαθὰς πολιτείας [κυβερνήσεις] καὶ ἀρχῶν ἐξά-
 παντος ὁ τοιοῦτος ἐκλέγεται, καθὼ ὑπερέχων τοὺς ἄλλους, καὶ φυλάτ-
 των τὴν ἀναλογίαν τοῦ ποιμένος πρὸς τὰ πρόβατα· [δηλαδή, καθὼς
 διαφέρει κατὰ λογικότητα ἀπὸ τὰ πρόβατα ὁ ποιμὴν, κατὰ τοσοῦ-
 τον διαφέρει κατὰ ρητορικότητα καὶ ὁ ἀρχὼν ἀπὸ τοὺς ἀρχομένους.]. Καὶ
 σύμβουλος ἐκλέγεται, καθὼ ἔμφρων καὶ στρατηγός, ἂν τύχη νὰ ᾖ-
 ναι ἐμπειροπόλεμος, καὶ ἀνδρικώτερος τῶν ἄλλων, καὶ εὐβουλότερος.
 Καθὼ τοιοῦτος ὁ Σωκράτης, εἰς τὴν κατὰ τὸ Δῆλιον τῆς Βοιωτίας μά-
 χην ἔλαβε τὰ ἀριστεία, καὶ ἐν ᾧ διασχίζων τοὺς πολεμίους μόνος ἀ-
 νεχωροῦσε, λέγουσιν, κἀνεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ ἐπάνω του, διότι
 ὄλους ἐτρόμαξεν. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ξενοφῶν τοὺς δέκα χιλιάδας ἐκείνους,
 ἐλληχθεὶς στρατηγός, διέσωσε, περάσας αὐτοὺς ἀπὸ ὁδοῦ πολεμίας,
 καὶ ἔθνη πολέμια, καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. εἰς τὰς μοχθη-
 ρὰς ὅμως πολιτείας ὁ φιλοσοφῶν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ κοινὰ πράγ-
 ματα, οὔτε ἀρέσκων, οὔτε ἀρισκόμενος ἀπὸ τοὺς κακῶς πολιτευσ-
 μένους, οὔτε δυνάμενος νὰ ὑπηρετῇ εἰς τοὺς ἀρχοντας τῶν τοιούτων,
 καὶ νὰ φυλάττῃ ἑαυτὸν συγχρόνως πιστὸν καὶ αἰδήμονα. διὰ τεῦτα,
 παραϊτούμενος ἀπὸ τὸ νὰ νοθεύῃ ἀδύνατα, ἔν μὲν εἰμπορῆ, μασσο

Ἄν δὲ ἐπιθυμῶν νὰ ὠφελήσῃς ἐκείνην, χάτης

» δαίνει εἰς ἄλλην πολιτείαν, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Ἐπίκτητος, μὴ ὑπο-
 » φέρων τὴν Δομετιανοῦ τυραννίαν, ἀπομακρυνθεὶς ἀπὸ τῆν Ῥώμην,
 » ἐτραβήχθη εἰς τὴν Νικόπολιν, [τανῦν Πρέβεζαν] ἂν δὲ δὲν εἰμπορῆ,
 » κρύπτεται ὡς ὑπὸ ΤΕΙΧΙΟΝ τι, ἀποφεύγων τὸν κοινοῦτον, καὶ ἐπι-
 » μελούμενος τὴν εὐαγωγίαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ὅτων εἰμπορέση
 » καὶ πανταχοῦ νύκτα καὶ ἡμέραν σκοπῶν, μεταξύ συγγενῶν καὶ φί-
 » λων, καὶ ὄλων τῶν πολιτῶν, ἂν πουθενὰ ὑπάρχη πρᾶξις τις ἀγαθὴ ἔ-
 » χουσα χρείαν τῆς αὐτοῦ συνεργείας. Πολλοὶ δὲ κατὰ τὰς τοιαύτας πο-
 » λιτείας πράξεις, ἔχουσαι χρείαν, ἢ συμβουλῆς καὶ συνεργείας τινὸς πι-
 » στῆς, ἢ συμπαιθείας, καὶ παραμυθίας, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς συγκινδυνεύ-
 » σεως· διότι καὶ τοῦτο κἄμμίαν φορὰν τὸ καθῆκον ὑπαγορεύει. Καὶ ἂν
 » εὐσθῶνται τὰ πράγματά του, ὁμολογεῖ χάριτας εἰς τὸν Θεόν, διότι
 » γαληνῶς ἐν καιρῷ τρικυμίας. Ἄν δὲ, διὰ τὸν ἀκήρυκτον πόλεμον τοῦ
 » παρὰ φύσιν βίου πρὸς τὸν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν μεθυόντων πρὸς τοὺς
 » νήφοντας, προσπίπτωσι τινὰ δυσχερῆ. Ὅσοι μὲν (ἀπὸ τοὺς φιλοσο-
 » φούντας δηλονότι) ἀποδειλιῶντες, καὶ τὴν ἀνδρικὴν σταθερότητα δια-
 » λύοντες, ἀποδεικνύουσιν ἑαυτοὺς ἀξίους τῆς μοχθηρᾶς πολιτείας, ἐξελέγ-
 » χονται, ὅτι εἰς μάτην ἐγκατέλιπον τὴν γραμμὴν των. Ὅσοι δὲ με-
 » ταχειριζόμενοι τὰ προσπίπτοντα δυσχερῆ ὡς γύμνασμα, καὶ προ-
 » θυμότερον συμπλεκόμενοι μὲ τοὺς συγγυμναστάς, ὥστε νὰ ὁμολογῶσι καὶ
 » χάριν περὶ τούτου πρὸς τὸν γυμνασιάρχην, οὔτοι ὡς Ὀλυμπιονέκαι
 » θὰ στεφανωθοῦν ὄχι μὲ θαλὸν κιτίνου, ἀλλὰ μὲ πλήρωμα εὐζωίας
 » καὶ ἀληθείας. Καλὸν δὲ εἰς τὰς τοιαύτας πολιτείας, καθὼς πολ-
 » λοὶ φθονοῦσι τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ζῆ κατὰ φύσιν, νὰ παριστάνη τις
 » ἑαυτὸν μέτριον, καὶ νὰ ἀγαπᾷ νὰ ἔχη ὀλιγώτερα ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ,
 » κατ' ἐξοχὴν δὲ ὀλιγώτερον νὰ τιμᾶται, διὰ νὰ μετριάξῃται ὁ φθό-
 » νος κατὰ τὸ δυνατόν. Μ' ὄλον ὅτι δὲν ἄγνοῶ, ὅτι καὶ μετριοφροσύ-
 » νη φθόνον θριμῶν ἐπέσυρε. Καλὸν δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς Δυνάστες
 » προαρούσματα, καὶ τὰς ἀπειροκάλους παρῆρησίας (ἐλευθεροστομίας) εἰς
 » τοὺς τοιοῦτους καιροὺς νὰ ἀποφεύγῃ πολὺ, ὥστε καὶ ἂν συμβαίῃ τι
 » δυσχερὲς, νὰ μὴ κατακρίνηται ὁ ἐπιεικὴς, ὅτι παρηρέθισε τὰ ἡραμῶν-

ταῦτα, τί ὄφελος εἴμπορεῖ νὰ γένη εἰς αὐτὴν,

» τα (ἡσυχάζοντα) θηρία, ἀλλὰ νὰ ὁμολογῆται, ὅτι εἶναι ἀποτέλε-
 » σμα τῆς μανίας, καὶ τῆς ἀλογίας αὐτῶν τῶν θηρίων. Φανερόν δὲ
 » ὅτι πρέπει νὰ τὰ πραύη τις, μῆτε ταπεινούμενος, μῆτε προδίδων τὴν
 » ἑαυτοῦ ἐλευθερίαν, μῆτε συντάττων ἑαυτὸν εἰς τὸν χορὸν τῶν κολά-
 » κων, μῆτε ἐν λόγῳ τινὶ μῆτε ἐν ἔργῳ· διότι ὁ παθὼν ἐν ἀπὸ αὐ-
 » τὰ, ἔχασε τὸ γενναῖον, καὶ ἐτυρίσθη εἰς τὰ Ὀλύμπια. Πρέπει νὰ εἰξεύ-
 » ρωμην ὅμως, ὅτι αἱ μοχθηρότεροι πολιτεῖαι συστηματικῶς δια-
 » φθείρουσι τὰς ψυχὰς, καὶ ἀναστέλλουσαι μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις τῶν
 » τὴν θεῖαν ἔλλαμψιν, (ἤτοι τὴν διάδοσιν τῶν φῶτων,) καὶ ἀτιμά-
 » ζουσαι τὰς καλλιτέρας ἐπιτηδεύσεις, καὶ ἀφανίζουσαι τὸ παράδειγμα
 » τῆς εὐζωίας· διὸ ἐμποδίζουσιν ὄλας καὶ τὴν ἔναρξιν τῆς εὐαγωγίας
 » (ἐκπαιδεύσεως) τῶν ψυχῶν καὶ τὴν εἰς τὰς ψυχὰς πῆξιν αὐτῆς, ἐν
 » τυχόν κατὰ περίστασιν ἦναι ἀρχινημένη. Ἄν ὅμως ἐντὸς τοιαύτης
 » πολιτείας ἦθειεν εὐρεθῆ ψυχὴ τις, νευρωμένη (ῥωμαλευμένη) ἀπὸ
 » θεῖαν μοῖραν, τότε αὐτὴ ἐντὸς αὐτῆς σκληρότερον γυμναζομένη τελει-
 » οτέρα πρὸς ἀρετὴν ἀποδεικνύεται. Ἀληθὲς λοιπὸν εἶναι, ὅτι πᾶσα τύ-
 » χη, καὶ πᾶσα περίστασις, καὶ γαληνότερα, καὶ τραχυτέρα, συντε-
 » λεῖ εἰς ὠφέλειαν πρὸς τὸν ποριζόμενον ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀγαθὸν
 » μὲ τὴν ἔμφρονα ἐκλογὴν του. » (Συμπλ. ἐξήγησις Σελ. 207.) Καὶ ταῦ-
 » τα μὲν ὁ Συμπλίκιος καὶ πολὺ καλὰ νοημένα, καὶ πολὺ καλὰ ἐμφρα-
 » σμένα, τὰ ὅποια μ' ὄλον ὅτι μακρὰ, δὲν ἐβαρέθη νὰ δηλώσω χά-
 » ριν τῶν πολιτῶν. Διότι εἰς αὐτὰ περιέχεται συνοπτικῶς ἡ πᾶσα τοῦ
 » χρηστοῦ πολίτου διαγωγή· καθότι ταῦτα μελετήσας ἀκριβῶς, θὰ εἰ-
 » ξεύρῃ, καὶ ἐν ἀγαθῇ καὶ ἐν μοχθηρᾷ πολιτεῖᾳ διάγων, πῶς πρὸς οὐ-
 » κείους, ἢ φίλους, πῶς πρὸς ἄρχοντας, ὄχι μόνον τοὺς χρηστοῦ, ἀλ-
 » λά καὶ τοὺς πονηροὺς, χρεωστῆ νὰ φέρηται, φυλάττων ἑαυτὸν ἐ-
 » λεύτερον, καὶ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πᾶσαν κολακείαν, θὰ εἰξεύρῃ δὲ τε-
 » λευταῖον, ὅτι καὶ ἐν μοχθηρᾷ πολιτεῖᾳ, (ἂν καὶ τοῦτο σπάνιον, καὶ
 » συμβαῖνον κατὰ θεῖαν παραχώρησιν) εἶναι δυνατόν νὰ ζῆ τις ἐλευ-
 » θερος, καὶ ἀμέτοχος τῆς κοινῆς φθορᾶς.

Τὸ ὁκοῖον δὲ λέγει ὁ Συμπλίκιος περὶ τῆς ὑπὸ ΤΕΙΧΙΟΝ κρύψεως.

ἀφ' οὗ σὺ κατασταθῆς ἀναιδής καὶ ἀπιστος; ¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ.

1. Προετιμήθη σοῦ τις εἰς καιρὸν ἐστίασεως ²
ἢ προσαγορεύσεως, ³ ἢ παραλαβῆς εἰς συμβουλίαν; ⁴
ἂν μὲν ᾗναι ἀγαθὰ ταῦτα, ⁵ σὺ πρέπει νὰ χαίρης,
ὅτι ἀπήλαυσεν αὐτὰ ἐκεῖνος, ⁶ ἂν δὲ κακὰ, ⁷ μὴ βα-

φαινόμενον, ὅτι εἶναι ἀσάφες θὰ τὸ καταλάβῃς, ἀφ' οὗ παραθέσης εἰς αὐτὸ, τὴν ἰσοίαν αἰνίττεται ῥῆσιν τοῦ Πλάτωνος περὶ τοῦ ἐν μοχθηρῇ πελιτεία μετὰ μοχθηρῶν πολιτῶν ἀναγκαζομένου νὰ βιοῖ δίκαιον ἀνδρὸς. Λέγει δὲ ὁ Πλάτων, (Πολ. γ. Σελ. 496) περὶ τοῦ τοιοῦτου, μὴ θέλοντες νὰ γένη μέτοχος τῆς κοινῆς μοχθηρίας. « Βουχίαν ἔχων, καὶ ἐνα- » σχολούμενος εἰς τὰ ἰδιαιτέρὰ του, ὡσανεὶ εὐρεθεὶς εἰς ἀγυίαν ἐν και- » ρῷ χειμῶνος, ἐν ᾧ φέρεται ἀπὸ σφοδρὸν ἄνεμον κονιορτὸς καὶ ζάλη, » κρυβεῖς ὑπὸ ΤΕΙΧΙΟΝ, βλέπων τοὺς ἄλλους γεμάτους ἀπὸ ἀνομίαν, εὐχα- » ριστεῖται ἂν πουθενὰ αὐτὸς καθαρὸς ἀπὸ ἀδικίαν καὶ ἀνόσια ἔργα, » θὰ ζήσῃ τὴν ἐνθάδε ζωὴν, καὶ θὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὴν μὲ καλὴν ἐλ- » πίδα, μὲ ἰλαρότητα καὶ εὐμένειαν; » ὦ τοῦ Θεοῦ Πλάτωνος! Οὐαὶ εἰς τοὺς γεμάτους ἀπὸ ἑλληνικὰ αἵματα τυράννου, καὶ τοὺς αὐτῶν φίλους καὶ συμμάχους. (Κοραῆς Ἐπικ. Σελ. 124.)

(1) Πολλὴ μάλιστα ἡ ζημία· διότι πολλάκις ὀλίγων τινῶν ἀνθρώπων ἀναιδεια καὶ ἀπιστία ἠράνισεν ὀλοκλήρους κοινωνίας, καθὼς ἐκείνη τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ Κοιτίου καὶ τόσων ἄλλων χρηματισάντων εἰς διάφορα ἔθνη, καὶ διαφόρους αἰῶνας, καὶ ἐποχάς.

(2) Ἦτοι γραπεζίου δεδομένου παρὰ φιλοπρονοῦντος, ἢ φιλεύματος, ὡς ἔπομεν καὶ ἄλλοτε.

(3) Χαιρετισμοῦ, ἢ κλημερισμοῦ.

(4) Ἐν ὥρᾳ συνεδριάσεως συμβουλευτικῆς.

(5) Τὰ περιποιήματα, ἤτοι ἂν παρ' ἀγχιῶν προσηκόντως ἐγένοντο.

(6) Διότι ἐτεμήθη ἡ ἀρετή.

(7) Ἐν παρὰ κερκῶν, κερκῆς.

ρυκαρδίξης, ὅτι σὺ δὲν τὰ ἀπήλαυσες. ¹ Ἐνθυμοῦ δὲ ὅτι δὲν δύνασαι χωρὶς νὰ κάμνης τὰ ἴδια πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν, ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, νὰ ἀξιοῦσαι τὰ ἴσα. ²

2. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη ἴσον ὁ μὴ πηγαίνων ἐπὶ θύρας τινὸς μὲ ἐκεῖνον, ὅστις πηγαίνει ὁ μὴ παραπέμπων, ³ μὲ τὸν παραπέμποντα; ὁ μὴ ἐπαινῶν, μὲ τὸν ἐπαινοῦντα; Ἄδικος λοιπὸν θέλεις εἶσθαι καὶ ἀπλήστος, ἂν χωρὶς νὰ πληρώσῃς ταῦτα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκεῖνα πωλοῦνται, θελήσῃς δωρεὰν νὰ τὰ λαμβάνῃς.

3. Ἀλλὰ μὲ πόσον πωλοῦνται θρίδακας; ⁴ μὲ ὀβολόν, ⁵ ἂν ἡ ἐποχὴ τοὺς ἐκτιμᾷ μὲ τοσαύτην τιμὴν. Ἄν λοιπὸν τις πληρώσας τὸν ὀβολόν, λάβῃ θρίδακας, ⁶ σὺ δὲ, μὴ πληρώσας, δὲν λάβῃς, μὴ στοχάζεσαι, ὅτι ἔχεις ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν λαβόντα. Διότι καθὼς ἐκεῖνος ἔχει θρίδακας, οὕτω σὺ ἔχεις τὸν ὀβολόν, τὸν ὁποῖον δὲν ἔδωκες.

(1) Διότι δὲν συγκατελέγης μετὰ κακῶν.

(2) Μ' ἐκεῖνον, ὅστις τὰ κάμνει.

(3) Ἦτοι ὁ μὴ συνοδεύων, μὲ τὸν συνοδεύοντα.

(4) Θρίδαξ, καὶ θριδακίνη, ὀνομάζετο τὸ μαροῦλι, τὰ ὁποῖα δὲ εἶναι Γραικορωμαῖοι ὀνόμαζον Μαϊούλια, ἢ Μαϊούλια, ὡς ἀπὸ Μαΐου μέχρις Ἰουνίου μηνὸς ἀκμάζοντα κατ' ἐξοχήν.

(5) Ὁβολὸς νόμισμα Ἀττικόν, ἔχον ἀξίαν λεπτῶν ἡμετέρων δώδεκα, καὶ ἡμίσεος· διότι ἐξ ὀβολοῦ ἔφερον μίαν δραχμὴν Ἀττικὴν, ἣτις ἔχει ἀξίαν τῶν τριῶν τετάρτων τῆς σημερινῆς ἡμετέρας δραχμῆς.

(6) Ἦτοι ἐν θεματί θριδάκων.

4. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐδῶ. Δὲν προσε-
κλήθης εἰς ἐστίασιν τινός; δὲν προσεκλήθης, διό-
τι δὲν ἔδωκες εἰς τὸν καλοῦντα, μὲ ὅσον πωλεῖται
τὸ δεῖπνον· μὲ ἔπαινον δ' αὐτὸ πωλεῖ, μὲ θεραπεί-
αν¹ τὸ πωλεῖ. Δὲς λοιπὸν τὸ διάφορον,² ἂν σοι συμ-
φέρῃ, μὲ ὅσον πωλεῖται. Ἄν δὲ καὶ ἐκεῖνα θέλῃς
νὰ μὴ πληρώσῃς, καὶ ταῦτα νὰ λαμβάνῃς, εἶσαι ἄ-
πληστος,³ καὶ ἀβέλτερος.⁴

5. Δὲν ἔχεις λοιπὸν τίποτε ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔ-
χεις βεβαίως, τὸ, ὅτι δὲν ἐπήνεσας, τὸν ὁποῖον δὲν
ἤθελες· καὶ τὸ, ὅτι δὲν ὑπέφερες τὰ ὑβριστικὰ φερσί-
ματα τῶν ὑποδεχομένων εἰς τὸν θυρῶνα τοὺς προσερ-
χομένους δαιτυμόνας ὑπηρετῶν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Κς'.

Τὸ βούλημα⁵ τῆς φύσεως εἶναι δυνατὸν νὰ κατα-
μάθωμεν, ἀφ' ὅσα δὲν διαφωνοῦμεν πρὸς ἀλλήλους,⁶

(1) Θεραπεία εἶναι τὸ νὰ συγνάξῃς εἰς τὰς θύρας του, τὸ νὰ τὸν
συνοδεύῃς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ περιπάτους.

(2) Ἦτοι τὴν τιμὴν τοῦ πωλουμένου. Παρ' ἡμῶν δὲ Διάφορον, ἐν
γένει μὲν πᾶν κέρδος, ἢ ὄφελος, σημαίνει· εἰδικῶς δὲ τὸν ἐπὶ χρήμα-
σι τόκον.

(3) ἀχόρτατος.

(4) Μὴ γνωρίζων τὸ βέλτιον, ἢτοι μωρός, ἀνόητος.

(5) Τὴν εἰς τὰ πράγματα θέλησιν τῆς φύσεως, ἢτοι τὴν φύσιν αὐ-
τῶν τῶν πραγμάτων.

(6) Δι κοινὰ τῶν ἀνθρώπων περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἐν-
νοιαί, καθ' ἃς δὲν διαφερόμεθα, ἀλλ' ὁμοδοξοῦμεν πρὸς ἀλλήλους οἱ

Λόγου χάριν, ὅταν τοῦ γείτονος τὸ παιδάριον συν-
 τρίψῃ τὸ ποτήριον, ἢ ἄλλο τι, εἶναι πρόχειρον νὰ
 λέγωμεν, ὅτι εἶναι Ἐκ τῶν συνήθων. Εἵξευρε λοιπὸν,
 ὅτι, ὅταν καὶ τὸ ἰδικόν σου ποτήριον συντριβῇ, τοι-
 οὔτος πρέπει νὰ ἦσαι, ὁποῖος ἦσουν, ὅτε συνετρίβῃ
 καὶ τὸ τοῦ ἄλλου ποτήριον. Οὕτω νὰ μετατεθῆς
 καὶ εἰς τὰ μεγαλείτερα. Τέκνον ἄλλου ἀπέθανεν, ἢ
 γυνή, δὲν εἶναι κἀνεὶς, ὅστις δὲν ἠθέλεν εἰπεῖ, ὅτι
 εἶναι Ἀνθρώπινον. Ἀλλ' ὅταν ἀποθάνῃ τὸ ἰδικόν του
 τινός, εὐθύς, Ἀλλοίμονον, ταλαίπωρος ἐγώ. Ἐπρεπε

ἄνθρωποι. Λόγου χάριν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν εἶναι ὠφέλιμον, καὶ τὸ ὠφέ-
 11 λιμον ἀγαθὸν, καὶ ὅτι ὅλα ἐπιθυμοῦν τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅτι τὸ ἴσον
 12 οὔτε ὑπερέχει οὔτε ὑπερέχεται, καὶ ὅτι οὗο ἢ οὗο κάμνουν τέσσαρα·
 13 αὐταὶ λοιπὸν αἱ ἔννοιαι, καὶ ὅσαι τοιαῦται, λαβοῦσαι χώραν εἰς τὴν
 14 κερφαλὴν μας κατ' ὀρθὸν λόγον, καὶ βρασπισθεῖσαι πολὺν χρόνον, εἶναι
 15 ἀληθεῖς, καὶ ἐφαρμόζουσαι εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων· αἱ δὲ ἰδίαι
 16 ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων ἔννοιαι, καὶ σφάλλουν πολλάκις· ἄλλαι μὲν,
 17 λαμβανόμεναι ἐξ αἰσθήσεως ἀπατωμένης, καθὼς τὸ νὰ νοήσῃ τις τὴν
 18 σελήνην ἴσην μὲ τὸ μέγεθος τοῦ ἡλίου· ἄλλαι δὲ λαμβανόμεναι ἢ ἀπὸ
 19 ὄρεξιν ἄλογον, καθὼς ἢ ὄρεξις ἢ λέγουσα, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ εἶναι ἀγα-
 20 θόν· ἢ ἀπὸ λόγον ἄβασάνιστον· ὡς ἢ ἔννοια, ἢ λέγουσα, δύο ἀρχαὶ
 21 εἶναι τῶν ὄντων· καὶ ἢ νομίζουσα σῶμα τὴν ψυχὴν. Αὗται λοιπὸν
 22 καὶ αἱ τοιαῦται ἔννοιαι, καθ' ἃς διαφερόμεθα, δὲν εἶναι ἐξάπαντος ἀ-
 23 ληθεῖς, ἀλλ' ἐνίοτε αἱ ἐναντία τούτων ἔννοιαι· καὶ δὲν δυνάμεθα ἀσ-
 24 φαλῶς ἀπὸ ταῦτα νὰ καταμάθωμεν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, τὴν
 25 ὁποῖαν ὁ Ἐπίκτητος εἶπε «βούλημα φύσεως» (Συμπ. ἐξηγ. Σελ. 214.)

δὲ νὰ ἐνθυμώμεθα, τί πάσχομεν, ἀφ' οὗ περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκούσωμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Καθὼς σκοπὸς εἰς ἀποτυχίαν δὲν τίθεται, οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις εἰς τὸν κόσμον γίνεται. ¹

(1) Καὶ βεβαίως. Καθότι ἂν ἄνθρωπός τις, ἀποφατίσας νὰ δημιουργήσῃ τι, καὶ νὰ τὸ διατηρῇ δημιουργηθὲν, φροντίξῃ νὰ μὴ πράττῃ πρᾶξιν τινὰ ἀντιβαίνουσαν εἰς τὸν σκοπὸν του, ἀλλὰ νὰ κάμνῃ τὸ ἔργον του τέλειον, ὅσον ἐνδέχεται εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, λόγου χάριν, ὁ ὥρο-λογιοποιὸς, ὁ σκυτεὺς, ὁ Ἀρχιτέκτων, ὁ μηχανουργὸς, καὶ τόσοι ἄλλοι· πόσον ἄραγε ἐφρόντισεν ἡ μεγάλη ἐλείνη φύσις, ἡ δημιουργήσασα τὸ πᾶν, ἡ πάνσοφος, καὶ παντέλειος, ἡ ἀναρχὸς καὶ ἀτελεύτητος, νὰ μὴ κάμνῃ πράξεις ἀντιβαίνουσας εἰς τὴν διατήρησιν καὶ διακόσμησιν τοῦ παντός!

Ἐπεὶ δὲ Συμπλίκιος, λέγων, ὅτι ὁ Ἐπίκτητος αἰνίττεται τοὺς Πρεσβυόντας δύο ἀρχὰς τῶν ὄντων, καὶ ἀναιρεῖ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὡς ἀσεβῆ, ἐξηγεῖται ὡς ἐφεξῆς. » Ἐπεὶ περὶ ὑποστάσεως τῶν κακῶν λόγος, μὴ καλῶς » ἐξηγηθεὶς, καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον ἀσεβείας αἷτιος ἔγεινε, καὶ τὰς ἀρ- » χὰς τῆς τῶν ἡθῶν εὐαγωγίας διετάραξε, καὶ εἰς πολλὰς καὶ ἀλύ- » τους ἀπορίας ἐπέβαλε τοὺς μὴ καλῶς αἰτιολογοῦντας αὐτὴν (τὴν σύ- » στασιν τοῦ κακοῦ). Εἴτε ἀρχὴν τις λέγει τὸ κακόν, ὥστε ὅτι εἶναι δύο » ἀρχαὶ τῶν ὄντων, τό τε ἀγαθόν, καὶ τὸ κακόν, πολλὰ καὶ μεγάλα ἄτοπα » συμβαίνουν. Καθότι τὸ ἀρχικόν τοῦτο ἀξίωμα, ἐν ὄν, καὶ κοινῶς ὑ- » πάρχον εἰς ἀμφοτέρω τὰ ἐναντία ὄντα, πόθεν εἰς αὐτὰ ἐπιβαίνει » εἰμὴ ἀπὸ μίαν αἰτίαν ὑπάρχουσαν πρὸ ἀμφοτέρων; . . . » Ἐὰν δὲ τις ἀρίων τοῦτον τὸν ἐλιγχνὸν τολμήσῃ καὶ λέγῃ, ὅτι ὁ » θεὸς αὐτὸς εἶναι αἷτιος τοῦ κακοῦ, καθὼς τοῦ καλοῦ, καὶ οὗτος συντα- » μώτερη ἀποδεικνύεται ἀσεβῶν πρὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ψευδόμενος . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄.

Ἄν μὲν τὸ σῶμά σου παρέδιδέ τις εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀπαντήσαντος, ἤθελες ἀγανακτήσει; ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν ἰδικήν σου παραδίδεις εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τυχόντος, ὥστε ἐὰν σὲ λοιδορήσῃ, νὰ ταραχθῇ ἐκεῖνη, καὶ νὰ συγχυθῇ, δὲν αἰσχύνεσαι διὰ τοῦτο;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

1. Ἐκάστου ἔργου στοχάζου τὰ προηγούμενα, καὶ

» Ἄν λοιπὸν μῆτε ἀρχὴν ἔχῃ τὸ κακὸν, μῆτε ὁ θεὸς αἰτίος
 » τοῦ κακοῦ ἦναι, πόθεν εἶναι τὸ κακόν; κτλ.» Καὶ προσπαθεῖ διὰ μακρῶν λόγων νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γένεσιν τοῦ κακοῦ ὁ Συμπλίκιος, διαιρῶν αὐτὸ εἰς τὸ φυσικόν, ἢ σωματικόν, κακόν, καὶ εἰς τὸ ἠθικόν, ἢ ψυχικόν. Τὸ σωματικὸν μὲν κακόν, οὐδὲ ὅτι εἶναι κυρίως κακόν· καθὼ συντελοῦν πρὸς τὴν καλλονὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ ὄλου καθὼς αἱ ἰατρικαὶ τομαὶ καὶ κλύσεις συντελοῦσι πρὸς τὴν ὑγίαν. Τὸ δὲ ἠθικὸν πάλιν κακόν δὲν εἶναι οὐσία προηγούμενη, ἢ ὑπόστασις, ἀλλ' ὅτι περιφύσταται ἀναγκαίως πλησίον τοῦ ἀγαθοῦ· τοῦτο μὲν διὰ τὴν αὐτεξουσιότητα τοῦ λογικοῦ ζώου· τοῦτο δὲ, ὅτι ἀμαρτάνοντες σκοπὸν τιθέμεθα ὄχι τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. Διότι κάνεις, λέγει, δὲν δρέγεται μοιχείαν δι' αὐτὴν τὴν μοιχείαν, οὐδὲ τὴν κλοπὴν δι' αὐτὴν τὴν κλοπὴν, οὐδὲ ἄλλο τι κακόν δι' αὐτὸ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς αὐτὴν ἡδονὴν, καθὼς νομίζοντες ἀγαθόν, τὴν κυρηγοῦμεν. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Συμπλίκιος, σοφώτερα ἴσως, καὶ πιθανώτερα. Καθότι τὸ μὲν περὶ τῶν δύο ἀρχῶν δόγμα ἀρχίσαν ἀπὸ τὸν Ζωροάστρη, καὶ περάσαν εἰς τὴν ἀφρεσιν τῶν Μανιχαίων, τὸ ἀποβάλλει μὲν ὡς ψεῦδος ὁ ὀρθὸς λόγος, νὰ ἐξελέγῃ δὲ δὲν

οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. Εἰ δὲ μὴ, τὸν μὲν πηγαί-
 μόν θὰ κάμῃς προθύμως, μὴ ἐνθυμούμενος κἀνὲν ἀπὸ
 τὰ ἐπακόλουθα ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ ἀναφανῶσι δυσχερῆ
 τινα θὰ ἀπομακρυνθῆς ¹, αἰσχυνόμενος.

2. Θέλεις νὰ νικήσῃς εἰς τὰ Ὀλύμπια; ² Καὶ
 ἐγὼ, μὰ τοὺς θεοὺς, διότι εἶναι κομψόν. ³ ἀλλὰ στο-

ἔχει ὁμοίαν ἰσχύν· καθὼς τοῦλάχιστον πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν
 νεωτέρων φιλοσόφων ἐξεφράσθησαν. Διὸ καὶ ὁ Ὀριγένης ἔλεγεν, « Ἐὰν
 » ἄλλος τις τόπος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἔχων χρεῖαν ἐξετάτῃς,
 » ἦναι δυσκολοκατάληπτος ἀπὸ τῆν φύσιν μας, εἰς ταῦτα εἰμπορεῖ νὰ
 » προσεθεῖ καὶ ἡ γένεσις τοῦ κακοῦ.» (Κατὰ Κελο. βιβ. ιέ. Σελ. 207.)
 Οἱ μὲν δὲ Πλατωνικοὶ ἔλεγον, ἀπὸ τῆν ὕλην συμβαίνουν τὰ κακὰ, καὶ ὄχι
 ἀπὸ τὸν Δημιουργόν, καθὼς εἰς ἀνδριάντα, καὶ εἰς οἰκοδομὴν μένουσιν
 πολλάκις ἐλλείμματά τινα, ὄχι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ, ἢ τοῦ Ἄρχι-
 τέκτονος, ἀλλὰ διὰ τῆν ἔνδειαν, ἢ ἄλλως τῆς ὕλης ἀνάρμοστον. Οἱ δὲ
 Στωϊκοὶ λέγουσιν, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐλλείμματα συντελοῦν, καὶ σχεδὸν εἶναι
 ἀναγκαῖα εἰς τῆν καλλοπὴν καὶ ἀπάρτισιν τοῦ ὄλου, καθὼς δηλοῦται, ἀφ'
 ὅσα ἀλλαχοῦ λέγει ὁ Ἐπίκτητος, καὶ ἀφ' ὅσα ὁ συναιρετιστὴς του Μάρ-
 κος, ὅστις καὶ τὰ παρεπόμενα εἰς τὰ ἀγαθὰ κακὰ δὲν ἐδειλάσκει νὰ πα-
 ρομοιάζῃ μὲ παραρρήγματα (σκασίματα) ἄρτου ὀπτομένου, μὲ χάσματα
 σύκων ὠρίμων, καὶ μὲ ἐλαίας ἐγγιζούσας εἰς σῆψιν. (Μάρκ. Γ. Β. καὶ ΙΒ.
 κγ.) Κοραῖ Ἐπικ. Σελ. 126.

(1) Εἰς τῆν ἔκδοσιν τοῦ Κοραῖ εἶναι μόνον τὸ, ἀποστήσῃ· Εἰς δὲ τῆν
 τοῦ Σέφερ, ναισχυρῶς ἀποστήσῃ· Εἰς δὲ τῆν τοῦ Δούκα τὸ, αἰσχυνθήσῃ·
 ἐπροτίμησα δὲ ἐνταυθοῖ τῆν τοῦ Σέφερ, νομίσας ἀναγκαίαν τῆν ὑπαρ-
 ξιν τοῦ διαληφθέντος ἐπιρρήματος.

(2) Περὶ Ὀλυμπίων, ἢ ἀγῶνων Ὀλυμπιακῶν, ἰδὲ τὰ σχόλια τοῦ ἄρ. 2
 τοῦ Κεφαλαίου ΝΑ'.

(3) Ἦτοι τερπνόν, εὐχάριστον, κοινοτέρως δὲ τοσάφικον.

χάζου καὶ τὰ προηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα, καὶ οὕτω πιάνε τὸ ἔργον. Πρέπει νὰ φυλάττης τάξιν καλὴν, νὰ τρώγῃς κατ' ἀνάγκην, νὰ ἀπέχῃς ἀπὸ πέμματα, ² νὰ γυμνάζεσαι ἀναγκαίως, ³ εἰς ὥραν τεταγμένην, ἐν καιρῷ καύματος, ἐν καιρῷ ψύχρας, νὰ μὴ πίνῃς ψυχρὸν ὕδωρ, μὴ οἶνον, καθὼς ἔτυχε· μὲ ὀλίγας λέξεις, νὰ ἔχῃς παραδεδομένον τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὸν ἐπιστάτην, ⁴ ὡς εἰς ἰατρόν· ἔπειτα νὰ εὐρεθῇς εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος, καὶ νὰ σκάπτῃς ⁵ πλησίον τῶν ἀντιπάλων· ἐνίοτε δὲ νὰ ἐκβάλῃς τὸ χέρι σου, νὰ στρέψῃς τὸν σφυρόν σου, ⁶ νὰ καταπίῃς πολὺ χῶμα· ⁷ ἐνίοτε δὲ νὰ μαστιγωθῇς, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νὰ νικηθῇς.

3. Ταῦτα διαλογισθεῖς, ἂν ἀκόμη θέλῃς, ἔρχου

(1) Νὰ τρώγῃς ἐκὼν, ἀέκων· δηλαδὴ πολὺ καὶ διωρισμένα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς λέγει, Ἡ κοιλία τῶν ἀθλητῶν ὁμοιάζει μὲ τὴν κοιλίαν τῶν ὑποζυγίων· ἄλλοι δὲ πάλιν, ὅτι οἱ ἀθληταὶ τρώγουν κατ' ἀνάγκην πολλάκις ὡς τὰ μεσάνυχτα.

(2) Τὰ τεχνικῶς κατεσκευασμένα φαγητὰ, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ ζυμαρικά, πῆτται, πακλαβάδες, μπορέκια, καὶ λοιπα ὠνομάζοντο πέμματα.

(3) Ἦτοι ἔχων, ἢ μὴ, διαθέσειν.

(4) Τὸν γυμναστήν.

(5) Οἱ ἀθληταὶ ἐμφανιζόμενοι εἰς ἀγῶνα, πρῶτον ἔσκαπτον τὴν γῆν, καὶ ἔκαμνον σωροὺς χωμάτων ἰκανὰς ἡμέρας, καὶ πολλάκις μὲ ταῦτα ἔπαιζον ῥίπτοντες κατ' ἀλλήλων· ταῦτα δὲ ἔκαμνον ἕνεκα κρατύσεως χειρῶν, καὶ βραχιόνων, καὶ ἐρεθισμοῦ, καὶ ἐπομένως ἤρχιζον τὸ ἀθλημα· διὰ τοῦτο εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἐπίκτητος νὰ σκάπτῃς πλησίον τῶν ἀντιπάλων.

(6) Ἦτοι τὸν ἀστρέγαλον.

νά ἀθλῆς. Εἰδὲ μὴ, θὰ περιέρχησαι, ὡσάν τὰ παιδία, τὰ ὅποια ἄλλοτε μὲν παίζουσι παλαιστὰς, ¹ ἄλλοτε δὲ μονομάχους. ² ἄλλοτε δὲ σαλπίζουσι· ἔπειτα παριστάνουσι τραγωδίαν. Οὕτω καὶ σὺ, τώρα μὲν ἀθλητῆς, τώρα δὲ μονομάχος, ἔπειτα ῥήτωρ, ἔπειτα φιλόσοφος, καθ' ὅλην δὲ τὴν ψυχὴν τίποτε· ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ὁποῖαν ἴδῃς, μιμεῖσαι, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοὶ ἀρέσκει· διότι δὲν ἦλθες εἰς τι ἔργον ἐσκεμμένος, οὐδὲ περιοδεύσας. ³ ἀλλ' ἀπερισκέπτως καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν.

4. Οὕτω τινὲς, ἀφ' οὗ ἰδοῦν φιλόσοφον, καὶ ἀκούσουν τινὰ, οὕτω λέγοντα, ὅτι, ὡς ὁ Εὐφράτης, ⁴ λαλεῖ οὗτος, καὶ αὐτοὶ θέλουσι νὰ φιλοσοφῶσι, (μὲ ὅλον ὅτι τίς δύναται νὰ λαλήσῃ καθὼς ἐκεῖνος ;)

(1) Παλαιστής, ὁ μετερχόμενος τὴν πάλην, ὁ Τουρκικώτερα πεχλιβάνης.

(2) Μονομάχος, ὁ μετὰ ἐνὸς καὶ μόνου μαχόμενος, ἢ ὁ ἐξασκῶν μονομαχίαν.

(3) Ἦτοι περιελθὼν τὸ πρᾶγμα κύκλῳ κατὰ διάνοιαν, καὶ πανταχόθεν ἀκριβοῶς ἐρευνήσας· τοῦτο σημαίνει τὸ περιοδεύσας. Εἶναι δὲ μεταφορὰ ἐκ τῆς παλαιστικῆς, καθότι οἱ παλαισταὶ ὅταν παλαίουν, πρῶτον φέρουσι γύρω, παρατηροῦντες τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν δυσχέρειαν τῶν θέσεων, καὶ τὴν ἀδυναμίαν καὶ δύναμιν τοῦ ἀντιπάλου.

(4) Ὁ Εὐφράτης ἦτον φιλόσοφος Σύρος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει καὶ ὁ Μάρκος, (I, λ.α.) καὶ αὐτὸς φαίνεται, ὅτι ἦτον Στωϊκός. Οὗτος, λέγουσι, ἀποθανούσης τῆς γυναίκος του ἔλεγε, ἢ ὅτι φιλοσοφία τυραννικὰ σου τὰ ἐπιτάγματα, λέγεις, Φίλε, καὶ ἂν ἀποβάλλῃ τις, λέγεις, Μὴ λυπεῖ.

5. Ἄνθρωπε, πρῶτον νὰ ἐπισκεφθῆς, ὁποῖον εἶναι τὸ πρᾶγμα· ἔπειτα κατάμαθε καὶ τὴν ἰδικήν σου φύσιν, ἄν δύνασαι νὰ βαστάσῃς. Θέλεις νὰ ἦσαι πένταθλος, ¹ ἢ παλαιστής; ² Ἴδὲ τοὺς βραχίονάς σου, τοὺς μηρούς σου, τὴν ὀσφύν ³ σου νὰ καλογνωρίσῃς· διότι ἄλλος πρὸς ἄλλο εἶναι δημιουργημένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ἐπιδεξιότητα.

6. Νομίζεις, ὅτι ταῦτα κάμων, ὡσαύτως δύνασαι νὰ τρώγῃς, ὡσαύτως νὰ πίνῃς, ὁμοίως νὰ ὀρέγησαι ὁμοίως νὰ δυσαρσστήσῃς; ⁴ νὰ ἀγρυπνήσῃς πρέπει, νὰ κοπιάσῃς, νὰ ἀπέλθῃς ἀπὸ τὰ οἰκεία, ⁵ ἀπὸ παιδάριον νὰ καταφρονηθῆς, ἀπὸ τοὺς ἀπαντῶντας νὰ καταγελασθῆς, εἰς πᾶν πρᾶγμα νὰ ἦσαι κατώτερος, εἰς τιμὴν, εἰς ἀρχὴν, εἰς δίκην, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα.

7. Ταῦτα νὰ ἐπισκεφθῆς· ἄν θέλῃς νὰ ἀντικαταλλάξῃς ⁶ μὲ ταῦτα, ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, καὶ ἀταραξίαν. Εἰ δὲ μὴ, μὴ πλησιάζῃς, μὴ, ὡς τὰ παι-

(1) Πένταθλος εἶναι ὁ ἀγωνιζόμενος τοὺς πέντε ἀθλους, πάλην, πυγμὴν, πῆδημα, δίσκον, καὶ δρόμον· ἢ ἄλλως, ἔλμα, ποδακείην, δίσκον, ἔκοντα, (κοντάρι) καὶ πάλην.

(2) Ἢ μόνου παλαιστής.

(3) Ἢτοι τὴν μέσην σου.

(4) Ἢτοι τὴν αὐτὴν ἀνοστήαν νὰ δοκιμάξῃς.

(5) Νὰ ἀφήσῃς τὴν οἰκιακὴν ἀνάκασιν.

(6) Νὰ κάμῃς ἄλλαξιαν ὀλικὴν.

δία, τώρα φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, ἔπειτα ῥήτωρ, ἔπειτα ἐπίτροπος Καίσαρος, ¹ γένης. Ταῦτα δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸν σκοπὸν σου. Πρέπει νὰ ᾔσαι ἓνας ἄνθρωπος, ἢ ἀγαθὸς, ἢ κακὸς, ² ἢ κατὰ τὸ ἡγεμονικόν ³ σου πρέπει νὰ ἐξεργάζησαι τὸ ἰδικόν σου, ἢ

(1) Ἡ ὀνομασία Καίσαρ ὑπῆρχε τὸ πρῶτον παρὰ Ῥωμαίοις ὄνομα κύριον ἐπισήμων τινῶν οικογενειῶν τῶν ἐν Ῥώμῃ, ἐκ τῶν ὁποίων ἦτον ὁ Καίσαρ Ἰούλιος, καὶ ὁ Αὐγούστος· ἀκολουθῶς δὲ διέμεινεν ὡς τίτλος τῶν ἐφεξῆς Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων. Μετὰ τοὺς Ῥωμαίους δὲ παρεδέχθησαν τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν καὶ ἄλλων ἐθνῶν Αὐτοκράτορες, πρῶτος ὁ τῆς Τουρκίας, ὡς διάδοχος τῆς Τουρκορωμικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπονομασθεὶς Καϊσέρ ἐπομένως ὁ Ῥωσσίας καὶ Αὐστρίας καὶ εἰτις ἄλλος.

(2) Πολίτιμον παράγγελμα, νὰ ἐκλέξῃ τις μίαν ὁδὸν τοῦ βίου, καὶ αὐτὴ εἶναι ἢ καλλίστη, καὶ νὰ μὴ ἐκτρέπηται ἀπὸ αὐτὴν, κατὰ τοὺς λεγομένους παλιμβόλους, παλιμβούλους, καὶ ἄλλοπροσάλλους· διότι καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶναι ἓνας ἄνθρωπος, ἀλλὰ πολλοί, καὶ παντοῖοι (κάθε λογῆς), ἄλλοτε εἰς ἄλλο μεταπηδῶντες ἐπιτήδευμα· διότι τυχόντως καὶ ἀπερισκέπτως ἐνεργοῦσιν. Ἐπιπολάζουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι εἰς τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ παραχῆς, προστιθέμενοι ἄλλοτε μὲν μὲ τοῦτον, ἄλλοτε δὲ μὲ ἐλείνουν· ἐνίοτε δὲ μὴ προστιθέμενοι αὐτε εἰς τὸ ἐν, οὔτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς στάσεως, ὁθλαδὴ οὐδέτεροι, ὅχι διὰ νὰ προστεθοῦν εἰς τὴν μερίδα τῆς πατρίδος, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἢ ἐξοικειώσῃς τοῦ ἐνὸς ἐπιφέρει κατὰ τῆς κεφαλῆς του τὴν δυσμένειαν τοῦ ἐτέρου. Οὗτοι εἶναι, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενοι, ὅχι κατὰ τὸν Ἀπόστολον, διὰ νὰ κερδήσῃ τὸς πάντας, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀνωτέρους πάσης ζημίας. Οὗτοι εἶναι οἱ χλιαροί, διὰ τοὺς ὁποίους ἐβρέθη προσηκόντως τὸ « οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶσαι » οὔτε ψυχρὸς, οὔτε ζεστός, μέλλω νὰ σὲ ἐμέσω (ξεράσω) ἐκ τοῦ στόματός μου. (Ἀποκαλ. γ. 15.) Κοραῆ Ἐπίκ. Σελ. 130.

(3) Ὀνόμαζον δὲ οἱ Στωϊκοὶ « Ἡγεμονικὸν τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς,

τὰ ἐξωτερικά, ἢ δηλονότι πρέπει νὰ φιλοτεχνῆς περὶ τὰ ἐσωτερικά, ἢ περὶ τὰ ἐξωτερικά, τοῦτ' ἔστιν, ἢ πρέπει νὰ ἐπέχῃς τύξιν φιλοσόφου, ἢ ἰδιώτου. ¹

—○○○—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τὰ καθήκοντα ² σχεδὸν εἰς ὅλα μὲ τὰς σχέσεις παραμετροῦνται. Πατὴρ εἶναι ὑπαγορεύεσαι νὰ τὸν ἐπιμελῆσαι, νὰ τῷ παραχωρῆς ἅπαντα, νὰ τὸν ὑποφέρῃς, ὅταν λουδορῇ, ὅταν δέρνῃ· ἀλλὰ, πατὴρ κακὸς εἶναι, θὰ εἰπῆς. Μήτηρ δὲ εἶσαι οἰκειωμένος μὲ ἀγαθὸν πατέρα ἐκ φύσεως; ³ ἀλλὰ μὲ πατέρα ἀπλῶς.

» Ἐνδον τοῦ ὁποίου αἱ φαντασίαι καὶ ὄρμαι γίνονται· καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ λόγος ἀναπέμπεται, τὸ ὅποιον εἶναι ἐντὸς τῆς καρδίας.» Διογεν. Λαερ. βιβ. Ζ. Σελ. 159.

(1) Ἦτοι κοινῷ ἀνθρώπου.

(2) Τὰ καθήκοντα εἶναι κατὰ τὰ ἦκοντα καὶ ἐπιβάλλοντα καὶ κατ' ἀξίαν προσήκοντα εἰς ἕκαστα· καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης, περιεχούσης τὴν ὅλην ἀρετὴν· διότι ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρετὴ ἰσοδυναμοῦσα μὲ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καὶ κρατοῦσα ἐν ἑαυτῇ ὅλας τὰς ἀρετάς. (Συμπ. ἐξ. Σελ. 194.

(3) Ἦτοι, μήπως, (λέγει) ἡ φύσις ὀφείλει νὰ σοὶ δώσῃ ἀγαθὸν πατέρα; μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ Ἐπίκτητος παρακίσει, ὁ ἀνθρώπος νὰ ᾔῃναι ἀγαθός, νὰ κάμνῃ αὐτὸς τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα, καὶ νὰ μὴ παρατηρῇ τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀδικίας καὶ αὐτῶν τῶν πρωτίστων συγγενῶν του, λέγων, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Παράθεσ δὲ εἰς ταῦτα, τα ὁποῖα ὁ Σωκράτης ('Απομνημ. βιβ. 1. 14.) λέγει πρὸς τὸν υἱὸν του Λαμπροκλῆα, δυσχεραίνοντα τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ λέγοντα περὶ αὐτῆς, » Κάνεις δὲν θὰ εἰμπορῇ ποτὲ νὰ ὑποφέρῃ τὴν χαιλεσκότητα αὐτῆς.»

Ὁ ἀδελφός¹ ἀδικεῖ. Φύλαττε ἐν τοσοῦτω σὺ τὴν τάξιν τὴν ἰδικήν σου πρὸς αὐτόν, καὶ μὴ παρατηρῆς, τί κάμνει ἐκεῖνος, ἀλλὰ τί ὅταν κάμνης σὺ, ἢ ἰδική σου προαίρεσις θέλει εἶσθαι κατὰ φύσιν. Διότι ἄλλος δὲν θὰ σὲ βλάβῃ, ἂν σὺ δὲν θέλῃς. Τότε δὲ θέλεις εἶσθαι βλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς, ὅτι βλάπτεσαι. Οὕτω λοιπὸν ἀπὸ τὰς ἰδιότητας τοῦ γείτονος, ἀπὸ τὰς ἰδιότητας τοῦ πολίτου, ἀπὸ τὰς ἰδιότητας τοῦ στρατηγοῦ, θέλεις εὐρεῖ τὸ καθήκον, εἰς τὴν συνήθειάν σου τὰ θεωρῆς τὰς σχέσεις.

ΚΦΑΛΛΙΟΝ ΛΑ΄.

Τῆς πρὸς τοὺς Θεοὺς εὐσεβείας εἵξευρε, ὅτι τὸ κυριώτατον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ νὰ ἔχωμεν ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν,² ὅτι ὑπάρχουσι καὶ διοικοῦσι τὰ ὅλα καλῶς, καὶ δικαίως· καὶ τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ἔχῃς κατατεταγμένον εἰς τοῦτο, τὸ νὰ πείθεσαι εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ συμμορφοῦσαι μὲν ὅλα τὰ γινόμενα,

(1) Παράθεσι καὶ αὐθις τὰ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους (Ἀπομνημ. βιβ. γ'. Κεφ. 1. 16) λεγόμενα πρὸς τὸν μὲν τὸν ἀδελφόν του διαγερόμενον Χαίρεκράτην.

(2) Τὴν λεγομένην κατὰ τὴν γλῶσσαν τῆς ἐκκλησίας μας Ὀρθοδοξίαν. Ἐλεγε δὲ καὶ ὁ Ἐπίκουρος, « Ἀπειθῆς εἶναι, ὅχι ὁ ἀναιρῶν τοὺς Θεοὺς « τῶν πολλῶν, ἀλλ' ὁ προσάπτων πρὸς τοὺς Θεοὺς τὴν δόξαν τῶν πολλῶν. » Ὑπολήψεις δὲ ψευθεῖς εἶναι αἱ τῶν πολλῶν ὑπὲρ Θεῶν ἀποφάσεις· ἐνθα αἱ μέγιστα βλάβαι, αἵτινες εἰς τοὺς κακοὺς ἀπὸ τοὺς Θεοὺς ἐπάγονται (Διογένης Λαέρτιος βιβ. 1. 123.)

καὶ νὰ τὰ ἀκολουθῆς ἐκουσίως, καθὸ ἐπιτελούμενα ἀπὸ ἀρίστην γνώμην. ¹ Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θέλεις μεμφοθῆ ποτὲ τοὺς θεοὺς, οὔτε θὰ τοὺς ἐγκαλέσῃς, ὡς ἀμελούμενος. ²

2. Ἄλλως δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν τοῦτο ³ νὰ γίνῃται, εἰάν δὲν σηκώσῃς, ἀφ' ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, καὶ θέσῃς, εἰς ὅσα μόνον εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Ἐπειδὴ, ἂν κἀνέν ἀπὸ ἐκεῖνα ⁴ ὑπολάβῃς ὡς ἀγαθόν, ἢ κακόν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς, ἀφ' ὅσα θέλῃς, καὶ ὅταν περιπίπτῃς, εἰς ὅσα δὲν θέλῃς, νὰ μεμφοθῆς καὶ νὰ μισῆς τοὺς αἰτίους.

3. Καθότι φυσικὸν τοιοῦτον ἰδίωμα ἔχει πᾶν ζῶον, τὰ μὲν βλαβερά φαινόμενα, καὶ τὰ αἷτια αὐτῶν νὰ φεύγῃ, καὶ νὰ παραμερῆ ἀπὸ αὐτὰ, τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἷτια αὐτῶν νὰ τὰ μετέρχηται, καὶ νὰ τὰ θαυμάζῃ. Ἀμήχανον εἶναι λοιπὸν, ὅστις στοχάζεται, ὅτι βλάπτεται, νὰ χαίρῃ εἰς τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον φαίνεται, ὅτι τὸν βλάπτει, καθὼς καὶ τὸ νὰ χαίρῃ δι' αὐτὴν τὴν βλάβην εἶναι ἀδύνατον.

4. Ἐκ τούτου καὶ πατὴρ ἀπὸ τὸν υἱὸν λοιδορεῖ-

(1) Ἦτοι ἀπὸ γνώμην πάνσοφον, καὶ παντέλειον.

(2) Ὡς ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ τὴν προστασίαν των.

(3) Ἦτοι τὸ πᾶν ἀνωτέρω ῥηθὲν, ἢ ὁρθῆ δὴλονότι εὐσέβεια, καὶ τὸ πρὸς τὸ θεῖον ἀλόγιστον.

(4) Τὰ μὴ ὄντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας.

ται, όταν ἀπὸ τὰ νομιζόμενα ἀγαθὰ δὲν μεταδίδη εἰς τὸν υἱὸν του. Καὶ Πολυεῖκην, καὶ Ἐτεοκλῆν τοῦτο κατέστησε πολεμίους πρὸς ἀλλήλους, τὸ, νὰ νομίζουσι τὴν τυραννίαν ἀγαθὸν πρᾶγμα. ¹ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς Θεοὺς, ² διὰ τοῦτο ὁ

(1) Πολυεῖκης καὶ Ἐτεοκλῆς, ἀμφότεροι υἱοὶ τοῦ Οἰδίποδος, Βασιλέως τῶν Θηβῶν, οἵτινες, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς των, ἔκαμαν συνθήκην, νὰ βασιλεύουσι κατ' ἀλληλοδιαδοχὴν ἀνὰ ἓξ ἔτος, καὶ ἔπειτα δὲν τὴν ἐφύλαξαν. Διότι, ἀρῶν ὁ Πολυεῖκης παρεχώρησε κατὰ τὴν συνθήκην μετὰ τὸ ἔτος πρὸς τὸν ἀδελφόν του τὴν βασιλείαν, δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιον καὶ ὁ Ἐτεοκλῆς μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους του. Ἐκ τούτου ἐκίνησαν πόλεμον κατ' ἀλλήλων, καὶ εἰς μονομαχίαν ἐχάθησαν καὶ οἱ δύο.

Τοιαύτη δοξασία (ιδέα) ἐκίνησε καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καὶ τὸν Σουλτάνον Μουσταφᾶν, (τὸν ἀρξάμενον νὰ βασιλεύῃ κατὰ τὸ 1222 ἔτος τῆς Ἑγείρας, κατ' ἡμᾶς δὲ 1807, καὶ παυσάμενον τὸ 1223) νὰ φονεύσῃ τὸν Σουλτάνον Σελίμην, τὸν ἐξ ἀδελφόν του, ἐλπιδόμενον ἀπὸ τὸν Θρόνον στασιασμῶ τῶν Γιανιτσαρέων, ὅτε ἐμβῆκεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μὲ θρασυβουλίαν ὁ Ὀθωμανὸς ἥρωϊς Μουσταραπαϊρακτάρης, φίλος τοῦ Σελιμισμοῦ, διὰ νὰ ἀναβιβάσῃ πάλιν εἰς τὸν Θρόνον τὸν Σελίμην. Τοιαύτη, καὶ τὸν Σουλτάνον Μαχμούτην, (ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, καὶ ἐλευθερία,) νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν του τὸν ἀνωτέρω ῥηθέντα Μουσταφᾶν, ὅτε μετὰ τὴν ἐξ ἀλαζονίας καταστροφὴν τοῦ Μουσταραπαϊρακτάρη ὁ Γιανιτσαρισμὸς κατὰ συνέπειαν τῆς προτέρας στάσεώς του, ἠθέλησε νὰ καταβῆται τὸν Μαχμούτην, καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ πάλιν εἰς τὸν Θρόνον τὸν Μουσταφᾶν. Τοιαῦτα εὐρίσκει τις ὅχι ὀλίγα εἰς πολλὰς πολλῶν ἐθνῶν, παλαιῶν, καὶ νέων, ἱστορίας.

(2) Διότι δὲν βρέχει, ὅποτεν αὐτὸς νομίζῃ ἀναγκαίαν τὴν βροχὴν, ἢ διότι ἐξαποστέλλει εἰς τοὺς ἀγρούς του χάλαζαν, ἢ ἀκρίδας, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

ναύτης, ¹ διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος, ² διὰ τοῦτο, ὅσοι χά-
νουν τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα των ³ καθότι ὅ-
που τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ ἡ εὐσέβεια. ⁴ Ὅστε, ὅς-
τις ἐπιμελεῖται δεόντως τὸ, τί πρέπει νὰ ὀρέγηται,
καὶ ἀπὸ τί πρέπει νὰ ἐκκλίνῃ, ἐνταυτῶ ἐπιμελεῖται
καὶ εὐσέβειαν. ⁵

5. Σπονδὰς ⁶ δὲ, καὶ θυσίας, ⁷ καὶ ἀπαρχὰς, ⁸ δ-

(1) Διότι δὲν τῶ δίδουν οὐριον ἄνεμον, ἢ ὅτι γίνονται κλόδωνες με-
γάλοι, καὶ τρικυμίαι, καὶ περιπίπτει εἰς σκοπέλους, ἢ ὑφάλους πέτρας· ἢ
διότι γίνονται βροχαὶ καὶ ψύχραι, καὶ δὲν εἴμπορεῖ νὰ πιάσῃ τὰ σχαι-
νία· ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

(2) Διότι ἀκριβοαγοράζει, καὶ εὐθηνοπωλεῖ, ἢ διότι περιπίπτει εἰς δι-
κτυα ληστῶν, ἢ χρεωκόπων, ἢ εὐρίσκει ἀζητησίαν, καὶ σήπεται, ἢ ἄλλως
πωε φθειρέται τὸ ἐμπόρευμά του, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

(3) Διότι τοὺς ἔκαμαν νὰ χάσουν τόσα ἐξοδα, νὰ ματαιωθοῦν τόσα
προσπάθειά των, καὶ νὰ χάσουν τὰς παρηγορίας, καὶ ἐλπίδας των.

(4) Φυλάττουσι δηλονότι τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν ἕως τότε, ἕως
ὅτου λαμβάνωσιν ἀπὸ τὰ πραγματικῶς μὴ ὄντα, ἀλλὰ φαινόμενα εἰς
αὐτοὺς συμφέροντα. Τίνες; οἱ μὴ ἔχοντες περὶ Θεοῦ, τὰς ὁποίας εἶπε
προηγουμένως, ὀρθὰς ὑπολήψεις.

(5) Ἦτοι ὅποιος ἐπιμελεῖται κατὰ λογικότητα, ποῖον πρᾶγμα πρέπει νὰ
θέλῃ, καὶ ποῖον πρέπει νὰ φεύγῃ, ὁ τοιοῦτος ἐπιμελεῖται συγχρόνως καὶ
εὐσέβειαν.

(6) Ἦτοι χοὰς οἴνων, γινομένης μὲ εὐχὰς ἐπὶ νεκρῶν καὶ συνθηκῶν
καὶ ἄλλων ὁμοίων περιστάσεων, καθὼς ἔκαμνον οἱ ἀρχαῖοι.

(7) Θυσίας αἱματηρὰς, τὰς γινομένης ἐκ βοῶν, καὶ λοιπῶν, καθὼς ἔκα-
μνον οἱ ἀρχαῖοι· οἱ χριστιανοὶ ὁμῶς κάμνομεν θυσίας ἀναιμάκτους.

(8) Προσφορὰς ἐκ τῶν προϊόντων, γινομένης εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς καρ-
πώσεως.

φείλει νὰ κάμνη τις ἐκάστοτε κατὰ τὰ πάτρια ἔθη
 μὲ καθαρότητα, καὶ μὴ κατ' ἀγγαρίαν, μηδὲ μὲ φει-
 δωλίαν βέβαια, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ΄.

1. Ὅταν πηγαίνης νὰ μαντευθῆς, ἐνθυμοῦ ὅτι,
 τί μὲν θὰ ἀποβῆ, δὲν εἰξεύρεις, ἀλλ' ἔρχεσαι νὰ τὸ
 πληροφορηθῆς παρὰ τοῦ μάντεως. Ὅποῖον δέ τι εἶ-
 ναι, ἤλθες γνωρίζων, ἂν ἦσαι φιλόσοφος. Διότι ἂν
 ἦναί τι, ἀφ' ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, πᾶ-
 σα ἀνάγκη, μήτε ἀγαθὸν νὰ ἦναι αὐτὸ, μήτε κακόν.

2. Μὴ πηγαίνης λοιπὸν πρὸς τὸν Μάντιν, ἔχων
 ὄρεξιν, ἢ ἐκκλισιν¹ εἰς τὴν καρδίαν σου· μηδὲ μὲ
 τρόμον νὰ τὸν πλησιάζης, ἀλλὰ μὲ τὴν διάγνωσιν,
 ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον εἶναι ἀδιάφορον, καὶ οὐδὲν
 πρὸς σέ.² ὅποῖον δὲ ἤθελεν εἶσθαι, εἶναι δυνατὸν νὰ
 τὸ μεταχειρισθῆς καλῶς, καὶ τοῦτο κάνεις δὲν θὰ
 τὸ ἐμποδίσῃ. Μετὰ θάρρους λοιπὸν ἔρχου πρὸς τοὺς
 θεοὺς, ὡς πρὸς συμβούλους, καὶ ἀκολούθως, ὅταν
 τί σοι συμβουλευθῆ, ἐνθυμοῦ ποίους συμβούλους πα-
 ρέλαβες, καὶ ἂν ἀπειθήσης, τίνων μέλλεις νὰ ἦσαι
 παρήκοος.

(1) Δι κατὰ τοὺς Σταϊκοὺς σημασίαι τῶν λέξεων, ὄρεξις, καὶ ἐκκλισις,
 εἰς τὰ σχόλια τοῦ Α΄ κεφκλ. ἐδηλώθησαν.

(2) Ὡς κοινοτέρως λέγεται, δὲν σὲ κόφτει τίποτε.

3. Ἔρχου δὲ νὰ μαντεύεσαι, καθὼς ἤξιόν ὁ Σωκράτης, διὰ τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἢ πᾶσα σκέψις τὴν ἀναφορὰν τῆς ἔχει εἰς τὴν ἔκβασιν, καὶ δὲν δίδονται ἀφορμαὶ εἰς τὸ νὰ γνωρίσης τὸ προκείμενον¹ οὔτε ἐκ λόγου, οὔτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης. Ὡστε, ἂν καλέσῃ ἢ χρεῖα νὰ συγκινδυνεύσης μὲ φίλους, ἢ πατρίδα, νὰ μὴ ἐρωτᾷς τὸν Μάντιν, ἂν πρέπη νὰ συγκινδυνεύσης.²

(1) Ἦτοι τὸ μέλλον.

(2) Περὶ τῶν ἀδῆλων δηλονότι συνεχώρει ὁ Σωκράτης νὰ ἐρωτῶσι τοὺς μάντις· λόγου χάριν, ἂν πρέπη νὰ ταξειδεύσουν, ἂν, νὰ νυμφευθοῦν, ἢ ἄλλο τι τοιαῦτον, νὰ κάμουν, τὰ ὅποια, εἰς τὸν, ὅστις τὰ κάμνει, ἐνδέχεται νὰ ἦναι καὶ συμφέροντα καὶ ἀτύμφορα, (Ἀπομνημ. Α' 1. § 6.) καὶ ὅχι δι' ἐκεῖνα, περὶ ὧν ὁ ὀρθὸς λόγος νικᾷ, ἀντιφερόμενος μὲ τὰς ἀνθελκούτας δρέξεις· ὅποια εἶναι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς, οἰκείους, φίλους, καὶ ἐξαιρέτως πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος καθήκοντα· περὶ τῆς ὁποίας οὔτε πρέπει νὰ κάμῃ τις χρῆσιν οἰουσιλοπίας, οὔτε νὰ πλησιάζῃ εἰς τοὺς Μάντις, διὰ νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ, ἂν πρέπη νὰ μάχηται, ἀλλὰ παραχοῆμα νὰ ὁρμᾷ, ἐπιφωνῶν τὸ, (Ἰλ. Μ. 243.)

» Εἰς οἰωνὸς ἀρίστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. } Εἰς οἰωνὸς εἶναι ἀρίστος, νὰ
} μάχηται τις ὑπὲρ πατρίδος.

Ἐπιμιμῶτατον δὲ ἤθελεν εἶσθαι νὰ μὴ πλησιάζῃ τις εἰς τοὺς μάντις, μήτε περὶ ἀδῆλων, ἀλλὰ νὰ καταφρονῇ παντελοῶς αὐτοῦ, πειθόμενος εἰς τὸν εἰπόντα (Σοφοκλ. Οἰδ. Τυρ. 724.)

» Ἦν ἐντρέπου σὺ μηδὲν. ὦν γὰρ ἂν θεὸς } Διὰ κἀνὲν τῶν ὁποίων νὰ μὴ ἐν-
} τρέπησιν σὺ. Διότι, ὅσα θεὸς γνω-
» Χρεῖαν ἐρευνᾷ, ῥαδίως αὐτὸς φανεῖ. } ρίζει χρειαζόμενα, ταῦτα εὐλό-
} γως αὐτὸς φαιεοῖ.

Σημειωτέον δὲ, ὅτι οὔδὲ οἱ Στωϊκοὶ ὅλοι ἐπίστευον τὴν Μαντικὴν, διότι ὁ Παναίτιος κατὰ τὸν Λαέρτιον (βιβ. ζ. 141.) ἔλεγε, ὅτι δὲν ἔλαβε πο-
τὲ ὑπόστασιν ἡ μαντικὴ. (Κοραῆς Ἐπικ. Σελ. 132.)

4. Ἐπειδὴ καὶ ἂν σοι προείπη ὁ μάντις, ὅτι τὰ σημάδια δὲν ἐδείχθησαν καλὰ, φανερόν, ὅτι θάνατος σημαίνεται, ἢ πῆρωσις μέρους τινὸς τοῦ σώματος, ἢ φυγή. Ἄλλ' ὁ ὀρθὸς λόγος σὲ ἀναπαίθει καὶ μὲ ταῦτα¹ νὰ παραστέκησαι² τὸν φίλον σου, καὶ νὰ συγκινδυεύης μὲ τὴν πατρίδα σου. Τολοιπὸν πρόσεχε εἰς τὸν μεγαλείτερον μάντιν, τὸν Πύθειον³, ὅστις ἐξέβαλεν ἀπὸ τὸν Ναὸν τὸν μὴ βοηθήσαντα τὸν φίλον του, ὅτε ἐφονεύετο.⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

1) Τάξον ἤδη χαρακτῆρα τινὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου,

(1) Ἦτοι καὶ μὲ τὰ κακὰ σημάδια.

(2) Νὰ παρευρίσκεσαι εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ φίλου σου, καὶ νὰ τὸν βοηθῆς.

(3) Τὸν Ἀπόλλωνα. Πύθειος δὲ ὠνομάσθη διὰ τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν ἔκαμε, φονεύσας τὸν εἰς τὸ σπήλαιον Πυθῶ δράκοντα.

(4) Δύο τινὲς ἐρχόμενοι εἰς Δελφούς, διὰ νὰ μαντευθοῦν, περιέπεσον εἰς ληστὰς καθ' ὁδὸν, καὶ ὁ μὲν ἐφονεύθη, ὁ δὲ, διαφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἔφθασεν εἰς Δελφούς· πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ Πυθία (Ἱέρεια) εἶπε ταῦτα.

» Ἄνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐβοήθεις
» Ἠλυθες οὐ καθαρὸς, περικαλλέος ἕξεισι ναοῦ.

Ἄνδρα φίλον ἀποθνήσκοντα παρὼν πλητίον του δὲν τὸν ἐβοήθησες· ἤθεις ὄχι καθαρὸς, ἕξειλθε ἀπὸ τὸν περικαλλῆ ναόν.

Ἄλλος δὲ τις, ἐν ᾧ ἐβοήθει τὸν φίλον του, ἔρριψε βέλος κατὰ ληστῶν, κατὰ τύχην δὲ ἐκτύπησε τὸν φίλον του, καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ἐλθὼν λοιπὸν αὐτὸς, καὶ τρέμων ἐμπρὸς τοῦ Μαντείου, καὶ συστελλόμενος, ὡς ἀνομήσας, νὰ εἰσέλθῃ εἰ τὸν ναόν, ἤκουσε ταῦτα παρὰ τῆς Πυθίας.

καὶ τύπον, ¹ τὸν ὁποῖον θὰ φυλάττης, καὶ μόνος ὢν, καὶ εὐρισκόμενος ἀναμέστον ἀνθρώπων.

2) Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ σιωπᾶς. ² ἢ λάλει τὰ ἀναγκαῖα, καὶ μὲ ὀλίγας λέξεις, σπανίως δὲ κάμμιαν φοράν, ὅταν καιρὸς ἀπαιτῇ νὰ μακρηγορῆς, μακρηγορεῖ μὲν, ἀλλ' ὄχι περὶ τινος τῶν τυχόντων μὴ περὶ μονομαχιῶν, μὴ περὶ ἵπποδρομιῶν, ³ μὴ περὶ ἀθλητῶν, μὴ περὶ βρωμάτων, ⁴ ἢ πομάτων, τῶν γι-

» Εκτείνας τὸν ἑταῖρον ἀμύνων, οὐ σ' ἐμίανεν
 » Αἷμα· πέλειε δὲ χέρας καθάρωτερος, ἢ πά-
 » ρος ἦσθα. Δουκ. Ἐπικ. Σελ. 391.)

Ἐπικότωτες, τὸν φίλον, βοηθῶν
 αὐτὸν, δὲν σ' ἐμίανε το αἷμα·
 ὑπάρχεις δὲ κατὰ τὰς χεῖρας
 καθάρωτερος, παρ' ὅ,τι ἦσθαι
 πρότερον.

(Ὁ Θεὸς βίβαια ὄχι ἐκ τῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἐκ τῶν προαιρέσεων κρίνει τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.)

(1) Παραπλήσιόν τινα τύπον ἀγωγῆς βίου ἔταξεν εἰς ἑαυτὸν ὁ καθ' ἡμᾶς περικλεῆς Φραγκλῆνος, ἐπιγράψας Plan d' amelioration morale ἦτοι σχέδιον, ἢ πῖναξ, βελτιώσεως ἠθικῆς. (Κοραῆς Ἐπικ. Σελ. 133.)

(2) » Διότι, καθ' ὃν τρόπον αἱ αἰτηθήσεις τείνουσιν ἔξω τὴν ψυχὴν, ἐν
 » ᾧ συνεργεῖ μὲ αὐτὰς, καθὼς φανεροῦνται οἱ κλείοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς,
 » ὅταν θέλουν νὰ συνάξουν (περιμαζεύσουσιν) ἑαυτοὺς, καὶ νὰ συστρέφουν
 » καὶ νὰ διεγείρουν τὸ προστακτικὸν τῆς ψυχῆς. Οὕτω καὶ ὁ προφορικὸς
 » λόγος, ἐπειδὴ τότε ἡ ψυχὴ δὲν συνεργεῖ μὲ τὰς σισθήσεις, ἀλλ' αὐ-
 » τῇ ἐνεργεῖ, ἐκχίει μᾶλλον τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ ἔξω. Καὶ τῆς ἐκχύσε-
 » ως ταύτης ἰατρικὸν εἶναι ἡ σιωπὴ. Δὲν ἐπιτάττει δὲ παντελῆ σιωπὴν·
 » καθότι δὲν παρακινεῖ εἰς ἐκεῖνο τὸ εἶδος τὸ τοῦ Πυθαγόρου, τὸ παν-
 » τελῶς ἀναιδιασμένον, καὶ θεοειδές, ἀλλὰ εἰς τὸ πολιτικὸν καὶ συμ-
 » μετρότερον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.» (Συμπλ. Ἐξήγ. Σελ. 262.)

(3) Ἦτοι τρεξίματων ἵππων.

(4) — φαγητῶν

νομένων πανταχοῦ· μάλιστα δὲ μὴ περὶ ἀνθρώπων, ψέγων, ¹ ἢ ἐπαινῶν, ἢ συγχρίνων. ²

3. Ἄν μὲν λοιπὸν σταθῆς ἱκανός, στρέφε μὲ τοὺς λόγους σου καὶ τοὺς λόγους τῶν συνευρισκομένων εἰς τὸ προσῆκον. Ἄν δὲ τυχὸν μονωθῆς μεταξὺ ἀλλοφύλων, ³ σιώπα.

4. Μὴ ἔχῃς πολὺν γέλωτα, μηδὲ εἰς πολλὰ πράγματα, μηδὲ λειποθυμητικὸν ⁴ γέλωτα.

5. Ὅρκον παραίτησαι, ἂν μὲν δυνατὸν, παντελῶς· εἰ δὲ μὴ, καθ' ὅσον ἐνδέχεται. ⁵

(1) Ψόγος εἶναι κακολογία γενομένη εἰς ἐλάττωσιν τιμῆς τινὸς διὰ δηλώσεως ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, ὑπαρκτῶν, ἢ ἀνυπαρκτῶν ψέγων λοιπὸν εἶναι ὁ ἐξευτελίξιον.

(2) Εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ μεγαλοφύχου ἀπέδωκε τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης ἐνομάσας μὲ νέον ὄνομα, Ἀνθρωπολόγον, τὸν ψέγοντα, ἢ ἐπαινοῦντα, ἢ ὅλως λέγοντά τι περὶ ἀνθρώπων. α Οὐδὲ ἀνθρωπολόγος· διότι οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ θὰ εἰπῆ, οὐδὲ περὶ ἄλλου· καθότι οὔτε τὸν μέλει νὰ ἐπαινεῖται οὔτε νὰ ψέγωνται ἄλλοι παρ' αὐτοῦ· οὐδὲ πάλιν εἶναι ἐπαινετικός· ἐκ τούτου οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν του, εἰμὴ δι' ὕβριν. (Ἠθ. Νικομ. Δ. γ. Σελ. 72.) Κοραῆς Ἐπικ. Σελ. 134.

(3) Ἀλλοφύλους εἶδω ἐννοεῖ ὅχι τοὺς ἐξ ἄλλου γένους, ἢ φυλῆς, ἀλλὰ τοὺς χυδαίους· διότι καὶ οὔτοι τρόπον τινὰ δύνανται νὰ ἐνομάζωνται ἀλλοφύλοι καὶ ξένοι, μὴ ὄντα μέλη τῆς φιλοσοφικῆς κοινωνίας.

(4) Ἦτοι ξεκαρδιστικὸν λεγόμενον γέλωτα.

(5) Πάσης ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαιώσιν λόγου εἶναι ὁ ὅρκος, λέγει ὁ Χρυσόστομος. Ὁ δὲ Ἰσοκράτης, ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο λόγους, ἢ διὰ νὰ ἀπολύῃς τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ κατηγορίας ἢ διὰ νὰ διασώσῃς τὸν φίλον σου ἀπὸ μέγαν κίνδυνον. Ὁ δὲ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, ὅτι ὁ ὅρκος εἶναι μαρτυρία θεοῦ ἐπὶ πράγματι ἀληθοῦς μὲν, ἀμφισβητουμένου δὲ.

6. Ἐστιάσεις τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικὰς ¹ ἀπόφευγε· ἐὰν δὲ κάμμιαν φορὰν καλέσῃ καιρὸς, καὶ παρευρεθῆς, ἢ προσοχὴ σου νὰ ᾔῃαι προσηλωμένη, νὰ μὴ ὑποπέσης ἀνεπαισθήτως εἰς χυδαῖσμόν· καθότι εἴξευρε, ὅτι ἐὰν ὁ ἑταῖρος ᾔῃαι μεμολυσμένος, καὶ ὁ συγκαθήμενος μὲ αὐτὸν ἀνάγκη νὰ συμμολύνεται, καὶ ἂν αὐτὸς τύχῃ νὰ ᾔῃαι καθαρὸς.

7. Τὰ ζητούμενα ἀπὸ τὸ σῶμα παραλάμβανε μέχρι τῆς φιλῆς χρείας· ² λόγου χάριν, τροφὰς, πόμα, ³ ἀμπεχόνην, ⁴ οἰκίαν, οἰκετίαν· ⁵ τὸ δὲ ἀφορῶν πρὸς δόξαν, ἢ τρυφήν, καὶ ὀλοκληρίαν ἔχε το παρημελημένον.

8. Ἀπὸ ἀφροδίσια κατὰ δύναμιν πρὸ γάμου νὰ ἀπέχῃς· ⁶ ὅταν δὲ θὰ κάμῃς γάμον, νὰ λάβῃς γυναῖ-

(1) Ἦτοι τὰ ἐκτὸς τῆς κατοικίας καὶ ἰδιωτικὰ τραπέζια· δηλαδὴ χυδαῖκά.

(2) Ὅσον δηλονότι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ἀπάντησιν τῆς πρώτης ἀνάγκης.

(3) Ἦτοι ποτόν· (ἂν καὶ διαφέρει πόμα ποτοῦ, διότι τὸ μὲν εἶναι ἀφηρημένον· τὸ δὲ συγκεκριμένον.)

(4) — Ἐπανωφόρεμα.

(5) Οἰκετία περιεκτικὸν ἔνομα τῶν κατ' οἶκον οἰκετῶν, καθὼς καὶ τὸ παρὰ τοῖς ἰταλοῖς Famiglia, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις Maison Κορ. Ἐπικ. Σελ. 134.

(6) Ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γένη τοῦτο μὲ συνηθισμὸν, παράδειγμα φέρει ὁ Συμπλίκιος τοὺς ἀθλητὰς, καὶ τὴν νενομισμένην ἀποχὴν ἐπὶ συνουσίας συγγενικῶν προσώπων, ἧτις, δὲν γίνεται, λέγει, εἰ ἄλλο, εἰμὴ διὰ τὸν συνηθισμὸν. « Εἰς τοὺς ἀθλητικοὺς ἢ εἰς συνουσίαν ὄρεξις » μ' ὄλον ὅτι αὐτοὶ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ σάρκας, καὶ εὐρωστοί, ἡσυχάζει

κα νομίμως. ¹ Μὴ ὁμως γίνεσαι ἐπαχθῆς ² πρὸς τοὺς ἀφροδισιάζοντας, μηδὲ ἐλεγκτικὸς, ³ μηδὲ εἰς πολλὰ μέρη νὰ ἐκφωνῆς τὸ, ὅτι σὺ αὐτὰ δὲν μεταχειρίζεσαι.

9. Ἐὰν τίς σοι ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακολογεῖ, μὴ ἀπολογῆσαι εἰς τὰ λεχθέντα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ὅτι, Ἦγνῶει βέβαια τὰ ἄλλα προσόντα μοι κακὰ, ἐπειδὴ δὲν ἤθελεν εἰπεῖ αὐτὰ μόνα. ⁴

» διότι εἶναι συνειθισμένοι νὰ ἐγκρατεύονται διὰ τὸν ἐν Ὀλυμπίοις στέφανον ἀπὸ θαλλῶν ἐλαίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συνήθεια καὶ ὁ νόμος μᾶς κατεμπόδισεν ἀπὸ συνουσίαν μὲ ἀδελφῶν, ἢ ἀδελφῶν, εἰξεύρομεν, ὅτι αἱ ὀρέξεις εἶναι οὕτω πάντελῶς ἀκίνητοι, ὡσὰν νὰ ᾔναι κρατημέναι ἀπὸ αὐτὴν τὴν φύσιν, ἐκτὸς ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους συμβαίνει μανία ποιήλατος, (ἐξ ὀργῆς θείας).

(1) Τὸ τοῦ κειμένου « ἀπτομένῳ δὲ, ὡν νόμιμόν ἐστὶ, μεταληπτόν, ὁ μὲν Συμπλίκιος ἐξηγεῖ ὡς ἐφεξῆς. » Ἐὰν δὲ ἀνάγκη, λέγει, νὰ ἀφροδισιάσῃς, νὰ ἀφροδισιάσῃς ἀπέχων ἀπὸ τὰ νομίμως ἀπηγορευμένα πρόσωπα. » ἀλλ' οἱ νεώτεροι ὑπομνηματισταὶ λέγουσιν, ὅτι Ἐπίκτητος δὲν ἐννοεῖ οὕτω, (διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀντέφασκεν εἰς ἐαυτὸν) ἀλλ' ὅπως ἀνωτέρω μετεφράσαμεν δηλαδὴ νὰ λάβῃς γυναῖκα κατὰ βαθμολογίαν ἐπιτροπομένην ἀπὸ τοὺς νόμους ἀπηγορεύετο δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γάμος μέχρι τρίτου βαθμοῦ, ὡς ἀπαγορεύεται παρ' ἡμῶν τοῖς νεωτέροις μέχρι ὀγδόου.

(2) Ἦτοι βαρετός.

(3) — Γνωστοποιητικὸς πρὸς ἄλλους, καθὼς κάμνουν τινὲς, λέγοντες τὴν δεῖνα, καὶ τὴν δεῖνα, τασάκις, καὶ τοιουτοτρόπως.

(4) Προσθέτει δὲ φιλοσόφως ὁ Συμπλίκιος, « ὅτι πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ κάμνωμεν τοῦτο κενοδοξῶς. » Διότι εἶναι μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι νομίζουσι καθῆκον, σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς τυχόντας νὰ λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἀμαρτωλότατοι.

10. Εἰς τὰ θέατρα νὰ πολυπηγαίνῃ τις δὲν εἶναι ἀναγκαῖον· ἂν δέ ποτε καλέσῃ καιρὸς, καὶ ὑπάγῃς, μὴ φαίνεσαι, ὅτι σπουδάξεις εἰς κἀνένα, εἰ μὴ εἰς τὸν ἑαυτόν σου. Τοῦτ' ἔστι, θέλε νὰ γίνωνται μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νὰ νικᾷ μόνον ὁ νικῶν· διότι οὕτω δὲν θέλεις ἐμποδισθῆ·¹ ἀπὸ βοῆν δέ, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ γελάσῃς διὰ κίνημά τινος, ἢ νὰ συγκινηθῆσαι παρὰ πολὺ, παντελῶς ἀπ·χε· καὶ ἀφ' οὗ ἀναχωρήσῃς, μὴ πολλὰ διαλέγεσαι περὶ τῶν γεγονότων, ὅσα δὲν ἐνδιαφέρουν εἰς τὴν ἰδικήν σου ἐπανόρθωσιν.² Διότι ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ τοιούτου, ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.³

11. Εἰς ἀκροάσεις τινῶν⁴ μὴ ἀπερισκέπτως, μηδὲ εὐκόλως νὰ πηγαίνῃς· ἂν δέ ὑπάγῃς, διατῆρει τὴν σεμνότητα,⁵ καὶ τὴν εὐστάθειαν,

(1) Ἦτοι δὲν θέλεις χάσει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς σου.

(2) Μὲ τὴν λέξιν ταύτην ὑπενθυμίζει ὁ Ἐπίκτητος τὸ καθ' ἡμέραν ὀλισθηρὸν τοῦ ἀνθρώπου εἰς σφάλματα, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διορθώωμεν καθ' ἡμέραν τὰ ἥθη μας.

(3) Ἦτοι σὲ ἐξίππασε τὸ φαινόμενον, δηλαδὴ ἔχασες τὴν ἀνδρικήν σταθερότητα.

(4) Ἐννοεῖ τῶν σοριστῶν, οἵτινες συνθέσαντες λόγους χάριν ἐπιδείξεως, τοὺς ἐκφωνοῦσαν εἰς συναθροίσεις πολλῶν ἀνθρώπων, ἢ εἰς πανηγύρεις, ἐπιδεικνύοντες τὴν εὐγλωττίαν, καὶ τὴν ῥητορικήν ἔξιν των.

(5) Ἦθος ἀνδρὸς ἄξιον σεβασμοῦ ὀνομάζεται σεμνότης· λέγων δὲ ἐδῶ «διατῆρει σεμνότητα» ἔννοεῖ ὁ Ἐπίκτητος, κατὰ τὸν Συμπλίκιον, νὰ ἐπαινεῖς τὸ θαίνου ἄξιον ἐγκαίρως καὶ συμμέτρως.

αν, ¹ συγχρόνως δὲ καὶ τὴν μὴ ὀχληρότητα. ²

12. Ὄταν μέλλῃς νὰ συνδιαλεχθῆς μέ τινα τῶν νομιζομένων ἐξοχωτάτων, πρόβαλε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, τί εἰμποροῦσε νὰ κάμῃ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν Σωκράτης, ἢ Ζήνων, ³ καὶ δὲν θέλεις ἀπορήσει νὰ μεταχειρισθῆς προσηκόντως τὴν περίστασιν.

13. Ὄταν ὑπάγῃς εἰς ἐπίσκεψιν τινὸς τῶν μεγάλῃν ἐξουσίαν ἐχόντων εἰς τὴν οἰκίαν του, ⁴ πρόβαλε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ὅτι δὲν θὰ τὸν εὕρῃς μέσα, ὅτι θὰ σὲ ἀποκλείσουν, ⁵ ὅτι θὰ σοὶ τιναχθοῦν

(1) Ἦτοι μὴτε νὰ κινήσαι ἀτάκτως, μὴτε νὰ ἐπιβοῆς, μὴτε νὰ παραλαῆς τι παρὰ τὸν καιρὸν, ἀλλὰ μὲ κοσμιότητα καὶ ταυτότητα νὰ διαφυλάττῃς καὶ τὸ ἦθος καὶ τὸ σῶμα.

(2) Δηλαδή μὴτε σύννοος πολὺ πολὺ νὰ φαίνεσαι, ὡς ἔχων φροντίδα ἄλλῃν μὴτε νὰ σιωπᾷς ὑπὲρ τὸ θεόν, ἀλλὰ νὰ ἐπαινῆς τὰ μετριῶς λεγόμενα καὶ πάλιν μὴτε νὰ τὰ κρίνῃς πικρῶς, μὴτε νὰ διελέγῃς, ὅτι εἶναι ὄχι ἀληθῆ, ὄχι ἔμμετρα, ὄχι εὐφραδῆ, ὅταν σοὶ φανῇ τοιοῦτος ὁ λόγος.

(3) Τοῦτο παραγγέλλει καὶ ὁ Μάρκος (ΙΑ. κΓ΄.) ὡς συντελεστικώκατον εἰς ἀρετῆς μίμησιν καὶ κτήσιν τὸ, « Νὰ ἐνθυμῆται τις συνεχῶς τινα ἀπὸ τοῦ παλαιοῦς ἠναρέτους. » Καὶ τοῦ μὲν Σωκράτους ἡ ἀρετὴ εἶναι διαδόχτος ἦτο δὲ τοιοῦτος καὶ ὁ τῆς Στοᾶς ἀρχηγῆτος Ζήνων. ὁ Κιτιεύς, ὥστε ὁ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον γενόμενος Βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίγονος εἶπεν, ὅτι ποτὲ δὲν αἰσθάνεται ἀγωνίαν (καρδιοκτύπι), παρὰ ὅταν ἐνταμόνῃ τὸν Ζήνονα. (Συμ. Σελ. 283.)

(4) Τοιοῦτοι εἶναι καὶ ἄμμεσοι, καὶ ἔμμεσοι ἄμμεσοι μὲν αὐτοὶ οἱ μέγιστοι ἄρχοντες· ἔμμεσοι δὲ οἱ ἄγοντες τούτους δια τῆς ἐπιβροῆς των, ὅπου αὐτοὶ θέλουσιν.

(5) Ἦτοι δὲν θὰ σοὶ ἀνοίξουν τὴν αὐλείου θύραν.

αί θύραι, ¹ ὅτι δὲν θέλει φροντίσει περὶ σοῦ. ² Καὶ ἂν τυχὸν καλῇ τὸ καθήκον νὰ ἐξέλθῃς μὲ τούτους, ἐξελθὼν, ὑπόφερε τὰ γινόμενα, καὶ μὴ εἴπῃς ποτὲ αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι δὲν ἤξιζα τοσοῦτον· διότι εἶναι χυδαϊκὸν, καὶ ἴδιον ἀνθρώπου ἐξηπατημένου ἀπὸ τὰ ἐξωτερικά.

14. Εἰς τὰς ὀμιλίαις νὰ ἀπέχῃς, ἔργα σοῦ τινα, ἢ κινδύνους ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως νὰ ἀναφέρῃς· διότι καθὼς σοι εἶναι ἡδονικὸν τοὺς ἰδικούς σου κινδύνους νὰ ἀναφέρῃς, οὕτω δὲν εἶναι ἡδονικὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ἀκούουν, ὅσα σοι συνέβῃσαν.

15. Νὰ ἀπέχῃς δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τὸ νὰ κινήσῃς γέλωτα· διότι ὁ τρόπος εἶναι ὀλισθηρὸς εἰς χυδαϊσμόν, καὶ συγχρόνως ἱκανὸς νὰ χαλαρώσῃ τὴν πρὸς σε αἰδῶ ³ τῶν πλησίον.

16. Ἐπισφαλές ⁴ δὲ καὶ τὸ νὰ ἀπαντήσῃ τις αἰσχρολογίαν. Ὅταν λοιπὸν σοὶ συμβῇ τι τοιοῦτον, ἂν μὲν ᾖναι εὐκαιρον, ⁵ καὶ ἐπίπληξον τὸν αἰσχρολογοῦν-

(1) — Θὰ σοι σφαλίσουν τὴν θύραν μὲ κράτον καὶ ὄργην, ὅταν φαναχωρήσῃς.

(2) Ὅτι δηλαδὴ δὲν θέλει σοι εἰπεῖ, οὔτε Καλὴ ἡμέρα· ἢ θὰ ὀμιλήσῃς σὺ, καὶ ἐκεῖνος θὰ κυττάξῃ ἄλλου, ἢ θὰ ὀμιλήσῃ εἰς ἄλλον, ἢ θὰ διατάτῃ τὸν οἰκέτην του διὰ τὰ οἰκιακά του.

(3) Ἦτοι συστολήν.

(4) — Ὀλισθηρὸν, αἰτιον πτώσεως.

(5) Ὁ « Καὶ » ἐνταῦθα εἶναι προσθετικὸς, καὶ ἐννοεῖται ὅχι μόνον νὰ μὴ λάβῃς μέρος εἰς τὴν αἰσχρολογίαν, ἀλλὰ καὶ

τα. Εἰ δὲ μὴ, τοῦλάχιστον μὲ τὴν ἀποσιώπησίν σου, καὶ μὲ τὴν ἐρυθρίασιν, καὶ μὲ τὸν σκυθρωπασμὸν, φανερόν, ὅτι δυσαρρεστεῖσαι εἰς τὸν λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Ὅταν λάβῃς φαντασίαν ἡδονῆς τινος, καθὼς ἐπὶ τῶν ἄλλων, ¹ φύλαττε τὸν ἑαυτὸν σου, νὰ μὴ συναρπασθῇς ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ νὰ σὲ καρτερέσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ λάβῃς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου ἀναβολὴν τινα, ² Ἐπειτα βάλε εἰς τὸν νοῦν σου καὶ τοὺς δύο χρόνους, τὸν καιρὸν, καθ' ὃν θὰ ἀπολαύτῃς τὴν ἡδονὴν, καὶ καθ' ὃν, ἀπολαύσῃς, θὰ μετανοήσῃς ὕστερον, καὶ αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν θὰ προφέρῃς λοιδορίας, καὶ εἰς ταῦτα ἀντίθετος τὸ, ὅτι ἂν τὴν ἀπομακρυνθῇς, θὰ χαρῆς, καὶ θὰ ἐπαινέτῃς αὐτὸς σεαυτὸν. Ἐὰν δὲ σοι φανῇ καιρὸς, νὰ βάλῃς εἰς ἐνέργειαν τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ἡδονῆς, πρόσεχε νὰ μὴ σε νικήσῃ ἡ μαλακότης αὐτῆς, ἡ γλυκύτης, καὶ ἡ ἐφελκυστικότης· ἀλλὰ νὰ ἀντιθέτῃς τὸ, πόσον συμφερώτερόν σοι ἦ-

(1) Λόγου χάριν, πλούτου, ἢ δυνατείας, ἢ τινὸς τῶν ἄλλων, τῶν ἐξωτερικῶν. (Συμ. Ἐξ· Σελ· 316)

(2) Δηλαδή εἰπέ εἰς τοῦ ἑαυτὸν σου, στάσου, ὅτι εἶναι ἐκτόμῃ καιρὸς.

(3) Ἦτοι λόγους πικρὰς, ἀτιμωτικούς.

τον, ἂν ἐλάβανες τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἐνίκησες ταύτην τὴν νίκην ¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ΄,

Ὅταν ἡ κάμνης μὲ τὴν διάγνωσιν, ὅτι πρέπει νὰ τὸ κάμνης, ποτὲ ἐν ᾧ τὸ κάμνεις, μὴ κρύπτε-

(1) Ὅτι δηλαδὴ κατεφρόνητες τὴν ἡδονὴν, καὶ δὲν ἐνίκηθες ἀπ' αὐτὴν, ἀλλ' ὅτι τὴν ἐνίκησες. Ἡ Σωματικὴ ἡδονή, λέγει ὁ Συμπλίκιος, εἶναι βλαβερωτάτη εἰς τὴν ψυχὴν, διότι ἐκάστη ἡδονὴ ὡς κερφὶ κερφόμεναι τὴν ψυχὴν καὶ διὰ τοῦτο, ὁ θεὸς τὴν ἔλαμεν ὀλιγοχρόνιον. Ἐπὶ τροφῶν καὶ ποτῶν ἕως τότε εἶναι ἡ ἡδονή, ἕως ἔτου τὰ ἔχομεν εἰς τὸ στόμα μας· ἀπ' οὗ δὲ καταποθοῦν, ἐξυφανίζεται τελῶς· καὶ ἐπὶ τῆς συνουσίας κατ' αὐτὸν ἐλείπον τὸν καιρὸν μόνον γίνεται ἡ αἰσθησις τῆς ἡδονῆς· ἀπ' οὗ δὲ παρέλθῃ ἡ αἰσθησις, καὶ ἡ συναίσθησις εἶναι ὡς μὴ γενομένη· φανερὸν δὲ ὅτι εἰς τὴν αἰσθητικότητα εἶναι ἡ ἡδονὴ καθότι τὸ μὴ αἰσθανόμενον οὐδὲ ἡδονὴν λαμβάνει. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ἡδοναί, δηλαδὴ, αἱ περὶ ἱματισμὸν ἢ στολίδιον, ἢ χρήματα, ἢ κτήματα, καὶ αὐταὶ εἶναι ὀλιγοχρόνιοι· διότι, ἀπ' οὗ λάβωμεν ἡδονὴν, καθ' ἣν ὄραμεν τὰ ἀποκτήσωμεν, ἀπ' οὗ συνηθίσωμεν πλέον εἰς αὐτὰ, δὲν λαμβάνομεν ἡδονὴν. Ὅταν ὁμως μᾶς ἀφαιρεθοῦν, λύπη σφοδρὰ διαδέχεται, διαρκεστέρα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν. Οὗτοι λοιπὸν ἡ ἡδονή, ἀπ' οὗ ἐπιμείνη ὀλίγον καιρὸν, φεύγει ἀφίπουσα τὴν ὁποίαν ἔχει βλαβερότητα εἰς μὲν τὴν ψυχὴν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ ἐξ ἀποφάσεως, πολλῶν δὲ καὶ εἰς τὸ σῶμα, ὅταν ἡ ἀπόλαυσις τῆς γένῃ ἀσυμμέτρως. Ἡ δὲ ἐγκράτεια ἢ κατὰ τῆς ἡδονῆς προξενεῖ μόνιμον ὠφέλειαν, καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ἄλλο εἶδος ἡδονῆς, τὸ συνυπάρχον κατὰ φύσιν, καὶ ἀβλαβὲς, καὶ ἀκίκατον ἐπιπύστον. (Συμ. Ἐξήγ. Σελ. 317)

σαι, καὶ ἂν διαφορετικόν τι μέλλουν οἱ πολλοὶ περὶ αὐτοῦ νὰ ὑπολαμβάνωσι. Διότι ἂν μὲν ὄχι ὀρθῶς κάμνης, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε. Ἄν δὲ ὀρθῶς, τί φοβεῖσαι τοὺς μέλλοντας νὰ ἐπιπλήξουν ὄχι ὀρθῶς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣΤ΄.

Καθὼς τὸ, ἡμέρα εἶναι, καὶ νύξ εἶναι, πρὸς μὲν τὸ Διεζευγμένον ἀξίωμα μεγάλην ἔχει ἀξίαν· πρὸς δὲ τὸ Συμπεπλεγμένον ἀξίωμα, ἀπαξίαν. ¹ Οὕτω καὶ τὸ νὰ ἐκλέξης ἐν καιρῷ ἐστιάσεως μεγαλειτέραν μερίδα, πρὸς μὲν τὸ σῶμά σου ἔχει ἀξίαν· πρὸς δὲ τὸ, νὰ φυλάξης τὴν κοινωνικότητα, ὀφειλομένην νὰ διατηρῆται ἐν καιρῷ ἐστιάσεως, ἀπαξίαν ἔχει. ²

(1) Αἱ λέξεις, ἡ ἀξία, καὶ ἀπαξία, λέξεις Στοϊκαί, καὶ δυσαντικατάστατοι, σημαίνουσιν, ἡ μὲν ἀξία, τὴν ἐπισπαστικὴν δύναμιν, (ἐνταυθοῦ δὲ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἁκούοντος, ὥστε νὰ εἴπῃ καὶ ἐκείνος, ὅτι οὕτως ἔχει)· ἀπαξία δὲ, τὴν ἀτέλειαν τῆς ἐπισπαστικῆς δυνάμεως.

(2) Ἦτοι καθὼς, ὅταν εἴπῃ τις τὸ, ἡμέρα εἶναι, καὶ, νύξ εἶναι, θὰ εἴπῃ πᾶς τις ἀμέσως, ὅτι αὐταὶ αἱ προτάσεις ἀνήκουσιν εἰς τὸ Διεζευγμένον ἀξίωμα, καὶ ὄχι ποτὲ εἰς τὸ Συμπεπλεγμένον· οὕτω καὶ ὅταν ἐπὶ τροπικῆς φιλικτικῆς συζήτησεως τὰ μεγαλιτέρα κομμάτια, οἱ παράνομοι θὰ εἰπῶν, οὗτος φροντίζει νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλοι δὲν τὸν μίλει παντελῶς. Ὅθεν θέλουσιν εἶναι δυσαρτετημένοι καὶ οἱ συνδικτυμόνοι, καὶ ὁ ἐστίατορ, καὶ ἐπομένως θὰ ἔχῃ χαμένον τὸ, νὰ ἦσαι, καὶ νομίζεσαι κοινωνικός, τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθόν!

Ὅταν λοιπὸν συντρώγῃς με ἄλλον, ἐνθυμοῦ, ὄχι μόνον νὰ βλέπῃς τὴν πρὸς τὸ σῶμά σου ἀξίαν τῶν

Ἀς ἔλθωμεν δὲ ἤδη εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν Ἀξιωματῶν Διεzeugμένου, καὶ Συμπελεγμένου. Οἱ Στωϊκοὶ κατὰ Λαέρτιον καὶ Συμπλίκιον, Διεzeugμένα ἀξιώματα ἐκαλοῦν τὰς διὰ τοῦ Διαzeugτικοῦ συνδέσμου κεχωρισμένας προτάσεις, ἡγοῦν, «ἤτοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν.» Συμπελεγμένα δὲ, τὰ διὰ τοῦ Συναπτικοῦ Συνδέσμου, ἡγοῦν, «Ἐἰ ἡμέρα ἐστίν, φῶς ἐστίν,» (ἢ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστίν.) Ἀξιώματος δὲ ὄρισμὸν ἔδιδον οὕτω. » Τὸ ἀποφαντὸν » ἢ καταφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῶ.» Ὀνομάσθη δὲ ἀξίωμα ἀπὸ τὸ ἀξιοῦσθαι, ἢ ἀθετεῖσθαι· καὶ κατὰ τοῦτο διέφραξεν ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν ἣτις καὶ αὐτὴ διέφραξεν ἀπὸ τὸ πύσμα· διότι ἐρώτησις μὲν λέγεται ἐκείνη, πρὸς τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἀποκρινώμεθα μὲ ἀπλῆν ἀπόφασιν, ἢ κατάφασιν. Καθὼς πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, εἶναι ἡμέρα; ἀποκρινόμεθα, Ναι, ἢ ὄχι. Πρὸς δὲ τὸν πυνθανόμενον. Τί θὰ κάμῃς σήμερον; ἔχομεν χρεῖαν περισσοτέρων λόγων νὰ ἀποκρινώμεθα Ἐπειδὴ δὲ, ὅσα εἶπαμεν ἀνωτέρω περὶ τῶν ἀξιωματῶν Διεzeugμένου καὶ Συμπελεγμένου, ἴσως δὲν ἐξήρηκαται εἰς ἐντελεστέραν περὶ τούτων κατάληψιν τῶν ἀπειροτέρων, ἐνόμισα ἀναγκαῖον πρὸς ἀπαρτισμὸν νὰ προσθέσω, ἕσα περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ Συμπλίκιος, ἐξηγούμενος ὡς ἐφεξῆς. » Τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, τῶν ὁποίων ποῦδ' ἐλεπτούργησαν τὴν τεχνολογίαν οἱ Στωϊκοὶ, οἱ μὲν εἶναι Διεzeugμένοι, οἱ δὲ Συνημμένοι, ἣτοι Συμπελεγμένοι. Διεzeugμένοι μὲν » ἐπὶ πραγμάτων δύο, τῶν ὁποίων ὅταν τὸ ἓν ᾖναι, τὸ ἄλλο ἐξάπαντος δὲν εἶναι· καθὼς ὅταν εἶπω, ἣτοι Ἡμέρα εἶναι, ἢ νύξ εἶναι. » Ἀλλ' ὅμως εἶναι Νύξ, ἄρα Ἡμέρα δὲν εἶναι. Οὕτω μὲν, ὅταν τίθεται τὸ ἓν, ἀναιρεῖται ἐξάπαντος τὸ ἄλλο. Μὲ τὴν ἀνάφραξιν τοῦ ἐνός » τίθεται τὸ ἕτερον. Ὅταν εἶπω, Ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶναι Ἡμέρα, ἀρα εἶναι Νύξ, ἢ Ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶναι Νύξ, ἄρα εἶναι Ἡμέρα. » Τοιοῦτον λοιπὸν εἶναι τὸ Διεzeugμένον. Τὸ δὲ Συμπελεγμένον, εἶναι » ὅταν δύο τινὰ οὕτως ᾖναι Συμπελεγμένα πρὸς ἀλλήλα, ὥστε τὸ μὲν » νὰ ᾖναι ἡγαύμενον, τὸ δὲ ἐπόμενον· καὶ ὅταν μὲν τεθῇ τὸ ἡγαύμε-

παρακειμένων, ¹ ἀλλὰ καὶ νὰ φυλάξῃς τὴν πρὸς τὸν ἐστιάτορα προσήκουσαν αἰδῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ.

Ἐὰν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς τι πρόσωπον, Καὶ ² ἀσχημόνησες εἰς τὴν παράστασιν τοῦ προσώπου αὐτὴν, καὶ τὸ ὅποῖον ἠδύνασο νὰ ἐκπληρωσῆς, παρέλιπες.

» νον νὰ ἀκολουθῇ τὸ ἐπόμενον παραδείγματος χάριν, εἶναι Συμπελεγ-
 » μένον ἀληθῶς τὸ, Ἄν ἦναι Ἡμέρα, δὲν εἶναι Νύξ διότι ἀληθῶς με-
 » τὸ, Ἡμέρα εἶναι τὸ Ἡγούμενον, ἔπεται τὸ, Νύξ δὲν εἶναι, τὸ Ἐπόμε-
 » νον. Ἐπάνω λοιπὸν τοῦ Συμπελεγμένου τούτου ὅταν τεθῇ τὸ Ἡγούμε-
 » νον, τίθεται καὶ τὸ ἐπόμενον Ἀλλὰ βέβαια ἡμέρα εἶναι Νύξ ἄρα
 » δὲν εἶναι μετὰ τὴν ἀναίρεσιν δὲ τοῦ Ἐπομένου, ἀναίρεται τὰ Ἡγού-
 » μενον. Ἀλλὰ βέβαια ὅχι ὅχι Νύξ εἶναι, εἶναι δηλονότι, (διότι δύο
 » ἀρνήσεις συνιστῶσι μίαν κατάφασιν.) ἡμέρα ἄρα δὲν εἶναι. Τοιοῦτου
 » λοιπὸν εἶναι καὶ τὸ Συμπελεγμένον, ἢ Συνημμένον. Πληρέστατα, να-
 » μίζω, ἀνέπτυξε ταῦτα ὁ καλὸς Συμπλίκιος Σελ. 320.

(1) Ἡτοι φαγητῶν, ἢ ποτῶν.

(2) Ὁ Καὶ, προσθετικός. Εἶναι δὲ ἐδῶ ἀντιχρονισμὸς, ἀντὶ τοῦ θὰ ἀσχημονήσῃς εἰς τὴν παράστασιν αὐτὴν, καὶ θὰ παραλείψῃς τὸ ὅποῖον δύνασαι νὰ ἐκπληρώσῃς ἢ μεταφορὰ δὲ εἶναι θιατριῆ τὸν κόσμον ἁμοιάζει ὁ Ἐπίκτητος μετὰ θεάτρον ἡμᾶς δὲ μετὰ τοὺς ὑποκριτάς. Ὁ δὲ τοῦ τοῦ λόγου, Δὲν πρέπει, λέγει, νὰ θέλῃς νὰ κάμῃς τὸ ἀπολύτως κάλ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ.

Καθὼς προτέχεις, ἐν ᾧ περιπατῆς, νὰ μὴ πατήσης εἰς καρφί, ἢ στρέψῃς τὸ ποδάριόν σου. Οὕτω πρόσεχε, μὴ βλάβῃς καὶ τὸ ἡγεμονικόν σου. ¹ Καὶ τοῦτο ἐὰν παραφυλάττωμεν ἐφ' ἑκάστου ἔργου, ἀσφαλέστερον θὰ ἐπιχειρίζώμεθα τὸ ἔργον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Μέτρον κτήσεως ² εἰς ἑκάστον εἶναι τὸ σῶμά του, ³

λιστον, ἀλλὰ τὸ ἐνδεχόμενον κάλλιστον· διότι ὅταν τὸ ἀπολύτως κάλλιστον ἐπιχειρῆς, ἐν ᾧ ἀδυνατεῖς, καὶ εἰς τοῦτο θὰ ἐντροπισθῆς, καὶ τὸ ὅποσον εἰμποροῦσαι νὰ κάμῃς κάλλιστον, θὰ τὸ παραλείψῃς. Ἐντὶ τοῦτο νὰ γίνῃς μεγάλεμπορος χροισωσιπιδίς, κάλλιον μικρέμπορος, καλῶς οἰκονομούμενος, καὶ τιμώμενος· ἀντὶ καθηγητοῦ πανεπιστημίου ἀφρεύτως διασυριχθησομένου, καὶ ἀποβληθησομένου, κάλλιον ὑποδιδάσκαλος Γυμνασίου καλῶς τεχνολογῶν τὰ τῆς Γραμματικῆς, ἀγαπώμενος παρὰ τῶν ὁμοδιδασκάλων, καὶ τῶν μαθητῶν καὶ εὐχαρίστως παρὰ τοῦ Κοινοῦ μισθοδοτούμενος. Ταῦτα δὲ ἄπειρα δύναται τις νὰ παραθέσῃ εἰς ἐξήγησιν τοῦ ἀνωτέρου Κεφαλαίου.

(1) Εἶναι τὸ ἡγεμονικόν, τὸ ὅποσον οἱ νεώτεροι Μεταρυστικοὶ συνηθίζουσι νὰ ὀνομάζουσι. Τὸ Ἐγὼ (Ie μοί) ἢ ὅποια ὀνομασία πρῶτον ἐξεφωνήθη ἀπὸ τὸν Στωικὸν Χρύσιππον· τὸ ὅποσον ὀνομάζεται καὶ Δαίμων, καθὼς ἐκεῖνο τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου (βιβ. ε· κζ.) » ὅσα θέλει ὁ δαίμων, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ ἐκάστου νοῦς καὶ λόγος. (Κοραῆ Κεβ· Σελ. 160.)

(2) Ἀν θελήσῃ εἰς τὴν λέξιν ταύτην προσθεῖν ἐν συνθέσει τὴν « ἀπὸ » πρόθεσιν.

(3) » ἢ ἐπίρριτος δηλαδὴ χρεία τοῦ σώματος.

καθὼς ὁ ποῦς¹ εἶναι μέτρον ὑποδήματος. Ἐὰν μὲν λοιπὸν σταθῆς ἐπὶ τοῦ κανόνος τούτου, θὰ φυλάξης τὸ μέτρον· ἐὰν δὲ ὑπερβῆς, ἀνάγκη, ὥστε ἀκολούθως νὰ φέρησαι εἰς κρημνόν. Καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποδήματος, ἐὰν ὑπερβῆς τὴν χρεῖαν τοῦ ποδός, τὸ ὑπόδημα γίνεται κατάχρυσον, ἔπειτα πορφυροῦν, ἔπειτα κεντητόν.² Διότι πράγματος ὑπερβάντος ἅπαξ τὸ μέτρον, δὲν ὑπάρχει κἀνὲν ὄριον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ΄.

Αἱ γυναῖκες εὐθύς ἀπὸ ἐτῶν δέκα τεσσάρων ἀπὸ τοὺς ἄνδρας Κυρίαι καλοῦνται. Τολοιπὸν βλέπουσαι,

(1) Ἦτοι ἡ χρεῖα τοῦ ποδός, δηλαδὴ τὸ νὰ ἐξασφαλισθῆ ὁ ποῦς ἀπὸ βλάβην λάσπης, ψύχρας, καύσωνος, ἀκανθίων, ὀξείων λιθαρίων, φαρμακρῶν ζωῦφιων, καὶ λοιπῶν.

(2) Ἄνεστραμμένη, λέγει ὁ ἀσίδιμος Κοραῆς, ἐδῶ ἡ τάξις (φανερὸν ἀπὸ ἀμάθειαν τῶν ἀρχαίων ἀντιγραφῶν) διότι ἔπρεπε νὰ ταχθῆ τελευταῖον τὸ Κατάχρυσον, διὰ νὰ ἦναι ἀπὸ τὸ εὐτελέστερον εἰς τὸ πολυτελέστερον ἢ πρόβασις τὸ ὅποιον ὅτι θέλει προδήλως ὁ Ἐπίκτητος. Οἱ διστάζων καὶ ὁ Συμπλίκιος (Σελ. 325) λέγει εἰς τὴν ἐξήγησιν, «τοιαύτη δὲ ἦτον, ὡς φαίνεται, ἡ περὶ τὰ πορφυρᾶ καὶ κεντητὰ περιέργεια τῶν Ῥωμαίων, ὥστε νὰ προτιμῶνται αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ κατάχρυσα.» Φανερόν ἐστι δὲ τοῦτο καὶ ὁ παραφράσας τὸ ἐγχειρίδιον Ἀνώνυμος, δεῖξας τὴν ἀπαρέσκεiάν του εἰς τὴν τάξιν τοῦ προκειμένου, τὴν ὁποίαν ἤλλαξεν οὕτω, (Epic^t philosophi monum. tom V. Σελ. 78. εἰπὼν, «ὁ τὴν χρεῖαν παραβαίνων νὰ κάμνῃ κεντητόν, ἔπειτα φοινικῶν, ἔπειτα διάχρυσον· πολλοὶ δὲ καὶ νὰ λιθοκόλλητον.» (Κορ. Ἐπ. Σελ. 138.)

ὅτι ἄλλο μὲν προσὸν δὲν ἔχουν κἀνέν, μόνον δέ, ὅτι συγκοιμῶνται μὲ τοὺς ἄνδρας, ἀρχίζουσι νὰ καλλωπίζωνται, καὶ εἰς τοῦτο νὰ ἔχωσιν ὅλας τὰς ἐλπίδας των. Ἄλλὰ πρέπει νὰ προσέχωμεν, διὰ νὰ αἰσθανθῶσιν, ὅτι ποτὲ ἄλλοτε δὲν τιμῶνται, παρὰ ὅταν φαίνωνται κόσμιαί, καὶ αἰδήμονες. ¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ΄.

Ἄφυιαις ² σημεῖον εἶναι, τὸ νὰ ἐνδιατρίβῃ τις εἰς τὰ σωματικά· δηλαδή νὰ γυμνάζεται πολὺ, νὰ τρώγῃ πολὺ, νὰ πίνῃ πολὺ, νὰ ἀποπατῆ ³ πολὺ, καὶ νὰ δαχέυῃ ⁴ πολὺ. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν πρέπει νὰ κάμνη τις ἐν παρέργῳ· περὶ δὲ τὴν γνώμην ἄς ᾔηται ὅλη ἡ προσοχή.

(1) Πρέπει νὰ προσέχωμεν, λέγων ὁ Ἐπίκτητος, (λέγει ὁ Συμπλίκιος) ἐπιπλήττει τοὺς κολεκεύοντας τὰς γυναῖκας ἄνδρας, ὡς γινομένους αἰτίους τὸ πλεῖστον τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, καὶ τοὺς προτρέπει νὰ τὰς προσέχωσι συμβουλευόντες, ὅτι τότε μόνον τιμῶνται, ὅταν ἔχουν κοσμιότητα ἡθῶν, καὶ συγκοιμῶνται μὲ τοὺς ἄνδρας μὲ συστολήν, καὶ ὅτι ταῦτα ἔχουσα ἡ γυνή, καὶ πρὸς οἰκονομίαν ἀκολουθῶσα, καὶ πρὸς παιδοτροφίαν καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιμέλειαν, καὶ τὸν λιτὸν βίον εὐκόλως θὰ συνηθίσῃ, ἅτινα εἶναι ἴδιον τῶν καλῶν γυναικῶν.

(2) Ἦτοι χονδρονοίας, ξυλοκεφαλίας.

(3) — Νὰ κάμνη τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

(4) Νὰ καθβαλικεύῃ, βατεύῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Ὅταν τις κακοποιῇ, ἢ κακολογῇ, ἐνθυμοῦ, ὅτι τὸ κάμνει, ἢ λέγει, νομίζων, ὅτι εἶναι καθήκόν του. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ ἀκολουθῇ αὐτὸς, εἰς ὅ,τι σοὶ φαίνεται εὐλογον, ἀλλ' εἰς ὅ,τι, εἰς ἑαυτὸν ὥσε, ἂν κακῶς τῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, καθὸ ἐξαπατηθεὶς. Καθότι τὸ ἀληθές τυμπεπλεγμένον, ἄντις ὑπολάβῃ ψευδοῦς, δὲν ἐβλάφθη τὸ συμπεπλεγμένον, ¹ ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθεὶς. ² Ἀπὸ ταῦτα λοιπὸν ὀρμώμενος, θὰ φέρηται μὲ πραότητα πρὸς τὸν λοιδοροῦντα. Λέγε δὰ ἐκάστοτε, ὅταν σοὶ παρουσιασθῇ τοιοῦτος, ὅτι, οὕτω τῷ ἐφάνη εὐλογον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ΄.

Πᾶν πράγμα ³ ἔχει δύο λαβὰς, ⁴ τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἶναι φορητῆ, ἡ δὲ ἀφορητος. Ὁ ἀδελφός σου

(1) Περὶ τοῦ Συμπεπλεγμένου ἀρκετῶς πρὸς τοὺς ἐξηγητάς.

(2) Ὅχι τὸ ἀντικείμενον, ἐξ ὅθεν ἐξαπατᾶται τις, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον, ὅπερ ἐξαπατᾶται, βλάπτεται δηλαδὴ ὁ λέγων, ἂν ᾔνοι ἡμέρα, δὲν ἐπιτεταὶ νὰ ᾔνοι φῶς, δὲν ἐπιτεταὶ νὰ ᾔνοι ὁ Ἥλιος ὑπὲρ τὴν γῆν, ἢ, ἂν ζῆ τις, δὲν ἐπιτεταὶ νὰ ἔχη καὶ ἀνάγκην τροφῆς, ὁ τοιοῦτος φυτικῶς τῷ λόγῳ βλάπτεται, ὡς ἀντιστάμενος εἰς τὸν νόμον τῆς κραταιοτάτης φύσεως.

(3) Πράγμα δηλαδὴ ὃν περὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δυνάμενον νὰ ᾔνοι ἀντικείμενον τῆς χρήσεώς του.

(4) Δαθῆ, χερσὺν, ἢ ὠτίων, ἀπὸ τὸ ὅποιον πιάνεται τι.

ἐὰν σ' ἀδικῆ, ἀπὸ αὐτὴν τὴν λαβὴν μὴ πιάνης τὸ πρᾶγμα αὐτὸ, τὴν τῆς ἀδικότητος· διότι αὕτη ἡ λαβὴ αὐτοῦ δὲν εἶναι φορητὴ· ἀλλ' ἀπ' ἐκείνην τὴν λαβὴν μᾶλλον, τὴν τῆς ἀδελφότητος καὶ συντροφωσύνης, καὶ θὰ τὸ πιάσης, καθ' ὃ φορητόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'.

Οὔτοι οἱ λόγοι εἶναι ἀσύνακτοι ¹. Ἐγὼ εἶμαι πλουσιώτερός σου, ἐγὼ ἄρα εἶμαι καλλίτερός σου· ἐγὼ εἶμαι λογιώτερός σου, ἐγὼ ἄρα εἶμαι καλλίτερός σου. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ λόγοι εἶναι μᾶλλον συνακτικοί ². Ἐγὼ εἶμαι πλουσιώτερός σου, ἢ ἐμὴ ἄρα κτήσις εἶναι καλλιτέρα τῆς ἰδικῆς σου· ἐγὼ εἶμαι λογιώτερός σου, τὸ ἐμὸν ἄρα λεκτικὸν καλλίτερον τοῦ ἰδικοῦ σου· διότι σὺ βέβαια οὔτε κτήσις εἶσαι, οὔτε λεκτικόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

Λούεται τις ταχέως; μὴ εἰπῆς, ὅτι, Κακῶς, ἀλλ'

(1) Τοιοῦτοι, ὥστε νὰ μὴ συνάγηται, μηδὲ νὰ συμπεραίνηται ἐξ αὐτῶν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Λογικῆς· τὸ ὁποῖον σπεύδεις νὰ συνάγῃς (Κορ. Ἐπικ. Σελ. 138.) μὲ ἄλλας λέξεις, ἀνακόλουθοι, ἀσυμπεῖς.

(2) Τὸ ὑπεραντίον τοῦ Ἀσύνακτοι· τὸ συμπέρασμα δηλαδὴ αὐτῶν συνᾶδει μὲ τὰς προτάσεις, ἥτοι εἶναι ἀκολουθητικοί, συνεπιεῖς.

ὅτι, λούεται Ταχέως. Πίνει τις πολὺν οἶνον; μὴ εἴ-
 πης, ὅτι, Κακῶς, ἀλλ' ὅτι, πίνει Πολὺν οἶνον. Διότι
 πρὶν ἢ κάμῃς διάγνωσιν τοῦ δόγματός του ¹, πόθεν
 εἰξεύρεις, ἂν κάμῃη κακά; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
 δὲν θέλει σοι συμβῆ, ὥστε ἄλλην μὲν κρίσιν νὰ ἀπαι-
 τοῦν αἰ καταληπτικαὶ φαντασίαι ², ἄλλην δὲ νὰ κά-
 μῃης σύ ³.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΣΤ'.

1. Πουθενὰ μὴ ὀνομάσῃς τὸν ἑαυτὸν σου φιλόσο-

(1) Πρὶν δηλονότι γνωρίσῃς, ὅτι τὸ δόγμα του εἶναι βεβαίως ἐσφαλ-
 μένον.

(2) Ἦτοι αἰ ἀντιλήψεις τῶν ὄχι φαινομένως, ἀλλὰ πραγματικῶς ὑ-
 παρχόντων.

(3) Ὅπερ ἐστὶ, θέλει κάμνει οὕτω κρίσεις συμφόνους μὲ τὴν φύσιν
 τῶν πραγμάτων. Ὁ Συμπλίκιος ἐπεκτεινόμενος λέγει (Σελ 333), « θέλει
 » ὁ Ἐπίκτητος νὰ ἔχωμεν κρίσιν ἀκριβεστέραν περὶ τῶν πραγμάτων,
 » ὥστε μῆτε νὰ κατηγορῶμεν, μῆτε νὰ ἐπαινῶμεν τινὰ, διὰ πράξιν
 » τινὰ, πρὶν ἢ μάθωμεν τὸν σκοπὸν, εἰς ὃν ἀφορᾷν, τὴν κάμνει. Οθεν καὶ
 » δέρονων τις ὠφελεῖ, καὶ τρέφων βλάπτει, καὶ κλέπτων ἐνίοτε δικαιο-
 » πραγεῖ, καὶ χαρίζων ἀδικεῖ. Πρέπει λοιπὸν, λέγει, τὰ γινόμενα αὐτὰ
 » καθ' ἑαυτὰ νὰ κρίνωμεν, καὶ ἂν λούεται τις ταχέως, ὅτι Ταχέως
 » λούεται νὰ λέγωμεν, χωρὶς νὰ προσθέτωμεν ποιότητα, ἢ ὅτι καλῶς
 » ἢ ὅτι κακῶς, ἕως οὗ μάθωμεν τὸν σκοπὸν· διότι ἐνδέχεται νὰ λού-
 » εται αὐτὸς συνεχῶς πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὁποίων ὑποφέρει ἀτρύτων
 » κόπων, ἢ κατὰ παραγγελίαν ἱατροῦ πρὸς ἴασιν ἐνός τινος πάθους του,
 » ἀγνώστου πρὸς ἡμᾶς, καὶ τότε θέλει εἶναι ἐπισφαλεστάτη ἡ κρίσις μας,
 » ἂν, πρὶν ἢ μάθωμεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα, τὴν ἐπιφέρωμεν.

φον, μηδὲ νὰ λαλῆς πολὺ πολὺ μεταξὺ ἰδιωτῶν περὶ τῶν θεωρημάτων ¹: ἀλλὰ κάμνε, ὅ,τι ἔμαθες ἀπὸ τὰ θεωρήματα· λόγου χάριν, εἰς συμπόσιον μὴ λέγῃς, πῶς πρέπει νὰ τρώγῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τρώγε, ὡς πρέπει. Ἐνθυμοῦ δά, ὅτι ὁ Σωκράτης τοσοῦτον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη εἶχεν ἀφηρημένον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐπιδεικτικόν, ὥστε ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν αἰτοῦντες νὰ τοὺς συστήσῃ εἰς φιλοσόφους, καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἐπήγαιεν ². οὕτως ὑπέμενε παραβλεπόμενος ³.

2. Καὶ ἂν συμπίπτῃ λόγος περὶ θεωρημάτων τινος μεταξὺ ἰδιωτῶν ⁴, σιώπα τὸ πολὺ· διότι μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος, εὐθύς νὰ ἐξεράσῃς, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχώνευες. Καὶ ὅταν σοι εἴπῃ τις, ὅτι δὲν εἰξεύρεις τίποτε, καὶ σὺ δὲν δαγκασθῆς ⁵, τότε εἴξευρε, ὅτι ἔκαμες ἀρχὴν τοῦ ἔργου ⁶. Ἐπειδὴ καὶ τὰ πρόβατα ὄχι χόρτον φέροντα εἰς τὰ στόματά των ἐπιδεικνύουν εἰς

(1) Ἦτοι περὶ ἐπιστημονικῶν κανόνων.

(2) Ἴπποκράτην τὸν Ἀπολλοδώρου παρακάλεσαντα εἰσύστησεν εἰς τὸν Πρωταγόραν τὸν ῥητοροδιδάσκαλον, τὸν Ἀδελφίτην, καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς τὸν Πρόδικον τὸν Κεῖον, καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους· (Συμ. ἐξ. Σελ. 337.)

(3) Θαυμαστὴ ἡ Σωκρατικὴ ἀνοχή! ὁ Ἑλλήνων ἀπάντων σοφώτατος κατὰ τὸν χρησμὸν ὑπέφερε νὰ συσταίνῃ μαθητὰς πρὸς ἄλλους κατωτέρους του, αὐτὸς παραβλεπόμενος.

(4) Μεταξὺ φιλοσόφων δὲν ἀπηγόρευσε, διὰ τὸν λόγον, ὅτι μεταξὺ σοφῶν λέγων, καὶ ἀκούων, ὠφελεῖται τις.

(5) Ἦτοι δὲν πειραχθῆς.

(6) — Τῆς φιλοσοφίσεως.

τούς ποιμένας, πόσον ἔφαγον, ἀλλὰ χωνεύσαντα τὴν νομὴν ἔσω, φέρουν ἔξω μαλλί καὶ γάλα· καὶ σὺ λοιπὸν ὄχι τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας νὰ ἐπιδεικνύῃς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὰ χωνυθέντα νὰ ἐπιδεικνύῃς τὰ ἔργα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ'.

Ὅταν ᾔῃσαι εὐτελῶς ἡρμοσμένος σωματικῶς ¹, μὴ καλλωπίζεσαι ἐπὶ τούτῳ· μηδὲ ἂν ᾔῃσαι αἰωνίως ὑδροπότης ², εἰς πᾶσαν περίπτωσιν νὰ λέγῃς, ὅτι εἶσαι ὑδροπότης. Καὶ ἂν θέλῃς νὰ γυμνασθῇς καμμίαν φοράν εἰς κόπον, γυμνάζου μόνος σου, χωρὶς νὰ σὲ βλέπουν οἱ ἔξω. Μὴ τοὺς ἀνδριάντας ἀγαλιάζῃς ³.

(1) — Ἦτοι εὐτελῶς ἐνδεδυμένος, εὐτελεῖ τρώγων, εὐτελεῖ πίνων, καὶ εὐτελῶς οἰκῶν.

(2) — Ὁ μὴ πίνων οἶνον, ἀλλ' αἰωνίως νερὸν, ὀνομάζεται ὑδροπότης· ὁ δὲ μετρίως πίνων, συμποτικός· ὁ δὲ μὴ πίνων νερὸν, οἰσοπότης.

(3) Ἐννοεῖ, νομίζω, ὁ Ἐπίκτητος προσυπακουόμενον καὶ ἐνταῦθα τὸ δευτέρου κῶλον τῆς ἀνωτέρω περιόδου, τὸ «χωρὶς νὰ σὲ βλέπουν οἱ ἔξω.» τὸ ὅποιον παρέλειψε χάριν στωϊκῆς βραχυλογίας. Ἄλλως ἔχεται τοῦ εὐλόγου καθ' ὀλοκληρίαν ἢ κρίσις τοῦ ἀειδύμου Κοραῆ ἢ εἰς τὸ σχόλιον τοῦ αὐτοῦ κερκυλαίου, τὸ ἐρεξῆς. «Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἐν τι τῶν Στωϊκῶν πα. » ραδόξων καὶ ἀντιράττων· διότι ἐκθειάσας προηγουμένως εἰς τὸ κερκ. » λαιον εἰ. τὸν Διογένην, ὥστε νὰ τὸν παραβάλλῃ καὶ μὲ τὸν Σακράτην, ἐδῶ πρᾶξιν Διογένου; κακίξει ὡς πολλὰ γελοῖαν· διότι αὐτὸς ἦ.

Ἄλλὰ, ἂν κάμμιαν φορὰν διψᾷς σφοδρῶς, τράβιξε ἰ

» τον, ὁ ὁποῖος « Ἐν καιρῷ χειμῶνος ἀνδριάντας χιονισμένους ἀγκάλια·
 » ζεν, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἐξασκῶν ἑαυτὸν » καθὼς λέγει Διογένης ὁ Ἀκ-
 » κέρτιος (βιβ. 5. 23.). Τὴν φερεπονίαν τοῦ Διογέτους τοσοῦτον ἐθαύμασαν
 » οἱ Στωϊκοί, ὥστε ἔδωκαν ὄρισμὸν τοῦ κυνισμοῦ, « ὅτι εἶναι σύντο-
 » μος εἰς ἀρετὴν ὁδός. » (Ἀκέρτιος βιβ. Ζ. 121) Καλλίτερα λέγει ὁ Πλάτων,
 » ὁ ὁποῖος πεπεισμένος, ὅτι εἶναι θεῖον χρησφόδημα τὸ, «Μηδὲν ἄγαν» ἔχει
 » Σωκράτην ἀπλῶς, ἀλλὰ Σωκράτην μαινόμενον ὠνόμασε τὸν Διογένην (Αἰλ.
 » ποικ. 15. ΙΑ. 33). διότι ἐφανέρονε μὲ ταῦτο, ὅτι ὁ Διογένης τῶντι
 » ἤθελεν εἶσθαι ἐφάμιλλος μὲ τὸν Σωκράτην, ἔαν δὲν ἐφέρετο πρὸς ἀ-
 » ρετὴν μὲ μανίαν (τὸ ὁποῖον ἔχει χρεῖαν μεγάλης φρονήσεως), ὥστε
 » συνεπλέετο μὲ ἀνδριάντας χιονισμένους· διότι ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα
 » ἐπίδειξις μᾶλλον παρὰ ἀτησις ἀρετῆς λογίζονται ἀπὸ τὸν κραται-
 » ὸν λόγον· καθὼς καὶ ὁ Μάρκος Αυμάζων καὶ αὐτὸς τὸν Διογένην,
 » (Η γ) ἀποτρέπει ὁμῶς (Α ζ) ἐὰπὸ τὸ νὰ κάμνη τις Φαντασιοπληκτικὴν
 » ἐπίδειξιν τοῦ ἀσκητοῦ, ἢ ταῦ ἐνεργητικοῦ ἀνδρός· » Πολὺ θαυμασιω-
 » τέραν ἀπὸ τὰ ἀσκήματα τοῦ Διογέτους ἐπίδειξιν ἔκαμαν οἱ νεώτεροι
 » ἀσκηταί· Τοῦλάχιστον ὁ παρὰ τοῖς Δυτικοῖς χριστιανοῖς Ἅγιος Φραγ-
 » κίσκος ὁ ἐξ Ἀσίτου (S. Francois d' Assise) ὡς ἰστόρησαν οἱ θαυ-
 » μάσαντες τὰς πράξεις του, διὰ νὰ σβύσῃ τὰς ἀφροδισίους ΠΥΡΩΣΕΙΣ,
 » πολλάκις ἐν καιρῷ χειμῶνος ἔμβαιεν εἰς λάκκον γεμάτον ἀπὸ χιόνα,
 » μ' ὅλον ὅτι εἶχε φάρμακον ὠφελιμώτερον ἀπὸ τοῦτο, τὸ νὰ συνοικήσῃ νο-
 » μίμως μὲ γυναῖκα, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν παράγγελμα· (Πρὸς Κορινθ. Α.
 » ζ. 9.) « Διότι κάλλιον εἶναι νὰ νυμφευθῇ τις, παρὰ νὰ πυροῦται. »
 » (Κορ. Ἐπικ. Σελ. 139)

(1) Ἐκαμε τοιοῦτόν τι ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τὸ ἔκαμεν ἐνώπι-
 ον πολλῶν στρατηγηματικῶς· ὅτε τὸ στράτευμα ἐδέψα, καὶ ἔφερον πρὸς
 αὐτὸν κρύον νερὸν νὰ πῆ, ἔρριψε κατὰ γῆς τὴν ὑδρίαν, δεικνύων τά-
 χα, ὅτι θέλει νὰ συναποθάνῃ μὲ τὸν στρατόν του. Ὁ Στωϊκὸς ὁμῶς,
 καὶ ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς, δὲν ἐργάζονται ἀρετὴν μὲ ἐπιδεικτικότητα.

ὀλίγον ψυχρὸν ὕδωρ, καὶ πτύσε το ἔξω, καὶ εἰς κἀνένα νὰ μὴ τὸ εἰπῆς ¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ΄.

1. Ἰδιώτου στάσις καὶ χαρακτήρ. Πώποτε ἐξ ἐαυτοῦ δὲν προσδοκᾷ ὁ ἰδιώτης ὠφέλειαν, ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἔξω. Φιλοσόφου στάσις καὶ χαρακτήρ. Πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἐαυτοῦ προσδοκᾷ ὁ φιλόσοφος.

2. Σημεῖα προκόπτοντος. ² Δὲν ἐξευτελίζει κἀνένα ὁ προκόπτων, κἀνένα δὲν ἐπαινεῖ, κἀνένα δὲν μέμφεται, κἀνένα δὲν ἐγκαλεῖ, δὲν λέγει περὶ ἐαυτοῦ τίποτε, ὅτι εἶναι τι, ἢ εἰξεύρει τι. ὅταν ἐμποδισθῆ, ἢ κωλυθῆ εἰς τι, ἐαυτὸν ἐγκαλεῖ· καὶ ἂν τις τὸν ἐπαινῆ, καταγελαῖ ἐσωτερικῶς τὸν ἐπαινοῦντα· καὶ ἂν τὸν ἐξευτελίῃ, δὲν ἀπολογεῖται· περιέρχεται δὲ, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἄρρωστοι, συστελλό-

(1) Λέξεις ψυχῆς δραστηρίου, ἀντὶ τοῦ βάλε εἰς τὸ στόμα σου.

(2) Εἶπο μὲν προηγουμένως, ὅτι οἱ Στωϊκοὶ διαίρουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς ἰδιώτας (κοινούς ἀνθρώπους, ἢ χυδαίους), εἰς προκόπτοντας, (τοὺς ἀρχισαντας νὰ παιδεύονται) καὶ εἰς πεπαιδευμένους, ἢ φιλοσόφους. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐν τῇ συνηθείᾳ λέξις Πηπαιδευμένος εἰς τὴν σημασίαν Φιλόσοφος, εἰσαχθεῖσα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς φιλιώσεως τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας μετὰ τὴν τῶν Στωϊκῶν.

μενος νὰ κινήσῃ τι τῶν καθισταμένων, πρὶν ἢ λάβῃ πῆξιν ¹.

3. Τὴν ὄρεξιν καθ' ὀλοκληρίαν ἔχει σηκωμένην ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του ². Τὴν δὲ ἔκκλισιν ἔχει μετατεθειμένην εἰς μόνα τὰ παρὰ φύσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ὄντων ³· μεταχειρίζεται εἰς ὅλα ὀρμὴν χαλαράν· ἂν φαίνεται ἡλίθιος, ἢ ἀμαθὴς ⁴, δὲν φρον-

(1) Καθὼς δηλονότι προσέχουν οἱ ἄρρωστοὶ νὰ μὴ κινήσουν τι ἀπὸ τὰ πεπονημένα μέλη, ἕως ὅτου λάβουν πῆξιν· οὕτω καὶ ὁ προκόπτων δὲν μετακινεῖ τι τῶν καθισταμένων, ἕως ὅτου λάβῃ πῆξιν ὁ ἐγκέφαλός του.

(2) Ἦτοι δὲν ἐπιθυμεῖ τι, πρὶν ἢ μάθῃ, τί πρέπει νὰ ἐπιθυμῇ.

(3) Τὴν μὴ θελητικὴν διάθεσιν, (ὡς μᾶς συγχωρηθῆ νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐνταῦθα τὴν λέξιν «Ἐκκλισιν» οὕτως) τὴν ἔχει μετατεθειμένην, εἰς ὅσα δὲν θέλει ἡ φύσις τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ὄντων· δηλαδὴ, δὲν θέλει αὐτὸς, ὅ,τι δὲν θέλει ἡ φύσις τῶν πραγμάτων.

(4) Τὴν λέξιν ΑΜΑΘΗΣ, ὁ Συμπλίκιος φαίνεται, ὅτι ἀνέγνωτεν ἔδῳ, ΜΑΣΘΛΗΣ, ἐξηγούμενος Σελ. 342. «Μάσθλης δὲ, ὁ ἔκλυτός ἐστι, τοῖς μεμαλαγμένοις δέρμασιν ὁμοίος ὢν.» Κατὰ συνέπειαν ὁ Κοραῆς κάμνει ἀκριβεστέρων ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως, ὡς ἐφεξῆς· «Μάσθλης ἀρσενικῶς καὶ Μάσθλη θηλυκῶς κατ' ἀφαιρέσιν ἀπὸ τοῦ Ἰμάσθλη, συνώνυμον τοῦ Ἰμάς.» Πρῶτος, λέγει, φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰπποκράτης (περὶ Νουσ. βιβ. § 57. Σελ. 83.) μεταχειρίσθη τὴν λέξιν «καὶ τρίζει τὸ πνεῦμα, οἷον Μάσθλης,» τὸ ὅποιον ὅτι ὁ Γαληνὸς (κατὰ τὴν Φοσίου διόρθωσιν) ἐξηγεῖται δέρμα. Καθ' Ἠτύχιον, «Μάσθλη, καὶ Μάσθλης, δέρμα, καὶ ὑπόδημα φοινικῶν, καὶ ἡνία, διφθέρα,» καὶ «Ἰμάσθλη μᾶστιξ ἀπὸ τοῦ Ἰμάσσειν, ὃ ἐστὶ, τύπτειν τῷ ἱμάντι.» Ἐλέγετο δὲ καὶ Ἰσθλη (κατὰ συκοπὴν ἴσως) Ἰσθλη, αἰγία μηλωτῆ, ΑΜΥΡΙΣ, » λέγει ὁ αὐτὸς Ἠτύχιος, ὅπου πρέπει νὰ γράφωμεν, καθὼς στοχάζομαι, Ἡ ΔΕΡΙΣ. Μάσθλης δὲ μεταφορικῶς ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Κωμικὸν (Ἰκπ. 269) καὶ ὁ Κλέων, τὸ ὅποιον

τίθει· ἐν ἐνὶ λόγῳ παραφυλάττει ἑαυτὸν ὡς ἐχθρὸν,
καὶ ἐπίβουλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ΄.

Ὅταν τις σεμνύνηται¹ εἰς τὸ, ὅτι δύναται νὰ νοῆ καὶ νὰ ἐξηγηῆται τὰ Χρυσίππου βιβλία, λέγε αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι ἂν ὁ Χρῦσιππος δὲν εἶχε γράψει ἀσαφῶς, οὗτος δὲν ἤθελεν ἔχει παντελῶς ἀφορμὴν νὰ σεμνύνηται. Ἄλλ' ἐγὼ τί ἐπιθυμῶ; ἐπιθυμῶ νὰ καταμάθω τὴν φύσιν, καὶ νὰ ἀκολουθῶ αὐτήν· ζητῶ λοιπὸν, ποῖος εἶναι ὁ ἐξηγούμενος² τὴν φύσιν, καὶ ἀκούσας, ὅτι, Χρῦσιππος εἶναι ὁ ἐξηγητῆς, ἔρχομαι πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ τὰ γεγραμ-

ὁ Σχολιαστὴς ἐξηγεῖται οὕτως, «Μάσθλης δὲ κυρίως, εἶναι ὁ μεμαλαγμένος
» καὶ ἀπαλὸς καὶ τρυφερὸς ἱμάς. Καλῶς λοιπὸν μετεχειρίσθη ἐπὶ τῶ
» ὀνόματι τοῦ Κλίωνος, δεικνύων ὁμοῦ τὸν ὑπουλον αὐτοῦ τρόπον καὶ
» τὴν λαγαρότητα (χαυνότητα), καὶ σκόπτων ὡς Βυστέα (ταμπάκην) ἀπὸ
» τοῦ; ὁποῖους οἱ ἱμάντες κατεργασθέντες γίνονται τοιοῦτοι. Μάσθλης
» λοιπὸν εἶναι ὁ μεμαλαγμένος ἐντὸς πονηρίας. (Κορ. Ἐπικ. Σελ. 140.)

(1) Ἦτοι καμαρώνη, ὡς συνήθως ἐκφραζόμεθα.

(2) Ὁ Κοραῆς λέγει, μήπως ἦτον γραμμένον, Εἰσηγούμενος; ὅχι διότι δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ λέγηται ἐξηγούμενος, ὁ Εἰσηγούμενος καὶ διδάσκων τί, ἀλλὰ διότι ἐδῶ τοῦλάχιστον ὄφειλε μὲ τὴν λέξιν νὰ ᾔηται διακεκριμένος ὁ Χρῦσιππος ἀπὸ τὸν παρακόλουθον τὰ Χρυσίππεια μαθήματα παραδιδόντα γραμματικόν, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὸν ἐξηγούμενον ὀνομάζει. (Κορ. Ἐπικ. Σελ. 141).

μένα ζητῶ λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα τὸν ἐξηγητὴν ἕως ἐδῶ δὲ ἀκόμη δὲν εἶναι τίποτε σεμνόν ¹. Ὄταν δὲ εὕρω τὸν ἐξηγητὴν, δὲν μένει ἄλλο, εἰ μὴ νὰ βάλλω εἰς πρᾶξιν τὰ παρηγγελμένα. Τοῦτο αὐτὸ εἶναι σεμνόν· ἂν δὲ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐξήγησιν θαυμάσω τί ἄλλο, παρὰ γραμματικὸς ἀπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου; διαφέρω δὲ βέβαια κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀντὶ Ὀμήρου Χρῦσιππον ² ἐξηγῶ. Περισσότερον λοιπὸν, ὅταν τίς μοι εἴπη, Κάμε μοι ἀνάγνωσιν Χρυσίππου, ἐρυθριῶ ³, ὅταν δὲν δύνωμαι νὰ ἐπιδεικνύω ὅμοια τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

Εἰς ὅσα τίθενται ὑπ' ὄψιν σου ⁴, εἰς ταῦτα ἐμ-

(1) Ἐβρέθη ἄλλοτε, ὅτι σεμνὸς εἶναι ὁ ἐπισύρων εἰς ἑαυτὸν σέβας, καθὸ παραγομένης τῆς λέξεως ἀπὸ τὴν σέβας, σεβηνός, καὶ σεμνός.

(2) Ὁ Χρῦσιππος ἦτον μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Κλεάνθους, μαθητοῦ τοῦ Ζήνωνος, χρηματίσας ἀνὴρ εὐφυῆς, καὶ οἰκτιρῶν, καὶ φρεσὸν-νόητος. Διότι ἐπτακόσια πέντε συγγράμματα ἐξέδωκε, λέγει Διογένης ὁ Λαέρτιος (Ζ. 189.) Τὰ πλείστα ὁμοῦ γέμοντα ὄχι ἀπὸ ὀλίγας ἐναντιώσεως, καὶ καλλιλογίας, καὶ ἐμφαίνοντα μᾶλλον τὸν λάλιστον σοφιστὴν, παρὰ τὸν φιλόσοφον· ἦτον δὲ καὶ παραδοξολόγος ὁ Χρῦσιππος, ὥστε τῶν Κυνικῶν ὄχι μόνον τῆς μωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσχρουργίας ἰθαύμαζε (ἰδ. Πλούταρχ. Περὶ Στωϊκ. ἐναντιωμ. § 21. Σελ. 288.). (Κοραῆς Ἐπικ. Σελ. 141.)

(3) Ἦτοι κοκκινίζω, ὡς κοινωτέρως λέγαμεν.

(4) Εἰς τὰ παρεκκενόμενα δηλονότι.

μενε, ὡς εἰς νόμους, λογαριάζων, ὅτι θὰ ἀσεβήσης, ἂν παραβῆς τι. Ὅ,τι δ' ἂν εἶπη τις περὶ σοῦ, μὴ γυρίζῃς νὰ τὸν ἰδῆς ¹. διότι τοῦτο δὲν εἶναι ἰδικόν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ'.

1. Εἰς ποῖον ἀκόμη καιρὸν ἀναβάλλει τὸ νὰ ἀξιοῖ ² ἡ ψυχὴ σου νὰ πράττῃ τὰ βέλτιστα, καὶ εἰς καμμίαν περίστασιν νὰ μὴ παραβαίῃ ³ τὸν κραταιὸν λόγον; Περέλαβες ἤδη τὰ θεωρήματα ⁴ ἀπὸ ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ συναναστραφῆς, καὶ συνανεστράφῃς. Ποῖον λοιπὸν ἀκόμη διδάσκαλον προσδοκᾷς, διὰ νὰ ἀναθέσῃς εἰς ἐκεῖνον τὴν ἐπανόρθωσίν σου; Δὲν εἶσαι πλέον μειράκιον ⁵, ἀλλ' ἀνὴρ ἤδη τέλειος ⁶. ἂν τώρα ἀμελήσῃς

(1) Ἦτοι μὴ τῷ δίδῃς ἀκράσιν.

(2) — Πρετεντέρη, ὡς ἡ κοινοτέρα ἔκφρασις.

(3) Τὴν πρᾶξιν ταύτην ὁ Μάρκος ἀνόμασεν, α. Ἀποστροφὴν ἀπὸ τοῦ αἰροῦντος λόγου (ἦτοι κραταιοῦ) (βιβ. β. ε')

(4) — τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας.

(5) Ἡ μειρακιακὴ ἡλικία ἀρχίζει, ἐξ ἧς ἐποχῆς ἀρχίζει ὁ παῖς νὰ ἐπιθυμῇ ἀφροδίσια, καὶ παύει εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος. Παράγεται δὲ ἡ λίξις ἀπὸ τὸ ἰμείρωμα, τὸ ἐπιθυμῶ.

(6) Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἡ ἀνδρική ἡλικία ἤρχιζεν ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος, καὶ ἔληγε τὸ τεσσαρακοστὸν ὄγδοον· ἔπειτα δὲ ἀπὸ τὸ 48 ἂν μέ-

καὶ ὀκνήρευθῆς, καὶ πάντοτε ἀναβολὰς ἐπὶ ἀναβολῶν κάμνης, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπὶ ἄλλων ὀρίζης, μετὰ τὰς ὁποίας ὅτι θὰ προσέξῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀνεπαισθήτως θὰ μένης ἀπρόκοπτος, καὶ θὰ ζῆς καὶ θὰ ἀποθάνῃς κοινὸς ἄνθρωπος.

2. Ἦδη λοιπὸν ἄς ἀξιῶσῃ τὸ ἡγεμονικὸν σου νὰ ζῆς ὡς τέλειος ἀνὴρ, καὶ προκόπτων· καὶ πᾶν ὅ,τι σοὶ φαίνεται βέλτιστον, ἄς σοὶ ᾗναι νόμος ἀπαράβατος· καὶ ἂν ἐπίπονόν τι, ἢ ἡδὺ, ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον παρουσιάζεται ἐνώπιόν σου, ἐνθυμοῦ, ὅτι τῶρα εἶναι ὁ ἀγὼν, καὶ ἤδη παρόντα τὰ Ὀλύμπια ¹,

χρὶ ὕβου ἐλέγετο πρεσβύτης, ἀπὸ 56ον, μέχρι 70ου γέρων· καὶ ἀπὸ 70ου καὶ ἐπέλεινα ἔσχατόγηρος. Ἀπὸ τῆν ἀνωτέρω δὲ ἔκφρασιν παρατηρεῖ τις, ὅτι ὁ Ἐπίκτητος ἀποτείνεται πρὸς μόνους τοὺς ἀνδρας ἐπιτιμητικῶς, νομίζων, φαίνεται, τοὺς νέους συνήθως μὲν μὴ ἐπιδεκτικούς τῆς τελειοποιήσεως εἰς τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, διὰ σφοδρότητα παθῶν καὶ ἀπειρίαν, καὶ ἐπομένως ἀξίους συμπαθείας· ἀκολουθῶς δὲ, παρέχοντας ἐλπίδας, χρόνου προϊόντος, νὰ βελτιωθῶσιν.

(1) Εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, τόπον τῆς ἐπαρχίης Ἡλείας πλησίον τῆς πάλαι πόλεως Πίσης ἐν Πελοποννήσῳ, ὅστις εἶναι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νῦν χωρίων Δρούβα, καὶ Μωράκα, Δήμιε Ὀλυμπίας, ἐτελεῖτο κατὰ τετραετίαν ἑορτὴ Πανελληνίος, ἐνθα συνήρχοντο πανταχόθεν χάριν ἔθνηκῆς πανηγύρεως, ἧτις ὠνομάζετο Ὀλύμπια, προσπακουμένης τῆς λέξεως ἱερά. Ἦσαν δὲ περίφημοι οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ πανηγυριζόμενοι ὑφ' ὄλων κοινῶς τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, οἵτινες καὶ ἄλλως Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐλέγοντο Olympia Certamina. Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ συστάσεως τῶν ἀγῶνων τούτων ὑπάρχον διάφοροι γνῶμαι παρὰ τοῖς ἑρχισιτέροις ἱστορικοῖς. Κατὰ τινὰς μὲν

καὶ δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ κάμνης ἀναβολὰς, καὶ ὅτι μιᾶς ἡμέρας καὶ ἑνὸς περιστατικοῦ ἢ παρά-
 βλεψις ἐξαφανίζει τὴν προκοπὴν, καὶ πάλιν μιᾶς ἡ-
 μέρας καὶ ἑνὸς περιστατικοῦ ἢ ἐπιμέλεια σώζει τὴν
 προκοπὴν.

3. Ὁ Σωκράτης ἔγεινε Σωκράτης, διότι δὲν προ-
 σεῖχεν εἰς κανὲν ἄλλο, ἀφ' ὅσα τῷ ἐνεφανίζοντο, εἰ-
 μὴ, εἰς τὸν λόγον· σὺ δὲ, ἂν καὶ ἀκόμη δὲν ᾔῃσαι
 Σωκράτης, τοῦλάχιστον χρεωστεῖς νὰ ζῆς, ἐπιθυ-
 μῶν νὰ ᾔῃσαι Σωκράτης.

λέγεται, ὅτι ἐσύστησεν αὐτοὺς πρῶτον ὁ ἴδιος Ζεὺς μετὰ τὴν κατὰ τῶν
 Τιτάνων νίκην του. Κατ' ἄλλους δὲ, ὁ Πίτος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὠνομάσθη
 καὶ ἡ ἐν Ηλίδι πόλις Πίσα· (Ἀριστοφ. Πλουτ. καὶ Σχόλ. αὐτόθι). Κατ' ἄλ-
 λους δὲ ἐσύστηθησαν ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆα, ὅτε οὗτος ἐκυρίευσεν τὴν Ἠλι-
 νικήτας τὸν Αὐγίαν περὶ τὸ 1350 ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Ἀκολουθῶν ἀνανεω-
 θέντες περὶ τὸ 776· ἔτος πρὸ Χριστοῦ ὑπὸ Ἰρίτου, ἡγεμόνος τινὸς
 τῆς Ηλίδος, ἐφυλάχθησαν τοῦ λοιποῦ ἀδιάλειπτοι, ἐπαναλαμβανόμενοι
 ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν, περὶ τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν τοῦ Ἐκατομβαιῶ-
 νος μηνὸς, συμπύπτοντος μὲ τὸν ἡμέτερον Ἰούλιον, ἢ Αὐγουστον, καὶ
 ἐχρησίμευον ὡς κοινὴ τῶν Ἑλλήνων χρονολογικὴ Διάταξις. Τὰ εἶδη τῶν
 ἀγῶνων τούτων ἦσαν, ἡ πάλη, ἡ πυγμὴ, ὁ δρόμος, τὸ ἄλμα, καὶ ὁ δίσκος·
 οἱ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀγωνιζόμενοι ἐκαλοῦντο μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα Ἀθληταί.
 Ἐκτός δὲ τούτων ἐγίνοντο καὶ ἄλλων εἰδῶν ἀγῶνες, ὡς τῆς Μουσικῆς,
 Ποιητικῆς, καὶ ῥητορείας· οἱ δὲ νικηταί ἐλάμβανον ὡς ἀριστεῖον τῆς
 εἰς ἕκαστον εἶδος ὑπεροχῆς τῶν ἑνα στέφανον ἐκ κλάδου ἔλαιας ἀπὸ τὸ
 αὐτόθι ἱερὸν ἄλσος τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἡ ἔναρξις τῶν ἀγῶνων τούτων
 ἐγίνετο συνήθως μὲ θρησκευτικὰς τελετὰς, καὶ θυσίας, καὶ διήρχουν πέν-
 τε ὁλοκλήρους ἡμέρας. Πινδ. Ἡροδ. Περσ. Δ. Απολλ. Β. 7, 2. Ἡ ἑ-
 ρορτὴ αὕτη συνέτεινε πολὺ εἰς διατήρησιν καὶ αὐξήσιν τῶν ἀνδρικῶν
 φρεσῶν τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ

1. Ὁ πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατος τόπος ¹ ἐν φιλοσοφίᾳ εἶναι, ὁ τόπος, ὁ τῆς χρήσεως τῶν θεωρημάτων, δηλαδὴ νὰ μὴ ψεύδῃται τις. Ὁ δεύτερος εἶναι, ὁ τόπος τῶν ἀποδείξεων· δηλαδὴ, πόθεν εἰξεύρομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ψευδῶμεθα. Τρίτος δὲ τόπος εἶναι, ὁ βεβαιωτικὸς αὐτῶν τούτων καὶ διασαφητικὸς, δηλαδὴ, πόθεν εἰξεύρομεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις, τί πρᾶγμα δηλονότι εἶναι ἀπόδειξις; τί πρᾶγμα ἀκολουθία; τί πρᾶγμα μάχη; τί πρᾶγμα ἀλήθεια; τί πρᾶγμα ψεῦδος;

2. Ὁ μὲν λοιπὸν τρίτος τόπος εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον· ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον. ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπου πρέπει νὰ ἀναπυῶμεθα, εἶναι ὁ πρῶτος. Ἡμεῖς ὅμως κάμνομεν τὸ ἀνάπαλιν· διότι εἰς τὸν τρίτον τόπον διατρίβομεν, καὶ περὶ ἐκεῖνον εἶναι ὅλη μας ἡ σπουδὴ· τὸν δὲ πρῶτον παντελῶς ἀμελοῦμεν. Τοιοῦτον ψευδόμεθα μὲν, πῶς δὲ ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ψευδῶμεθα, πρόχειρον τὸ ἔχομεν ².

(1) Ἡ λέξις τόπος, σημαίνουσα φυσικῶς μέρος τι, ἢ διάστημα, ὑπὸ τινος σώματος κατεχόμενον, ἢ περιοριζόμενον ὑπὸ τινων συνόρων, καὶ ἐπομένως, ἀγρὸν, χωρίον, χώραν, ἐπαρχίαν, καὶ Βασιλείον, ἐδῶ λαβούτα χοῆσιν συγγραφικὴν, σημαίνει ΘΕΜΑ, ἢ ΥΠΟΘΕΣΙΝ.

(2) Δηλαδὴ ψευδόμεθα ἐν γνώσει καὶ ἐθελοκακίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'.

1. Ἐν πάτῃ περιστάσει πρέπει νὰ ἔχωμεν πρόχειρα τὰ ἐφεξῆς ῥητά ¹.

1. Ἄγου δέ με, ὦ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἢ Πήγαινέ με, ὦ Ζεῦ, Πεπρωμένη, καὶ σὺ βέβαια ἢ Πεπρωμένη ²

Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἶμι διατεταγμένος. Ὅπου ἅπαξ μ' ἔχετε διατεταγμένον.

Ὡς ἐφομαί γε ἄοκνος· ἦν δέ γε Διότι θὰ ἀκολουθήσω βέβαια ἄοκνος· μὴ θέλω, ἐὰν δὲ δὲν θέλω,

Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἤττον Κακὸς κατασθεῖς, ἐφομαι. ὄχι· ὀλιγώτερον θὰ ἀκολουθήσω ³.

(1) Τὸ μὲν πρῶτον, λέγει ὁ Συμπλίκιος, εἶναι Κλεάνθους τοῦ Στωϊκοῦ, μαθητοῦ τοῦ Ζήνωνος, διδακτικῶν δὲ τοῦ Χρυσίππου. Τοῦτου καὶ ἀνδριάντα θαυμαστὸν εἶδον, λέγει, εἰς αὐτὴν τὴν Ἀττὴν, τὴν πατρίδα του, ἀνατιθέντα κατ' ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου τῶν Ῥωμαίων εἰς τιμὴν τοῦ ἀνδρός. Τὸ δὲ δευτέρον, λέγει, Εὐριπίδου τοῦ Τραγικοῦ, ἔκ τινος ἀγνώστου Τραγωδίας. Τὸ δὲ τρίτον, ἀπὸ τῶν Κρίτωνα Πλάτωνος. Τὸ δὲ τέταρτον ἐκ τῆς παρὰ τῷ Πλάτῳ αὐτῷ Συκκρατικῆς ἀπολογίας.

(2) Οἱ Στωϊκοὶ εἶχον περὶ τῆς Εἰμαρμένης τὴν ἐφεξῆς δόξαν, ἢ δόγμα. Ἐλεγον, ὅτι τίποτε ἄνευ αἰτίας δὲν εἶναι (τὸ «ἄλλως λεγόμενον» αἰτιατὸν ἄνευ αἰτίας δὲν εἶναι») ἀλλ' ὅτι τὸ πᾶν εἶναι ἀλληλένδεκόν τι, συνιστάμενον ἐκ μεταβολῶν πολλῶν, καθὼς εἶναι σειρὰ Κρίτων πολλῶν ἀλληλενδέτων, τῶν ὁποίων καμμία δὲν εἶναι γενομένη ἄνευ αἰτίας τινός. Τὸ ἐκ τούτων λοιπὸν γενόμενον ἀποτελεσμα, ὅπως διέταξεν ἡ Παμμέγιστος φύσις· οἱ Στωϊκοὶ Πεπρωμένην ὠνόμασαν. Ἐντεῦθεν ἄρα ἢ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς Πεπρωμένη εἶναι ἢ καθ' ἡμᾶς Θεία Πρόνοια.

(3) Περὶ τοῦ, ὅτι πρέπει νὰ ἔπεται τις εἰς τὰς θείας εὐδοκίας συνω-

2. Ὅστις δ' ἀνάγκη συγκεχώρη-
κεν καλῶς,

Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖ' ἐπί-
σταται.

Ὅστις δὲ ὑποχωρεῖ
εἰς τὴν ἀνάγκην μὲ
εὐμένειαν,

Σοφὸς λέγεται παρ'
ἡμῖν· διότι γνωρίζει
τὰ θεῖα.

3. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, ἂν οὕτω πως ᾗναι εὐδοκία
Θεῶν, οὔτω πως ἄς γένη.

4. Ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος νὰ σκοτώσουν
μὲν εἰμποροῦν, νὰ βλάψουν δὲ, ὄχι¹.

δὰ μὲ τὸν Κλεάνθην καὶ ὁ Μάρκος (I. κή.) εἶπεν, « Εἰς μόνον τὸ
λογικὸν ζῶον εἶναι δεδομένον νὰ ἀκολουθῇ ἐκουσίως εἰς γινόμενα· ἡ ἀ-
λόγιστος δὲ παρακλούθητις καθ' ὅλα εἶναι ἀναγκαῖον.

(1) Τοῦτο δὲ ἴσον μὲ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν, καὶ κατὰ λέξεις μόνου
διαφέρειν, τὸ, « Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτείνοντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειαι. » (Ματθ. Ι. 28.)

2. Order of the day...
the first day...

ALPHABETICALLY
The first day...

3. The first day...

4. The first day...

5. The first day...

6. The first day...

7. The first day...

8. The first day...

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ¹
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΑΛΛΩΝ

ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ.

* 1. Ὁ συμπεπλεγμένος με τύχην βίος² ὁμοιάζει με ποταμὸν χειμάρρον³ καθότι εἶναι καὶ ταραχώδης, καὶ καταγεμάτος ἀπὸ λάσπην, καὶ δυσκολοέμβατος, καὶ τυραννικὸς, καὶ πολύηχος, καὶ ὀλιγοχρόνιος.

* 2. Ψυχὴ ἢ ἐνασχολουμένη εἰς ἀρετὴν, ὁμοιάζει

(1) Ὅσα εἶναι τοῦ Ἐπικτήτου, ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παραγρά-
φου Ἄστερισκον.

(2) Ὁ ἄνθρωπος δηλονότι ὁ παραδεδομένος εἰς τὴν φορὰν τῆς τύχης,
καὶ μὴ ἐνεργῶν τὰς ὑποθέσεις του μετὰ προμελέτης καὶ σκέψεως ὠρίμου.

(3) Ἦτοι τὸν σχηματιζόμενον τὸν χειμῶνα ἀπὸ ἀναλύσεις χιόνων καὶ βρο-
χῆς, καὶ ὀρμητικῶς τρέχοντα, καὶ μετ' ὀλίγον ξηραίνόμενον.

μέ πηγὴν ἀένναον ¹· καθότι καὶ αὐτὴ ἔχει ὕδωρ καθαρόν, καὶ ἀτάραχον, καὶ πότιμον, καὶ νόστιμον, καὶ κοινωνικόν, καὶ πλούσιον, καὶ ἀφθαρτον ².

* 3. Ἄν θέλῃς νὰ ᾔσαι ἀγαθός, πρῶτον πίστευσον, ὅτι εἶσαι κακός.

* 4. Καλλίτερον εἶναι νὰ σωφρονῇ τις πλεονάκεις, ὁμολογῶν, ὅτι σφάλλει ὀλιγάκεις, παρὰ νὰ σφάλῃ πολλάκεις, λέγων, ὅτι ἀμαρτάνει ὀλιγάκεις.

* 5. Κόλαζε τὰ πάθη, διὰ νὰ μὴ τιμωρῆσαι ἀπὸ αὐτά.

* 6. Μὴ τοσοῦτον αἰσχύνεσαι, ὅταν οἱ ἄνθρωποι σέ λέγουν κακόν, ὅσον πρέπει νὰ ἀποφεύγῃς τὸ νὰ ᾔσαι κατὰ ἀλήθειαν κακός.

* 7. Ἄν θέλῃς νὰ ὀνομάζῃσαι καλός, μάθε νὰ λέγῃς καλὰ· ἀφοῦ δὲ μάθῃς νὰ λέγῃς καλὰ, προσπάθει νὰ κάμνῃς καλὰ, καὶ οὕτω θέλεις ἀπολαύσει τὸ καλὸν ὄνομα.

* 8. Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν πρῶτον εἶναι ὄνομα ἀρετῆς, τὸ δὲ δεύτερον, ὄνομα κακίας· καὶ τὰ

(1) Ἦτοι μὲ βρύσις πάντοτε ἀναβρύουσαν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ ἀρχαιότερα σημασία τῆς λέξεως βρύσις διαφέρει ἀπὸ τὴν τῆς σημερινῆς· διότι πάλαι βρύσις καὶ πηγὴ συνώνυμοι οὔσαι, ἐσήμαινον τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξαγωγῆς, ἢ ἀναβρύσεως ὕδατος· σήμερον δὲ βρύσις σημαίνει τὴν πάλαι λεγομένην κρήνην, ἣτις εἶναι ἀπωτέρω πηγῆς, καὶ ῥέουσα κατὰ διοχέτευσιν.

(2) Τὴν εὐεργετικότητά ὁδηγῶν ἐκκενουμένην πάντοτε, καὶ μηδέποτε ἐξαντλουμένην ἐπ' ἀγαθῶ αὐτῆς, καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς κοινωνίας.

δύο, ἔργα προαιρέσεως. Εἰς ὄσους δὲ δὲν ὑπάρχει προαίρεσις, εἰς τούτους δὲν κολλᾷ οὔτε τὸ ἔν, οὔτε τὸ ἄλλο¹. ψυχὴ δὲ εἶναι συνειθισμένη νὰ δεσπόζη τὸ σῶμα, καὶ ὅσα εἶναι περὶ τὸ σῶμα, ἀμέτοχα προαιρέσεως· διότι κάνεις δὲν εἶναι δοῦλος, ὑπάρχων τὴν προαίρεσιν ἐλεύθερος.

* 9. Κακὸς δεσμὸς, σώματος μὲν εἶναι τύχη, ψυχῆς δὲ, κακία· διότι ὅστις μὲν ἔχη τὸ σῶμά του λελυμένον, τὴν δὲ ψυχὴν του δεδεμένην, εἶναι δοῦλος· ὅστις δὲ πάλιν ἔχη τὸ σῶμά του δεδεμένον, τὴν δὲ ψυχὴν του λελυμένην, εἶναι ἐλεύθερος.

* 10. Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει φύσις διὰ θανάτου, καὶ ἡ κακία διὰ χρημάτων· τὸν δὲ δεσμὸν τῆς ψυχῆς λύει ἀρετὴ διὰ μαθήσεως, καὶ ἐμπειρίας, καὶ ἀσκήσεως.

* 11. Ἄν θέλῃς νὰ ζῆς ἀταράχως καὶ εὐαρέστως, προσπάθει τοὺς συνοίκους σου ὅλους νὰ ἔχῃς ἀγαθοὺς· θὰ τοὺς ἔχῃς δὲ ἀγαθοὺς, ἂν τοὺς μὲν θέλοντας διδάσκῃς, τοὺς δὲ μὴ θέλοντας ἀποπέμψῃς· διότι θὰ φύγῃ μὲ τοὺς φυγόντας ὁμοῦ ἢ μοχθηρία, συγχρόνως καὶ ἡ δουλεία· καὶ θὰ μείνῃ ὀπίσω εἰς τοὺς συμμένοντας μετὰ σοῦ ἡ χρηστότης, καὶ ἡ ἐλευθερία.

(1) Δὲν τὸν πιάνει δηλαδὴ, ἀρμόζει οὔτε ἡ ἐλευθερία, οὔτε ἡ δουλεία.

12. Εἶναι αἰσχρὸν, μὲ τὰ δωρήματα τῶν μελισσῶν γλυκαίνων τις τὴν κατάποσιν ¹, τὸ δῶρον τῶν θεῶν, τὸν λόγον, νὰ πικρίζῃ μὲ τὴν κακίαν ².

13. Κάνεις φιλοχρήματος, καὶ φιλήδονος, καὶ φιλόδοξος, δὲν εἶναι φιλόανθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος ³.

14. Καθὼς δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιθυμῆς, πλέων ἐντὸς μεγάλου, καὶ γλαφυροῦ, καὶ πολυχρύσου πλοίου, νὰ καταποντίζηται οὕτω μηδὲ νὰ ἐπιθυμῆς, καθήμενος ἐντὸς οἰκίας ὑπερμεγέθους, νὰ χειμάζησαι.

* 15. Εἰς συμπόσιον μὲν προσκληθέντες, τρώγομεν ὅ,τι εὐρωμεν ἔμπροσθέν μας. Ἐὰν δέ τις διατάξῃ τὸν ὑποδεχόμενον νὰ τῷ βάλλῃ ὀψάρια, ἢ πλακούντας ⁴, θὰ μᾶς φανῆ ἄτοπος· ἀλλ' εἰς τὸν Κόσμον αἰτοῦμεν ἀπὸ τοῦς θεοῦς, τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς δίδουν, καὶ ταῦτα, ἐν ᾧ εἶναι πολλὰ, ὅσα μᾶς ἔχουν πραγματικῶς δομένα.

(1) Ἡ τὸν λάρυγγα, ὡς συνηθέστερον λέγεται.

(2) Ἐδῶ κατακρίνει, νομίζω, τὰς δωροδοκίας, ἢ ἄλλας ὠφελείας ἀθεμίτους παραδεχομένας ἐπὶ προδοσίᾳ δικαιοσύνης παρὰ παντὸς καταχραστοῦ.

(3) Τῆς ῥήσεως αὐτῆς τὸ κείμενον κατὰ τινα ἔκδοσιν εἶναι ὡς ἐφεξῆς « Οὐδεὶς φιλοχρήματος, καὶ φιλήδονος, καὶ φιλόδοξος, καὶ ἀφιλόανθρωπος, » ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος »· ἀλλ' ἐγὼ ἐπροτίμησα τὸ τῆς ὀρωμένης ὡς παραδεχθὲν παρὰ κριτικωτέρων, καὶ ὀρθότερον.

(4) Ἦτοι μπουγάτσαι, ἢ μπορέκια· διότι ἡ λέξις πλακούς εἶναι γαστρική, σημαίνουσα πλακωτὰ ζυμαρικά.

* 16. Νόστιμοι εἶναι, εἶπεν, ὅσοι μεγαλοφρονοῦσιν εἰς ὅσα δὲν εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας. Ἐγὼ, λέγει, εἶμαι καλλίτερός σου, διότι ἔχω ἀγροὺς πολλοὺς, σὺ δὲ πεινασμένος πλαγιάζεις· ἄλλος λέγει, Ἐγὼ εἶμαι ὑπατικός¹. ἄλλος δὲ, Ἐπίτροπος ἐγὼ². ἄλλος, Ἐγὼ οὐλας τρίχας ἔχω³. ἀλλὰ ἵππος πρὸς ἵππον δὲν λέγει, Καλλίτερός σου εἶμαι, διότι πολὺν χιλὸν⁴ ἔχω, καὶ κριθάρια πολλὰ, καὶ χαλινοῖ μου εἶναι χρυσοῖ, καὶ ἐρίππιά⁵ μου ποικίλα· ἀλλὰ λέγει τὸ, Ταχύτερός σου εἶμαι. Καὶ πᾶν ζῶον καλλίτερον κτὶ χειρότερον εἶναι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἄρα λοιπὸν ἀνθρώπου μόνου ἀρετὴ δὲν ὑπάρχει; ἀλλὰ πρέπει ἡμεῖς εἰς τρίχας νὰ ἀφορῶμεν, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τοὺς πάππους;

* 17. Πρὸς μὲν τὸν ἰατρὸν, ὅταν δὲν συμβουλεύῃ τίποτε, βαρυκαρδίζουσιν οἱ ἀρρώστοι, καὶ νομίζουν, ὅτι εἶναι ἀπελπισμένοι ἀπὸ αὐτόν· πρὸς δὲ τὸν φιλόσοφον διατί δὲν εἴμπορεῖ τις νὰ διατεθῇ οὕτως, ὥστε νὰ στοχασθῇ, ὅτι εἶναι ἀπελπισμένος ὁ σω-

(1) Ἡ λέξις ὑπατικός σημαίνουσα δύο, τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν ὑπατον, καὶ τὸν χρηματίσαντα ὑπατον, ἢ ἄλλως λεγόμενον προῦπατον, ἐδῶ σημαίνει, νομίζω, τὸν προῦπατον.

(2) Ἐννοεῖται, ὑπάτου.

(3) Ἦτοι εἶναι οὐλόθριξ, ἢ Σγουρομάλλης, ἢ Κατσαρομάλλης.

(4) — ἔηρὸν χόρτον, ἢ ἄλλως λεγόμενον, Σανόν.

(5) — Σέλλαί.

φρονισμός του, ἂν τίποτε δὲν λέγῃ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὰ χρήσιμα ¹;

* 18. Οἱ ῥωμαλέον σῶμα ἔχοντες, καὶ καύματα, καὶ φύγη ² ὑπομένουσιν. Οὕτω καὶ οἱ ἐρρώμενοι τὰς ψυχὰς, καὶ ὀργὴν ³, καὶ λύπην, καὶ περιχάρειαν, καὶ τὰ ἄλλα πάθη ὑποφέρουσιν.

* 19. Ἐξέταζε τὸν ἑαυτὸν σου, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, νὰ πλουτῆς θέλεις, ἢ νὰ εὐδαιμονῆς· καὶ ἂν μὲν θέλῃς νὰ πλουτῆς, εἴξευρε, ὅτι οὔτε ἀγαθὸν εἶναι, οὔτε εἰς τὴν ἐξουσίαν σου εἶναι παντάπασιν· ἂν δὲ θέλῃς νὰ εὐδαιμονῆς, εἴξευρε, ὅτι καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν σου εἶναι· ἐπειδὴ ὁ μὲν πλοῦτος εἶναι δάνειον τύχης, ἐν καιρῷ τῷ κατ' αὐτὴν προσήκοντι χορηγούμενον· ἡ δὲ εὐδαιμονία, προῖον τῆς προαιρέσεως.

* 20. Καθὼς ἔχιν ⁴, ἢ ἀσπίδα ⁵, ἢ σκορπίον, ὅταν βλέπῃς ἐντὸς ἐλεφαντίνου, ἢ χρυσοῦ ἀγγείου, δὲν τὸ ἀγαπᾷς, δὲν τὸ εὐδαιμονίζεις διὰ τὴν πολυ-

(1) Ὅταν δηλονότι δὲν τῷ κάμνῃ παραινέσεις καὶ νοουθεσίας.

(2) Ἦται καὶ ζέστας καὶ φύχρας.

(3) Ὀργὴ, καὶ ἄλλοτε ἐρρέθη, εἶναι θυμὸς πεπαλαιωμένος.

(4) Ὀφίδιον φαρμακερὸν τὸ ὁποῖον ἄλλοι μὲν λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἡ ὄχνη-δρα, ἄλλοι δὲ ὀχιά· καὶ ἄλλοι πάλιν, ὅτι εἶναι τὸ ἀρσενικὸν τῆς ἐχίδνης.

(5) Ὁσαύτως φαρμακερὸν ὀφίδιον, οὕτως ὀνομαζόμενον, διὰ τὸν λόγον ἴσως, ὅτι δεικνύει σχῆμα ἀσπίδος, τοῦ πάλαι εἰς χρῆσιν ἀμυντικοῦ ὅπλου, τανῦν δὲ ὀνομαζομένου Ἰρρικιστί μὲν σκουτάρι· τουρκιστί δὲ καλκᾶν.

τέλειαν τῆς ὕλης τῆς φερούσης· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι φθοροποιὰ ἢ φύσις του, τὸ ἀποφεύγεις, καὶ τὸ βδελύττεσαι. Οὕτω καὶ ὅταν ἴδῃς ἐντὸς πλοῦτου καὶ ὄγκου τύχης κακίαν ἐμφωλεύουσαν, μὴ καταπλαγῆς διὰ τὴν περιλάμπειαν τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐντὸς τοῦ τρόπου κιβδηλίαν ¹.

* 21. Ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι ἴδιον τῶν ἀγαθῶν· ἡ πολυτέλεια εἶναι ἴδιον τῶν κακῶν· ἡ σωφροσύνη ² εἶναι ἴδιον τῶν ἀγαθῶν· καλεῖ δὲ ἡ μὲν σωφροσύνη εἰς τὴν εὐτέλειαν, καὶ τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ πλοῦτος, εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀποχὴν τῆς σωφροσύνης· δυσχερὲς ἄρα πλούσιος νὰ σωφρονῇ, καὶ σώφρων νὰ πλουτῇ ³.

* 22. Καθὼς, ἂν ἦσουν ἐσπαρμένος, ἢ γεννημένος ἐντὸς πλοῦτου, δὲν ἤθελες σπεύσει, νὰ ὑπάρχῃς

(1) Ἡτοι ὡς κοινοτέρως λέγεται, καλπουζανοσύνην.

(2) Ἐδῶ εἰς τὴν γενικωτέραν τῆς σημασίας ἢ λέξις, τὸ νὰ ἔχη ἐηλαδὴ τις σφᾶς τὰς φρένας, ἢ τὰ μέτρα του.

(3) Τῆς ῥήσεως αὐτῆς τῆς συμπερασματικῆς μὲ τὸ πρῶτον μὲν μέρος συμφωνεῖ ἢ ἐξῆς ῥήσις τοῦ Εὐαγγελίου, « Εὐκοπώτερον κάμηλον διὰ » τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ » εἰσελθεῖν. » Μὲ τὸ δεύτερον δὲ μέρος τὸ Ὀθωμανικὸν ἐκείνο γνωμικόν, « χελάλ κιάρηλαν ἰκί τζομπλέκ πῆρ γιαννητὰ καγιναμάξ, » ἦτοι μὲ κέρδος δικαίως κερκτημένον δύο χύτραι εἰς τὴν αὐτὴν ἐστίαν δὲν βράζουσι.

κυβερνήτης αὐτοῦ * * * 1. διότι οὔτε ἐκεῖ ὑπάρχει προσταγή φυσική νὰ ἦσαι πάντοτε μὲ τὸ πλοῖον, οὔτε ἐδῶ, πάντοτε νὰ ἦσαι μὲ πλοῦτον· ἀλλ' εἶναι προσταγή νὰ ἦσαι πάντοτε μὲ τὸν λόγον. Τὸ ὁποῖον λοιπὸν σοὶ εἶναι φυσικόν, καὶ συγγενές ², ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκείον νομίσας, τοῦτο ἐπιμελοῦ.

* 23. Μεταξὺ μὲν Περσῶν ἂν ἐγεννώσουν, δὲν ἤθελες σπεύσεις νὰ κατοικήῃς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ διάγων ἐκεῖ νὰ εὐτυχῆς· ἔνδον δὲ πενίας γεννηθεῖς, τί σπεύδεις νὰ πλουτῆς, καὶ ὄχι αὐτόθι μένων νὰ εὐτυχῆς;

* 24. Καθὼς εἶναι καλλίτερον, θλιβόμενος ἐπὶ μικροῦ σκίμποδος ³ νὰ ὑγιαίνῃς, παρὰ κυλιόμενος ἐπὶ πλατείας κλίνης νὰ ἦσαι ἄρρωστος. Οὕτω εἶναι καλλίτερον νὰ συστέλλεσαι ἐντὸς μικρᾶς περιουσίας, καὶ νὰ εὐθυμῆς, παρὰ εὐρισκόμενος ἐντὸς μεγάλης νὰ δυσθυμῆς ⁴.

(1) Ἐδῶ ἡ ἀπόδοσις τῆς ἰσομοιώσεως λείπει, διαφθρεῖσα ἀπὸ τῶν Πανδαμάτορα χρέον, καὶ μοι φαίνεται ἀντικαταστατέα διὰ τοῦ ἐφεξῆς κώλου. « Οὕτω οὔτε ἂν ἐγεννήθης ἀνὰ μέτρον πλοῦτου νὰ ἀγωνιᾷς » διὰ νὰ διατηρῆς τὸν πλοῦτον μέχρι τέλους ζωῆς σου.»

(2) Διότι εἶσαι λογικὸν ζῶον, ἐπομένως τέκνον λόγου.

(3) Τὸ πτωχοκρεπές Ἑλληνικὸν κρεβάτιον, περὶ τοῦ ὁποῖου ἀναφέρει καὶ ὁ Μάρκος (Δ'. Γ'). τὸ κοινατέρως λεγόμενον κρουσακρέβατον, ἢ στρύποδα.

(4) Ἦτοι νὰ ἔχῃς καταπιεσμένην ψυχὴν.

* 25. Πενία δὲν δημιουργεῖ λύπην, ἀλλ' ἐπιθυμία· οὐδὲ πλοῦτος ἀπαλλάττει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ φόβου, ἀλλὰ λογισμὸς ¹. ἄρα λοιπὸν ἀφ' οὗ ἀποκτήσης τὸν λογισμὸν, οὔτε πλοῦτον θὰ ἐπιθυμήσης, οὔτε πενίαν θὰ μεμψοθῆς.

* 26. Οὔτε ἵππος διὰ φάτνην ², καὶ φάλαρα ³, καὶ τάπητας ⁴, οὔτε ἀγριόπτηνον διὰ κρόκην ⁵, καὶ φωλεὰν ὑφροῦται· καὶ γαυριᾶ, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο διὰ τὴν ταχύτητά των, ὁ μὲν ἵππος, τῶν ποδαρίων του, τὸ δὲ ἀγριόπτηνον, τῶν πτερῶν του· καὶ εὖ το λοιπὸν μὴ διὰ τροφήν καὶ σκέπην σου, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ τὴν ἔξωθεν περιουσίαν σου, πολὺ φουσκώνης ⁶, ἀλλὰ διὰ χρηστότητα καὶ εὐεργετικότητα.

* 27. Τὸ νὰ ζῆ τις καλῶς διαφέρει ἀπὸ τὸ νὰ ζῆ πολυτελῶς· διότι τὸ μὲν πρῶτον προέρχεται ἀπὸ σωφροσύνην, καὶ αὐτάρκειαν, καὶ εὐταξίαν, καὶ κοσμιότητα, καὶ εὐτέλειαν· τὸ δὲ δεύτερον προέρχεται ἀπὸ ἀκολασίαν, καὶ τρυφήν, καὶ ἀταξίαν, καὶ

(1) Ἦτοι λογαριασμὸς ἐσωτερικὸς ὀρθός.

(2) — Παχί.

(3) — Φάλαρον, ὁ προμετωπίδιος κόσμος, τὸ λεγόμενον τούρκιστὶ πα-
σάκι.

(4) Τάπησ, ὁ τούρκιστὶ χασιᾶς.

(5) Κρόκη, πούπουλα.

(6) Εἰς τὸ κείμενον εἶναι, μέγ' ὀγκύλλου, τὸ δὲ μέγ' ὀγκύλλομαι ση-
μαίνει τὸ, φουσκῶναι ὡσάν τὸν γάλλον, ἢ παγώνιον.

ἀκοσμίαν· τέλος δὲ, τοῦ μὲν πρώτου ἔπαινος ἀληθῆς· τοῦ δὲ δευτέρου, ψόγος· ἂν λοιπὸν θέλῃς νὰ ζῆς καλῶς, μὴ ζητῆς μετὰ πολυτελείας νὰ ἐπαινῆσαι.

* 28. Ἄς σοι ᾗναι μέτρον παντὸς φαγητοῦ καὶ ποτοῦ ὁ πρῶτος τῆς ὀρέξεως χορτασμός· προσφάγιον δὲ καὶ ἡδονή, αὐτὴ ἢ ὀρεξις· καὶ οὔτε περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα θὰ φροντίσης, οὔτε ἀπὸ ὀφθοποιούς θάχης χρεῖαν, καὶ εἰς ποτὸν θέλεις εὐχαριστηθῆ τὸ τυχόν.

* 29. Τὰς τροφὰς ἐτοίμαζε μὴ πολυειδεῖς καὶ δαπανηράς, ἀλλὰ λαμπράς καὶ εὐτελεῖς, ὥστε μήτε διὰ τὰ σωματικὰ ¹ αἱ ψυχαὶ νὰ ταραττωνται, μήτε πλανώμεναι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς ², νὰ ἐννοιάζωνται ὀλίγον τὰ σωματικὰ, ἔπειτα βλάπτωνται καθότι τὰ σώματα ἐξοπίσω τρυφῶσι, καὶ ἐπομένως ἀρρωστοῦσι.

* 30. Φρόντιζε, νὰ μὴ σε παίρουν τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου φαγητὰ, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ ψυχῇ σου εὐφροσύνη· ἐπειδὴ τὰ μὲν φαγητὰ ἀποσκυβαλίζονται, καὶ συνεκχύνεται ὁ ἔπαινος· ἀλλ' ἢ εὐφροσύνη, καὶ ἂν ἢ ψυχὴ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, μένει ἄφθαρτος.

(1) Ἦτοι διὰ τὰς δυσκολίας τῆς κατασκευῆς τῶν τροφῶν, καὶ τὸ πολυέξοδόν των.

(2) — Μήτε δυσαρσετημένα ἀπὸ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν τροφῶν, πλανώμεναι εἰς εὐρείσιν ἡδονῶν νὰ ἐννοιάζωνται. . . .

* 31. Εἰς τὰς ἐστιάσεις ἐνθυμοῦ, ὅτι ὑποδέχεσαι δύο, σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ ὅ,τι ἂν δώσης εἰς τὸ σῶμα, τοῦτο εὐθὺς ἔχυσας ἔξω· ὅ,τι δ' ἂν δώσης εἰς τὴν ψυχὴν, τοῦτο φυλάττεις διὰ παντός.

* 32. Μὴ προσφέρῃς ὀργὴν συγκερασμένην συγχρόνως μὲ πολυτέλειαν· διότι πολυτέλεια μὲν πηδήσασα μὲ τὸ σῶμα μετὰ μικρὸν εξαφανίζεται· ἡ δὲ ὀργὴ εἰσελθοῦσα εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, μένει μακρατάτους χρόνους. Πρόσεχε λοιπὸν, μὴ, παραφερθεὶς ἀπὸ ὀργὴν, ὑβρίσης τοὺς δαιτυμόνας¹ πολυτελῶς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ τοὺς εὐφράνης, φιλεύων εὐτελῶς, καὶ φερόμενος μὲ ἡμερότητα.

* 33. Νὰ ἐννοιάζῃσαι ἐν καιρῷ Τραπεζίου, νὰ μὴ ᾔῃαι οἱ ὑπηρέται περισσότεροι τῶν ὑπηρετουμένων· διότι εἶναι ἄτοπον νὰ δουλεύουν πολλαὶ ψυχαὶ εἰς ὀλίγας στιβάδας².

* 34 Ἄριστον μὲν εἶναι, νὰ κάμνῃς κοινωνοὺς τῶν παρόντων τοὺς θεράποντάς σου, εἰς μὲν τὰς ἐτοιμασίας μὲ αὐτάς σου τὰς χεῖρας συνεργαζόμενος, εἰς δὲ τὴν τράπεζαν συντρώγων μὲ αὐτούς· ἂν ὅμως τὸ ταιοῦτον δέν σοι τὸ ἐπιτρέπη ἡ περίστασις, ἐνθυμοῦ, ὅτι, ἐν ᾧ δέν εἶσαι κουρασμένος, ὑπηρε-

(1) Ἦτοι τοὺς φιλευμένους.

(2) Ἡ λέξις στιβάς εἶναι τοῦ κειμαίνου καὶ σημεῖνε κυρίως τὸ χαρταρόστρωμα· ἀλλ' ἐδῶ σημαίνει τὸ κοινοτέρως λεγόμενον μιντέρι, εἰς ὀλίγα λοιπὸν μιντέρια, (διότι οἱ παλαιοὶ συνήθως ἔτρωγον ἀνακειμένοι, ἀλλὰ καθὼς ἡμεῖς τώρα λέγομεν, εἰς ὀλίγας καθήκλας πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ.

τεῖσαι ἀπὸ κουρασμένους, ἐν ᾧ τρώγεις ὑπηρετεῖσαι ἀπὸ μὴ τρώγοντας, ἐν ᾧ πίνεις, ὑπηρετεῖσαι ἀπὸ μὴ πίνοντας, ἐν ᾧ λαλεῖς, ὑπηρετεῖσαι ἀπὸ σιωπῶντας, ἐν ᾧ εἶσαι ἀπλωμένος, ὑπηρετεῖσαι ἀπὸ συνεσταλμένους· τότε οὔτε αὐτὸς θυμωθείς θὰ περιπέσης εἰς ἄτοπον, οὐδὲ ἕτερον ἐξαγριώσας, θὰ τὸν καταστήσης χαλεπὸν¹.

* 35. Ἐριδες καὶ φιλονεικίαι πανταχοῦ μὲν ἄτοποι, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀπρεπεῖς εἰς τὰς ὀμιλίαις τὰς γινομένας εἰς συμπόσιον· διότι οὔτε μεθύων τις δύναται νὰ διδάξῃ τὸν νήφοντα, οὔτε πάλιν ὁ μεθύων δύναται νὰ πεισθῇ ἀπὸ τὸν νήφοντα. Ὅπου δὲ δὲν ὑπάρχει παροῦσα ἡ νηφαλιότης, πειθοῦς σκοπὸς ματαίως σὲ κάμνει νὰ κοπιάζῃς.

* 36. Οἱ τέττιγες² εἶναι μουσικοί· οἱ δὲ κοχλῖαι³ ἄφωνοι· χαίρουσι δὲ, οἱ μὲν κοχλῖαι ὑγραίνόμενοι, οἱ δὲ τέττιγες ζεσταινόμενοι· ἔπειτα τοὺς μὲν κοχλῖας προκαλεῖ εἰς ἑαυτὴν ἡ ἔρσος, καὶ ἐπὶ τούτου ἐκβαίνουσι ἀπὸ τὰ ὄστρακά των· τοὺς δὲ τέττιγας πάλιν διεγείρει ἡλιοῦ ἀκμάζων, καὶ ἡλίου ἀκμάζοντος ἄδουσι. Τοιοῦτον ἂν θέλῃς νὰ ᾄδῃσαι μου-

(1) Ἦτοι ὠργισμένον, ἢ ὡς κοινοτέρως λέγεται, κατσοφιασμένον· διότι παρ' ἐμοὶ κριτὴ ἡ λέξις χαλεπὸς ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ χαλᾶν ὤπας, ἧτοι καταθιβάσειν τοὺς ὀφθαλμούς.

(2) — Οἱ κοινοτέρως λεγόμενοι Τζίντζιροι.

(3) — Σαλιάγκαι.

σικός καὶ εὐάρμοστος ἀνὴρ, ὅποταν μὲν εἰς τὰ συμ-
πόσια δροσισθῇ ἢ ψυχῇ σου ἀπὸ τὸν αἶνον, τότε
αὐτὴν μὴ ἀφίνης νὰ προπορεύηται καὶ μολύνηται
ἀλλ' ὅποταν εἰς τὰ συνέδρια καταφλογισθῇ ἀπὸ τὸν
λόγον, τότε εἰπέ τὴν νὰ θεσπίξῃ, καὶ νὰ ἄδῃ τὰ
λόγια τῆς δικαιοσύνης.

* 37 Τὸν πρὸς σέ ὁμιλοῦντα τριχῶς νὰ τὸν λο-
γαριάζῃς, ἢ ὡς καλλίτερόν σου, ἢ ὡς κατώτερόν
σου, ἢ ὡς ἴσον σου· καὶ ἂν μὲν ᾗναι καλλίτερός
σου, πρέπει νὰ τὸν ἀκούῃς, καὶ νὰ πείθῃσαι εἰς αὐ-
τόν· ἂν δὲ κατώτερός σου, νὰ τὸν πείθῃς· ἂν δὲ ἴ-
σος σου, νὰ συμφωνῇς μὲ αὐτόν, καὶ ποτέ δὲν θὰ
φωραθῇς φιλόνεικος.

* 38. Καλλίτερον συμβαδίσας μὲ τὴν ἀλήθειαν,
νὰ νικᾷ τις τὴν δόξαν, παρὰ συμβαδίσας μὲ τὴν
δόξαν, νὰ νικᾶται ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν ¹.

* 39. Ἐν ᾧ ζητεῖς τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ ζητή-
σῃς τὸ νὰ νικᾷς ἐκ παντὸς τρόπου· καὶ ἀφ' οὗ
εὗρης τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἔχῃς τὸ ἀκατατρόπωτον.

* 40. Ἡ ἀλήθεια παρ' ἑαυτῇ νικᾷ, ἢ δὲ δόξα πα-
ρὰ τοῖς ἔξω ².

(1) Ὅπερ ἐστὶ, κάλλιον φιλαλήθης καὶ ἀδοξος, παρὰ ἔνδοξος καὶ
ψεύστης.

(2) Δηλαδή νικᾷ τις, ἐνώπιον μὲν φιλαλήθων λέγων γυμνὴν τὴν ἀλή-
θειαν· ἐνώπιον δὲ τῶν ἐξωτερικῶν, ἦτοι κοινῶν ἀνθρώπων, μὴ θίγων
ἄφορμὰς καταφρονήσεως, καὶ χαίρων δόξαν ἄγαθῶν.

* 41. Συμφερότερον, νὰ ζῆ τις μετὰ ἐνὸς ἐλευθέρου, καὶ νὰ ὑπάρχη ἄφοβος, καὶ ἐλεύθερος, παρὰ νὰ ζῆ μετὰ πολλῶν, καὶ νὰ ἦναι δούλος ¹.

* 42. Τὸ ὁποῖον φεύγεις νὰ μὴ πάθῃς, τοῦτο μὴ ἐπιχειρῆς νὰ τὸ διαθέτῃς· φεύγεις δὲ δουλείαν, ἄπεχε ἀπὸ τὸ νὰ ἔχῃς δούλους· διότι ἐν ᾧ ὑποφέρεις νὰ ἔχῃς δούλους, αὐτὸς προηγουμένως ὁμοιάζεις, ὅτι ὑπῆρχες δούλος· διότι οὔτε κακία ἔχει κοινωνίαν μὲ ἀρετὴν, οὔτε ἐλευθερία μὲ δουλείαν.

* 43. Καθὼς ὁ ὑγιαίνων δὲν εἰμπορεῖ νὰ θέλῃ νὰ ὑπηρετῆται ἀπὸ ἀρρώστους, οὔτε οἱ σύνοικοί του νὰ ἀρρώστουν· οὕτω οὔτε ὁ ἐλεύθερος εἰμπορεῖ νὰ θέλῃ νὰ ὑπηρετῆται ἀπὸ δούλους, οὔτε οἱ σύμβιοί του θέλει νὰ ἦναι δούλοι.

* 44. Σὺ, ὅστις θέλεις νὰ ὑπάρχῃς ἐκτὸς δούλων, αὐτὸς νὰ ἀπολυθῆς ἀπὸ δουλείαν· θὰ ἦσαι δὲ ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῆς ἀπὸ ἐπιθυμίας· καθότι οὔτε Ἀριστείδης ², οὔτε Ἐπαμινώνδας ³, οὔτε Λυκούργος

(1) Αἱ λέξεις δούλος, καὶ δουλεία, εἶναι ὄχι εἰς τὴν σημερινὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ τὴν ἀρχαίαν των σηκασίαν, σημαίνουσαι στέρησιν ἐλευθερίας.

(2) Περὶ τῶν ὀνομάτων Ἀριστείδης καὶ Λυκούργος, ὄρα σημειώσεις τῶν ἀριθμῶν 67, καὶ 132.

(3) Ἐπαμινώνδας, περίφημος στρατηγὸς τῶν Θηβαίων, καὶ εἰς τῶν πορωτέρων καὶ πολιτικωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, υἱὸς Πολύμνιος, γεννηθεὶς εἰς Θήβας εἰς ἐνδεῆ κατὰστασιν, μαθητὴς τοῦ Πυθαγορεί-

γος, πλουτοῦντες καὶ δαυλευόμενοι, ὠνομάσθησαν, ὁ μὲν, δίκαιος· ὁ δὲ, θεός· ὁ δὲ, σωτήρ· ἀλλὰ πενιχρῶς διάγοντες ἀπέλυον τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ δουλείαν.

* 45. Ἄν θέλῃς ἡ οἰκία σου νὰ καλοοικηῆται, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· διότι καθ' ὃν τρόπον οὗτος δὲν ἔφραξε τὴν πόλιν μὲ τείχη, ἀλλ' ὠχύρωσε μὲ ἀρετὴν τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ διὰ παντὸς ἐφύλαξε τὴν πόλιν ἐλευθέραν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περιβάλλῃς, καὶ ἀνιστάνῃς πύργους ὑψηλοὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας στήριξ

σου φιλοσόφου Λύσιος, ὅστις ἐνίκησε 371· ἔτος Πρ· Χρ· εἰς Λεῦκτρα, πόλιν τῆς Βοιωτίας, μετὰ ἕξ χιλιάδων Θηβαίων τοὺς Λακεδαιμονίους εἰσβάλλοντας εἰς Βοιωτίαν μετὰ διπλασίονος δυνάμεως, ἐξαφάνισας τέσσαρας χιλιάδας ἀνδρας καὶ τὸν βασιλέα των Κλεόμβροτον. ὅστις ἐβοιωτάρχησε μετὰ Πελοπίδου, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰσελθὼν εἰς Πελοπόννησον, ἐπαναστάτησε τὰς συμμαχικὰς τῶν Λακεδαιμονίων πόλεις κατ' αὐτῶν ἐγκατέστησε τοὺς ἑκπατριθέοντας Μεσηνίους εἰς Μεσσηνίαν· ἦλθε μετὰ τοῦ στρατεύματός του ἀπέναντι τῆς Σπάρτης, τὴν ὁποίαν ὑπερασπίσθη ἡ γενναϊότης τοῦ τότε βασιλέως τῆς Ἀγησιλάου ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὅτε ἡ Σπάρτη συμμαχίσασα μετὰ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, ἀπεφάσισε νὰ ταπεινώσῃ τὴν αὐξανομένην ὑπεροχὴν τῶν Θηβαίων, ἐπικεφαλῆς στρατεύματος 33,000 ἐκστρατεύσας ἐκ νέου εἰς Πελοπόννησον ἀπήντησεν εἰς τὴν Ἀραδίαν ὄλην ὁμοῦ ἐνωμένην τὴν ἐχθρικήν δύναμιν τῶν συμμάχων, ἐνθα ἀνγκροτήσας περὶ τὴν Μαντινείαν τρομερὰν μάχην, ἔτρεψε τὴν φάλαγγα τῶν Λακεδαιμονίων εἰς φυγὴν, καὶ ἐν ᾧ ἐδίωκεν αὐτὴν μὲ μέγαν φόνον τῶν ἐχθρῶν, πληρωθεὶς ἀπὸ θανατηφόρον βέλος, ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρᾶς νίκης του. 362 ἔτος Π. Χ. τὸ σῶμά του ἐπῆραν οἱ Θηβαῖοι μὲ αἱματηρὰν μάχην.

μέ εϋνοίαν, καὶ πίστιν, καὶ φιλίαν, καὶ κἀνὲν βλαβερὸν δὲν θέλει εἰσελθεῖ εἰς αὐτήν, οὐδὲ ἂν τὸ σύμπαν στίφος τῆς κακίας παραταχθῆ ἐναντίον τῆς.

* 46. Μὴ μέ πίνακας ¹, καὶ ζωγραφίας περιβάλλῃς τὴν οἰκίαν σου, ἀλλὰ καταζωγραφίζέ την μέ σωφροσύνην διότι τὸ μὲν πρῶτον εἶναι ὑποκείμενον εἰς ἀλλοίωσιν, καὶ γοητεία ² πρόσκαιρος τῶν ὀφθαλμῶν· τὸ δὲ δεύτερον εἶναι στολισμὸς τῆς οἰκίας σύμφυτος ³, καὶ ἀνεξάλειπτος, καὶ αἰδῖος ⁴.

* 47. Ἐντὶ ἀγέλης βωδίων, προσπάθει φίλων ἀγέλαι νὰ ἀγελάζωνται ἐντὸς τῆς οἰκίας σου.

* 48. Καθὼς λύκος εἶναι ὅμοιος μέ σκύλλον, οὕτω καὶ κόλαξ, καὶ μοιχὸς, καὶ παράσιτος, μέ φίλον. Πρόσεχε τολοιπὸν, μὴ ἐντὶ σκύλλων φυλάκων λαθοσθῆς, καὶ δεχθῆς εἰς τὴν οἰκίαν σου λυμεῶνας λύκους.

* 49. Τὸ νὰ σπουδάξῃ τις νὰ θαυμάζῃται ἢ οἰκία του λευκανθίζουσα μέ γύψον, εἶναι ἴδιον ἀπειροκάλου· τὸ δὲ νὰ λαμπρύνῃ τὸ ἦθος του μέ χρηστότητα κοινωνίας, εἶναι ἴδιον φιλοκάλου, καὶ συγχρόνως φιλανθρώπου.

(1) Ἦτοι μέ κάδρα, καὶ χρωματισμοὺς ζωγραφικοῦς.

(2) — μάγευσις.

(3) — συγχρόνως δημιουργημένος, ἦτοι θεμελιώδης.

(4) Πρῶτον αἰετοειδὲς ὄν, καὶ μηδέποτε ἀλλοιούμενον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον εἶναι, λέγεται αἰδῖον.

* 50. Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ πρῶτον, μεγάλα δὲν θὰ ἀξιωθῆς· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τὰ μικρὰ, μεγάλως θὰ θαυματούῃς.

* 51. Δὲν εἶναι κἀνὲν πράγμα μικρότερον ¹ ἀπὸ τὴν φιληδονίαν, καὶ φιλοκέρδειαν, καὶ ἀλαζονείαν· κἀνὲν καλλίτερον ἀπὸ τὴν μεγαλοφροσύνην, καὶ ἡμερότητα, καὶ φιλανθρωπίαν, καὶ εὐποιίαν ².

* 52. Ἄν ἐξετάσωμεν δὲ τοὺς δυσχερεῖς ³ λεγομένους φιλοσόφους, οἱ ὅποιοι δὲν δοξάζουν, ὅτι ὑπάρχει κατὰ φύσιν ἡδονή, ἀλλ' ὅτι ἐπισυμβαίνει εἰς τὰ κατὰ φύσιν δικαιοσύνη, σωφροσύνη, καὶ ἐλευθερία· διὰ τί τάχα ἡ ψυχὴ εἰς μὲν τὰ ἀγαθὰ τοῦ σώματος, ἅτινα εἶναι μικρότερα, χαίρει καὶ γαληνιά, ὡς λέγει Ἐπίκουρος ⁴· εἰς δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἰδικά της, τὰ ὅποια εἶναι μέγιστα, δὲν ἡδύνηται; Μ' ὄλον ὅτι μοὶ ἔχει δομένην ἡ φύσις καὶ αἰδῶ, καὶ πολλάκις κρυφοκοκκινίζω, ὅταν ὑπολάβω, ὅτι λέγω τὸ αἰσχρὸν. Τοῦτο τὸ κίνημα δὲν μ' ἀφίνει

(1) Ἐδῶ ἡ λέξις «μικρότερον» σημαίνει ἀχρηστότερον· ἐννοεῖ δὲ εἰς εὐδαιμονίαν ἀνθρώπου.

(2) Ἡτοι εὐεργεσίαν.

(3) — τοὺς Κυνικούς·

(4) Ἐπίκουρος, εἰς τῶν περιφήμων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος, καθιδρυτῆς τῆς λεγομένης Ἐπικουρείου αἰρέσεως, γεννηθεὶς εἰς Γαργηττὸν, Ἀῆμον τῆς Ἀστικῆς, 342 Π. Χ. ἐκ πτωχῶν γονέων.

νὰ νομίσω τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ σκοπὸν τοῦ βίου.

* 53. Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες εἰς χεῖρας βαστοῦσι τὴν πολιτείαν ¹ Πλάτωνος, διότι ἀξιοῖ αἱ γυναῖκες νὰ ᾔναι κοιναί· καθότι προσέχουσι τὸν νοῦν των εἰς τὰς λέξεις καὶ ὄχι εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνδρός· ὅτι ἐπειδὴ διατάσσει, νὰ μὴ νυμφεύηται, καὶ συνοικῆ εἰς μὲ μίαν, ἄρα θέλει αἱ γυναῖκες νὰ ᾔναι κοιναί· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον, εἰσφέρει ἄλλο τι εἶδος γάμου· καὶ διὰ νὰ εἶπω γενικῶς οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν, ὅταν πορίζωνται ἀπολογίας πρὸς νομιμοποίησιν τῶν ἀμαρτημάτων των· ἐπειδὴ ἡ φιλοσοφία λέγει, ὅτι δὲν πρέπει μηδὲ τὸν δάκτυλον νὰ ἐκτείνῃ τις ματαίως.

* 54. Ἀπὸ τὰ ἡδέα, ὅσα γίνονται σπανιώτατα, ἐξόχως τέρπουσι.

* 55. Ἄν τις ὑπερβάλλῃ τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερέστετα εἰμποροῦν νὰ γένουν ἀτερέστετα ².

* 56. Διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιον νὰ ἐπαινῆ τις τὸν Ἀγριππῖνον ³, διότι κατασταθεὶς ἀξιοσέβαστος ἀνὴρ,

(1) Τὸ περὶ ἀρίστου πολιτεύματος σύγγραμμα Πλάτωνος, τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἀθηναίου Φιλοσόφου, μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους.

(2) Ἦτοι τὰ ἡδονικώτατα εἰμποροῦν νὰ γένουν ἀηδέστατα.

(3) Διάσημος Στωϊκὸς Ῥωμαῖος, πολίτης ἀγαθός, καὶ ὑπάλληλος δίκαιος, τὸν ὁποῖον δὲν ἐχώνευεν ἡ τοῦ Νέρωνος αἰσχρὰ ψυχὴ.

ἦ ποτέ δὲν ἐπήνεσεν ἑαυτὸν, καὶ ἐάν τις τὸν ἐπαινοῦ-
 σεν, ἐκοκκίνιζεν. Οὗτος δὲ ὁ ἀνὴρ εἶπεν, ὅτι ἦτον
 τοιοῦτος, ὥστε τοῦ συμβαίνοντος πάντοτε πρὸς αὐ-
 τὸν δυσκόλου πράγματος ἔπαινον ἔγραφεν· ἂν μὲν
 ἐθερμαίνετο, θέρμης· ἂν δὲ ἀδοξοῦσεν, ἀδοξίας· ἂν
 δὲ ἐξωρίζετο, ἐξορίας· καὶ μίαν φορὰν, ὅτε ἐμελλε
 νὰ ἀριστήσῃ, παρουσιάσθη ἀπεσταλμένος, λέγων, ὅτι
 ὁ Νέρων διατάττει τὴν ἐξορίαν του, καὶ αὐτὸς εἶπε,
 θὰ ἀριστήσωμεν λοιπὸν εἰς τὴν Ἀρικήν ¹.

57. Διογένης κἀνένα κόπον δὲν εἶπεν, ὅτι κα-
 λὸς, τοῦ ὁποίου σκοπὸς δὲν ἤθελεν εἶσθαι εὐψυχία,
 καὶ τόνος ψυχῆς, ἀλλ' ὄχι σώματος.

* 58. Καθὼς ἀληθῆς ζυγὸς ² οὔτε ἀπὸ ἀληθῆ
 ζυγὸν εὐθύνεται ³, οὔτε ἀπὸ ψευδοῦ ζυγὸν κρίνεται·
 οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτῆς οὔτε ἀπὸ δικαίους κρι-
 τὰς εὐθύνεται, οὐδὲ παρ' ἀδίκους δικάζεται.

* 59. Καθὼς εὐθὺ πρᾶγμα δὲν ἔχει χρεῖαν εὐθέ-
 ος πράγματος, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον, δικαίου.

* 60. Μὴ πρότερον ἐν ἐτέρῳ ⁴ δικαστήριῳ δι-

(1) Ἀρική, πόλις τοῦ Λατίου ἐν Ἰταλίᾳ, τανῶν Ariccia, πλησιέ-
 στατα τῆς Ῥώμης κειμένη.

(2) Ἡ λέξις ζυγὸς σημαίνει ἐνταῦθα τὴν ζυγαρίαν.

(3) Ἦτοι, ὡς κοινοτέρως λέγεται, ἰσιάζεται.

(4) — Ἐν ἀνθρώπινῳ.

κασίης, πρὶν αὐτὸς κριθῆς ἐνώπιον τῆς θείας δικαιοσύνης ¹.

* 61. Ἄν θέλῃς νὰ κάμνης τὰς κρίσεις δικαίας, μὴ καλογνωρίζῃς κανένα ἀπὸ τοὺς δικαζομένους, μηδὲ τὸν ἐνάγοντα, μηδὲ τὸν ἐναγόμενον, ἀλλὰ καλογνώριζε αὐτὴν τὴν δίκην.

* 62. Ὀλιγώτατα θὰ σφάλῃς εἰς τὰς κρίσεις, ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ διάγῃς ἄπταιστος.

* 63. Καλλίτερον εἶναι νὰ κρίνῃ τις δικαίως, καὶ νὰ μεμφοθῇ ἀναξίως παρὰ τοῦ καταδικασθέντος, παρὰ νὰ κρίνῃ ἀδίκως, καὶ νὰ ψέγηται δικαίως ἐνώπιον τῆς φύσεως ².

* 64. Καθὼς ἡ χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος ³, ὅχι πλέον καὶ αὐτὴ δοκιμάζεται ἀπὸ τὸν χρυσόν· οὕτω καὶ ὁ κρίνων κριτῆς δὲν κρίνεται ἀπὸ τὸν κρινόμενον.

* 65. Αἰσχρὸν, νὰ δικάζῃται ὁ δικαστῆς ἀπὸ ἐτέρους δικαστὰς ⁴.

(1) Δίκαζε δηλονότι, ὅπως θέλῃς νὰ σὲ δικάζουσι ἄλλοι.

(2) Εἰς τὴν ἐνάτην τῆς σημασίαν ἡ λέξις φύσις. Ἦτοι ἐνώπιον τοῦ σύμπαντος κόσμου.

(3) Ἡ Λύδιος, τὸ κοινοτέρως λεγόμενον Μεχέγκι.

(4) Νὰ μὴ δικάζεται δηλονότι ὁ δικαστῆς ἀπὸ ἄλλους δικαστὰς μήτε δίκην κακοδικείου, μήτε δωροδοκίας, μήτε ἄλλης τινὸς ἐγκληματικῆς πράξεως, ἀλλὰ μήτε διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις· τσοῦτον ἀμεμπτον θέλει τὴν δικαστὴν ἢ φιλοσοφία, καὶ αὐτὸς ὁ κοινὸς κόσμος.

* 66. Καθὼς ἀπὸ τὸ ὀρθὸν τίποτε δὲν εἶναι ὀρθότερον· οὕτως οὐδὲ ἀπὸ τὸ δίκαιον τίποτε εἶναι δικαιότερον.

* 67. Τὸ δὲ ἔργον Λυκούργου¹ τοῦ Λακεδαιμονίου ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν θαυμάζει; διότι παραλα-

(1) Λυκούργος ὁ περίφημος τῆς Σπάρτης νομοθέτης, υἱὸς τοῦ Βασιλέως Εὐνόμου, ἐκ τοῦ γένους τῶν Προκλειδῶν, καὶ ἀδελφὸς νεώτερος Πολυδέκτου, μετὰ τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον ἐπετρόπευσεν εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Λακεδαιμονίας, ἕως ὅτου ἠλικιώθη ὁ ἀνεψιὸς του Χαρίλαος· διὰ τὴν σχηματίσθαι τὴν ὁποίαν ἔθεσε νομοθεσίαν, περιῆλθε Κρήτην, ἔνθα περετήρησε νομοθεσίαν καὶ λοιπὴν πολιτικὴν διατάξιν τοῦ σοφοῦ Μίνως· Περιῆλθε τὰς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδας Ἴωνικὰς πόλεις, ὅθεν καὶ μετέφερε πρῶτος τὰ πολύτιμα καὶ ἀθάνατα ποιήματα τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν ἐν Εὐρώπῃ Ἑλλάδα· Περιῆλθε καὶ Αἴγυπτον, ἔνθα ἐμελέτησε τὰς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Διατάξεις. Ἔθεσε τὴν ἀναμορφωτικὴν ἐκείνην νομοθεσίαν του, καθ' ἣν ἐποχὴν προσεκλήθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, διὰ τὴν καταπαύσθαι τὰς ἐπισυμβάσας μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Βασιλέων δυσαρρεσκείας, καὶ στάσεις· ἐμετρίασε τὴν θυναστείαν τῶν βασιλέων μὲ σύστασιν Γερουσίας, συνισταμένης ἀπὸ εἰκοσιν ὀκτὼ μέλη ἐκ τῶν γεροντοτέρων καὶ ἐμπειροτέρων πολιτῶν· ἔδωσε δὲ καὶ εἰς τὸν λαὸν δικαίωμα ψηφοφορίας εἰς τὰς κοινὰς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους· ἀφ' οὗ δὲ καθίδρυσε τὴν σωτήριον ἐκείνην νομοθεσίαν του, παραδεχθεῖσαν εὐλαβῶς παρὰ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ ἐκυρωθεῖσαν παρὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς Μαντείου, ἀπεδήμησε, καὶ περιερχόμενος ἄλλοδαπὰς χώρας, ἀπέθανεν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐγκατερίθηςας, ἦτοι ἐκουσίως μείνας νηστικός· τὰ δὲ ὄστιά του μετέφεραν εἰς Σπαρτιᾶται, καὶ τὰ ἔθεσαν εἰς ἓνα μὲ πολλὴν ἀπλότητα αἰκοδομημένου τάφου· ἤγειρον δὲ καὶ ναὸν εἰς τιμὴν του, καὶ διέταξαν ἔτησιον φημέσιον θυσίαν Λυκούργεια καλουμένην.

θῶν τὸν νεανίσκον, τὸν ἐκβαλόντα τὸν ἕνα τοῦ ὀφθαλμὸν, ἀπὸ τὸν Δῆμον τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ τὸν τιμωρήσῃ κατὰ ἀρέσκειάν του, ὅχι μόνον δὲν ἐτιμώρησε τὸν ἐγκληματίαν, ἀλλὰ φωτίσας αὐτὸν, καὶ ἀναδείξας ἄνδρα ἀγαθόν, τὸν παρουσίασεν εἰς τὸ θέατρον. Ἐν ᾧ δὲ ἐθαύμαζον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, εἶπε. Τοῦτον ἔλαβον ἀπὸ Σᾶς πραγματικὸν ὑβριστήν, καὶ βίαιον ¹. τὸν ἀποδίδω δὲ εἰς Σᾶς πρᾶον καὶ δημοτικόν.

68. Πιττακὸς ² ἀδικηθεὶς ἀπὸ τινος, καὶ ἔχων ἐξουσίαν τὸν τιμωρήσῃ, τὸν ἀπέλυσε, εἰπὼν· Ἡ συγχώρησις εἶναι καλλιτέρα ἀπὸ τὴν τιμωρίαν· διότι ἡ μὲν συγχώρησις εἶναι ἴδιον ἡμέρου φύσεως, ἡ δὲ ἐκδίκησις, θηριώδους.

69. Ἀλλὰ παντὸς ἀνθρώπου τῆς μὲν φύσεως ἐκείνο τὸ ἔργον μᾶλλον εἶναι, τὸ τὴν συνδέσῃ, καὶ συναρμόσῃ τὴν ὀρμὴν τῆς φαντασίας τοῦ προσήκοντος καὶ ὠφελίμου. Τὸ τὴν στοχαζώμεθα δὲ, ὅτι θὰ ἡμεῖθα εὐκαταφρόνητοι παρὰ τοῖς ἄλλοις, εἰάν τοὺς πρῶτους ἐχθροὺς μας μὲ πάντα τρόπον δὲν βλάψωμεν τοῦτο εἶναι ἴδιον σφόδρα ἀγενῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων· καθότι λέγομεν, ὅτι γνωρίζεται μὲν ὁ εὐ-

(1) Ἡτοι ὡς κοινοτέρως λέγεται, ζορπᾶν.

(2) Πιττακὸς, υἱὸς Ἰρράδιου, Βασιλεὺς τῆς Μιτυλήνης, εἰς τῶν ἀρχαίων ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

καταφρόνητος και από τὸ, ὅτι εἶναι ἀδύνατος νὰ βλάψῃ· ἀλλὰ περισσότερο γινωρίζεται ἀπὸ τὸ, ὅτι εἶναι ἀδύνατος νὰ ὠφελῇ¹.

* 70. Ὅταν σοὶ ἐπέλθῃ διάθεσις νὰ σηκώσῃς χέρι, καὶ νὰ φοβερίσῃς τινὰ, ἐνθυμοῦ νὰ τῷ λέγῃς προτοῦ, ὅτι εἶσαι ἡμέρου φύσεως· καὶ μὴ πράξας καμμίαν πράξιν ἀγρίαν, θὰ διέλθῃς τὴν περίστασιν ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος².

* 71. Πρέπει νὰ εἰξεύρωμεν, ὅτι δὲν εἶναι εὐκὸλον νὰ ἔλθῃ εἰς ψυχὴν ἀνθρώπου δόγμα³, ἂν καθ' ἐκάστην ἡμέραν δὲν λέγῃ τις, δὲν ἀκούῃ, καὶ δὲν μεταχειρίζεται τὰ ἴδια πράγματα εἰς τὸν βίον.

72. Νικίας⁴ τοσοῦτον φιλόπονος ἦτον, ὥστε πολλάκις ἐρωτοῦσε τοὺς οἰκέτας⁵ του, ἂν ἤδη ἐλούσθῃ καὶ ἂν ἀρίστησε⁶.

(1) Δηλαδή μᾶλλον εὐκαταφρόνητος εἶναι ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ὠφελῇ ποσῶς, παρὰ τὸν μὴ δυνάμενον νὰ βλάπτῃ· διότι ὁ μὴ δυνάμενος νὰ βλάπτῃ, ἐνδέχεται κάποτε νὰ ὠφελῇ εἰς τι.

(2) Ἦτοι ἐλεύθερος ἀπὸ ἐξετάσεις, καὶ ἀπολογίας.

(3) — δοξασία ἢ πρέσβευμα.

(4) Νικίας υἱὸς Νικηράτου, εἰς τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἐνοξοτέρων Ἀθηναίων, ἀνὴρ κοσμαγάπητος, ἀντίπαλος τοῦ Δημαγωγοῦ Κλέωνος, ὁ φονευθεὶς μὲ ἐπώδυνον θάνατον ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐκείσε ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων.

(5) Ἦτοι τοὺς δούλους του. Εἶναι καλὸν, νομίζω, νὰ εἰσαχθῇ εἰς χρῆσιν ἡ λέξις οἰκέτης ἀντὶ τοῦ δούλου, καὶ ἡ λέξις δούλος νὰ διατηρῇ τὴν ἀρχαίαν σημασίαν της.

(6) — ἐπρογευματίσει.

73. Ἀρχιμήδην¹ διαγράφοντα σχήματα ἐπὶ τῆς μαθηματικῆς σανίδος, οἱ ὑπηρέται ἀποσπῶντές τον μὲ βίαν, τὸν ἄλειφον² αὐτὸς δὲ ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτοῦ ἀλειμμένου διέγραφε τὰ σχήματα.

74. Λάμπις ὁ Ναύκληρος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἀπέκτησε τὸν πλοῦτον; ἀπεκρίθη ὅχι μὲ δυσκολίας τὸν μέγαν· ἀλλὰ τὸν μικρὸν μὲ πολὺν κόπον.

75. Σόλων³ ἐρωτηθεὶς ἀπὸ Περιάνδρον⁴ εἰς συμπόσιον, ἐπειδὴ διετήρει σιωπὴν, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, διὰ σπανιότητα λόγων, ἢ διὰ μωρίαν σιωπᾶ· ἀλλ' εἶναι κἀνείς, εἶπεν ὁ Σόλων, μωρὸς δυνάμενος νὰ σιωπᾶ εἰς συμπόσιον;

76. Εἰς πᾶσαν περίστασιν μὴ ἔχῃς τοσαύτην πρόνοιαν περὶ κἀνενὸς πράγματος, ὅσον περὶ τῆς ἀσφαλείας· καθότι ἀσφαλέστερον τὸ νὰ σιωπᾶ τις παρὰ νὰ λέγῃ· πέπει δὲ νὰ μὴ λέγωμεν ὅσα εἶναι στερημένα νοῦ καὶ λόγου.

(1) Ἀρχιμήδης περίφημος μαθηματικὸς Συρακούσιος, γεννηθεὶς τὸ 287 ἔτος Π. Χ. ὁ κατακάυσας διὰ κατόπτρων τὸν στόλον τῶν Ῥωμαίων, πολιορκοῦντα τὴν πατρίδα του Συρακούσας.

(2) Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν τῇ λέξει ἄλειφον, ἐννοεῖται νομίζω καὶ τὸ ἔλουον· διότι οἱ παλαιοὶ συνήθως πρῶτα ἐλούοντο, καὶ ἔπειτα ἀλείφοντο.

(3) Εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ μέγας Νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων.

(4) Ὡσαύτως εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ τύραννος τῆς Κορίνθου περὶ τοῦ ὁποίου μεταγενέστεροι λέγουσιν, ὅτι ἀναξίως ἀνομάσθη σοφός, εἰς τὸν δὲ ἐσυμφωνοῦσαν αἱ πράξεις του μὲ τὴν σοφίαν του.

77. Καθώς οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ ² μὲ δλίγα φρύγανα ¹ ἀνάψαντες πολλήν φλόγα, κάμνουν εἰς τὰ κλυδωνιζόμενα εἰς τὸ πέλαγος πλοῖα πολλήν βοήθειαν· οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένη, αὐτὸς ἀρκούμενος εἰς ὀλίγα, μεγάλα εὐεργετεῖ τοὺς πολίτας.

* 78. Καθὼς ἂν ἐπεχειροῦσαις νὰ γένης κυβερνήτης πλοίου, ἤθελες μάθει καλὰ τὴν κυβερνητικὴν τέχνην, ³ *** Καθότι θά σοι ἦναι δυνατὸν, καθὼς ἐκεῖ νὰ κυβερνᾷς ὅλον τὸ πλοῖον, οὕτω καὶ ἐδῶ νὰ κυβερνᾷς ὅλην τὴν πόλιν.

* 79. Ἄν σοι πρόκειται νὰ κοσμήῃς τὴν πόλιν μὲ ἀνάθημα, πρῶτον ἀνάθες εἰς τὸν ἑαυτὸν σου τὸ κάλλιστον ἡμερότητας, καὶ δικαιοσύνης, καὶ εὐποιίας ἀνάθημα ⁴.

* 80. Θέλεις εὐεργετήσῃς σὺ τὴν πόλιν τὰ μέγι-

(1) Οἱ λεγόμενοι Φάροι, ἢ Φανάρια.

(2) Φρύγανα, τὰ λεπτὰ καὶ εὐάναπτα ξύλα, ἢ κλαδία· καὶ φαίνεται ὅτι τότε μὲ φρύγανα ἀναπτον τοὺς πυρσοὺς, ὅχι, καθὼς τῶρα ἡμεῖς, μὲ ἐλάδια.

(3) Ἐδῶ λείπει κῶλον ὀλόκληρον, ὡς νομίζω, τὸ, « Οὕτω καὶ ἀνθέ-
» λης νὰ πολυτεύηται, (ἦτοι νὰ λάβῃς ἀρχήν,) νὰ καλομάθῃς τὴν
» πολιτικὴν. »

(4) Ἦτοι ἀπέρωμα· ὁ δὲ νοῦς τοῦ λόγου, ὅτι τὸ πρῶτον καλὸν, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ τις εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας εἶναι πολίτης, εἶναι τὸ νὰ κάμῃ τὸν ἑαυτὸν του ἡμερον, δίκαιον, καὶ εὐεργετικόν· διότι ὁσον μὲν τὸ κατ' αὐτὸν τὴν ἀπαλλάττει ἀπὸ ζημίας. ἔπειτα δὲ καὶ εὐεργετεῖ καὶ ὑλικῶς, καὶ διανοητικῶς, προσφέρων, διδάσκων, καὶ γινόμενος εἰς τοὺς ἀσθενεστέρους παράδειγμα ἐρατῆς, καὶ χρηστότητος.

στα, ἂν δὲν ὑψώσῃς τοὺς ὀρόφους ¹, ἀλλὰ αὐξήσῃς τὰς ψυχάς· διότι καλλίτερον εἶναι γὰ κατοικοῦν εἰς μικρὰ οἰκήματα μεγάλαι ψυχαί, παρά εἰς μεγάλας οἰκίας ταπεινὰ ἀνδράποδα ².

* 81. Μὴ μὲ λίθους, κομιζομένους ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης, ποικίλλῃς τοὺς τοίχους μὲ κατασκευὴν τεχνικὴν· ἀλλὰ μὲ τὴν διαδομένην ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα παιδείαν γὰ διακοσμῆς τὴν διάνοιαν τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν πολιτευομένων ³, διότι μὲ βουλὰς ἀγαθῶν ἀνδρῶν καλοοικοῦνται αἱ πόλεις, ἀλλ' ὄχι μὲ λίθους καὶ ξύλα.

* 82. Καθὼς ἂν ἤθελες γὰ τρέφῃς λέοντας, δὲν ἤθελε σοὶ μέλει διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ζωγρείων ⁴, ἀλλ' ἤθελες φροντίζει διὰ τὴν πρᾶξιν τῶν ζώων· οὕτως ἂν προσπαθῆς γὰ γένης προϊστάμενος τῶν πολιτῶν, μὴ φροντίζῃς τοσοῦτον περὶ τῆς πολυτελείας τῶν οἰκοδομῶν, ὅποσον γὰ ἐπιμελῆσαι τὴν ἀνδρίαν τῶν ἐνδιατριβόντων.

* 83. Καθὼς καλὸς πωλοδάμνης ⁵ ἀπὸ τὰ πω-

(1) Ἦτοι τὰς ὀροφὰς, ἢ πατώματα.

(2) Παρατηρεῖ τις τὸ ὕψος καὶ τὴν φυσικότητα τῆς ἐκφράσεως, τὸν περὶ τοὺς παραλληλισμὸν αἱ μεγάλαι ψυχαί, λέγει, οἰκοῦσαι εἰς μικρὰ οἰκήματα ἔχουσι εὐρυχωρίαν· τὰ δὲ ταπεινὰ ἀνδράποδα, εἰς μεγάλας οἰκίας στενοχωρίαν.

(3) Ἦτοι τῶν ἀρχομένων καὶ τῶν ἀρχόντων.

(4) — Τῶν κοινοτέρως λεγομένων Κλουβίων.

(5) Ὁ δαμάζων πωλᾶρια, καὶ συνεδίζων αὐτὰ ἀνθρωποφοροῦντα ἢ ἀχθοφοροῦντα εἰς τακτικὴν περιπατητικὴν καὶ ὁρμικὴν ἔξιν· ὁ πω-

λάρια ὄχι τὰ μὲν καλὰ τρέφει, τὰ δὲ δυσήνια ¹ ἀφίνει νὰ φοφοῦν ἀπὸ τὴν πείναν, ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης καὶ τὰ δύο μέρη, κολάζει δὲ περισσότερο τὸ δυσήνιον, βιαζόμενος νὰ τὸ ἐξισώσῃ μὲ τὸ ἄλλο, τὸ εὐήνιον ². οὕτω καὶ ὁ κηδεμονικὸς ἀνὴρ, καὶ ἐπιστήμων τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, ἀπὸ τοὺς πολίτας τοὺς μὲν καλὴν γνώμην ἔχοντας ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς εὐεργετῇ, τοὺς δὲ ὑπεναντίον ἠθικὸν ἔχοντας δὲν ἀφίνει νὰ ἐξαφανισθῶσιν ὀλοτελῶς, ἀλλὰ τροφήν μὲν δίδει ἀφθόνως καὶ εἰς τὰ δύο μέρη, παιδεύει δὲ καὶ σφοδρότερον κατεπείγει τὸν ἀντιβαίνοντα εἰς τὸν λόγον καὶ τὸν νόμον.

* 84. Καθὼς οὔτε χὴν ἀπὸ κλαγγὴν ³, οὔτε πρόβατον ἀπὸ βληχὴν ⁴, καταπλήττεται οὕτως οὐδὲ ἀνοήτου ὄχλου φωνὴ πρέπει νὰ σὲ φοβίσῃ.

* 85. Καθὼς ὅταν ὄχλος ἀκρίτως σε ζητῇ τι ἀπὸ τὰ ἴδια του, δὲν ἐντρέπεται οὕτω μηδὲ σὺ, ὅταν ὄχλος σὲ κάμνῃ ἀδίκως νὰ ἐντραπῆς, νὰ ἀλλάξῃς τὴν γνώμην σου.

* 86. Ὅπερ ἐπιβάλλει εἰς τὴν πόλιν ἐκ μέρους

ῥὰ τοῖς τούρκοις συνήθως λεγόμενος Τσαμπάζης, (ἂν καὶ τσαμπάζην λέγουν καὶ τὸν σχοινοβάτην).

(1) Ἦτοι δυσκολοχαλίνωτα.

(2) — Εὐκολοχαλίνωτον.

(3) Κλαγγὴ ἐνταῦθα σημαίνει, νομίζω, φωνὰς χηνῶν, καὶ πτερυγοκροτήσεις

(4) Βληχὴ, βέλασμα προβάτων.

σου, τοῦτο προλαβὼν εἷσφερε, καὶ πῶποτε δὲν θά σου ζητήσουν τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

* 87. Καθὼς ὁ ἥλιος δὲν περιμένει μεταμελητικὰς παρακλήσεις ¹, καὶ κολακεύσεις, διὰ νὰ ἀνατείλῃ, ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ ἀγαπᾶται ἀπὸ ὅλους· οὕτω μὴδὲ σὺ νὰ περιμένῃς, κρότους καὶ φόφους ², καὶ ἐπαίνους, διὰ νὰ εὐεργετήσῃς, ἀλλ' ἐθειλοντῆς εὐεργέτει καὶ θὰ ἀγαπᾶσαι ἴσα μὲ τὸν ἥλιον.

88. Οὔτε καράβι μὲ μίαν ἄγκυραν, οὔτε βίον μὲ μίαν ἐλπίδα νὰ ὀρμίζωμεν ³.

89. Καὶ μὲ τὰ σκέλη, καὶ μὲ τὰς ἐλπίδας πρέπει νὰ διαβαίνωμεν τὰ δυνατὰ ⁴.

90. Θαλῆς ⁵ ἐρωτηθεὶς, τί πρᾶγμα εἶναι κοινότατον, ἀπεκρίθη, ἐλπίς· διότι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἔχουν τίποτε, ταύτην ἔχουν.

(1) Ἦτοι τὸ, σὲ παρακαλῶ, ἔπταισα, δὲν σοι σφάλλω ἄλλην φορὰν, ἀνάτελλε.

(2) Φόφος ἐδῶ δὲν σημαίνει, ὡς σύνηθες, θάνατον κτηνῶν, ἀλλὰ θόρυβον, ἢ ἦχον σφοδρὸν, ὡς καὶ πάλαι ἐσήμαινε.

(3) Ἦτοι ἀράσσωμεν.

(4) Ἦτοι καὶ μὲ τὰ ποδάρια πρέπει νὰ θέλωμεν νὰ φθάσωμεν, ὅπου θυνάμεθα νὰ φθάσωμεν, καὶ μὲ τὰς ἐλπίδας· δηλαδὴ νὰ ἐλπίζωμεν πράγματα, τὰ ὁποῖα θυνάμεθα νὰ ἀπολαύσωμεν.

(5) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ κατασταθεὶς φιλόσοφος χωρὶς νὰ λάβῃ κἀγένα διδάσκαλον, καὶ πλουτίσας τὴν φιλοσοφίαν μὲ γνώσεις ὡραίας, γεννηθεὶς 640. ἔτη Π. Χ. καὶ ἀποθανὼν 548 ἔτος ὡσαύτως πρ. χρ.

* 91. Ἀναγκαιότερον εἶναι ἴσας ψυχῆς παρά τὴν ἴσιν τοῦ σώματος· καθότι καλλίτερον εἶναι νὰ ἀποθάνη τις, παρά νὰ ζῆ κακῶς.

92. Πύρρων¹ ἔλεγε, τίποτε δὲν διαφέρει ἡ ζωὴ ἀπὸ τὸν θάνατον· καὶ τῷ εἶπέ τις, διατί λοιπὸν σὺ δὲν ἀποθνήσκεις; αὐτὸς δ' ἀπεκρίθη, διότι δὲν ἔχει κάμμίαν διαφορὰν.

93. Θαυμαστὴ εἶναι ἡ φύσις, καὶ ὡς λέγει Ξενοφῶν², φιλόζωος· καθότι τὸ σῶμα, τὸ ἀηδέστατον ἀπὸ ὅλα καὶ ῥυπαρώτατον, στέργομεν καὶ θεραπεύομεν· διότι ἂν ἐκαλοῦσεν ἡ περίστασις πέντε μόνον ἡμέρας νὰ περιποιηθῶμεν τὸ σῶμα τοῦ γείτονος, δὲν ἠθέλαμεν τὸ ὑποφέρει. Παρατήρει δὰ, τί πρᾶγμα εἶναι, νὰ σηκωθῆς ἀπὸ πρωίας, νὰ τρίβῃς ξένα ὀδόντια, καὶ νὰ ἀπονίπτῃς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἀφ' οὗ κάμνουν τι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα³. Τρώντι θαυμαστὸν νὰ ἀγαπῶμεν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἰς τσοῦτα ὑπηρετοῦμεν καθ' ἡμέραν⁴. Πατικόνω τοῦτον

(1) Πύρρων ἀρχηγὸς τῆς αἰρέσεως τῶν Πυρρῶνιστῶν, ἡ σκεπτικῶν οὐδὲς Πλειστάρχου, ἐκ τῆς πόλεως Εἰλου τῆς Πελοποννήσου· ἤμας 298. ἔτη πρ. χρ. ἰδὲ Λαέρτιον βιβ. 9. Σελ. 159.

(2) Ὁ Ἀθηναῖος, στρατηγὸς, καὶ φιλόσοφος, ὁ διαβιβάσας ἐκ Περσίδος εἰς ὀδῶν καὶ ἔθνων πολεμίων τοὺς δέκα χιλιάδας Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, μαθητὴς Σωκράτους.

(3) Ἦτοι τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

(4) — Μᾶς ἔχει κατακλαθωμένους.

τὸν θύλακον ¹. ἔπειτα τὸ κενόνω· τί ἀπὸ τοῦτο βαρύτερον; ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπηρετῶ τὸν θεόν· διὰ τοῦτο μένω, καὶ ἀνέχομαι λούων τὸ ταλαίπωρον τοῦτο σωματίον, χορταίνων, καὶ σκεπάζων. Ὅτε δὲ ἤμην νεώτερος, καὶ ἄλλο τι μοὶ ἐπρόσταττε, καὶ ἀνεχόμεν ². διὰ τί λοιπὸν δὲν ἀνέχεσθε, ὅταν ἡ δοῦσα πρὸς ἡμᾶς τὸ σῶμα φύσις μᾶς τὸ ἀφαιρῆ; τὸ ἀγαπῶ, λέγει· ἀλλὰ τὸ ὁποῖον δὰ πρὸ μικροῦ ἔλεγον, καὶ αὐτὸ, τὸ, νὰ τὸ ἀγαπᾶς σοὶ ἔχει δομένον ἢ φύσις· ἢ αὐτὴ δὲ λέγει, ἄφες αὐτὸ, καὶ μὴ ἔχῃς πλέον ἀντικείμενον μερίμνης ³.

* 94. Ἐάν νέος φθάνη εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐγκαλεῖ τοὺς θεοὺς * * * * ⁴ ὅτι ἐν ᾧ ἔπρεπεν ἤδη νὰ ᾄῃ ἀναπαυμένος, ἔχει βάσανα, καὶ παντελῶς ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν θέλει νὰ ζῆ ὅταν πλησιάζῃ ὁ θάνατος, καὶ στέλλει ἄνθρωπον πρὸς

(7) Ἡτοι τὴν, ὡς κοινοτέρως λέγεται, ταγαρτζίκαν. ἢ τραγατζίκαν.

(8) Ἐδῶ ἐννοεῖ, νομίζω, τοὺς ἀφροδισιασμοὺς

(9) Δηλαδή, ὡς λέγεται τουρκικώτερον, μεπεῶ. τοῦτο σημαίνει ἢ εἰς τὸ κείμενον λέξις « πᾶγμα ».

(1) Ἐδῶ ὑπάρχει πάλιν ἔλλειψις, ἀποτέλεσμα τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἔλλειπουν δὲ νομίζω, τὰ ἑξῆς. « Διότι δὲν τὸν ἄφηταν νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸς μέχρι γηράτος συνήθως, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὸν κόσμον » ἐν δὲ πάλιν ἀφήσουν οἱ θεοὶ νὰ ζήσῃ, καὶ νὰ γηράσῃ, καὶ ἀκολούθως οὗτος περιπέσῃ εἰς βάσανα, καὶ οὗτος ἔχει ἐγκλήσεις κατὰ τῶν θεῶν, ὅτι. »

τὸν ἰατρὸν, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ἀναδείξῃ ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειάν του. Θαυμαστοὶ εἶναι, εἶπεν, οἱ ἄνθρωποι μὴ θέλοντες μήτε νὰ ζοῦν, μήτε νὰ ἀποθάνουν.

95. Ἀπὸ τὴν μεγαλειτέραν, ἀλλὰ φαυλοτέραν περιουσίαν, πρέπει πανταχοῦ, καὶ ἐξάπαντος νὰ προτιμᾷ τις τὴν μικροτέραν, ὅταν ᾗναι καλλιτέρα.

96. Ὅτε μὲν ἡμεθα παῖδες, οἱ γονεῖς μᾶς παρέδωσαν εἰς παιδαγωγὸν, ἐπιτηροῦντα πανταχοῦ νὰ μὴ βλαπτώμεθα· ἀφ' οὗ δὲ ἐγείναμεν ἄνδρες, μᾶς παρέδωσεν ὁ θεὸς εἰς τὴν ἔμφυτον ἡμῶν συνείδησιν. Ταύτην λοιπὸν τὴν φύλαξιν δὲν πρέπει παντελῶς νὰ καταφρονῶμεν¹· ἐπειδὴ θὰ ἡμεθα καὶ εἰς τὸν θεὸν μὴ ἀρεστοί, καὶ ἐχθροὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν συνείδησιν.

97. Πλοῦτον δὰ πρέπει νὰ τὸν μεταχειριζώμεθα βέβαια ὡς ὕλην τινὰ ὅχι ὁμοίως εἰς πᾶσαν περίστασιν.

98. Ἀρετὴν δὲ δι' ὅλους μᾶλλον νὰ εὐχώμεθα, παρὰ πλοῦτον σφαλερὸν δι' ἀνόητους· διότι ἀπὸ τὰ χρήματα αὐξάνει ἢ κακία, καὶ ὅσον περισσότερόν τις εἶναι ἀνόητος, τόσον περισσότερον ἐξυβρίζει δυνατόν νὰ ἐκπληροῖ τὰς λυσσώδεις τοῦ ἡδονᾶς.

(1) Δηλαδή πάντοτε πρέπει νὰ ἀκούωμεν τὴν φωνὴν τῆς συνείδησός μας, ἥτις κατ' ἄλλους εἶναι ἐπίτροπος θεοῦ παρ' ἡμῶν.

99. Ὅσα δὲν πρέπει νὰ κάμνης, μηδὲ νὰ διδῆς ὑπόνοιαν, ὅτι τὰ κάμνεις.

100. Βουλεύου πολὺ πρὸ τοῦ νὰ λέγῃς, ἢ πράττῃς τι· διότι δὲν ἔχεις ἄδειαν νὰ ἀνακαλέσῃς τὰ λεχθέντα, ἢπραχθέντα.

101. Πᾶς τόπος εἶναι ἀσφαλῆς πρὸς τὸν ζῶντα μετὰ δικαιοσύνης.

102. Οἱ μὲν κόρακες τῶν ἀποθαμμένων ἐκβάλλουν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅταν πλεόν δὲν ᾔηται χρήσιμοι εἰς τίποτε· οἱ δὲ κόλακες τῶν ζώντων τὰς ψυχὰς διαφθείρουν, καὶ ψυχῆς ὄμματα τυφλόνουν.

103. Ὀργὴν πίθηκος, καὶ ἀπειλὴν κόλακος εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν πρέπει νὰ βάλωμεν.

104. Ἀποδέχου τοὺς θέλοντας τὰ χρήσιμα νὰ συμβουλεύωσιν, ἀλλ' ὄχι τοὺς σπουδάζοντας ἐκαστοτε νὰ κολακεύωσι· διότι οἱ μὲν πρῶτοι τὸ ἀληθινὸν συμφέρον βλέπουσιν· οἱ δὲ δεῦτεροι ἀποβλέπουσιν εἰς τὰς εἰκασίας τῶν ἰσχυρῶν, καὶ μιμούμενοι τὰς σκιάς τῶν σωμάτων, συννεύουσι¹ διὰ τὰ λεγόμενα ἀπὸ αὐτούς.

105. Ὁ νουθετῶν πρέπει πρῶτον νὰ ἐπιμελῆται τὴν αἰδῶ², καὶ τὴν φήμην τῶν νουθετουμένων· διότι, ὅσοι δὲν ἐρυθριῶσιν, εἶναι ἀδιόρθωτοι.

(1) Ἡτοι λέγουσι πάντοτε, Ναίτικε βέβαια, κινουῦντες πρὸς ἐπικύρωσιν τοῦ λόγου ὅποιουδήποτε, καὶ εὐχαρίστησιν τοῦ λέγοντος, τὰ φέσιά των.

(2) Νὰ παρατηρῇ δηλαδὴ ἂν ὁ νουθετούμενος κοκκινίσῃ τὸ πρόσωπον ἐν ᾧ ἰκρύει, καὶ εἰς ποίαν ὑπόληψιν τὸν ἔχει ὁ κόσμος.

106. Καλλίτερον εἶναι τὸ νουθητικὸν παρὰ τὸ ὄνειδιστικόν· διότι ἡ μὲν νουθεσία εἶναι μαλακὴ καὶ φιλική· τις πράξις· ὁ δὲ ὄνειδισμὸς πράξις σκληρὰ καὶ ὑβριστική.

107. Νὰ ἦσαι μεταδοτικὸς εἰς ξένους, καὶ εἰς τοὺς παρακαλοῦντας, καθ' ὅσον δύνασαι· διότι, ὅστις δὲν δίδῃ εἰς τὸν παρακαλοῦντα, οὐδὲ αὐτὸς θὰ λάβῃ, ὅταν παρακαλῇ.

108. Εἰς πειρατὴν τινα ἐμπεσόντα εἰς τὴν ξηρὰν ¹, καὶ διαφθειρόμενον ἀπὸ χειμῶνα, περιβόλαιον ² τις ἐπῆρε, καὶ τῷ ᾧ ὄωκε· τὸν ἔφερε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τὸν περιποιήθη κατὰ τ' ἄλλα. Ὀνειδισθεὶς δὲ ἀπὸ τινα, ὅτι εὐεργετεῖ τοὺς κακοὺς, ὅχι τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἤδη ἐτίμησα.

109. Ὅχι πᾶσαν ἡδονὴν ³, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τοῦ καλοῦ πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν.

110. Φρονίμου μὲν ἴδιον νὰ ἦναι ἐναντίος τῶν ἡδονῶν, ἄφρονος δὲ ἴδιον νὰ ἦναι δοῦλος τῶν ἡδονῶν.

(1) Ἡτοι, ὡς κοινοτέρως λέγεται, κουρσάρων καραθοσακισμένον, καὶ πεσμένον εἰς τὴν ξηρὰν.

(2) Πᾶν ἱμάτιον περιβάλλον ὅλον τὸ σῶμα, ἐνομάζεται περιβόλαιον· ὅθεν λέξις γενικὴ δυναμένη νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς κάππαν, εἰς ταμπάρον, καὶ λαιπά·

(3) Ἡδονὴν ἤδη τὴν μὴ φέρουσαν ἔπειτα μετάνοιαν·

111. Πάσης πραγματικῆς κακίας ὡς δόλωμα τρόπον τινὰ ἢ ἡδονὴ προβληθεῖσα, εὐκόλως τὰς λαιμαργοτέρας ψυχὰς ἐφελκύνει εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς ἀπωλείας.

112. Πρόλαβε νὰ κολάζῃς τὰς ἐπιθυμίας, διὰ νὰ μὴ κολάζῃσαι διὰ τὰς ἐπιθυμίας.

113. Κάνεις δὲν εἶναι ἐλεύθερος, ὅταν δὲν ἐξουσιάζῃ τὸν ἑαυτὸν του.

114. Ἡ ἀμπελος φέρει τρεῖς βότρυας ¹. ὁ μὲν πρῶτος εἶναι, ἡδονῆς· ὁ δὲ δεύτερος, μέθης· ὁ δὲ τρίτος, ὕβρεως ².

115. Ἐπὶ οἰνοποσίας μὴ πολυλογῆς, ἐπιδεικνύων παιδείαν· διότι θὰ ἐκφράζῃσαι, κινῶν χολάς.

116. Μέθυσος εἶναι ὁ πίνων πλέον τῶν τριῶν ποτηρίων· καὶ ἂν μεθύσῃ, ὑπερέβῃ τὸ μέτρον.

117. Νὰ ἀνανεόνησ τὸν περὶ θεοῦ λόγον καθ' ἡμέραν περισσότερον παρὰ τὰ φαγητά.

118. Συνεχέστερα, παρ' ὅσον ἀναπνέεις, ἔχε εἰς τὸν νοῦν σου τὸν θεόν.

119. Ἐὰν πάντοτε ἐνθυμῆσαι, ὅτι, ἐν ᾧ ἐργάζῃσαι ψυχικῶς, ἢ σωματικῶς, ὁ θεὸς παρίσταται

(1) Ἦτοι, ὡς κοινοτέρως λέγεται, τσαμπιά· Τσαμπιά δὲ λέγων ἐννοεῖ ἐξ ὕλης τὸ κατασκευάσμα, ἧτοι τὸν οἶνον.

(2) Ἄλλος δὲ ἀρχαῖος σοφὸς εἶπε περὶ τούτου διαφορετικώτερα· ὅτι τοῦ οἴνου τὸ μὲν πρῶτον ποτήριον, τῆς ὑγείας· τὸ δὲ δεύτερον, ἡδονῆς· τὸ δὲ τρίτον, ὕβρεως· τὸ δὲ τέταρτον, μανίας.

ἔφορος εἰς ὅλας σου τὰς προσευχὰς καὶ τὰς πράξεις, δὲν θὰ ἀμαρτήσης· θάχης δὲ σύνοικον τὸν θεόν.

120. Καθὼς τερπνὸν εἶναι νὰ βλέπη τις τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν ξηράν· οὕτως εἶναι τερπνὸν εἰς τὸν σωθέντα νὰ ἐνθυμῆται τοὺς κόπους.

121. Ὁ Νόμος θέλει μὲν νὰ εὐεργετῇ βίον ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν δύναται, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουν νὰ εὐεργετηθῶσι· διότι ὁ νόμος δεικνύει τὴν ἰδίαν του ἀρετὴν μεταξὺ τῶν πειθομένων.

122. Καθὼς εἰς τοὺς ἀρρώστους οἱ ἰατροὶ εἶναι σωτῆρες, οὕτω καὶ εἰς τοὺς ἀδικουμένους οἱ νόμοι.

123. Νόμοι ἀληθέστατοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ νόμοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι δικαιοτάτοι ¹.

124. Εἰς Νόμον, καὶ ἄρχοντα, καὶ τὸν σοφώτερον, νὰ ὑποχωρῇ τις εἶναι κόσμιον ἔργον.

125. Τὰ παρὰ νόμον γινόμενα εἶναι εἰς τύπον τῶν μὴ γινομένων ².

126. Ἐν καιρῷ εὐτυχίας νὰ εὖρη τις φίλον εἶναι εὐκολώτατον· ἐν καιρῷ δὲ δυστυχίας, ἀπὸ ὅλα δυσκολώτατον.

(1) Ἦτοι ὀρθοί, ἢ σύμφωνα μὲ τὸν ἐγνωστὸν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου σκοπὸν τοῦ Δημιουργοῦ.

(2) — τὰ παρανόμως γινόμενα μὴ τὰ γράφης εἰς τὸν κατάλογον τῶν πράξεων τῶν λογικῶν ἀνθρώπων.

127. Τοὺς ἄφρονας ὁ χρόνος, τοὺς δὲ φρονίμους ὁ λόγος ἀπαλλάττει ἀπὸ τὴν λύπην.

128. Εὐγνώμων¹, ὅστις δὲν λυπεῖται δι' ὅσα δὲν ἔχει, καὶ χαίρει δι' ὅσα ἔχει.

129. Ἐπίκτητος ἐρωτηθεὶς, πῶς εἰμπορεῖ τις νὰ λυπήσῃ τὸν ἐχθρόν του, εἶπεν, ἂν παρασκευάζῃ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ κάμνῃ κάλλιστα πράγματα.

130. Κάνεις φρόνιμος ὢν ἄς μὴν ἀλλοτριωθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχήν². διότι εἶναι ἀσέβεια τὸ νὰ ἀποσπᾶ τις τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν παρακαλούντων· εἶναι δὲ καὶ ἄγε νὲς νὰ παραχωρῇ τὴν θέσιν εἰς τοὺς φαύλους ἀνθρώπους· καθότι εἶναι ἀνόητον νὰ προτιμᾷ τις νὰ ἀρχηται κακῶς, παρὰ αὐτὸς νὰ ἀρχῇ καλῶς.

131. Τίποτ' ἄλλο δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν ἡγεμόνα παρὰ τὸ νὰ μὴ καταφρονῇ κανένα, μηδὲ νὰ τρυφηλοῦται, ἀλλ' ἐξίσου νὰ ᾔῃναι προϊστάμενος πάντων.

132. Ἐν πενίᾳ μὲν τις δύναται νὰ διατελέσῃ εὐδαίμων· σπανιώτατα ἐν πλούτῳ καὶ ἀρχαῖς. Το-

(1) Ἡ λέξις εὐγνώμων ἐνταῦθα, ἥτις εἶναι τοῦ κειμένου, σημαίνει, νομίζω, τὸν ἔχοντα τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ, ἢ ἄλλως τὸν εὐγνωμονοῦντα πρὸς τὸν Δημιουργόν.

(2) Ἦτοι νὰ μὴ γένη φύλαρχος· ὡς ἔγραψε περὶ τούτου ἐν ἐκτάσει ὁ αἰοίδιμος Κοραῆς διαλογικῶς εἰς προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως Πολιτικῶν Πλουτάρχου. Τοιαύτη δὲ γνώμη ἔκαμε τὸν Μάρκον Αὐρήλιον φιλόσοφον ὄντα νὰ μὴ ἀποποιηθῇ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχήν.

σοῦτον ὑπερέχει τὸ ἀγαθὸν πενίας, ὥστε μὲ αἰσχροὺν πλοῦτον κἀνεὶς νόμιμος ἀνὴρ ¹ δὲν δύναται νὰ ἀλλάξῃ πενίαν ἐπειδὴ ἄλλως ὁ πλουσιώτατος τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων ἤθελεν εἶσθαι καλλίτερος ἀπὸ Ἀριστείδην ², καὶ Σωκράτην ³, Θεμιστοκλῆς ⁴ ὁ Νεοκλέους, ἔχων πενίαν ἀρετῆς· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκείνου αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐξαφανίσθησαν, καὶ οὐδὲ τὸ ὄνομά του ἔμεινε· διότι τοῦ φαύλου ἀνθρώπου μὲ τὸν θά-

(1) ὁ σεβόμενος τοὺς νόμους τοῦ παντοκράτορος βασιλέως, ὁ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας γλῶσσαν ὀνομαζόμενος, θεοφοβούμενος.

(2) Ἀριστείδης ὁ Δυσιμάχου, εἰς τῶν περικλεῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν Ἀθηναίων, ὁ ἐπικληθεὶς [δικαίος, ὁ ἀποθανὼν ἐν ἄκρα πενίᾳ, καὶ ταρεῖς διὰ δημοσίας δαπάνης, ὁ ἀντίζηλος τοῦ Θεμιστοκλέους.

(3) Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου, Ἀθηναῖος, ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, διδάσκαλος Πλάτωνος, καὶ Ξενοφῶντος, κτλ. ὁ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν τριάκοντα τυράννων κατηγορηθεὶς αἰσχροῦς ὑπὸ Ἀνύτου καὶ Μελίτου ὡς εἰσηγητῆς νέων δογμάτων εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ διαφθορῆς τῆς νεολαίας, καὶ καταδικασθεὶς ἀδικότατα εἰς θάνατον διὰ κωνείου. Ὅρα περὶ τούτου ἐκτενέστερα, Πλάτωνα, Ξενοφῶντα, καὶ Λαέρτιον.

(4) Εἰς τῶν περιφημοτέρων στρατηγῶν, καὶ ἐμπειροτέρων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν γενναϊότητα, τὴν σύνεσιν, καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐχρεώσται ἡ Ἑλλὰς τὸ πλεῖστον τῆς σωτηρίας της, ὅτε ὁ Ξέρξης βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἰσέβαλε μὲ ἀναρίθμητα στρατεύματα, σκοπῶν τὴν ὑποδούλωσίν της· ὁ αὐτὸς Θεμιστοκλῆς γνωρίζων τὴν περὶ ἑαυτοῦ ὑπόληψιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐνοχλούμενος ἐνίοτε παρὰ τινων, ἔλεγεν, «Ὁμοιάζω μεγάλην δρῦν, ὑπὸ τῆς ὁποίας τὰ κλωνάρια » ἐν καιρῷ μὲν βροχῆς καὶ χειμῶνος, ποιμένες καὶ λοιποὶ διαβάται » σκεπάζονται· ἐν καιρῷ δὲ καλοκαιρίου διαβαίνοντες τὴν τίλλουσι, (μακροῦσι)».

νατον ὅλα τὰ πράγματα ἀποθνήσκουσι· τὸ δὲ καλὸν μένει αἰώνιον.

* 133. Ὅτι τοιαύτη ἦτον, καὶ εἶναι, καὶ θέλει εἶσθαι ἡ φύσις τοῦ κόσμου, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωνται ἄλλως πῶς τὰ γινόμενα, εἰ μὴ καθὼς γίνονται τώρα· καὶ ὅτι ταύτης τῆς τροπῆς καὶ μεταβολῆς ὄχι μόνον εἶναι μέτοχοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ¹, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα· καὶ μὰ τὸν Δία αὐτὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἄνω καὶ κάτω τρέπονται καὶ μεταβάλλονται· καὶ ἡ γῆ μὲν γίνεται ὕδωρ· καὶ τὸ ὕδωρ ἀήρ· ὁ ἀήρ δὲ πάλιν μεταβάλλεται εἰς ἄλλα, καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς μεταβολῆς ἀπὸ ἄνω ἕως κάτω. Ἐὰν πρὸς ταῦτα ἐπιχειρῇ τις νὰ τρέπη τὸν νοῦν του, καὶ πείθῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ δέχηται ἐκουσίως τὰ ἀναγκαίως γινόμενα, μὲ πολλὴν μετριότητα καὶ μουσικὴν θέλει περάσει τὸν βίον.

* 134. Ὅστις δυσχεραίνει εἰς τὰ παρόντα καὶ δεδομένα ἀπὸ τὴν τύχην, εἰς τὸν βίον θέλει εἶσθαι κοινὸς ἄνθρωπος ²· ὅστις δὲ ὑποφέρει ταῦτα γενναίως, καὶ οἰκονομῇ μὲ καλὸν λογαριασμὸν τὰ ἀποτελέ-

(1) Ἐδῶ μὲ τὴν λέξιν γῆ ἐννοεῖται ὅλη ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα· ἄλλως ἐξαιροῦνται τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ζῶα, ὅπερ ἔποπεν, ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὸν σκοπὸν καὶ λόγον τοῦ φιλοσόφου.

(2) Ὁ λεγόμενος, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ἰδιώτης.

σματα τούτων, ἀγαθὸς ἀνὴρ εἶναι ἄξιός να νομίζεται.

* 135. Ὅλα ὑπακούουν, καὶ ὑπηρετοῦν τὸν κόσμον¹, γῆ, καὶ θάλασσα, καὶ ἥλιος, καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα, καὶ τὰ γῆς φυτὰ καὶ ζῶα· τῷ ὑπακούει δὲ καὶ τὸ ἡμέτερον σῶμα καὶ ἐν ᾧ νοσεῖ, καὶ ἐν ᾧ ὑγιαίνει, ὅταν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ ἐν ᾧ νεάζει, καὶ ἐν ᾧ γηράσκει, καὶ τὰς ἄλλας διέρχεται μεταβολάς². Εὐλογον λοιπὸν, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, τοῦτ' ἔστιν, ἡ κρίσις μας μόνῃ να μὴ ἀντιτείνῃ εἰς αὐτόν· καθότι εἶναι καὶ ἰσχυρὸς καὶ δυνατώτερος, καὶ καλλίτερα βεβουλευμένος ὑπὲρ ἡμῶν, μετὰ τῶν Ὁλων συνδιοικεῖ καὶ ἡμᾶς. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ ἀντίπραξις³ βυθίζουσα μας εἰς ἀλογίαν δὲν μᾶς προξενεῖ τίποτε περισσότερον παρὰ ματαίους σπασμούς, καὶ να περιπίπτωμεν εἰς δύννας καὶ λύπας.

(1) Ἐνταῦθα ἡ λέξις Κόσμος εἶναι εἰς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως Φύσις ἐκλαμβανομένης εἰς τὴν Θ'. ἐκ τῶν ἐννέα σημασιῶν τῆς· δηλαδὴ κόσμος ἐδῶ σημαίνει τὸν ὅλον τῶν ὁρωμένων Διάκοσμον· ὁ δὲ νοῦς τοῦ λόγου, Ὅτι κάμνει πάσας τὰς εἰδικὰς μεταβολὰς τὸ συμφέρον τῆς διατηρήσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, τὸ διαταχθὲν πρὸ αἰώνων ἀπὸ τῆν Παντουργὸν Φύσιν.

(2) Ἦτοι ἐν ᾧ ἀποθνήσκει, σκοληκοφαγοῦται, γίνεται χῶμκ καὶ λοιπά·

(3) — Ἀντενέργεια, ὡς συνηθεστέρως λέγομεν.

* 136. Αὐτάρχεια¹, καθὼς σύντομος καὶ ἐπιτερπῆς ὁδὸς, ἔχει χάριν μεγάλην, κόπον δὲ μικρόν.

137. Ὁχύρωσον τὸν ἑαυτὸν σου μὲ αὐτάρκειαν· διότι αὐτὴ ἡ θέσις εἶναι δυσκολοκυρίευτος².

138. Τίποτε νὰ μὴ νομίζῃς τιμιώτερον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν· μηδὲ νὰ ἐκλέγῃς φιλίαν ἐντὸς παθῶν διακειμένην, μὲ τὰ ὁποῖα τὸ δίκαιον καὶ συγχέεται καὶ σκοτίζεται³.

139. Ἀθάνατον χρῆμα⁴ ἡ ἀλήθεια, καὶ αἰδίου παρέχει δὲ πρὸς ἡμᾶς ὄχι κάλλος μαραινόμενον μὲ τὸν χρόνον, οὐδὲ μᾶς ἀφαιρεῖ παρρησίαν τὴν ἀπαι-

(1) Ἡ διάθεσις τοῦ ἀνθρώπου ἡ εὐχαριστομένη εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται κατάστασιν.

(2) Μεταφορὰ πολεμικῆ, καθὼς ἐγκλειόμενος εἰς φρούριον ὀχυρὸν, καὶ ταπουρωμένος, δὲν φοβεῖται νὰ κυριευθῇ εὐκόλως ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, οὕτω καὶ ὁ αὐταρκῶν δὲν φοβεῖται νὰ κυριευθῇ εὐκόλως ἀπὸ τὴν κακοδαιμονίαν.

(3) Μ' ὅλον ὅτι ἦτον εἰς τὸ κείμενον « ἐκτὸς παθῶν » ἔβαλα « ἐν- » τὸς παθῶν » νομίσας ὅτι εἶναι τυπογραφικὸν, ἢ ἀρχαῖον ἀντιγραφικὸν σφάλμα· διότι τὸ « ἐκτὸς παθῶν » ἀντιβαίνει εἰς τὸν λόγον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ φιλοσόφου· ὁ δὲ νοῦς τοῦ λόγου, νὰ μὴ κάμνῃς φίλους διεφθαρμένους, ἢ ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους.

(4) Πᾶν πρᾶγμα ἀντικείμενον τῆς χρήσεως τοῦ ἀνθρώπου λέγεται χρῆμα· ἐδῶ λοιπὸν χρῆμα δὲν σημαίνει τὴν γνωστὴν εἰδικὴν σημασίαν, « μονέδα. » ὡς κατάλληλον δὲ ἄφησα τὴν λέξιν ταύτην τοῦ κειμένου, μὴ ἀντικαταστήσας μὲ τὴν γενικὴν λέξιν « πρᾶγμα ».

τουμένην ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ διακρίνουσα τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, ἀπὸ αὐτὰ ἐξελέγχει τὰ ἄδικα.

140. Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν ¹, οὔτε παρρησίαν ἄτακτον πρέπει νὰ ἔχωμεν ².

141. Γλῶσσαν μίαν ἔχει δομένην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἢ φύσιν· ὧτα δὲ δύο· ὥστε διπλάσιαν τῶν, ὅσα λέγομεν, νὰ ἀκούωμεν παρ' ἄλλων.

142. Κανὸν πρᾶγμα πραγματικῶς δὲν ἔλαβε φυσικῶς ὑπόστασιν ἡδύτης, ἢ ἀηθείας· ὅλα δὲ κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκλαμβάνοντα· ἡδέα, ἢ ἀηδῆ.

143. Βίον ἔκλεγε τὸν ἄριστον· διότι τοῦτον ἢ συνήθεια θὰ τὸν κάμῃ ἡδονικόν.

144. Τοὺς υἱούς σου σπούδαζε μᾶλλον νὰ ἀφήσης πεπαιδευμένους, παρὰ πλουσίους· διότι δυνατώτεροι εἶναι αἱ ἐλπίδες τῶν πεπαιδευμένων παρὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἀμαθῶν.

145. Θυγάτηρ ὑπάρχει κτῆμα ἀλλότριον παρὰ τῷ πατρί ³.

(1) Ἦτοι, ὡς κοινοτέρως λέγεται, στομωμένην.

(2) — Ἀλήθεια λεγομένη εἰς μὴ ἀρμόδιον καιρὸν καὶ μὲ μὴ ἀρμόδιον τρόπον, ἔχει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον ἔχει ἡ ἀμβλεῖα μάχαιρα] ἐν καιρῷ τῆς κοπτικῆς ἐνεργείας.

(3) — Πᾶς πατὴρ ἀνατρέφει τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν ἄλλου. Καὶ παρὰ τοῖς τούρκοις ὑπάρχει γνώμη τοιαύτη ἀπαράλλακτος, ὡσανεὶ μεταφρασμένη. Κῆς ἔλ. μαλῆ.

146. Εἰς τὰ παιδιά του νὰ ἀφήσῃ τις αἰδημοσύνην¹ μᾶλλον, παρά χρυσόν.

147. Πατὸς ἐπίπληξις εἶναι γλυκὺ ἰατρικόν· διότι περισσότερον ἔχει τὸ ὠφελητικόν παρά τὸ δηκτικόν².

148. Γαμβρόν, ὅστις μὲν ἐπέτυχεν, εὗρεν υἱόν· ὅστις δ' ἀπέτυχεν, ἔχασε καὶ θυγατέρα³.

149. Ἡ καλὴ παιδεία, καθὼς καλὸς χρυσὸς, πανταχοῦ τιμᾶται.

150. Ὅστις ἀσκεῖ σοφίαν⁴, ἀσκεῖ τὴν περὶ Θεοῦ ἐπιστήμην⁵.

151. Κἀνὲν ζῶον μεταξὺ τῶν ζώων δὲν εἶναι κάλλιστον, καθὼς ἄνθρωπος κεκοσμημένος μὲ παιδείαν.

(1) Ἦτοι Ἐντροπαλοσύνην.

(2) — τὸ δαγκαστικόν.

(3) Παρακινεῖ δηλαδὴ δεινὴν προσοχὴν εἰς ἐλογίαν γαμβροῦ. Ὁ Μέγας Περικλῆς ὁ Ἀθηναῖος, ὅτε ἔμελλε νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα του, τῷ ἐπροξένησαν δύο γαμβροὺς, εἰς τῶν ὁποίων ἦτον ὠραῖος καὶ πλούσιος, ἀλλ' ἀμαθής· ὁ δὲ ἄλλος μέτριος τὸ εἶδος, μετριώτατος τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ πεπαιδευμένος· ἔκλεξε λοιπὸν τὸν πεπαιδευμένον, λέγων, ὁ δυνάμενος νὰ ᾔηται πλούσιος καλλίτερος παρά τὸν ὄντα πλούσιον.

(4) Δηλονότι τὴν γνώσιν τῶν ὄντων, καὶ τὸ νῆ φέρηται, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ κυβερνῶν τὰ πάντα λόγος.

(5) — Τὴν θεογνωσίαν.

152. Πρέπει νὰ φεύγη τις φιλίαν κακῶν, καὶ ἔχθραν ἀγαθῶν.

153. Ἡ ἀνάγκη τῶν περιστάσεων τοὺς μὲν φίλους δοκιμάζει, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνακαλύπτει.

154. Παρόντας μὲν τοὺς φίλους πρέπει νὰ εὐεργετῇ τις, ἀπόντας δὲ νὰ τοὺς ἐπαινῇ.

155. Μὴ νομίζῃς ὅτι ἀγαπᾶσαι ἀπὸ κἀνένα, ὅταν δὲν ἀγαπᾷς κἀνένα.

156. Καὶ ἱατρὸν καὶ φίλον, ὄχι τὸν γλυκύλογον, ἀλλὰ τὸν ὠφελιμώτατον πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τις.

157. Ἄν θέλῃς νὰ ζῆς βίον ἄλυπον, λογαριάζε, ὅσα μέλλουν νὰ σοι συμβοῦν, ὡς ἤδη συμβεβηκότα.

158. Γενοῦ ἄλυπος, μὴ ἔχων τὴν ἀπάθειαν, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα· μηδὲ τὴν ἀλογίαν, ὡς οἱ ἄφρονες, ἀλλὰ ὡς ἐνάρετος, ἔχων τὸν λόγον τῆς λύπης παραμύθιον.

159. Ὅσοι ἄνθρωποι διὰ τὰς συμφορὰς μὲ γνώμην μὲν ὀλιγώτατα λυποῦνται, μὲ ἔργον δὲ σφόδρα ἀντέχουσιν· αὗτοι εἶναι ἀνδρειότατοι καὶ ἀπὸ τὰς πόλεις¹ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας.

160. Οἱ πεπαιδευμένοι, καθὼς οἱ παλαισταί, καὶ ἂν πέσωσι, ταχέως καὶ ἐπιδεξίως ἀπὸ τὴν δυστυχίαν σηκόνονται.

(1) — Καὶ ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις.

161. Τὸν λογισμὸν ¹, ὡσάν ἰατρὸν καλὸν πρέπει νὰ ἐπικαλώμεθα βοηθὸν εἰς τὰς ἀτυχίας μας.

162. Ἀπὸ εὐτυχίαν, καθὼς ἀπὸ μέθην, ἄφρων ἀφ' οὗ ἀπολαύση περισσότερον, ἀνοητότερος γίνεται.

163. Τῶν εὐτυχούντων ἀνταγωνιστῆς ² εἶναι ὁ φθόνος.

164. Ὁ ἐνθυμύμενος, τί πράγμα εἶναι ἄνθρωπος, δὲν θὰ δυσανασχετῇ εἰς κἀνὲν ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα.

165. Διὰ νὰ εὐπλοήσωμεν ³ ἔχομεν χρεῖαν κυβερνήτου, καὶ ἀνέμου· διὰ νὰ εὐδαιμονήσωμεν δὲ, ἔχομεν χρεῖαν λογισμοῦ καὶ τέχνης.

166. Τὴν εὐτυχίαν καθὼς τὰ ὀπωρικὰ, ὅταν ᾔηται παροῦσα πρέπει νὰ τὴν ἀπολαύωμεν.

167. Ἀλογαρίαστος εἶναι, ὅστις βαρυκαρδίζει, εἰς ὅσα συμβαίνουσι κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην.

* 168. Ἀπὸ τὰ ὄντα τὰ μὲν ἔθεσεν ὁ θεὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, τὰ δὲ, ὅχι· εἰς τὴν ἐξουσίαν μας μὲν εἶναι τὸ κάλλιστον καὶ σπουδαιότατον, διὰ τὸ ὅποιον δὲ καὶ αὐτὸς εἶναι εὐδαίμων, ἢ χρῆσις τῶν φαντασιῶν· διότι τοῦτο ὅταν γίνηται ὀρθῶς, ὑπάρχει ἐλευθερία, εὐροια, εὐθυμία, καὶ εὐστάθεια ⁴. Τοῦ-

(1) Ἦτοι τὸν λογαριασμὸν, δηλονότι τὸ ἀνακτικὸν παντὸς συμβαίνοντος εἰς τὸν λόγον.

(2) — ἀντίπαλος.

(3) — νὰ καλοταξιδεύσωμεν.

(4) Αἱ λέξεις αὗται εἰς σημειώσεις ἐγχειριδίου ἐξηγήθησαν.

το δὲ εἶναι καὶ θεία δικαιοσύνη, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετὴ. Τὰ δὲ ἄλλα ὅλα δὲν ἔκαμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Ἄρα καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γενώμεθα ὁμόφηφοι μὲ τὸν θεόν, καὶ οὕτως διαιρέσαντες τὰ πράγματα, ὅσα μὲν εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ¹, (νὰ τὰ ἐπιμελώμεθα, ὅσα δὲ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας) νὰ τὰ παραχωρήσωμεν εἰς τὸν Κόσμον, εἴτε λάβῃ χρεῖαν τῶν παιδῶν μας, εἴτε τῆς πατρίδος μας, εἴτε τοῦ σώματός μας, εἴτε ὅ,τι ἄλλο τύχη, ἀσμένως νὰ τὸ παραχωρῶμεν.

169. Νεανίσκος τις ἐκαυχᾶτο ἐντὸς θεάτρου καὶ ἔλεγεν, ὅτι Σοφὸς εἶμαι, διότι συνανεστράφην μὲ σοφοὺς πολλοὺς. Τῷ εἶπε δέ τις, Καὶ ἐγὼ μὲ πλουσίους πολλοὺς συνανεστράφην, ἀλλὰ πλούσιος δὲν εἶμαι.

* 170. Δὲν εἶναι καλὸν ὁ πεπαιδευμένος νὰ διαλέγηται ² μὲ τοὺς ἀπαιδεύτους, καθὼς οὐδὲ ὁ νήφων μὲ τοὺς μεθυσμένους.

* 171. Ἐπίκτητος ἐρωτηθεὶς, ποῖος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πλούσιος; εἶπεν, ὁ αὐτάρκης.

(1) Ἐν παρενθέσει ἐτέθησαν ταῦτα, ὡς ἔλλείποντα εἰς τὸ πρωτότυπον ἀντίγραφον· ἐξοβελισθέντα μὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου, τεθέντα δὲ ὑπὸ μεταγενεστέρων ἐκδοτῶν κατ' ὀρθὴν εἰκασίαν.

(2) Διάλογον ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸν ἐνδεχόμενον νὰ γίνηται μεταξὺ φιλοσόφου καὶ ἰδιώτου περὶ θεωρημάτων, ἧτοι ἐπιστημονικῶν κανόνων. καὶ ἀναφέρεται περὶ τούτου ἐκτεταμενέστερα εἰς τὴν 2. §. Κεφ. Μς· τοῦ Ἐγχειριδίου.

172. Ξανθίππη ἐν ᾧ ἐπέπληττε Σωκράτην τὸν ἄνδρα τῆς, διότι μὲ λιτότητα παρεσκευάζετο νὰ ὑποδεχθῆ τοὺς φίλους του, εἶπεν ὁ Σωκράτης. Ἄν μὲν ᾗναι ἡμέτεροι, δὲν θὰ τοὺς μέλη τίποτε· ἂν δὲ ἀλλότριοι, δὲν θὰ μέλη ἡμᾶς περὶ αὐτῶν τίποτε.

173. Πρὸς δὲ τούτοις Σωκράτης, ὅτε ἔστειλε νὰ τὸν πάρῃ Ἀρχέλαος ¹, ἐπὶ ὑποσχέσει νὰ τὸν κάμῃ πλούσιον, διέταξε νὰ τὸν εἰποῦν, ὅτι εἰς Ἀθήνας τέσσαρες χοϊνίκες ² ἀλφίτων ³ ἔχουν ἓνα ὀβολόν ⁴. καὶ

(1) Υἱὸς μὲν νόθος τοῦ Βασιλέως τῶν Μακεδόνων Περδίκας, ἀδελφὸς δὲ τοῦ περιφήμου Φιλίππου.

(2) Χοϊνίξ, μέτρον σίτου ἄττικόν, χωρῶν ξέστας δύο, ἢ κοτύλας τέσσαρας· κοτύλη δὲ χωρητικὴ οὖγγιῶν δέκα· οὖγγια δὲ δραχμῶν παλαιῶν ὀκτώ· ἦτοι δραμίων ὀκτώ, (καθότι τὸ δράμιον εἶναι κατὰ διαφοράν τοῦ δράχμιον, τοῦ ὑποκοριστικοῦ τοῦ δραχμῆ) ὅπερ ἐστὶ, χοϊνίξ χωρητικὸς δραμίων τριακοσίων εἴκοσι σίτου, ὅσος ἐξήρκει συνήθως εἰς τροφήν ἑνὸς ἀνθρώπου μίαν ἡμέραν. Τοσοῦτος σχεδὸν σίτος ἐξαρκεῖ καὶ σήμερον συνήθως εἰς τροφήν Ἑλλήνος· καθότι οἱ Ἕλληνες ἔκπαλαι εἶναι ἀρτοφάγοι, παρὰ ὄσφοφάγοι, καὶ τοῦτο ἴσως κατὰ παραγγελίαν τῶν ἀρχαίων σοφῶν εἰσακουσμένην, (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Σωκράτης) ἀποδεικνύοντων, ὅτι μῆτηρ ὀλιγοφαγίας μὲν ἀρτοφαγία, πολυφαγίας δὲ, ὄσφοφαγία (ἣτις λογίζεται παρὰ ταῖς φιλοσοφοῦσι μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν ἐπικυγωγῆς κακοδαιμονίας.)

(3) Ἄλφιτον κυρίως μὲν σημαίνει τὸν πᾶρ ἡμῶν φάρον κατασκευασμένον ἀπὸ κριθῶν κοπανισμένην, καὶ τὸν κριθινὸν ἄλευρον· ἐδῶ δὲ γενικωτέρως σημαίνει τὰ κοινοτέρως λεγόμενα γεννήματα.

(4) Ὅβολος, ὡς προηγουμένως ἐτημειώθη, ἰσοδυναμεῖ μὲ δώδεκα καὶ ἡμῖσι σημερινὰ ἡμέτερα λεπτά· μὲ δώδεκα ἡμῖσι λοιπὸν λεπτά ἀγορά-

ὅτι αἱ κρῆναι ¹ τρέχουν. Ἄν δὲ κατὰ περίστασιν, ὅσα ἔχω, δὲν ἤθελον μοι εἶσθαι ἰκανά, ἐγὼ εἰς ταῦτα θέλω εἶσθαι ἰκανός, καὶ οὕτω καὶ ἐκεῖνα εἰς ἐμέ· ἢ δὲν παρατηρεῖς, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε εὐφρονότερον ἀπὸ ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ὁ Πῶλος ² ὑπεκρίθη τὸν Τύραννον Οἰδίποδα ³, καὶ τὸν εἰς Κολωνὸν ⁴ περι-

ζων τις ἄλευρον τότε, ἠγόραζε τρεῖς ὀκάδας, καὶ ὀγδοήκοντα δράμια, σήμερον δὲ μὲ δώδεκα ἡμισυ λεπτά μόλις ἀγοράζει τις διακόσια δράμια Πελοποννήσιον σίτον, καὶ ὄχι Ῥωσικόν, [ἢ καὶ ἄλλου τόπου τὸν ἀριστον. Ἐκ τούτου δὲ παρατηρεῖ τις πόσον ἐπλήθυνεν ἤδη τὸ χρηματικὸν εἰς τὸν κόσμον, ἢ ἐλαττώθη τὸ σιτουργικόν.

(1) Ἦτοι αἱ βρύσεις τῆς πόλεως.

(2) Πῶλος, περίφημος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑποκριτῆς δραμάτων ἐν Ἀθήναις· καθὼς ἐστάθη κατὰ τὴν ἐποχὴν μας περίφημος ὁ μακαρίτης Θεόδωρος Ἀλκαλός, ὁ Ἀέστιος.

(3) Οἰδίπους, υἱὸς τοῦ Λαίου, Βασιλέως τῶν Θηβῶν, καὶ τῆς Ἰοκάστης, ἢ ἄλλως Ἐπικάστης· τὸν ὁποῖον ὁ πατήρ του κατὰ τινα χρησμὸν θέλων νὰ ἀφανίσῃ, τὸν ἐξέθεσεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρώνας, τρυπήσας τοὺς πόδας του, καὶ κρεμάσας αὐτὸν ἐπὶ τινος δένδρου· εὐρῶν δὲ αὐτὸν ποιμῆν τισ, τὸν ἔφερε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ Βασιλέως τῆς Κορίνθου Περιβοίαν, ἣτις ἀνέθρεψεν αὐτὸν ὡς ἰδίον τῆς τέκνον, ὅτε ἀγομάσθη καὶ Οἰδίπους διὰ τὸ ἐκ τῆς προτέρας πληγῆς προξενηθὲν οἰδημα τῶν ποδῶν του, ὅστις ὕστερον κατ' ἀγνοίαν ἐφόνησε τὸν πατέρα του, καὶ λύσας τὸ αἶνιγμα τῆς σφιγγὸς, ἔλαβεν ὡς ἄθλον τὸν χερεύοντα θρόνον, καὶ τὴν ἰδίαν του μητέρα Ἰοκάστην εἰς γυναῖκα.

(4) Κολωνός, Δῆμος ἐν Ἀθήναις ἐπὶ λόφου ὀμωνύμου, περιφήμου διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ διὰ τὸν τάφον τοῦ Οἰδοίποδος, τοῦ ὁποίου καὶ συνέγραψεν ὁ Σοφοκλῆς τραγωδίαν, ἐπιγραφομένην, « Οἰδίπους ἐν Κολωνῷ »

πλανώμενον ἀγύρτην καὶ πτωχόν; Ἐπειτα χειρότερος παρὰ τὸν Ἥωλον θὰ φανῆ ὁ γενναῖος ἀνὴρ, ὥστε νὰ μὴ υποκριθῆ καλῶς πᾶν τὸ περιτεθὲν ἀπὸ τὸ δαιμόνιον πρόσωπον; Οὐδὲ θὰ μιμηθῆ τὸν Ὀδυσσεά ¹, ὅστις καὶ μέσα εἰς τὰ βράκη ὄχι ὀλιγώτερον διέπρεπε παρὰ μέσα εἰς τὴν οὐλὴν ² χλαῖναν ³ τὴν πορφυρᾶν ⁴.

174. Τί με μέλει, λέγει, ποῖον ἀπὸ αὐτὰ, ἂν ἀπὸ ἄτομα, ἢ ἀπὸ ὁμοιομερῆ, ἢ ἀπὸ πῦρ καὶ γῆν

(1) Ὀδυσσεύς, υἱὸς Λαέρτου, καὶ Ἀντικλείας, βασιλεὺς Ἰθάκης, μίς τῶν ἑπτὰ Ἴονίων νήσων, ὁ συστρατεύσας μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων κατὰ τῶν Τρώων μὲ πλοῖα δώδεκα, καὶ δεῖξας πολλὴν φρόνησιν καὶ ἔμπειριαν εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας ἐπιστρέφων εἰς Ἰθάκην μὲ τὸν στολίσκον του περιπλανηθεὶς δέκα ὀλόκληρα ἔτη εἰς ἄλλοδαπὰς χώρας, ναυαγήσας πολλάκις, καὶ ἔκτεθεις εἰς τοὺς φοβερωτέρους κινδύνους, φερόμενος ὑπὸ τῶν ἀνέμων ποτὲ μὲν εἰς τὴν νήσον τῶν Κυκλάπων, ποτὲ δὲ τῶν ἀνθρωποφάγων Λαιστρυγόνων, ποτὲ δὲ εἰς τὴν τῆς Καλυψοῦς, (παρὰ τῇ ὁποίᾳ διέμεινε πολὺν καιρὸν), καὶ ποτὲ ἄλλαχού. Τέλος ἐπέστρεψεν εἰς Ἰθάκην, ἐπαρουσιάσθη ὡς ἀγνωστος ἐπαίτης εἰς τὴν σοφὴν γυναῖκά του Πηνελόπην, ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς μνηστῆράς της, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτι ἔτος ἓν, καὶ ἐφονεύθη ἔπειτα ἀπὸ τὸν υἱὸν του Τηλεγόνου, γεννηθέντα ἀπὸ τὴν Κίρκην. Ἐδῶ λοιπὸν ἀναφέρει ὁ Ἀρβρίανος, (ὁ ἅπαντα τὰ Ἐπικτήτεια συγγράφας, τοῦ ὁποίου τοῦ ἰδίου εἶναι αἱ ὑπ' ἀριθμὸν αὐταὶ 174, καὶ 176.- ῥήσεις) τὴν διατηρουμένην ἐν περιπλανήσει καὶ βακενδυτεῖᾳ δουρικῆ μεγαλοφροσύνην Ὀδυσσεύς, μὴ κατατροπωθέντος ἀπὸ τὴν φορὰν καὶ πληθὺν τῶν δυστυχιῶν.

(2) Ἦτοι ἔχουσαν φλόκια εἰς τὴν ὄψιν.

(3) Ἐπανωφόρεμα μάλλινον, ἰταλιστὶ μὲν μαντέλον, τουρκιστὶ δὲ χαρμανγιγέ, λεγόμενον-

(4) Ἐρυθρὰν, ἢ ὡς κοινοτέρως λέγεται ἄλικην.

ἔλαβον σύστασιν τὰ ὄντα; καθότι δὲν ἀρκεῖ νὰ μάθῃ τις τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τὰ μέτρα τῶν ὀρέξεων καὶ ἐκκλίσεων, καὶ ἀκόμη ὀρμῶν¹, καὶ ἀφορμῶν, καὶ ταῦτα μεταχειριζόμενος ὡς κανόνας νὰ διοικῇ τὰ τοῦ βίου του; Ταῦτα δὲ, τὰ ὁποῖα εἶναι ὑπὲρ τὴν δυνάμιν μας, νὰ ἀφήσῃ νὰ χαίρουν², ἅτινα τυχὸν μὲν εἶναι ἀκατάληπτα εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· ἂν δὲ ὑποθέσῃ τις, ὅτι εἶναι τὰ μάλιστα καταληπτά, ἀλλὰ τί ὄφελος εἰμπορεῖ νὰ λάβῃ τις, ἀφ' οὗ τὰ καταλάβῃ; δὲν πρέπει δὲ νὰ λέγωμεν, ὅτι λαμβάνουν ματαίους κόπους, ὅσοι ταῦτα ἀποδίδουν ὡς ἀναγκαῖα εἰς τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπιστήμην; Μήπως δὰ εἶναι περιττὸν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γεγραμμένον παράγγελμα, τὸ, Γνώθι σαυτὸν; Τοῦτο μὲν δὰ, ὄχι, λέγει. Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ δυνάμις του; Ἄν εἰς χορευτὴν τινα παρήγγελλέ τις τὸ, νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἅμα ἤθελε προσταχθῆ, ἀμέσως δὲν ἤθελε γυρίσῃ ὀπίσω;

* 175. Εἶσαι Ψυχάριον³, βαστάζον νεκρὸν, Ἐπίκτητος ἔλεγε.

(1) Ἄν καὶ φαίνεται, ὅτι ἡ μὲν λέξις « ὀρμῆ » εἶναι συνώνυμος μετὰ τὴν λέξιν « ὀρέξις » ἢ δὲ, « ἀφορμῆ » μετὰ τὴν λέξιν « ἐκκλήσις » διαφέρουν ὁμῶς πολὺ· διότι ἡ μὲν ὀρμῆ ἐνέργεια ὀρέξεως· ἡ δὲ ἀφορμῆ ἐνέργεια ἐκκλίσεως· ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ διαφόρων ῥήσεων τοῦ Ἐπικτητοῦ, ὡς νομίζω.

(2) Ἦτοι, ὡς συνήθως λέγομεν, νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ καλόν·

(3) Ἰποκοριστικὸν τῆς λέξεως ψυχῆ, κατ' ἔθος Στωϊκῶν.

* 176. Τέχνην δὲ εἶπε, πρέπει νὰ εὕρη τις κανονίζουσαν τὴν συγκαταθετικὴν ¹, καὶ τὴν διατηρητικὴν τῆς προσοχῆς εἰς περιπτώσεις ὀρμῶν, διὰ νὰ γένωνται αὗται μὲ συστολὴν ², διὰ νὰ γένωνται κοινωνικαί, διὰ νὰ γένωνται κατ' ἀξίαν. Καὶ ἀπὸ μὲν τὴν ὀρεξίν νὰ ἀπέχη τις παντελῶς. Τὴν δὲ ἔκκλισιν νὰ μὴ μεταχειρίζηται εἰς κανὲν ἀφ' ὅσα δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας.

177. Ὅχι περὶ τοῦ τυχόντος δὰ, ἔλεγεν, εἶναι ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ περὶ τοῦ νὰ ἦναί τις, ἢ μὴ, μαινόμενος ³.

(1) Ἦτοι τὴν βουλευτικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς.

(2) — Ὡς λέγεται τούρκικώτερον, μὲ εὐασυλί.

(3) Τοὺς ὁποίους σήμερον ὀνομάζομεν θεοτρέλλους, ἢ δαιμονισμένους, οἱ παλαιοὶ ἀνόμαζον μαινόμενους· ὁ δὲ νοῦς τοῦ λόγου, ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἦναι, νὰ ἐνεργῇ τὰς ὑποθέσεις του ὡς ζῶν λογικὸν, ἐπόμενος τῷ λόγῳ καὶ ὄχι ὡς θηρίον νὰ ὀρμᾷ, ἐπόμενος ταῖς παραλόγοις ἐπιθυμίαις· ἔναμε δὲ χρῆσιν τῆς λέξεως μαινόμενος, διὰ ὅτι οἱ μαινόμενοι ὁμοιάζουσι τὰ θηρία.

ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ,

ΦΥΣΙΣ,

ΚΑΤΑ

ΕΥΓΕΝΙΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΝ,

ΑΠΟΣΠΑΣΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΑΥΤΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ

ΤΑ ΔΡΕΣΚΟΝΤΑ ΤΟΙΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΕΚΔΟΘΕΝ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ: ΤΩ: 1805. ΠΑΡΑ ΓΕΩΡΓΙΩ: ΒΕΝΔΩΤΗ:,
ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΝ ΥΠΟ Δ. Μ.

Φύσις πρῶτον.

Α'. Ὁ Θεός ¹,

Τὸν ὁποῖον συνήθως καὶ δικαίως ἐξυμνοῦμεν, ὀνο-
μάζοντές τον Πανουργὸν Φύσιν ².

Φύσις, δεύτερον,

Β'. Ὅλα τὰ ἐκ τῆς πρωτογόνου καὶ ὑπερτάτης
φύσεως ἡρτημένα, δηλονότι ὅλα τὰ δημιουργήματα,
ὄλικά τε καὶ ἄύλα ³.

(1) Σένεκας βιβλ. Δ'. περὶ Καθηκόντων.

(2) Λύγουστίν. βιβλ. ΙΕ' περὶ Τριαδ. Κεφαλ. Α'.

(3) Ἀριστοτέλ. Α'. Μεταφ. Κεφ. Ζ'. Ἐδαφ. ΔΗ'.

Φύσις, Τρίτον,

Γ'. Τὰ φυσικά αίτια, καί ταῦτα ὀνομάζονται Φύσις, καθ' ὃ εἴρηται, Θεός καί Φύσις, τίποτε ματαιῶς δὲν ἐργάζονται ¹.

Φύσις, Τέταρτον,

Δ'. Ἡ Οὐσία, ἥτοι φύσις εἶναι τὸ, νὰ ἦναι ἕκαστον πράγμα τοιοῦτο, ἢ τοιοῦτο ². Τοῦτο δὰ, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε, τὸ νὰ ἦναι, ὅ,τι ἦτον ³. κατὰ τὸ ὁποῖον δὰ καί ὁ Ὄρισμὸς ἔλαβεν ὄρισμὸν, ὅτι εἶναι ἀνάπτυξις τῆς φύσεως τοῦ ὀριστοῦ ⁴. (ἐπιδεχομένου ὀρισμὸν).

Φύσις, Πέμπτον,

Ε'. Αἱ ἀρχαὶ αἱ συστατικαὶ τοῦ Σώματος, δηλαδὴ ἡ ὕλη, καί τὸ εἶδος, (τουτ' ἔστι, μορφή, ἢ σχημάτισμα) κατ' Ἀριστοτέλην· ὅς τις καί οὕτω πως ληφθείσης τῆς Φύσεως ἔδωκεν ὄρισμὸν, ὅτι εἶναι ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἡρεμίας, ἥτις ἐνυπάρχει εἰς σῶμα τι πρῶτως, καὶ ὄχι κατὰ συμβεβηκός ⁵.

Φύσις, ἕκτον,

ΣΤ'. Τὸ κινήτικὸν τὸ ἐνυπάρχον εἰς ἕκαστον τῶν

(1) Ἀριστοτ. βιβ, Α. περὶ Πολ. Κεφ. β.

(2) Ναζιανζηνός.

(3) Ἀριστοτέλης

(4) Ἀμμων. ἐν τῆς περὶ Ε. φωτῶν.

(5) Ἀριστοτ. Β. Φυσικ. Κεφ. Α

φύσει ὄντων ἐνδογενές, καὶ ἐνδόμυχον ¹. ὅ,τι εἶναι τοῦτο, ἢ τὸ εἶδος τὸ Ἀριστοτέλειον, ἢ τοῦλάχιστον ἄλλο τι. εἰς τὸ ὁποῖον δὰ τείνει ὁ τῶν Στωϊκῶν ὁρισμός ². « Φύσις εἶναι ἕξις ἀφ' ἑαυτῆς κινουμένη, κατὰ σπερματώδη λόγον ἐργαζομένη, καὶ περιέχουσα τὰ ἐξ αὐτῆς συντιθέμενα εἰς διάστημα ἐτῶν ἀφωρισμένων. καὶ ὁ τοῦ Ζήνωνος ³, « Φύσις εἶναι πῦρ τεχνικὸν (καθ' ὅρους βέβαια καὶ λόγους τεταγμένους ἐπὶ τὰς κατ' αὐτὸ ἐνεργείας) ἐνεργὸν γεννήσεως.» καὶ ὁ τοῦ Γαληνοῦ ⁴, σχεδὸν μὴ διαφέρων παντελῶς ἀπὸ τούτων ἀνωτέρω. « Φύσις εἶναι πνεῦμα ἐνθερμον ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον, καὶ κατὰ τὰς σπερματικὰς δυνάμεις γεννῶν τι, καὶ τελειοῦν καὶ διατηροῦν ἐν χρόνοις καὶ μεγέθεσιν ὠρισμένοις.

Φύσις, ἔβδομον,

Ζ'. Ἡ κρᾶσις τῶν ζώων, ἢ ἐκ τῆς τῶν στοιχείων ποικίλης μίξεως προερχομένη· ἐκ τούτου καὶ Ἰατροὶ τὴν Φύσιν τῶν Ζωτικῶν ἐνεργημάτων παραίτιον λέγουσι, καὶ νόσον ἰατῆρα καλοῦσι πολλάκις, καὶ ἀξιοῦσιν ἑαυτοὺς νὰ ὀνομάζωνται ὑπουργοὶ τῆς φύσεως, ὡς δῆθεν καταγινόμενοι εἰς ἔρευναν τῶν κρᾶ-

(1) Ἦτοι ἡ κινητικότης ἢ ἐνυπάρχουσα εἰς ἕλαστον τῶν φύσει ὄντων ἢ γεννημένη ἐσωτερικῶς, καὶ κρυπτομένη ἐσωτερικῶς.

(2) Λαέρτιος.

(3) Λαέρτιος.

(4) Γαλην. Ἰατρικ. Ὀρ.

σεων, καὶ ταύτας μεθαρμόζοντες ἐν ἀρμοδίῳ καιρῷ
 μὲ τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν δύναμιν ἀπὸ τὴν τέχνην,
 καὶ σπουδάζοντες νὰ τὰς συνέχωσι μὲ ρυθμὸν καὶ
 συμμετρίαν. Κατὰ ταῦτα δὲ ἐδόθη ὄρισμός, ὅτι Φύ-
 σεις εἶναι μίξις ¹ καὶ διάλλαξις μιγέντων ².

Φύσις, ὕγδοον,

Η'. Η' τοῦ νοῦ δεξιότης, καὶ ἀφυία, ἡ περὶ τὰ φαῦ-
 λα, ἢ ἄλλως ἔχοντα ὀρμὴ τῆς βουλήσεως· διότι καὶ
 φύσεις, αἱ μὲν γενναῖαι, αἱ δὲ φαῦλαι καὶ ἀφυσεῖς, προσ-
 ωνομάσθησαν.

Φύσις, ἔγνατον,

Θ'. Πᾶς ὁ τῶν ὀρωμένων διάκοσμος, ἢ τὸ ἐξ οὐ-
 ρανῶν καὶ στοιχείων καὶ τῶν ἐν τούτοις Σωμάτων
 σύνταγμα·

Καθ' ἣν πάντως λήψιν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν,
 φιλοσοφῶν Ἐπίκουρος ³, ἔλεγε, «Φύσις εἶναι τὰ σώ-
 ματα, καὶ τὸ ἀκολουθοῦν εἰς αὐτὰ κενόν.

(1) Ἡτοι ἔνωσις καὶ φιλίαιτις ἐνωθέντων.

(2) Ἐμπεδοκλῆς.

(3) Τίς ὁ Ἐπίκουρος, εἶπομεν προηγουμένως.

- Ακήρυκτου πόλεμον (διὰ τόν), 28.
 Ακολουθία, 77.
 Ἄκοντα, 39.
 Ακουσίως, 2.
 Ακρίδας, 44.
 Ακριθαγοράζει, 45.
 Αχροάσεις (εἰς) τινῶν, 53.
 Ακόλυτα καὶ ἀπαρεμπόδιστα, 2.
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ, (μετὰ τὸν μέγαν)
 54.
 Αλευρον, 126.
 ΑΛΗΘΕΙΑ, 77, 93.
 Ἄλλα (τὰ) προσόντα μοι κακὰ, 52.
 Ἄλλων, 3. Ἄλλας διέρχεται μετα-
 βολάς, 119.
 Ἀλληλένδετόν τι, 78.
 Ἀλλοπροσάλλους, 40.
 Ἀλλότριος, Ἄλλότριον προτίφημα, 8.
 Ἄλμα, 39.
 Ἀλογαρίαστοι, 124. Ἄλογος, 21.
 Ἄλσος ἱερὸν, 76.
 Ἄλυπον βίον, 123. Ἄλυκτον (μὲ)
 12.
 Ἀλφίταιν, 126.
 Ἀμαθίης, 71. Ἀμαθείας 7.
 Ἀμαρτάνει, 82. Ἀμαρτάνη (νὰ μὴ),
 14.
 Ἀμετανόητος, καὶ Ανεύθυνος, 103.
 Ἀμήχανον, 43.
 Ἀμοιβή δοκιμαστοῦ, 24.
 Ἄμπελος, 114.
 Ἀμπεχόννη, 51.
 Ἀμυρίς, 71.
 Ἀσβολὴν τινα, 56. Ἀσβάλλεις, 3.
 Ἀνάγνωσιν Χρυσίππου. 73.
 Ἀναγκαίως, 37, 118.
 Ἀνάγκη πᾶσα, 14.
 Ἀνάθημα, (μὲ) 105.
 Ἀναίδης, 30.
 Ἀναίρεσιν (τὴν) 89.
 Ἀναίσθητος, 13.
 Ἀνακτικὸν (τὸ) παντὸς συμβαίνοντος,
 124.
 Ἀναλησιὰ (ἡ), 17.
 Ἀναλογίαν τοῦ ποιμένος, 27.
 Ἀναμάρτητον, 8.
 Ἀναξίαν, 23.
 Ἀνάπαλιν (τὸ), 77.
 Ἀναπνεύεις, 114.
 Ἀναφορὰν (τὴν), 47.
 Ἀνδρική ἡλικία, 74. Ἀνδρικῶν ἀρε-
 τῶν, 76. Ἀνδρικήν σταθερότητα,
 22, 28.
 Ἀνδρίαν (τὴν) 5, 106.
 Ἀνδρίας (ὡς), 74. Ἀνδριάντας ἀγ-
 καλιάξης (μὴ) 68. Ἀνδριαντοποιοῦ
 καὶ Ἀρχιτέκτονος, 36.
 Ἀνείχετο, 13.
 Ἀνέμου 124.
 Ἀνεξάλειπτος, καὶ αἰδῖος, 96.
 Ἀνεξικακίαν, 11.
 Ἀνεπαισθήτως, 51, 75.
 Ἀνεστραμμένη. 62.
 Ἄνθρωπον, 6, 110, 113. Ἄνθρω-
 πος νὰ δημιουργήσῃ τι, Ἀνθρώπι-
 νον, 33. Ἀνθρωπολόγος, 50.
 Ἀνίκητος, 19.
 Ἄνισοι, καὶ Ἀγνόμονες, 26.
 Ἀνόητος, 13, 32, 111. Ἀνοητότα-
 ρος, 124.
 Ἀνοστῖαν, 39.
 Ἀνταγωνιστής, 124.
 ΑΝΤΙΦΟΝΟΣ, ὁ γῆς Συρίας βασι-
 λεύς, 54.
 Ἀντικαταλλάξης (νὰ) 39.
 Ἀντικείμενον, 1, 4, Ἀντικείμενον με-

- ρίμνης 110. Αντικείμενον, ἐφ' οὗ
 ἐξραατᾶται τις, 64.
 Αντιλήψεις (αἱ) 66.
 Αντιπάλου (τῶν), 37.
 Αντίπραξις (ἡ), 119.
 Αντιφερόμενος μετὰ τὰς ἀνθελοούσας
 ὀρέξεις, 47.
 Αντιχρονισμὸς,
 ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ὁ ΣΤΩΪΣΚΟΣ, 3.
 ΑΝΥΤΟΣ, 79.
 ΑΝΩΝΥΜΟΣ, 62.
 Ἀνωτέρα θελήσεως, 8.
 Αξίαν, 23, 24, 58, 130.
 Αξίος τῶν Θεῶν, 16.
 Αξιοσέβαστος ἄνθρωπος, 98.
 Αξίωμα, 34. Αξιώματα 2 89.
 Ἀπάθεια, 13. Ἀπάθειαν (τὴν), 17, 39,
 123.
 Ἀπαξίαν, 58,
 Ἀπαιδεύτου ἔργον, 7. Ἀπαιδευτος (ὁ)
 8.
 Ἀπαρχὰς, 43.
 Ἀπέδωκα, 11. Ἀπόδοσις, 11.
 Ἀπειροκάλου, 96. Ἀπειροκάλους παρ'
 ῥητίας, 28.
 Ἀπιστος, 30.
 Ἀπληστος, 31, 32.
 Ἀποδείξω (τῶν), 77. Ἀπόδειξις, 77.
 Ἀποδημεῖ, 16.
 Ἀποκλείσουν (θὰ σὲ!), 54.
 Ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα 79.
 Ἀπομοίρας, 19.
 Ἀποπατῆ (νὰ) πολὺ, 63.
 Ἀποπλισίματα, (μετὰ) 6.
 Ἀποπροηγμένα, 23.
 Ἀποῤῥαίνοντας (τούς), 6.
 Ἀποσιώπησίν σου (μετὰ τὴν), 56.
 Ἀποστολικὸν παράγγελμα, 69.
 Ἀποστραφῆ, 1.
 Ἀποφαντὸν ἢ Καταφαντὸν, 59.
 Ἀποφάσεις, 57.
 Ἀποφυγῆν, 3, 8, 21.
 Ἀπρόκοπτος, 75.
 Ἀρετὴ 8, 41, 83, 124, Ἀρετὴν (εἰς)
 69, 81.
 Ἀρέσκοντα (τὰ) τοῖς Φιλοσόφοις, 131.
 ΑΡΙΚΙΑΝ (εἰς), 99.
 Ἀρίστην γνώμην, 43.
 ΑΡΙΣΤΕΙΑΔΗΣ, 94, 117.
 Ἀριστεῖον, 76. Ἀρίστησεν (ἄν) 103.
 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, 50, 132.
 ΑΡΙΣΤΩΝΩΣ τοῦ Χίου, 18.
 Ἀβρώττοι 5, 70, 85.
 Ἀβρίστως, 24.
 Ἀβρου ὀπτωμένου, 36.
 Ἀβροφάγι, 126.
 Ἀρχαὶ 2, 132. Ἀρχὰς (πρὸς) 16.
 Ἀρχαὶ δύο τῶν ὄντων, 33. Ἀρ-
 χὴν τὸ κακὸν, 34.
 Ἀρχὴν 3, 20, 24. Ἀρχὴν τοῦ ἔργου
 67.
 ΑΡΧΕΛΑΟΣ 126.
 Ἀρχίσαντος νὰ παιδεύηται, 7,
 ΑΡΧΙΜΗΔΗΝ, 104.
 Ἀρχοντα, 18, 115 Ἀρχοντες ἔμμεσοι,
 καὶ ἄμεσοι, 54. Ἀρχων, 20, 27.
 Ἀσεβείας 34. Ἀσεβῆς, 42.
 Ἀσήμαντος, Ἀσήμαντος πανταχοῦ,
 23.
 Ἀσθένεια, 10, 24, Ἀσθενῆ καὶ Ἀλλό-
 τρια 2.
 Ἀσκήσεις, 83.
 Ἀσμένως, 125.
 Ἀσπίδα, 86.
 ἈΣΣΟΝ (τὴν), 78.
 Ἀστράγγλον, 37.

Ασύμφορα, 47.
 Ασύνακτοι, 65.
 Ασφαλεία, 104.
 Αττημονήσης (θά), 60.
 Αταξίαν και Δικονίαν, 89.
 Αταραξία, 13.
 Ατερέπτετατα, 98.
 Ατεχνία, 24.
 Ατιμος και Ατιμία, 23, 24. Ατιμω-
 τικούς 56.
 Ατομα, 128.
 Ατυχής, 4. Ατυχής (νά) 5.
 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 40.
 Αύλα (τά), 131.
 Αύλειον θύραν (τήν), 5.
 ΑΥΣΤΡΙΑΣ, 40.
 Αυτάρκεια, 89, 120.
 Αραλείας, 3.
 Αρθρατον, 82. Αρθρατος 90.
 Αρθουίαν (εἰς), 12.
 Αροβίαν (ἀπό), 12.
 Αφόρητος 64. Αφόρητον, 7.
 Αφορμήν, 5, 72. Αφορμὰς 93.
 Αφροδίσα 51. 74.
 Αφρονος 113. Αφρονα πατρίδα, 13.
 Αφύια 24, 134. Αφύις 134. Αφύιας
 σημείον 63.
 Αχόρτιγος, 32.

B.

Βαθμολογίαν (κατά) ἐπιτροπομένην ἄ-
 πό τους νόμους, 32.
 Βάθος κακῶν, 11.
 Βαλκαντον, 23.
 Βαρυκαρδίξης (μή), 30. Βαρυκαρ-
 δίξουν 83.
 Βασιλεύς, 20.

Βαστάξον 129. Βαστάξη (νά), 15.
 Βεβαιωτικός, 77.
 Βέλασμα 107.
 Βέλες κατά χρηστών, 48.
 BENJAMIN ΦΡΑΓΓΙΝΟΣ, 21.
 Βιομήχανος 48.
 Βίον λιτόν, 63 Βίον ἐκλεγε τὸν κρι-
 στον 121.
 Βίον ὁμολογούμενον 23.
 Βλαβερὸν, 3, 36.
 Βλαμμένος 3, 42.
 Βληχάν, 107.
 Βοήν (ἀπό), 53. Βοήθειαν πολλήν, 105.
 Βολέριον, 9.
 ΒΟΥΓΑΡΙΣ, 131.
 Βούλημα, 32, 33 Βουλευτικὴν (τήν)
 δύναμιν, 130.
 Βραχίονά σου (τοῦς), 39.
 Βρέχει 44. Βροχάν.
 Βρομάτων (μὴ περι) 49.
 Βυθισμένος, 16.

Γ.

Γάλα, 68.
 ΓΛΑΗΝΟΣ, 71. Γαληνῖς, 97.
 Γάμου, 51, 93. Γάμου (πρό), 51.
 ΓΑΡΓΗΤΤΟΝ (εἰς), 97.
 Γείτονος (τοῦ) 33, 42, 109. Γητοῦ
 νεύει, 13.
 Γέλωτα (μὴ πολὺν), 50. Γέλωτα νά
 κινῆς, 55.
 Γένετις τοῦ κακοῦ (ἡ), 36.
 Γέρον, 9, 75.
 Γεωργός, 44. Γεωργικός, 18.
 Γῆς (ἐπὶ), 118. Γῆ γίνεται ὕδωρ, 118.
 Γενεταρισμός, 44.

- Γίνονται (νά), μόνα τὰ γινόμενα, 10, 53.
 Γλυκύλογον (τόν), 123. Γλυκύτης, 56.
 Γνώθι σαυτόν, 129.
 Γνώμην τὴν ἰδικήν σου, 38.
 Γοητεία, 96.
 Γραμματικὸς, 73.
 Γυναϊκάριον, 9, Γυναϊκά σου, 6, Γυναϊκῆς (αἱ) νὰ ἦναι κοινῶν, 98.
 62. Γυναϊκὸς, 19. Γυναϊκῶν καλῶν 63.
 Γυρτίτης (μή), νὰ τὸν ἰδῆς 74, Γυρτίτης ὀπίσω, 129.
- Δ.
- Δαγκασθῆς (δὲν) 67.
 Δαιμόνιον (τό), 128.
 Δαιτυμόνας, 15, 32, 91.
 Δαιτρός, 15.
 Δακτυλίου, 4. Δάκτυλον (τόν), 98.
 Δαυδῆ, 5.
 Δεινόν, 7. Δεινὰ (τὰ) 21.
 Δεισιδαιμονίας (ἐκ), 7.
 ΔΕΛΦΟΙΣ (ἐν) 49, 129.
 Δεμένος, 8.
 Δέρρις 71.
 Δέρμα, 71.
 Δεσμὸς, 80. Δεσπότης, 20.
 Δεύτερον λεπτόν, 21.
 Δηκτικόν (τό), ἢ Δαγκαστικόν, 123.
 ΔΗΘΙΟΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ, 27.
 Δημιουργὸς πιστῶν καὶ αἰδημόνων πολιτῶν, 27. Δημιουργόν, 36.
 Διόγνωσιν (μὲ τὴν), 46, 57.
 Διαδορατίζω, 6.
 Διαζευκτικοῦ συνδέσμου (διὰ) 59.
 Διαίρεσιν, 16, 18.
 Διάλοσμον, 119.
 Διαλογισμοὶ 23.
 Διάνοιαν, 9, 93, 106. Διανοητικῶν, 2.
 Διασαφητικὸς, 77.
 Διάταξις χρονολογικὴ 76.
 Διατεταγμένον 78.
 Διατροφὰς 12.
 Διατηρητικὴν τῆς προσοχῆς 130.
 Διάφορον, 32.
 Διδάσκαλον, 18, 74. Διδασκαλίας, 7.
 Διέγραφε σχήματα, 104.
 Διεζευγμένον Δξίωμα, 58.
 Διέπρεπε, 128.
 Δικαιοσύνης, 41, 84, 93, 100, 105.
 Δικαιοσύνην (μή), 5.
 Δικαιοπραγῆ. 66.
 Δικαστῆς, 100.
 Δίκην, 39, 100.
 Δίκτυα, 45.
 ΔΙΟΓΕΝΗΣ, 16, 68, 69, 99.
 Διοικητῆς, 20.
 Δίσκον, 15, 39, 76.
 Διψῆς σφοδρῶς (ἂν πατὴρ), 69.
 Δόγμα, 6, 17, 3, 20, 66, 78, 103.
 Δόγματα 7.
 Δόλωμα ἢ ἡδονή, 114.
 Δόξαι, 2, 19, 93. Δόξαν, 3.
 Δοξερίου μου, 19.
 Δοξασταί 7, 103.
 ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ, 28.
 ΔΟΥΚΑ, 36.
 Δούλος, 83, 94. Δούλαι, 2. Δουλείαν, 94.
 Δράματος, 18.
 Δραχμῆ, 31, 128. Δράμι, αὐτόθι.
 Δρόμος, 76.
 Δύναμιν (ὑπὲρ) 8, 46, 60. Δύναμις.

του (ἡ), 129.
 Δυναστείας, 86.
 Δύο τινὲς ἐρχόμενοι εἰς Δελφοὺς, 48.
 Δυσαρεστῆσαι (νά), ὁμοίως, 39.
 Δυσγένεια, 24.
 Δυσαντικατάστατοι, 88.
 Δυσκολοέμβατος, 81.
 Δυσήγεια, 107.
 Δυστυχῆς, 5. Δυστυχῆς ἐγὼ
 Δυσχερεῖς φιλοσόφους, 97.
 ἄθρον τῷ θεῷ, 84.

Ε.

Ἐγκλησιν, 2.
 Ἐγκληματιαν 102.
 Ἐγκράτειαν, 11.
 Ἐγκυριδίων, 1.
 Ἔθος Στωϊκῶν 9, 19.
 Εἶδος ἄλλο ἡδονῆς, 57. Εἶδος, 76.
 Εἰσηγούμενος, 72.
 Εἰς οἰωνὸς ἀριστος, 47.
 Ἐκατομβαιῶνος, 76.
 Ἐκβάλης (νά) τὸ χέρι σου, 37.
 Ἐκδίκησις, 102.
 Ἐκκλησις, 1, 4, 5.
 Ἐκλυτος (ὁ), 71.
 Ἐκχύνεται, 13.
 Ἐλάδιον, 13, 105.
 Ἐλατὸς ἐγγιζούσας εἰς σῆψιν, 36.
 Ἐλεύθερος, 15, 20, 83, 94, 114.
 Ἐλευθέρου, 94. Ἐλευθερά, 2, Ἐ-
 λευθερία, καὶ Εὐδαιμονία, 3. Ἐλευ-
 θερία καὶ Δουλεία, 82. Ἐλευθε-
 ρίαν, 39.
 Ἐύροια, Εὐθυμία, καὶ Εὐστάθεια, 124.
 ΕΜΠΕΔΟΚΑΝΕΣ, 134.
 Ἐμπειρίαις, 83.

Ἐμπιπτόντων (τῶν) 10.
 Ἐμπόδιον, 7, 10.
 Ἐμπορος, 45. Ἐμπορικῶς, 18.
 Ἐνάγοντα (τὸν), καὶ Ἐναγόμενον,
 100.
 Ἐναντῖαι ἔννοιαι.
 Ἐνας ἄνθρωπος, 40.
 Ἐνδογενὲς, καὶ Ἐνδόμυχον, 133.
 Ἐντὸς ἡμῶν, 1.
 Ἐνστασιν, 22.
 Ἐξαπατηθεῖς, 64. Ἐξαπατημένον ἀπὸ
 τὰ ἑξωτερικὰ, 55.
 Ἐξαρχος, 20.
 Ἐξαφνα, 22.
 Ἐξευτελίξει, 70.
 Ἐξηγούμενος (ὁ), 72.
 Ἐξῆς, 11.
 Ἐξοικειώσεις 40.
 Ἐξορία ἐκουσία ἢ ἀκουσία, 21.
 Ἐξουσίαν, 1, 2, 3, 4, 5, 13, 15,
 17, 19, 31, 43. Ἐξουσίαν κανο-
 νικὴν, 24. Ἐξουσίαν (εἰς τὴν) τοῦ
 ἀπαντήσαντος, 35,
 Ἐξοχωτάτων (τῶν νομιζομένων), 54.
 Ἐξω καὶ ἰδιωτικὸς, 51.
 Ἐξωτερικὰ, 10, 23, 28, 41. Ἐξω-
 τερικὸν 17.
 Ἐπαγγελία 4.
 Ἐπαγωγῆς Κακοδαιμονίας 126.
 Ἐπαινον, 32, 39. Ἐπαινούντα (τὸν)
 31, 70.
 Ἐπαινῶν, 31, 50.
 Ἐπακλόουθα (ἀπὸ τὰ) 35.
 ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΑΣ, 94.
 Ἐπανόρθωσίν σου, 53, 74.
 Ἐπαχθῆς μηδὲ Ἐλεγκτικὸς 52.
 Ἐπιδεικτικὸν, 67. Ἐπιδεικνύουον, 67.
 Ἐπίδειξιν, 69.

- Επιθυμίαν σφοδράν, 21.
 ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, 42.
 ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, 1, 9, 10, 12, 14, 28,
 33, 34, 36, 41, 53, 62, 75,
 116.
 Επιλογισμούς, 12.
 Επιμέλειαν (τὴν τοῦ ἀνδρός), 63.
 Επίπονον, ἢ Εὐδοξον, 75.
 Επιπλήξουσιν (νὰ), 58. Επίπληξις,
 122.
 Επισπαστικὴν δύναμιν (τὴν), 58.
 Επιστάτην, 37.
 Επιστήμην, 122. Επιστημονικὰς γνώ-
 σεις.
 Επισφαλὲς δὲ, 55. Επισφαλεστάτη ἢ
 κρίσις μας, 66.
 Επιτερπέστατα (τὰ), 98.
 Επιτιμητικῶς, 75.
 Επίτροπος, 40, 85, 111.
 Επιφρονῶν τὸ, 47.
 Ἔργα προαιρέσεως, 83. Ἔργον (τὸ)
 6, 7, 8.
 Ἐρεθιστὴ (ὄταν), 20.
 Ἐριδῆς, 92.
 Ἐρυθριῶ, 73. Ἐρυθρὰν, 128.
 Ἐστίασιν, 24, 32. Ἐστιάσεως, 30
 58. Ἐστιάτωρ, 58.
 Ἐταῖρός σου (ὁ), 51.
 ΕΤΕΟΚΛΗΣ, 44.
 Ἐτοιμασίαν τὴν τυχοῦσαν, 3. Ἐτοι-
 μος 10.
 Ἐτυμολογίαν, 71.
 Ἐθαγγελικὸν (μὲ τὸ) Ῥητόν, 79.
 Ἐθαισθησία, 24.
 Ἐθάρμοστος ἀνὴρ, 93.
 Ἐθγένεια, 24.
 ΕΥΓΕΝΙΟΣ, 131.
 Ἐθλωττίαν 53.
 Ἐθνώμαν 116.
 Ἐὐδαιμονήσωμεν (διὰ νὰ), 124.
 Ἐὐδαιμονία 34, 86.
 Ἐὐδοκία θεῶν, 79. Ἐὐδοκιμοῦντα, 19.
 Ἐὐεργετικότητα (τὴν), 82, 89.
 Ἐυεξία, 24.
 Ἐυζωΐας πλήρωμα, 28.
 Ἐὐήμιον, 107.
 Ἐὐθηνοπωλεῖ, 45.
 Ἐὐθὺ πρᾶγμα, 99.
 Ἐὐκοπώτερον κάμηλον, 87.
 Ἐὐκολον, 14.
 Ἐὐλογον, 64, 119.
 Ἐὐπλοήσωμεν (διὰ νὰ), 124.
 Ἐὐποιῖαν, 97.
 ΕΥΡΗΜΑΧΟΥ τοῦ Τραγικοῦ, 78.
 Ἐυροήσει (καὶ θελεῖς), 10.
 Ἐὐρωστοί, 51.
 Ἐυσέβεια, 45.
 Ἐυστάθειαν, 53.
 Ἐὐταξίαν καὶ Κοσμιότητα, καὶ Ἐὐτέ-
 λειαν, 89.
 Ἐυτελῶς, 90. Ἐυτελῶς ἠρμοσμένος, 68.
 Ἐὐτυχίαν, 18, 24.
 Ἐὐψυχία, 99.
 Ἐφάμιλλος, 69.
 Ἐφελκυστικότης, 56.
 Ἐφροῦ, 1.
 Ἐρίππια, 85.
 Ἐχασε τὰ ἰδικά του, 16.
 ἔχθρὸν, καὶ Επίθουλον, 72. Ἐχθρὸν,
 3, 116.
 Ἐχιν, 86.
 Ἐχων πενίαν ἀρετῆς, 117.
 Ζ.
 Ζεσταίνόμενοι 92.

Ζηλοτυπία, 20.
 ΖΗΝΩΝ, 5, 13, 18, 73, 133.
 Ζυγός ἀληθής, 99.
 Ζεβκλεντίσματα, 21.
 Ζωγραφίας (μὲ), 96.
 Ζωγρείων (τῶν) 106.
 Ζῶν 122. Ζῶον, πᾶν 43, 85.
 ΖΩΡΟΑΣΤΡΗΝ, 35.

Η.

Ἡγεμονικόν σου (τὸ), 40, 61, 75.
 Ἡγούμενον (τὸ), 59.
 Ἡδονῆς τινος, 56, 114. Ἡδονάς, 11,
 90.
 Ἡδονήν 35.
 Ἡθικόν, ἢ ψυχικόν κακόν, 35.
 ΗΛΙΑΔΑ, 76.
 Ἡλικίαν (τὴν), 14.
 Ἡλίθιος, 13, 14, 71.
 Ἡλιος ἀκμάζων, 92. Ἡλίου μὲ τὸ
 μέγεθος, 33.
 Ἡμέρα εἶναι, 58.
 Ἡμερότητα, 5, 91, 97.
 Ἡξιζα τοσοῦτον (ὄν), 55.
 ΗΡΑΚΛΕΑ (ἀπὸ τοῦ), 76.
 ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, 16.
 Ἡρεμίας, 132. Ἡρεμῶντα θηρία, 29.

Θ.

ΘΑΛΗΣ. 108.
 Θαλλόν (ἀπὸ), 52. Θαλλόν Κοτίου,
 28.
 Θάνατον, 5, 109. Θάνατος, 7, 21,
 24, 48.
 Θαυμαστοὶ οἱ ἄνθρωποι, 111.
 Θάιν (τὴν) εἰθαύμασας, 53.

Θέατρον, 18, 102. Θέατρα εἰς τὰ 53.
 Θεία Πρόνοια, 78. Θείαν Μοίραν,
 (ἀπὸ), 29. Θεῖοι 16.
 ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ Ο ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ,
 117.
 Θεός αἴτιος κακοῦ (μήτε), 34. Θεὸν
 (ἀπὸ), 22 Θεός (ὁ), 10, 57. Θε-
 οὺς (τῆς πρὸς τοὺς), 48. Θεοὺς,
 2, 16.
 Θεογνωσίαν, 122.
 Θεραπείαν, 32. Θεράποντάς σου, 91.
 ΘΕΡΣΙΓΟΥ, 18,
 Θεωρημάτων (περὶ) 67, 125.
 Θηριώδους, 102.
 Θριδάκας, 31.
 Θρόνον (ἀπὸ τῶν), 44.
 Θυγάτηρ κτήμα, 121.
 Θύλακον, 110.
 Θυρῶνα, 32.
 Θυσίας, 45, 76.

Ι.

Ἰακιν, 66. 109.
 Ἰατρὸν (ὡς εἰς), 37. Ἰατροῦ κατὰ
 παραγγελίαν, 66. Ἰατρὸν (πρὸς),
 85, 111.
 Ἰατρικὸν εἶναι ἢ σιωπῆ, 49 Ἰατρικὰ,
 τομαὶ καὶ καύσεις, 35.
 Ἰδιότητας, 42.
 Ἰδιώτην 18, Ἰδιωτῶν, 67. Ἰδιώτας,
 68, 70, 123. Ἰδιώτου, 41, 70.
 Ἰλαρότητα καὶ Ἐυθύειαν, 30.
 Ἰμας, Ἰασθήνη, 71. Ἰμάτιον, 113.
 Ἰματισμὸν (αἶ περὶ) 57.
 ΙΟΥΔΑΙΟΣ, 40.
 ΙΟΚΑΣΤΗΝ, 127.
 Ἴππος, 8, 85, 89.

Ἐπιπορευμάτων (μὴ περί) 49.

ΗΠΟΚΡΑΤΗΣ, 67, 71.

Ἰσα (τά), 31.

Ἰσθμῶν, 71.

Ἰσοκρατῆς, 50.

Ἰσχυς, 24.

Ἰφίτου (ὕπὸ), 75.

Κ.

Καθορμισθῆ, 9.

Καιρῶ (ἐν), καύματος, 37.

Καῖσαρ, 40.

Κακοδαιμονίας, Κακοδαιμονίαν (ἀπὸ τῆν), 120. Κακοδαίμων, 12.

Κακοήθης, 22.

Κακοῦ φύσις, 34. Κακίας, ἢ κακοποιίας, 11.

Κάλιος, 24. Καλλονῆν, καὶ Σωτηρίαν 35, Καλὸς εἶμαι, 8. Καλὸν, ἢ Καλὴν, 11.

ΚΑΠΟΒΙΣΤΡΙΑΣ, 20.

Καράβι, 108. Καραβοτσακισμένον, 113.

Καρτερίαν 11.

Καταγέλωτες, 21. Καταμακρήσεις, 21.

Καταγελασθῆς (νά), 39.

Καταπίης πολὺ χῶμα, 37.

Καταδρομῆς μείζονος, 21.

Κατὰ τὴν φύσιν της, 14.

Καταφρόνησις 10.

Κατέχ-Γιολτατή, 16.

Κατόπτρων (διά), 104.

Καχεξία, 24.

Κηδεμονικὸν 27.

Κιθαριῶνος (ἐπὶ τοῦ ὄρους) 127.

Κιβδηλίαν τὴν ἐνυπάρχουσαν, 87.

Κίρκιδον (ἀπὸ) 5.

Κινδύνους τοὺς ἰδικούς σου, 86.

Κινήσεως, 132.

Κλαγγῆν (ἀπὸ) 107.

Κλαϊοντά τινα, 16, ΚΛΕΛΝΘΗΣ, 13, 73, 78.

Κλειδαρίαν, 10.

Κλέπτοντας (τοὺς), 6. Κλέπτεται τὸ, 13.

ΚΛΕΩΝ, 71.

Κλοπῆν, 33.

Κλουβίαν, 106.

Κλύδωνες μεγάλοι, 45.

Κόλαξ, 96.

Κολάσω τὸν παῖδα, 12.

Κομφὸν, 36.

Κονιορτὸς, καὶ Ζάλη, 30.

Κόπος, 11.

ΚΟΡΑΗΣ, 17, 23, 36, 62, 71.

Κοραξ, 118.

Κόσμον (τὸν), 9, 15, 18, 60, 84.

Κόσμιαί, καὶ Αἰδήμονες, 63.

Κοσμιότητα (μὲ) 15.

Κουτσοσύνη, 10.

Κοτύλας τέσσαρας, 126.

Κουρσάρων, 113.

Κοχλίδιον, 9.

Κράσις τῶν ζώων, 133.

Κραταῖον λόγον, 74. Κρήνην 82.

Κριθὴν κοπανισμένην, 126.

Κριτῆς ὁ κρίνων, 100.

Κρίσιν, 5, 66.

Κρόκην (διά), 89.

Κρότους, 108.

Κρυφοκοκκινίζω πολλάκις, 87.

Εἰτῆσι, 2, 9, 65.

Κτυπαμένους, 6.

Κυβερνήτης, 9, 20, 88, 105.

Κυνικούς, 97. Κυνικός Φιλόσοφος, 16,

Κυριαρχική, 2.
 ΚΥΡΙΟΥ λέγοντος, 9.
 Καλυτά, 2.
 Κωνσταντινούπολιν (εἰς,) 44.

Λ.

Λαβή, 1, 64, 65. Λαβῆς, 64.
 Λάβης (νὰ) γυναῖκα νομίμως, 51.
 ΛΑΕΡΤΙΟΣ, 4, 13, 16, 18, 23, 47,
 73.
 Λαιμαργοτέρας ψυχῆς, 114.
 ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ, 93, 102.
 Λάκκον (εἰς), 69.
 ΛΑΜΠΙΣ, 104.
 ΛΑΜΠΡΟΚΛΕΑ, 41.
 Λαμπρὸς ἀνὴρ, 10.
 Λάσπην (ἀπὸ), 62, 81.
 Λειποθυμητικὸν γέλωτα, 50.
 Λεπτικὸν, 65.
 Λέοντας, 106.
 Λεπτὸν, 25. Λεπτὸν δεύτερον, 21.
 Λευκανθίζουσαν, 96.
 Λίθος δοκιμάζουσα χρυσὸν, 100.
 Λιθοκόλλητον, 62.
 Λιτότητα, 126.
 Λογικὸν (εἰς τὸ) Ζῶον, 79.
 Λογισμὸν 89, 124.
 Λογιώτερός σου, 63.
 Λόγος ὁ δοθεὶς ἀπὸ τὴν Φύσιν, 17.
 Λόγον, 69, 84, 123. Λόγος περὶ
 ὑποστάσεως τῶν κακῶν, 24. Λό-
 γος, 63, 116.
 Λόγον (εἰς τὸν), 76. 107.
 Λοιδωρία, 11. Λοιδωροῦντας, 6.
 Λοιδωροῦντα, 64. Λοιδωρεῖ, 33,
 41. Λοιδωρῶν, 20.
 Λούεται τις ταχίως, 63.

Λουσθῆς (νὰ), 6.
 Λουτρὸν, 6.
 ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ, 94, 101,
 Λύκους λειμεῶνας, 96.
 Λυσσώδεις ἡδονάς, 111.

Μ.

Μαθήσεως (διὰ), 83.
 Μαινόμενον, 69. Μαινόμενος 130.
 Μακαρίσθη, 12,
 Μακρηγορῆς (νὰ), 49.
 Μαλακότης, αὐτῆς 56.
 Μαλλί, 68.
 Μανία ποινήλατος, 52.
 ΜΑΝΙΚΑΙΩΝ, 33
 Μάντευς (παρὰ), 46 Μαντευθῆς (νὰ),
 46. Μάντικη.
 ΜΑΡΚΟΣ, 19, 38, 54, 69, 74, 79.
 ΜΑΡΚΟΣ, ὁ συναϊρετιστῆς του 36.
 Μαρούλια, 31,
 Μάσθλης, 71.
 Μάχαιρα ἀμβλεῖα, 121. Μαχαιρί-
 διον, 1.
 Μάχη, 77.
 ΜΑΧΜΟΥΤΗΣ ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ, 44.
 Μεγάλα, 3, 97. Μεγάλως, 97.
 Μεγαλέμπορος χρεωκοπικός, 61.
 Μεγάλην ἐξουσίαν ἐχόντων, 54.
 Μεγαλείτερα κομμάτια, 58.
 Μεγαλοφροσύνη, 97.
 Μεγαλοψύχου (τοῦ), 50.
 Μέγαν πλοῦτον, 104. Μικρὸν πλοῦ-
 τον, 104.
 Μέγεθος τοῦ Ἡλίου (μὲ τὸ), 33.
 Μεγέθεισιν (ἐν), καὶ χρόνοις ὠρισμέ-
 νοις, 133.

Μέγισται βλάβαι 42.
 Μεθαρμόζοντες, 134.
 Μέθην, 124. Μέθυσος, 114. Μίθης, 114.
 Μειράκιον, 74.
 Μέλιτος, 79.
 Μαμαλαγμένους δέρματιν, 71.
 Μεμολυσμένους, 51.
 Μεμφοῦ (νὰ) ἀναξίως, 100.
 Μετὰ πολυτελείας νὰ ἐπαινῆσαι, 99.
 Μεταμελητικὰς παρακλήσεις, 108.
 Μετατεθῆς (νὰ) εἰς τὰ μεγαλειότερα.
 Μεταφορὰ, 23, 60. Μεταφορὰ πο-
 λεμικὴ, 120.
 Μέτρον κτήσεως, 61. Μέτρον ὑπαδή-
 ματος, 62. Μέτρον παντὸς φραγ-
 τοῦ, 70.
 Μέτριον (τὸ) 98.
 Μηδὲν ἄγαν, 69.
 Μηλωτῆ, 71.
 Μηρούς σου (τοῦς), 39.
 Μὴ ὕδωρ ψυχρὸν, Μὴ οἶνον, 37.
 Μιασήμερας καὶ ἐνὸς περιστατικοῦ, 76.
 Μικρονοίας, 7.
 Μικρέμπορος καλῶς οἰκονομούμενος,
 61.
 Μίξεις, καὶ Διάλλαξις μιγέντων, 134.
 Μοιχὸς 96. Μοιχείαν 35.
 Μονομάχους, 38, Μονομαχιῶν (μὴ
 περὶ) 49.
 Μονοθῆς (ἂν τυχόν), 50.
 Μορφήν, 10.
 Μουσικοὶ 92. Μουσικῶς, Μουσικῆς, 76.
ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΠΑΙΡΑΚΤΑΡΗΣ
 Μοχθηρὰ, 83. Μοχθηρότεραι Πολι-
 τεῖται (αὶ), 29. Μοχθηρῶν Πολι-
 τεῖων. 30.
 Μῶκος, 21.
 Μωρὸς, 14, 32, 104. Μωρίαν (διὰ)
 104.

N.

Ναξιανζηνὸς, 132.
 Νάρθηκες, 26.
ΝΑΥΚΑΛΗΡΟΣ, 104.
 Ναύτης, 45.
 Νεκρὸν, 45, 129. Νεκροῦ, 16.
 Νερὸν, 9, 68, 69.
 Νήφοντα (τὸν), 92. Νηφαλέτης, 92.
 Νικᾶ (νὰ), μόνον ὁ νικῶν, 53.
 Νίκην (ταύτην τὴν), 57.
ΝΙΚΙΑΣ, 103.
 Νομιζομένου καλοῦ, ἢ Ἐρετοῦ, 1, 10.
 Νόμος, 115, 124. Νόμος ἀπάράβα-
 τος, 75.
 Νομιμοποίησιν (πρὸς) τῶν ἀμαρτη-
 μάτων, 98. Νόμιμος ἀνὴρ, 117.
 Νόσος 10, 24. Νόσον, 5, 133,
 Νόστιμον, 82.
 Νοῦ (ἢ τοῦ) δεξιότης, 134.
 Νουθετῶν, 112. Νουθεσία, 86, 113.
 Νυξ εἶναι, 58.

Ξ.

ΞΑΝΘΗΠΗ, 126.
 Ξένα δδόντα, 109. Ξίνα, 2.
 Ξενιζόμενοι (οἱ), 12.
 Ξενιτεία 16.
ΞΕΝΟΦΩΝ, 27, 109.
 Ξέσται, 126.
 Ξηραίνόμενον 81.
 Ξιφίδιον, 1.
 Ξυλοκεφαλίας, 63.

O.

Ὁσελδν, 31, 126. Οσελδς 126.

Οδοιπόροι, 12.
 Οιδίποδος, 44. Οιδίποδα (τὸν) 127.
 Οικειάν, 51. Οικέτην 55.
 Οικήματα (εἰς) μικρὰ 106.
 Οίκιας ὑπερμεγέθους (ἐντὸς) 84.
 Οἰκονομίαν (πρὸς) 63.
 Οινάριον, 13.
 Οἰνοποσίας 114.
 Ολιγοχρόνιος, 81.
 Ολιθηρὸς (εἰς χυδαισμόν) 55. Ὀλι-
 σθηρά.
 Ολύμπια, 29, 36, 75. Ὀλυμπίαις, 52
 ΟΜΗΡΟΥ (ἀντι), 73.
 Ομιλῆαι (τὰς εἰς συμπόσιον) 92.
 Ομοιομερῆ, 128.
 Ομολογούμενον βίον, 23.
 Ονειδισθεῖς 113. Ὀνειδιστικὸν 113.
 Ονομα Ἀρετῆς, Ονομα Κακίας, 82.
 Οντα, 1, 13, 34, 124. ὄντων. 5.
 Ορεξίς, 1, 90, 129. Ορεξιν 15, 33,
 35.
 Ορέξεως, 4, 90. Ορεξίς ἢ εἰς ουγου-
 σίαν, 51.
 Ορθαὶ ὑπολήψεις, 42. Ὀρθαὶ δοξα-
 σίαι, 7.
 Ορθῇ χρῆσις, 8.
 Ορθὸς, 89. Ὀρθῶς (ἀν ὄχι), Ὀρθὸς
 λόγος νικᾷ (ὁ), 47. Ὀρθὸς λόγος
 ἀναπείθει, 49. Ὀρθοῦ λόγου 11.
 Ορθοδοξίαν, 42. Ορθότερον 101.
 Ορισμὸς, 132. Ορισμὸν τοῦ κυνι-
 σμοῦ, 69.
 Ορκον παραίτησαι, 30.
 Ορμῆ, 1, 129. Ορμῆν, 3, 5, 101.
 102.
 Ὀρμῶν 129.
 Ὀρόφους, 106.
 Ὀστρακῆ των (ἀπὸ τὰ) 99.

Ὀσφῦν σου, 39.
 Ὅτε ἤμην νεώτερος 110.
 Ὀυγουρσοῦζικα, 18.
 Ὀυγουρλούδικα, 19.
 Οὐδὲν πρὸς ἐμὲ, 4. Οὐδὲν πρὸς σε,
 46.
 Οὐδέτερός ἔχοντα, 24. Οὐδέτεροι, 40.
 Οὐλας τρίχας, 85. Οὐλόθριξ, 85.
 Οὐλήν, 128.
 Οὐσία (ἢ) τοῦ ἀγαθοῦ, 19, 129.
 Οὕτω τῷ ἐράνῃ εὐλογον, 64.
 Οφρῦν, 22.
 Οχεύη (νὰ), 63.
 Οχληρότητα (τὴν μὴ), 54.
 Οχλου ἀνοήτου 107.
 Οχύρωσον τὸν ἑαυτὸν σου, 120.
 Ὄψοποιούς (ἀπὸ), 90.
 Ὄψοφαγία, 126. Ὄψοφάγους.

Π.

Παιδαγωγὸν (εἰς) 111.
 Παιδευόμενος (ὁ) 8.
 Παιτροφίαν (πρὸς), 63.
 Παιδῶν, Παις (ὁ) 14, 74.
 Πκλαιστής, 39. Παλαιστὰς, 123.
 Πάλην, Πήδημα, πυγμῆν, 39, 76.
 Παλλιλογίας, 73.
 Παλιμθόλους, Παλιμθοσούλους, 40.
 Πᾶν παραμικρὸν πρᾶγμα. Πᾶν πρᾶγ-
 μα, 39, 64.
 ΠΑΝΑΙΤΙΟΣ 17, 47.
 Πανδοχεῖον 12.
 Πανελλήνιος ἑορτῆ, 75.
 Πανηγύρεως, 75. Πανηγύρεις, 53.
 Παντὸς τοῦ συμβαινόντος ἐπαινον,
 99.
 Παντοκράτορος βασιλείως, 112.

- Πάππος 33.
 Παραβολή ἢ εὐφρεστάτη, 18.
 Παράβασις, 74.
 Παραβλεπόμενος, 67.
 Παραδοξολόγος, 73.
 Παραμερισμός, 1.
 Παραμετροῦντας, 41.
 Παραμυθίαν, 6. Πικρομύθιον, 123.
 Παραπέμπον, 31.
 Παραπλήσιόν τινα τύπον, 49.
 Παράσιτος, 96.
 Παράστασις (εἰς τὴν), 60. Παράστα-
 σεις τραγικῆς, 18.
 Παρέρχεται, 15.
 Παρυρίτταται, 35.
 Πᾶσαν θείαν, 38.
 Πᾶτα σκέψεις, 47.
 Πατήρ (ὡς), 17, 27, 41.
 Παικίονω, 109.
 Πατρὶς (ἡ), 26. Πατριδός (τῆς), 40,
 125.
 Πείναν (ἀπὸ τὴν), 12, 107.
 Πειρατήν (εἰς), 113.
 Πέμματα, 37.
 Πενίαν, 5, 10, 24, 89. Πενίας, 88,
 117.
 Πένθους, 16. Πενθήσει (θέλεις) 2.
 Πένταθλος, ἢ παλαιστής, 39.
 Πέντε μόνον ἡμέρας, 109.
 Πεισιδευόμενος, 8, 18, 70. Πεισι-
 δευμένου, 7.
 Πειρωμένον, Πειρωμένη, 78.
 ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ, 104.
 Περιδόλιον 113.
 Περιγίλιον, 21.
 ΠΕΡΙΚΚΑ, 126.
 Περικαλλέος ἔξιθι ναοῦ, 48.
 Περικλᾶμπεικον τῆς ὕλης, 87.
 Περιόδουτας (οὐδὲ), 38.
 Περιουσίαν (ἀπὸ) μεγαλειτέραν καὶ
 ἀχρειεστέραν, 111.
 Περιπτώσιν (εἰς τοιαύτην) 8, 54.
 Περίστασις, 29, 54, 74, 103, 111.
 Περιστύλια, 26.
 Περιφερόμενόν τι, 15.
 Περιχάρειαν, 86.
 ΠΕΡΣΩΝ μεταξὺ, 88.
 Πέτρα εἶναι, 14.
 Πηγὴν ἀένναον, 82.
 Πηξεν, 71.
 Πήρωσις, 21.
 Πιάνουον τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου, 90.
 Πίθηκος, 38, 112.
 Πικρολογούντας, (τοῦς), 6. Πικραι-
 νομένον, 29.
 Πίνακος (μὴ μὲν), 96.
 Πίτος, Πίσα, 76.
 Πιστὸν, 25, 26.
 ΠΙΤΤΑΚΟΣ 102.
 Πλακοῦντας, 84.
 ΠΛΑΤΩΝ, 69. Πλατωνικοί, 36.
 Πλείστου ἀξίος, 25.
 Πλήθους (τοῦ), 2.
 Πλοῦτος μεγάλου καὶ γλαφυροῦ, 84.
 Πλοῦτον, 9, 88. Πλοῦτα κλυδωνιζόμενα
 105.
 Πλούσιος, 122. Πλοῦτος, 24, 86.
 Πλούτου, 87.
 Πλοῦτον, 3. Πλοῦτον σφαιρὸν, 111.
 Πλοῦτον (πρὸς), 16, 89.
 Πλοῦ, 9.
 Ποδοκλήν, 39.
 Ποιητικῆς, 76.
 Ποικίλης μίξεως, 133.
 Ποιμένας (τοῦς), 68.

- Πόλεις, 12. Πολιτῶν, καὶ πολιτευο-
 μένων, 106.
 Πολίτου, 42. Πολιτικός, 18.
 Πολιτείαν (τὴν) Πλάτωνος, 98.
ΠΟΛΥΝΕΙΚΗΝ, 44.
 Πολυτέλειαν (μὲ), 86, 91. Πολυτε-
 λῶς, 89, 91.
 Πολυφαγία, 126.
 Πομάτων (μὴ περι) 49. Πόμα 51.
 Πονηρὸς, 12.
 Πορφυροῦν, 62.
 Ποταμὸν, 81.
 Πούς (ὀ), 82.
 Πράγμα, 11, 17, 39, 36, 66, 77-
 124.
 Πράγματα, 4, 7, 9, 19.
 Πρῶτον καὶ Δημοτικὸν, 102.
 Πρακτικὴν φιλοσοφίαν, 75.
 Προαίρεσις, 6, 7, 10, 42, 83. Προ-
 αιρέσεως, 10, 86.
 Πρόθετα (τὰ) 9, 27, 67.
 Πρόεδρος, 20.
 Προηγούμενα (τὰ), 38, 37. Προη-
 γουμένως 3, 68.
 Προκείμενον (τὸ), 47.
 Προκόπτων, 70, 78. Προκοπήν, 76
 Προκόπτοντος σημεία, 70.
 Προσκαγορεύσεως, 30.
 Προσοχὴ (ἡ), 9, 51, 63.
 Προσπάθειαι των τόσαι, 45.
 Πρόστατης, 20.
 Πρόσωπον (τὸ δοθὲν), 18.
 Προτέρα, 3. Προτέρημα, 8.
 Πρόχειρα, 1, 4, 7, 17, 77.
 Πρύτανις, 20.
 Πρωθυστερον, 3.
 Πτωχὸν (τὸν), 18, 128
ΠΥΘΙΟΝ (τὸν), 48.
- Πηρακαϊάν τὴν μεγάλην, 12.
ΠΥΡΡΩΝ, 109. Πυρρῶνιστῶν 109.
 Πυρσοί, 105 Πῦρ τεχνικὸν, 133.
 Πυρώσεις ἀφροδισίου, 69.
 Πωλάρια, 196.
 Πωλοδάμνης, 106.
ΠΩΛΟΣ, 127.
- Ρ.
- Ράκη, 128.
 Ρήτωρ, 8, 40. Ρητορείας, 76. Ρη-
 τορικὴν (καὶ τὴν) ἕξιν των, 53.
 10.
 Ρυθμὸν (μὲ), 134.
ΡΩΜΑΙΟΥΣ, 25. **ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟ-
 ΚΡΑΤΟΡΩΝ**, 40.
 Ρωμαϊκὸν σῶμα, 86. Ρωμαλέα, 2.
 Ρώμη 10, 24, 40, 98.
ΡΩΣΣΙΑΣ, 40.
- Σ.
- Σανίδα (ἀπὸ τὴν), 104.
 Σέβας 73.
 Σεισμοῦ ἄξιον, 53.
ΣΕΕΦΕΡ, 36.
 Σελήνην, 33.
ΣΕΛΙΜΗΝ Σουλτάνον, 44.
 Σεμνὸν, 78. Σεμνότης 53. Σεμνύνε-
 ται, 72.
ΣΕΝΕΚΑΣ, 131.
 Σηκώσης (τὰ) χεῖρι, 103.
 Σημάδια (τὰ), 48.
 Σημαινόμενα τῆς λέξεως Φύσις, 2,
 131.
 Σημαίνεται, 18, 48.
 Σημαντικός, 14. 24.

- ΣΙΝΩΠΕΩΣ, 16.
 Σιτουργικόν, 127.
 Σιώπα, 50, 67. Σιώπην, 104.
 Σέλουσ, 10.
 Σκεπτικῶν, 109. Σκέψεις, 20.
 Σκίμποδος, 88.
 Σκοπέλουσ (εἰσ), 45.
 Σκοπὸς εἰς ἀποτυχίαν, 34. Σκοπὸν
 τιθέμεθα ὄχι τὸ κκεκόν, 38.
 Σκορπίον, 86.
 Σκοτεινὸς Φιλόσοφος 16.
 Σκύλλον (μὲ), 96.
 Σκυτέωσ (μὲ ἐργασίαν), 26.
 Σκυληκοραγωγῆ (νὰ), 119.
 ΣΟΛΩΝ, 104.
 Σοφοῦσ, 17, 18, 79. Σοφίαν, 20. Σο-
 φιστῶν, 53.
 Σπανιότητα λόγων, 104.
 Σπερματώδη (κατὰ) λόγον, 133.
 Σπονδάσ, 45.
 Σπουδαίαν πατρίδα, 13.
 Στάσσευ ἀκόμη δὲν εἶναι καιὸσ, 56.
 Στεργόμενα, 6.
 Στενάξῆσ (νὰ μὴ), 17.
 Στέφανον, 76.
 Στιβάδα, 10. Στιβάδασ (εἰσ δλίγασ),
 91.
 Στιγμάσ 21.
 Στίφωσ τὸ σύμπαν, 96.
 Στοαὶ Στοάσ, 18, 26.
 Στοιχείων, 133, 134.
 Στελίδιον, 57.
 Στρατηγὸσ, 20, 27, 94. Στρατηγοῦ,
 42. Στρατηγηματικῶσ, 69.
 Στραρχῆσ (νὰ), ἔξω.
 Στρέψῆσ τὸν σφυρόν σου, 37.
 Σταϊκοῦσ, 1. Σταϊκοί, 13, 17, 35.
 Σταϊκῶν, 13, 68,
 Συγγραφείωσ, 3. Συγγραφικὴν χρῆσιν,
 77.
 Συγκαθήμενοσ 51.
 Συγκαταθετικὴν, 130.
 Συγκινδυνεύσῆσ μὲ φίλον ἢ πατρίδα,
 47.
 Συγκλήτου 78.
 Συγκρίνων, 50.
 Συγγέεται καὶ Σκοτίζεται, 120.
 Συγχώρησισ, 102.
 Συμβαδίσῆσ μὲ τὴν ἀλήθειαν, 93.
 Συμβεβηκὸσ (τὸ), 17.
 Συμβούλουσ (ποίουσ); 46.
 Συμμετρίαν (μὲ), 134.
 Συμμολύνῆται (νὰ), 51.
 Συμπεπλεγμένον, 58, 64.
 ΣΥΜΠΛΙΚΙΟσ, 27, δισ, 29, 34, 35,
 51, 57, 62.
 Συμπόσιον 15, 67, 34. 104 Συμ-
 πότῆσ, 16.
 Σύμφυτοσ στολιεμόσ, 96.
 Συναίσθησιν, 57.
 Συναπτικοῦ Συνδέσμου (διὰ), 59.
 Συνάρχων, 16.
 Συναρπάσει (Ξέλουν σε) αἰ φρυτασίαι,
 11, 16.
 Συνδαιτυμόνεσ, 58.
 Συνείδησιν, 111.
 Σύνοικοί του, 94. Συνοικῆ εἰσ μὲ
 μίαν, 98.
 Συνουσίασ (ἐπὶ τῆσ) 57.
 Σύναγμα 134.
 Συντρίψῆ τὸ ποτήριον, 33.
 Συντροφωτύνησ, 65.
 Σφοδρότερα καταπίσεισ, 107,
 Σχέσεισ (τάσ), 17, 41.
 ΣΩΚΡΑΤῆΝ, 7, 34, 54, 117.

Σωματικῶς, 68, 114. Σῶμα, 1, 2,
9, 33.
Σωφρονῆ, 82, 87. Σωφρονισμὸς, 86.
Σωφροσύνην, 5, 89, 96. Σωφροσύνη,
87, 97, 124.

Τ.

Τὰ ἀλλότρια, 14.
Τὰ ἐκτὸς, 14, 51.
Ταμίαι, 20.
Τὰ δλα, 42.
Τὰ παρὰ φύσιν, 8, 71.
Τάπητας, 89.
Τὰ πράγματα, 7.
Ταράττομαι (δὲν), 4. Ταράττουν τοὺς
7.
Τὰ τέκνα σου, 14. Τέκνον ἄλλου, 33.
Τέκνον, 19
Ταχέως, 66, 123.
Τειχίον (ὑπὸ), 28.
Τέλειος ἄνηρ (ὥς), 74.
Τελώνης, 40.
Τέρψιν, 6.
Τεταμένην (τὴν διάνοιάν σου), 9.
Τέττιγες, 92.
Τέχνην, 24, 105, 130, 134.
Τίγριν (ἀπὸ), 5.
Τιμὴν, 31, 39, 78.
Τίνων μέλλειν νὰ ἦσαι παρήκοος, 46.
Τὸ Ἀπέδωκα, 11.
Τὸ Εἶχασα, 11.
Τόπος, 77, 112. Τόπον τοῦ ἀγῶνος
(εἰς τὸν), 37.
ΤΟΥΡΚΙΑ?, 40.
Τοὺς δέκα χιλιάδας ἐλείνουσ, 27.
Τραγηδίαν, 38. Τραγωδιοδιδάσκα-
σαλος 18

Τράπεζαν (εἰς τὴν), 94.
Τραχεῖαν, 4.
Τροφᾶς, 51, 89.
Τρώγης (νὰ), 5, 37.
Τύπον, 49. Τύπων, 4.
Τύπτων, 20.
Τύψεις, 4.
Τύραννον (ἀπὸ), 5. Τυραννικοί, 26.
Τύχην 29, 81, 118.
Γῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ὄντων, 5,
71.

Υ.

Υβρίζει καὶ Υβρίζουσι, 20.
Υβριστικὰ φερσίματα (τὰ), 32.
Υγαίνων, 94. Υγαίνη, 119.
Υγραίνόμενοι, 92.
Υγεία, 24.
Υδρίαν, 69.
Υδρόγειος (ἢ) σφίρα, 118.
Υδροπότης, 68.
Υδωρ καθαρὸν, 82. Υδωρ γίνεται
ἀήρ, 118.
Υἱὸς (ὥς) 17. Υἱὸν, 43, 122.
Υλικὰ (τὰ), 131. Υλικῶν, 2. Υλικῶς,
103.
Υπακούσας, 13.
Υπαρξίς, 2.
Υπατος, 20. Υπατικὸς, 83.
Υπερηράνεια, 22
Υπόδημα (τὸ) γίνεται κατὰ χρυσοῦν,
62.
Υποδιδάσκαλον Γυμνασίου, 61.
Υπόδουλα, 2. Υπόδουλοι, 13.
Υποθετικῶν Συλλογισμῶν (τῶν), 59.
Υποκριτὴς, 18. Υποκριτὴς, 60. Υπο-
κριτὴς Δραμάτων, 127.

Υπολαμβάνουσιν (νά), 58.
 Υπολήψεις ψευδείς, 42. Υπόληψις, 1,
 2, 3, 20.
 Υπόστασις, 35. Υπίπτασιν 47, 121.
 Υπουλον αὐτοῦ τρόπον, 72.
 Υπουργήματα, 2.
 ευρυ δε τῆς φύσεως, 133
 Υπόφερε τὰ γινόμενα, 55.

Φ.

Φαινόμενα συμφέροντα, 45.
 Φαντασῖαι, 11, 16, 41, 66. Φαν-
 τασίαν, 4, 17, 20, 56.
 Φαντασιοπληκτικὴν ἐπίδειξιν, 69.
 Φάροι ἢ φανάρια, 108.
 Φάτνην, 89.
 Φάλαρα, 89.
 Φαῦλαι, 134.
 Φειδωλίαν (μὲ), 46.
 Φερεπονίαν, 69. φερεπονώτατος, 73.
 Φθόνος, 19, 28, 124. φθόνον ὀρι-
 μὴν, 28.
 Φιλαλήθης 93.
 Φιλανθρωπίαν, 97.
 Φιληδονίαν, καὶ Φιλοκέρδειαν, 97.
 ΦΙΛΙΠΠΟΥ 126.
 Φιλονεικία, 92.
 Φίλον σπουδαῖον, 13. φίλους φρονί-
 μους, 20.
 Φιλόπνοος, 103.
 Φιλόσοφος, 9, 22, 38. φιλοσόφου,
 21, 41, 70. Φιλόσοφον, 38, 66,
 85, 116. Φιλοσοφῶν, 27. Φιλοσο-
 φίαν, 5, 10.
 Φιλοτεχνῆς (νά), 41.
 Φίλους (τοὺς), 13, 47, 123.
 Φιλοχρήματος, Φιλήθρονος, Φιλόδοξος,
 Φιλόκαλος, 84.

Φορητῆ, 64, 65. Φορητὸν, 8, 65.
 Φουσκώνης (νά), 89.
 ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ, 21.
 ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ὁ ἐξ Ἀσσιεῖου, 69.
 Φρύγανα, 105.
 Φυγή, 27, 43.
 Φύλαξ, 20.
 Φύσει δοῦλα, 2.
 Φύσις, 2, 5, 6, 17, 71, 83, 97.
 Φύσεως, 32, 103. φύσιν, 5, 8,
 14. Φύσις τοῦ Κόσμου, 118.
 Φυσικόν, ἢ Σωματικόν κακόν, 35.
 Φυσικὰ αἷτια, 132.

Χ.

ΧΑΙΡΕΚΡΑΤΗΝ, 42.
 Χάλαζαν, 44.
 Χαλεπὸν, 92.
 Χαλκίως (μὲ ἐργασίαν), 26.
 Χαμερπὲς πρᾶγμα, 21.
 Χαρακτήρ, 70. Χαρακτῆράτινα, 48.
 Χάσματα συκῶν (μὲ), 36.
 Χειμαζομένη πόλις, 105.
 Χείμαρρον 81.
 Χήν, 107.
 Χιλὸν, 85.
 Χλαῖναν, 128.
 Χλευασμοὺς, 21.
 Χλιαροί, 40.
 Χοᾶς, 45.
 Χοίνικες, 126.
 Χολᾶς κινῶν, 114.
 Χονδροναίαις, 63.
 Χορευτήν, 129.
 Χορηγός, 20.
 Χόρτον, 67, 85.
 ορταρῆστρωμα, 10, X 91.

- Χρειαζόμενα, 6.
 Χρεῖαι (αἱ) σώματος, χρεῖα, ποδός, 62.
 Χρεῖαν ἐρευνᾷ, 47. Χρεῖαν κυβερνήτου, 124.
 Χρεοκόπων δικτυα, 45.
 Χρῆμα, 120. Χρήματα, 57, 111.
 Χρήσις φαντασιῶν, 8, 124. Χρήσεων τῶν θεωρημάτων, 77.
 Χρησιότης, 83.
 Χριστιανοὶ (οἱ), 19, 45. Χριστιανὸς ἀληθής, 69.
 Χρόνος, 116. Χρόνοις (ἐν) καὶ μεγέθετιν ὠρισμένοις, 133.
 Χρύσιππον, 61, 72, 78.
 Χρυσὸν, 100, 122.
 Χυδαίου, 50. Χυδαῖστί, 18.
 Χύτραν, 6. Χύτραι δύο, 87.
 Χρυσόστομος, 50.
 Χώλανσις, 10.
 Χωλὸν, 18.
 Χῶμα πολὺ.
 Χωνεύσαντα τὴν νομήν, 68.
 Χώραν (παίαν;), 26.
 Χωρίον, 11, 77.
 Ψ.
 Ψάθαν (του), 10.
 Ψέγων, 50.
 Ψευδοσόφου, 7.
 Ψευδόμεθα (δὲν πρέπει νὰ), 77.
 Ψιλῆς χρεῖας (τῆς), 51.
 Ψόγος, 50, 90.
 Ψόφους, 108.
 Ψυχαγωγίαν, 6.
 Ψυχάριον 129.
 Ψυχὴ, 1, 29, 81. Ψυχὴ σου (ἡ) 74.
 Ψυχὴν, 4, 38, 57, 83. Ψύχη, 86.
 Ψωρολογιωτάτους, 22.
 Ω.
 Ων ἐντρέπου σὺ μηδὲν, 47.
 Ωραιότητα, 20.
 ΩΡΙΓΕΝΗΣ, 35.
 Ωφέλειαν μόνιμον, 57.
 Ωφέλιμον ἀγαθόν, 33.

ΤΕΛΟΣ.

Τῶν ἡμαρτημένων διόρθωσις:

Ἐν τοῖς Προλεγομένοις:

Σελ.	Σχολ.	στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθε
εἰ.		3	αὐτως	οὕτως
—	—	6	συνώμυμος	συνώνυμος
—	—	15	σκυτοτόμου	σκυτοτόμον
—	—	—	ὀνομάζομεν	ὀνομάζομεν
—	—	18	ἴνου	ἴνου
—	(3)	4	διάκειται	διάκειται
εἰς.	—	10	κατὰ δυσ. ἀποβῆ	κατὰ δυσυχίαν ἐποβῆ
—	—	12	ἴνου	ἴνου
εἰς.	—	18	αὐτὸν	αὐτὸν
—	(1)	2	τὰς ἀρετὰς	τὰς ἀρετὰς
κ'.	(1)	7	ἔην	ἔην
κς.	—	2	Διογενῆς	Διογένης
λά.	—	23	συγράμματα	συγγράμματα
λς.	—	27	ἂ πολιτεύεται	νὰ πολιτεύεται
μέ.	—	18	ο πλεον	οἱ πλέον
μς.	(1)	—	ὁμοίας	ὁμοίους
μή.	(2)	—	ἔρας	ἔρας
ξθ.	—	20	ἐνθ υσιάση	ἐνθουσιάση
δ.	—	1	δορικτήτορες	δορυκτήτορες
οά.	—	18	μελετήσετε	μελεῶτε
—	—	—	πραγματοποιήσετε	πραγματοποιήτε

Ἐν τῷ Κειμένῳ.

Σελ.	Σχολ.	στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθε
1	(1)	—	καθοφύσει	καθὸ φύσει
9	—	—	εἰς τὸ ἴταν καθορμισθῆ	πρόσθετες, τὸ πλοῖον
10	(6)	—	στιβάδα τοῦτο	στιβάδα του τὸ
15	(4)	—	δικίτες	δικίτρος

Σελ.	Σχολ.	στίχ.	ἀντί	ἀνάγνωθι:
20		10	ὀλίγα	ὀλίγα
22		8	Ἐάν	Ἐάν
2	(1)	—	ἀθλητικῇ	ἀθλητικῇ
24			ἐναντίον	ἐναντίον
27	(1)	1	Συμπλίκιος	Συμπλίκιος
28	(9)	—	πιστῆς	πιστῆς
29	—	28	χρηστοῦ	χρηστοῦς
29	(1)	—	ἐσυρίσθη	ἐσυρίχθη ἢ ἐσφυρίχθη
31	(4)	—	Ἰουνίου	Ἰουλίου
35	—	5	συντελοῦν	συντελοῦν
—	—	8	παρυφίσταται	παρυφίσταται
37	—	3	κατ' ἀνάγκην	κατ' ἀνάγκην
38	(4)	—	Φίλε	Φίλει
42	(1)	2	διαγερόμενον	διαφερόμενον
47	(2)	3	τοιούτου	τοιούτου
49	(2)	2	φανερώουσι	φανερόουσι
51	(6)	5	ἡσυχάζει	ἡσυχάζει
54			εὐστάθειαν ἂν	εὐστάθειαν
57	(1)	21	ἄκατ' ἀπανστον	ἄκατάπαυστον
59			Διαζευκτικοῦ	Διαζευκτικοῦ
59	(11)	—	ἄχοι	ἄχι
60	(2)	2	ἄσχημνησῆς	ἄσχημονήσῆς
64		7	ψευδοῦς	ψευδῶς
71		—	κινήση	κινήση
—	(4)	—	Φοσίου	Φοστίου
85		11	καί	καί
—	(1)	1	λέξεις	λέξεις
89	(3)	—	πασλίκι	μπασλίκι, ῥεσμέ
91	(2)	—	κειμένον	κειμένον
—	—	—	σημαίνει	σημαίνει
92		20	διεγειρεῖ	διεγείρει
95	(1)	—	εἰς	εἰς
—	—	9	Ἐπαμενώνδας	Ἐπαμινώνδας
102		17	τῆς	τῆς
110		13	ὅτι	ὅτι
—		—	(7) (8) (9) (1)	(1) (2) (3) (4)
113		12	περιποιήθη	ἐπεριποιήθη

Σελ.	Σχόλ.	στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
114		15	καὶ ἂν μεθύσῃ	καὶ ἂν εὖν μεθύσῃ
120	(4)	—	λέξην	λέξιν
121		—	Διπλάσιον	διπλάσια
126	(3)	—	παρ' ἡμῶν	— παρ' ἡμῖν
129	(1)	—	Ἐκκλησις	— Ἐκκλησις
132		3	ματζίως	— ματαίως
		7	τοιούτο	— τοιοῦτον
132			Μαζιανζηνός	Ναζιανζηνός
—		14 (2)		4
134	(1)		φιλίσις	φιλίσις.
135		2	Σχολοίσις	— Σχολοίσις

Τὰ λοιπὰ μικρά τινὰ παροράματα συνιστῶνται εἰς τὴν ἐπιπέκειαν τοῦ ἀγχνώστου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Α. Γ. Κριεζής	1	Θ. Γρυπάρης	1
Αύγερινός Γεωργιάδης	1	Ίωάννης Κώστας	1
Ἀρτέμιος Ι. Στρατουδάκης	1	Ι. Ταβολάρος	1
Ἀναστάσιος Μεντόρος	1	Κωνστ. Πιτάρης	1
Α. Χαστάς	1	Κ. Ι. Στρατουδάκης	1
Α. Βενεζόπουλος	1	Κωστής Δαμβέργης	1
Γ. Σκουφός	1	Μ. Κ. Γεωργιάδης	1
Γ. Δούκας	1	Μ. Διανοσταφίδας	1
Γ. Ἀγγελόπουλος	1	Μ. Β. Ξανθόπουλος	1
Γ. Μύλων	1	Ν. Α. Καρατζᾶς	1
Γ. Μαργαρίτης	1	Ν. Στεφανίδης	1
Γ. Μουσοῦρος	1	Νικόλαος Α. Μπόνης	1
Γ. Κ. Μαυρομιγάλης	1	Νικόλαος Ὀλανδός	1
Γ. Μανσχᾶς	1	Πανούτζος Νοταρᾶς	1
Γ. Ζ. Πρασᾶς	1	Πελοπίδας Νέστορος	1
Δ. Ὀρφανός	1	Παῦλος Ιω. Γιατζσόγλου	1
Διονύσιος Στελιανήσης	1	Π. Κ. Καλιγᾶς	1
Δ. Γιάνκου	1	Σταμάτιος Μ. Χιουνουδάκης	1
Δ. Ἀμπελάς	2	Σταμ. Δάρας	1
Η. Καλαμογάρτης	1		
Θ. Λεονάρδος	1	Οἱ ἐν Ναυπλίῳ	
Θ. Κωσταδήμας	1		
Θ. Κομνηνός	1		
Θεοφάνης Σιατιστεύς	1	Α. Γεωργαντόπουλος	1
Θ. Κωσταδήμας	1	Α. Παπαγιαννόπουλος	1

Γεωργιάδης	1	Ι. Π. Ίατροϋ	1
Ισχίζας	1	Κ. Μιλιόπουλος	1
Μακαθανασόπουλος	1	Κ: Σίμου	1
Δεσφιγιάννης	1	Κ. Θεοχάρης	1
Θλακπαγιαννόπουλος	1	Νικόλαος Κρεμίστος	1
Ιάκωος Θεφιλάς	1	Σπύρος Ίω. Καραβάς	1
Ιωάνης Δ. Χελουδάκης	1		
Ιακός Σ. Κπαγιαννόπουλος	1		
Μ. Οικονόμ	1		
Μ. Σπυρίδης	1		
Παρισκας Γιαννακόπουλος	1		
Π. Ίατρ	1		
Φ. Γεωργ	1		

Οί έν Άργει.

Γ. Ζωΐουλος	1
Γ. Τζόκης	1
Δ. Τζόκας	1
Δ. Περούκης.	1
Ιωάννης Ζιόουλος	1
Ιωάννης Τελευριιάδης.	1
Κ. Ζευκίνη	1
Δάζαρος Κέρας	1
Ν. Φανδρίδης	1
Π. Άγαθοκίς	1
Χρήστος Βλεις	1

Οί έν Τριάλοισ Συκιωνίας

Άδριανός Περίδης	1
Αργύριος Ίαννίτης	1
Α. Σ. Δουρούμης	1
Α. Γιανόπουλος	1
Β. Καλαμρκίδης έξ Δατρου	1
Δημήτριος Κατζούλας	1
Εμμ. Ι. Σφιδακής Κρής	1
Ηλέκτο Τζιτζέλη	1
Θεόδωρος Μ. Οικονόμου	1
Θεόδωρος Δούνιας Φαρμακοκείδς.	1
Ιωάννης Δάσιος	1
Γ. Οικονομόπουλος	1

Οί έν Τριπόλει.

Ιωάννης Ύουτέπουλος	
Ίω. Μιχαλιάδης	1
Μ. Μαρίνος	1
Π. Ν. Παυλόπουλος	1
Προκόπιος Οικονόμου	1

Οί έν Τήνω.

Βασιλειος οικονόμος	1
Γ. Φινάλης	1
Δ. Τζάνουλους.	1
Επιτροπή Εύαγγελίστριας.	1
Ελ. Σαμαθράκης	1
Εϋ. Μ. Παρίσης.	1
Ιωάννης Θεοτόκης	1
Ν. Ζάρπας	1

Οί έν Δμαλιουπόλει.

Γ. Γριζιάνης	1
Θεόδωρος Καμπάνης	1
Ιωάννης Παρευζίνης	1
Κ. Χριστοθεύλου	1
Π. Βαρούτσης	1

Οί έν Γαλαξειδίω.

Α. Παπαγεωργόπουλος	1
Δοτάρ Κέσσελ Ίατρός	1
Δημήτριος Παπαδάκης	1

Κωνσταντίνος Δ. Βλάμης
Μιλτιάδης Α. Πρίμης
Ν. Μ. Οικονομίδης

Οί εν Ύδρα.

Ανάργυρος Μπαρπαρής
Γ. Μοσχονάς
Δ. Βλαστός Κρής
Ε. Μ, Στεφάνου
Π. Ι. Κιάπας
Σ. Γ. Παγματευτάκης

Οί εν Ἀμφίση

Γεώργιος Τουρνάρης
Δ. Ῥαζηκότηζουκας
Δ. Η. Ῥάμος
Δ. Δυγερινός
Θεόδωρος Μαζαβανόπουλος
Λουκάς Καραμπίνης
Γεώργιος Τουρνάκης
Γεώργιος Π. Καλεχερόπουλος
Ι. Κ. Φιλαλήθης
Ιάκωβος Ῥαβέλης
Μ. Ἄννινοσ.
Ν. Δ. Κουμπαροῦτζος.
Ν. Σ. Δομένιος.
Φώτης Κουτζεσταθόπουλος.

Οί εν Λαμιά

Ἄδελφοί Τσελίδες.
Α. Α. Δούκας.
Α. Π. Ἀγγελόπουλος.
Κ. Τασσίκας.
Κ. Βολοτάς.
Κ. Μάτζας.
Π. Δειδορίκης.
Σ. Καμπρέκος

1 Χρ. Ῥέντσος 1

1

1

Οί εν Χαλκίδι.

1 Ο Σάμου Κύριλλος 1
1 Α. Βούλγαρης 1
1 Αλέξ. Προῦσος 1
1 Αντώνιος Δράκου 1
1 Αναστάσιος Χ. Γεωργίου 1
1 Ἀθαν. Ἀθανασόπουλος 1
1 Ἀθαν. Χ. Νάνου 2
1 Αναστ. Ι Παράσχης 1
Βασίλειος Ι, Βελισσαρίδης 1
Βαῖος Γεωργίου 1
1 Β. Νικολαΐδης 1
1 Γεώργιος Δουδολίνος 1
1 Γ. Χ. Μαδαμοχωρίτης 1
1 Γ. Οικονομίδης 1
1 Γ. Γρυμάλης 1
1 Δ. Παπάγος 1
1 Δημ. Πασχαλίδης 1
1 Δ. Γ. Ἰωαννίδης 1
1 Δ. Αντωνιάδης 1
1 Ε. Βλαχάκης 1
1 Εὐρδγέλης Ῥαΐσσης 1
1 Ζαχαράκης Π. Ῥούσσου 1
1 Ι. Ν. Μαυρομάτης 1
1 Ἰωάννης Οἰκονόμου 1
1 Ι. Γ. Βάχλας 1
1 Κ. Πετσάλης 1
1 Κ. Δ. Βασιλείου 1
1 Κ. Ηλιάδης 1
1 Κ. Ν. Τζεμπρούδης 1
1 Κ. Καρατζόγλου 1
1 Λεωνίδας Ζαβογιάννης 1
1 Μ. Α. Τζαμακίδης 1
1 Μ. Μαρίνης 1
1 Μ. Μαλαμβάνος 1
1 Ν. Αεμπόπουλος 1

Ν. Κυριάκου
Σπύρος Ταμπακᾶς

Τῶν ἐν Καρυταίνῃ.

Αδαμάντιος Ἰωαννίδης
Α. Βέρβοις
Κωνσταντῖνος Νικολόπουλος
Μ. Α. Ἰωαννίδης
Νικόλαος Σ. Γερακάρης.
Π. Α. Γρυτζόπουλος
Π. Μανελίας
Π. Γιαννόπουλος
Π. Αναστασιάδης
Σπόλιος Ἀντωνόπουλος

Τῶν ἐν Σύρα.

Α. Α. Ἀγγερινός
Α. Σ. Παππασῆμος
Α. Δ. Σιμούλης
Διομήδης Δ. Λεωνίδας
Ἰω. Πασχάλης
Ἰω. Π. Βενέτης
Μ. Ἐλευθεριάδης
Σ. Α. Ζῶτος
Σ. Α. Σοφριανός

Τῶν ἐν Αταλάντῃ.

Αθ. Κατινάκος
Αθ. Σωτήρχου
Γ. Βαλτάσκου

1 Δ. Καρδαμίτζης 1
1 Δ. Κυδωνιώτης 1
Κυριάκος Ζήσης. 1
Δουκᾶς Στέφανος 1
Ν. Παππαδέπουλος 1
1 Ν. Καλογερόπουλος 1
1 Π. Εξαρχος 1
1 Πέτρος Βακάλογλους 1
1 Σ. Α. Κουρεῦσος 1

Οἱ ἐν Σπέτζαις

1 Αναγν. Σακελαρίου 1
1 Ανάργυρος Ἱερεὺς καὶ Σκευοφύλαξ. 1
1 Ἀνδριανὸς Ἀθηναῖος. 1
1 Γερμανοῦ Τηλεφάνης. 1
1 Γ. Χ. Ι. Ψαρουδάκης Κρής. 1
1 Γεώργιος Ι. Κούτρης. 1
1 Γκίκας Ἰωάννου Τζούση. 1
1 Δημήτριος Νικ. Μπότσια. 1
1 Ηλ. Δαλμάρας. 1
1 Θεόδωρος Ἰωάννου Μέξη. 1
1 Θεόδωρος Αναρ Χ. Α. 1
1 Ἰωάννης Β. Βουρίκη 1
1 Ἰωάννης Δασκαλόπουλος 1
1 Ἰωάννης Αναρ Χ. Α. 1
1 Μιχαὴλ ἱερεὺς καὶ Σακελαρίας 1
1 Ν. Γαζέτας 1
1 Νικόλαος Ι. Κούτζη 1
1 Νικόλαος Γκίκα Δαζάρου 1
1 Παναγιώτης Δημητριάδης 1
1 Πέτρος Νικολαΐδης 1
1 Πέτρος Ἀνδρέα Χ. Αναργύρου. 1

W

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000080273